

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

T 070 370 79 11
F 070 370 79 00

Ons kenmerk
2651929

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 26 juli 2019
Onderwerp Uw Wob-verzoek

Geachte heer

In uw brief van 16 november 2018, ontvangen op 19 november 2018, heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) informatie verzocht over de herziening stelsel gesubsidieerde rechtsbijstand.

Parafrase verzoek

U vraagt om de volgende documenten:

- "-Wijze van inschakeling en gemaakte financiële afspraken met Policy Design Studio, contracten en daaraan verwante stukken of afspraken,
  - Facturen van Policy Design Studio en een overzicht van de totale kosten de door Policy Design Studio verrichte werkzaamheden.
  - De totale kosten, maar ook om, indien dit is uitgesplitst, de kosten van het eindrapport, de kosten voor de ontwerpssessies specifiek op Policy Design Studio betrekking hebbend en de kosten voor de conferentie op 25 juni 2018, waar het om Policy Design Studio gaat.
  - Kosten van de ontwerpssessies
  - Eventuele kosten locatiehuur
  - Kosten deelnemers, indien deelnemers vergoedingen hebben ontvangen voor hun deelname of kosten in verband met deelname vergoed hebben gekregen, de aan die kosten ten grondslag liggende documenten
  - Kosten van de conferentie op 25 juni 2018
  - Kosten voor locatie en eventuele catering
  - Kosten voor vergoeding deelnemers, indien deelnemers vergoedingen voor deelname hebben ontvangen.
  - Overige op deze conferentie betrekking hebbende kosten
  - Alle overige kosten
  - Hierbij gaat het om bijvoorbeeld (indien aan de orde) de inschakeling van extern adviseurs (naast Policy Design Studio)
  - Totstandkoming
  - Inhoudelijke afspraken met Policy Design Studio over opzet, vormgeving en inhoud
- van het project, waaronder:
- Correspondentie tussen Policy Design Studio en het ministerie over de opzet en inhoud, voorafgaand en tijdens het project.

- Correspondentie tussen Policy Design Studio en het ministerie over het verloop van de ontwerpssessies en/of de selectie van deelnemers aan die sessies.
- Correspondentie tussen medewerkers van het Ministerie onderling over het verloop van de ontwerpssessies of het daar besprokene.
- Correspondentie tussen Policy Design Studio of het Ministerie aan de ene kant en deelnemers aan het stelsel aan de andere kant, over hun deelname of inbreng buiten de sessies om.
- Documenten die zien op het eindrapport van 18 juli 2018 van Policy Design Studio, waaronder:
  - Eerdere versies van dat rapport, al dan niet voorzien van commentaar, bijvoorbeeld middels track-changes.
  - Correspondentie tussen het ministerie en Policy Design Studio over de inhoud of naamgeving van het rapport.
  - Correspondentie tussen het ministerie en Policy Design Studio over de conclusies van het rapport.
  - In het rapport wordt gerefereerd aan het verlaten van één van de sessies door een aantal deelnemers. Graag ontvang ik alle documenten waarin hieraan wordt gerefereerd of die hierop betrekking hebben, zoals memo's over dat opstappen, correspondentie van of naar het ministerie naar anderen over dit opstappen en interne correspondentie over dit opstappen."

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Vermelding contact

Op 10 december 2018 bent u per e-mail uitgenodigd op het departement om uw Wob-verzoek nader te specificeren. Op dinsdag 11 december 2018 heeft u in een gesprek op mijn departement uw Wob-verzoek besproken. Uit dit gesprek is gebleken dat u voornamelijk interesse heeft in de financiële gegevens en de e-mailwisselingen met Policy Design Studio.

Op 13 december 2018 heeft u per e-mail een verdagingsbericht ontvangen. Deze brief heeft als datum 13 december 2018 en heeft het kenmerknummer 2445342. Hierin is aangegeven dat u uiterlijk 14 januari 2019 een besluit zou ontvangen.

In januari 2019 heeft u telefonisch contact gehad met mw. [REDACTED] van mijn ministerie over uw verzoek. In dit gesprek is aangegeven dat de behandeling van uw verzoek vertraging heeft opgelopen in verband met ICT problemen. Tevens is in dit gesprek aangegeven dat het Wob-besluit naar verwachting eind januari 2019 afgerond zou worden. Op 18 februari 2019 heeft u per e-mail gevraagd naar de stand van zaken en is in antwoord daarop aangegeven dat de ICT problemen langer hebben aangehouden dan verwacht. Op 19 februari 2019 heeft u een e-mail ontvangen waarin is aangegeven dat u uiterlijk 13 maart 2019 een besluit kon verwachten.

In de brief van 20 februari 2019, met kenmerk 2509206, is aan u medegedeeld dat de beslistermijn is opgeschort tot 6 maart 2019 vanwege het vragen van zienswijzen aan derden.

Op 12 maart en 29 maart 2019 heeft u wederom telefonisch contact gehad met mw. [REDACTED] over de voortgang van de behandeling van uw Wob-verzoek. Aangegeven is dat er nieuwe documenten zijn gevonden die binnen de reikwijdte van uw verzoek vallen. Overeengekomen is de beslistermijn voor de behandeling van het verzoek te verschuiven naar 19 april 2019. Op 30 april 2019 heeft u een

e-mail verzonden aan mw. [REDACTED] om te vragen wat de stand van zaken is wat betreft uw Wob-verzoek. Ik heb u op 3 mei 2019 aangegeven dat het Wob-besluit in de afrondende fase is.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

U heeft op 26 juni 2019 per mail een ingebrekestelling verzonden aan mw.

[REDACTED] Op 28 juni 2019 is er telefonisch contact geweest tussen u en mw. [REDACTED] over uw ingebrekestelling.

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in totaal 233 documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 2 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

De documenten met de nummers 5, 5.1, 5.3, 33, 33.1, 39, 39.1, 44.2, 49, 49.1, 58, 60, 60.1, 60.2, 72.2, 75.2, 75.6, 75.8, 82, 83, 85, 86, 90, 96 en 97 vallen buiten de reikwijdte van het verzoek. Van deze documenten is na het opmaken van de inventarislijst vast komen te staan dat deze buiten het bereik van uw verzoek vallen. Om die reden staan deze documenten nog op de inventarislijst. Documentnummers 75, 84 en 94 vallen deels buiten de reikwijdte van het verzoek.

Zienswijzen

U bent er over geïnformeerd in de brief van 20 februari 2019 dat er derde belanghebbenden zijn en dat deze in de gelegenheid zijn gesteld hierover hun zienswijze te geven.

Door de derde belanghebbenden zijn geen bedenkingen ingediend.

Besluit

Naar aanleiding van uw verzoek heb ik besloten de informatie die onder de reikwijdte van uw verzoek valt deels openbaar te maken, met inachtneming van de hierna volgende overwegingen.

De documenten met de nummers 6.1, 8.1, 45.2, 63.1, 104.1, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 115.1, 115.2, 117.1, 118.1, 120.1, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128 en 129 worden openbaar gemaakt.

De documenten met de nummers 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 37.1, 40.1, 41.1, 42, 43, 44, 44.1, 44.4, 44.5, 45, 45.1, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 59, 59.1, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 75.4, 76, 77, 78, 80, 81, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 114.1, 114.2, 114.3, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121 en 139 worden gedeeltelijk openbaar gemaakt.

De documenten met de nummers 1.1, 2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.2, 8.2, 9.1, 10.1, 10.2, 10.3, 11.1, 15.1, 15.2, 16.1, 20.1, 23.1, 24.1, 28.1, 28.2, 29.1, 32.1, 34.1, 35.1, 36.1, 36.2, 38, 46.1, 47.1, 50.1, 50.2, 51.1, 52.1, 53.1, 53.2, 53.3, 54.1, 55, 58.1, 62.1, 62.2, 62.3, 67.1, 69.1, 72.1, 75.1, 75.3, 75.5, 75.7, 76.1, 76.2, 77.1,

78.1, 79, 81.1, 81.2, 82.1, 95.1, 99.1, 101.1, 116.1, 119.1, 130 t/m 138 worden niet openbaar gemaakt.

Reeds openbare documenten

De documenten 4.1, 44.3, 84.1, 87.1 en 115.3 en 121.1 zijn reeds openbaar en vallen daarom niet onder de reikwijdte van de Wob.

Document 4.1 is reeds openbaar en is te vinden via de link:

<https://www.rvr.org/binaries/content/assets/rvrorg/informatie-over-de-raad/monitor/rechtsbijstand-factsheet-nuldelijns-grb-2016.pdf>

Document 44.3 is reeds openbaar en te vinden via de link:

<http://policydesignstudio.nl/zes-suggesties-voor-verbetering-toegang-tot-recht/>

Document 84.1 is reeds openbaar en te vinden via de link:

<https://www.argumentenfabriek.nl/nl/producten-kopen-of-gratis-downloaden/paradigmas-in-het-sociaal-domein>

Document 87.1 is reeds openbaar en te vinden via de link:

<https://www.mr-online.nl/sociale-advocatuur-presenteert-manifest-red-de-rechtshulp/>

Document 115.3 is reeds openbaar en te vinden via de link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/09/tk-bijlage-rechtsbijstand-bij-de-tijd>

Document 121.1 is reeds openbaar en te vinden via de link:

https://www.bjutijschriften.nl/tijdschrift/regelmaat/2018/3/RM_0920-055X_2018_033_003_002.pdf

Algemene toelichting

Graag merk ik in toelichtende zin het volgende op.

Proces ontwerp sessies en conferentie

Uw verzoek ziet, kort samengevat, met name op de samenwerking tussen het ministerie en de Policy Design Studio wat betreft de (voorbereidingen van de) sessies en de conferentie over de herziening van het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand die in 2018 zijn georganiseerd. Door het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn verschillende sessies en een conferentie georganiseerd in het kader van de herziening van het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Deze sessies en conferentie zijn begeleid door de Policy Design Studio. Mogelijk geïnteresseerden zijn voor deze sessies en conferentie uitgenodigd. Na ommekomst van een sessie en de conferentie is door leden van het programmateam Rechtsbijstand steeds een verslag opgesteld. Dit verslag werd vervolgens aan de deelnemers van de betreffende gelegenheid toegezonden. U vindt de relevante verslagen van de sessies en de conferentie onder de volgende nummers:

- 6.1
- 8.1
- 115.3
- 117.1

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum

26 juli 2019

Ons kenmerk

2651929

- 118.1
- 124
- 125.
- 126
- 127
- 128
- 129

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Via de LinkedIn-pagina van het programma Rechtsbijstand is aan de sessies en conferentie aandacht besteed. Geïnteresseerden zijn opgeroepen zich voor de sessies en conferentie aan te melden of op andere wijze hun zienswijze bij het programmateam onder de aandacht te brengen. Ook zijn de uitkomsten van verschillende sessies via deze LinkedIn-pagina en een nieuwsbrief verspreid. Op deze wijze is gepoogd een zo open mogelijk ontwerpproces te doorlopen.

Kosten ontwerpssessies en conferentie

Om zoveel mogelijk geïnteresseerden in staat te stellen een sessie bij te wonen, is gekozen voor verschillende locaties, verspreid door het land. Geregeld is daarbij gebruik gemaakt van om niet ter beschikking gestelde ruimtes en eventuele catering, zoals bij het Juridisch Loket in Utrecht en bij de Ombudsman in Amsterdam.

Onderstaand overzicht is opgesteld naar aanleiding van uw Wob-verzoek om duidelijk aan te geven wat de kosten per sessie en conferentie zijn geweest. Ik heb in dit geval ervoor gekozen om dit overzicht op te stellen zodat duidelijk te zien is welke kosten er gemaakt zijn. Het overzicht geeft in een oogopslag weer wat de kosten zijn geweest, bij de facturen zou alles behalve het bedrag geanonimiseerd worden. Hierdoor zouden de facturen onduidelijk worden.

Een overzicht van de gemaakte kosten per sessie en conferentie:

Wat	Kosten (totaal, in euro inclusief BTW)
Inhuur Policy Design Studio (begeleiding, voorbereiding van negen sessies en de conferentie)	30.492
Algemene sessies	
Bijeenkomst Rotterdam 3 april 2018	773,05
Bijeenkomst Zwolle 6 april 2018	785,59
Bijeenkomst Den Bosch 9 april 2018	0
Bijeenkomst Amsterdam 10 april 2018	0
Themasessies	
Bijeenkomst Utrecht (bestuursrecht)	0
Bijeenkomst Den Haag 15 mei 2018 (bekostiging en besturing)	961,50
Bijeenkomst Utrecht 15 mei (strafrecht)	0

Bijeenkomst Utrecht 17 mei 2018 (twee zalen i.v.m. twee parallelle bijeenkomsten)	1.089,10
conferentie	
Huur locatie plus catering	8.946,25
Productie filmpje	9.885,70
Inhuur eventementenbureau JenV	4.625

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Er zijn geen deelnemers die vergoedingen voor deelname hebben ontvangen (of verzocht). Wel zijn kosten gemaakt voor het visueel verbeelden van de uitkomsten van de sessies.

Verantwoording proces ontwerpssessies en conferentie

De Policy Design Studio heeft over het doorlopen traject verantwoording afgelegd in een rapport. Dit rapport is als bijlage bij de brief aan de Kamer d.d. 9 november jl. gevoegd.¹ In het rapport wordt gerefereerd aan het verlaten door een aantal deelnemers van één van de sessies. Op de eerdergenoemde LinkedIn-pagina is teruggeblikt op het verloop van deze specifieke sessie. Door de leden van het programmateam en andere betrokkenen is, al dan niet telefonisch, onderling gesproken over het verlaten van de sessie door enkele deelnemers. In uw Wob-verzoek vraagt u hierover uitdrukkelijk om informatie. Er is slechts één email waarin hierover wordt geschreven, deze is te vinden onder nummer 17 op de inventarislijst. Verder zijn er geen schriftelijke stukken die hierop betrekking hebben, anders dan het bericht op LinkedIn.

Overwegingen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11. Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker. Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd. In de documenten met de nummers 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 37.1, 40.1, 41.1, 42, 43, 44, 44.1, 44.4, 44.5, 45, 45.1, 46, 47, 48, 50, 51, 52,

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2018/19, 31 753, nr.155.

53, 54, 56, 57, 59, 59.1, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 75.4, 76, 77, 78, 80, 81, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 114.1, 114.2, 114.3, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121 en 139 staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Voor zover het de namen van ambtenaren betreft is hierbij het volgende van belang. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Dit ligt anders indien het betreft het openbaar maken van namen van de ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaar maken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob. Bovendien betreft het geen ambtenaren die uit hoofde van hun functie zouden moeten aanvaarden dat hun naam openbaar wordt. De algemene contactgegevens van mijn ministerie zijn openbaar, naar mijn oordeel is het belang van openbaarheid daarmee voldoende gediend.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Persoonlijke beleidsopvattingen in een stuk voor intern beraad

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren en hun politiek en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Ten aanzien van deze stukken moet van de bedoeling om ze als stukken voor intern beraad beschouwd te zien, uitdrukkelijk blijken of men moet deze bedoeling redelijkerwijs kunnen vermoeden.

Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en -voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen, conclusies met de daartoe aangevoerde argumenten.

De documenten 1.1, 2, 2.1, 3.1, 4.2, 5.2, 8.2, 9.1 10.1, 10.2, 10.3, 11.1, 15.1, 15.2, 16.1, 20.1, 23.1, 24.1, 28.1, 28.2, 29.1, 32.1, 34.1, 35.1, 36.1, 36.2, 38, 46.1, 47.1, 50.1, 50.2, 51.1, 52.1, 53.1, 53.2, 53.3, 54.1, 55, 58.1, 62.1, 62.2, 62.3, 67.1, 69.1, 72.1, 75.1, 75.3, 75.5, 75.7, 76.1, 76.2, 77.1, 78.1, 79, 81.1, 81.2, 82.1, 95.1, 99.1, 101.1, 116.1 en 119.1 betreffen concepten en zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen. Deze documenten betreffen conceptrapportages van ontwerpessies. Deze documenten zijn opgesteld met het oogmerk van intern

overleg en afstemming en bevatten opvattingen, adviezen en conclusies welke moeten worden gekwalificeerd als persoonlijke beleidsopvattingen.

Voor genoemde conceptdocumenten worden niet openbaar gemaakt. De definitieve versie van de documenten 15.1, 28.1, 28.2, 67.1, 69.1, 79, 95.1 is te vinden via de link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018>

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Bedrijfs- en fabricagegegevens

Artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wob bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover dit bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld. Onder bedrijfsgegevens moet blijken bestendige jurisprudentie worden verstaan: al die gegevens waaruit wetenswaardigheden kunnen worden afgeleid of afgeleid met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of het productieproces dan wel met betrekking tot de afzet van producten of de kring van afnemers of leveranciers. Cijfers of gegevens die de financiële bedrijfsvoering en financiële stromen betreffen, worden eveneens als bedrijfs- en fabricagegegevens aangemerkt.

In de documenten met nummers 108, 130 t/m 138 staan bedrijfsgegevens. Deze documenten zijn vertrouwelijk aan mij verstrekt. Uit deze gegevens kunnen wetenswaardigheden worden afgeleid met betrekking tot de bedrijfsvoering van deze rechtspersonen. Het betreft onder meer informatie over tarieven die worden gerekend voor zaalverhuur en catering.

Openbaarmaking van de documenten 130 t/m 138 wordt dan ook geheel geweigerd op grond van artikel 10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wob. Bij wijze van serviceverlening is ervoor gekozen om de informatie over de kosten in een algemene tabel op te nemen, middels totalen. De gegevens betreffende de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de algemene toelichting in dit besluit. Document 108 wordt gedeeltelijk openbaar gemaakt, de bedrijfs- en fabricagegegevens worden niet openbaar gemaakt in dit document.

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Openbaarmaking van de documenten met nummers 130 t/m 138 en delen van document met nummer 108 zou naar mijn oordeel leiden tot onevenredige benadeling van de organisaties van wie deze informatie afkomstig is. Openbaarmaking van deze documenten kan onevenredig nadeel opleveren voor de bedrijven die hun offertes aan mijn departement hebben verstrekt. Zij kunnen daarmee worden geraakt in hun concurrentiebelang. Het is mogelijk dat potentiële klanten deze bedrijven of niet zullen benaderen dan wel een soortgelijk bedrag zullen afdwingen. De kans bestaat dat bedrijven in de toekomst ervoor kiezen om geen overeenkomsten af te sluiten met de overheid, dan wel offertes te verzenden aan de overheid vanwege het feit dat de documenten openbaar gemaakt kunnen worden. Bedrijven kunnen er namelijk niet meer vanuit gaan dat

de gegevens die zij met de overheid delen vertrouwelijk blijven. Ik ben van oordeel dat de onevenredige benadeling voorkomen moet worden en dat dit belang zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid.

Wijze van openbaarmaking

De documenten die met dit besluit (deels) openbaar worden gemaakt, treft u in de bijlagen aan.

Plaatsing op internet

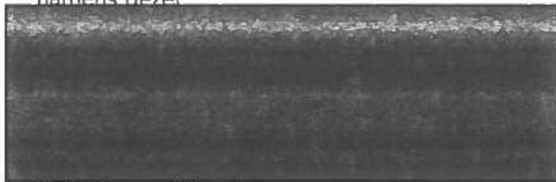
Dit besluit wordt met de openbaar gemaakte stukken op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Hoogachtend,
De minister voor Rechtsbescherming,
namens deze

*Coördinerend/Specialistisch Adviseur
Juridische Zaken*

Binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit kan een ieder wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, bezwaar maken. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat tenminste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister van Justitie en Veiligheid t.a.v. Directie Wetgeving en Juridische Zaken, Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.
3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke

de beschikking alsnog moet worden gegeven.

5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:
- a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
  - b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
  - c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Datum
26 juli 2019
Ons kenmerk
2651929

Artikel 7

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:
  - a. kopie ervan te geven of de letterlijke inhoud ervan in andere vorm te verstrekken,
  - b. kennisneming van de inhoud toe te staan,
  - c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, of
  - d. inlichtingen daaruit te verschaffen.
2. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie in de door de verzoeker verzochte vorm, tenzij:
  - a. het verstrekken van de informatie in die vorm redelijkerwijs niet geveerd kan worden;
  - b. de informatie reeds in een andere, voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is.
3. Indien het verzoek betrekking heeft op milieu-informatie als bedoeld in artikel 19.1a, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, verstrekt het bestuursorgaan, zo nodig, en indien deze informatie voorhanden is, tevens informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van eerstbedoelde informatie.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in hoofdstuk 3 van de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
  - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
  - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
  - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
  - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
  - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechts-handhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.
4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2 – Inventarislijst

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Document	Beoordeling	Wob
1 E-mail verslag themasessie besturing en bekostiging 16-05-2018	Deels openbaar	10.2.e
1.1 Bijlage Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 8.1/ 123	11.1
2 E-mail Conceptverslag themasessie bestuursrecht, overheid als wederpartij	Niet openbaar	10.2.e 11.1
2.1 Bijlage Verslag themasessie bestuursrecht de overheid als wederpartij - 9 mei 2018	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 117.1	11.1
3 E-mail Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies	Deels openbaar	10.2.e
3.1 Bijlage 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolg sessies (2)	Niet openbaar, definitieve versie is onder nummer 6.1 te vinden.	11.1
4 E-mail Factsheet versterking laagdrempelige hulpverlening	Deels openbaar	10.2.e
4.1 Bijlage Rechtsbijstand-factsheet-nuldelijns-grb-2016	Reeds openbaar, document is te vinden via de link: https://www.rvr.org/binaries/content/assets/rvrorg/informatie-over-de-raad/monitor/rechtsbijstand-factsheet-nuldelijns-grb-2016.pdf	
4.2 Bijlage 20180502 Factsheet Versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - v2 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 122	11.1
5	Buiten reikwijdte van het verzoek	
5.1	Buiten reikwijdte van het verzoek	
5.2 20180426 Concept contouren van een stelsel en inzet voor	Niet openbaar, de definitieve versie is onder nummer 6.1 te vinden.	11.1

vervolgssessies		
5.3	Buiten reikwijdte van het verzoek	
6 E-mail Nieuwste versie	Deels openbaar	10.2.e
6.1 Bijlage 20180426 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies	Openbaar	
7 E-mail Laatste lijst deelnemers sessies vanmiddag	Deels openbaar	10.2.e
8 E-mail verslag themasessie besturing en bekostiging	Deels openbaar	10.2.e
8.1 Bijlage 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	Openbaar (document is identiek aan document 123)	
8.2 Bijlage 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	Niet openbaar, betreft een word-document van nummer 8.1/123	11.1
9 E-mail Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies	Deels openbaar	10.2.e
9.1 Bijlage concept Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand (F089E8F2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
10 E-mail contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies	Deels openbaar	10.2.e
10.1 bijlage Reactie op concept Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
10.2 Bijlage reactie op concept Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
10.3 Bijlage contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
11 E-mail contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies	Deels openbaar	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

11.1 Bijlage 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgessies	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
12 E-mail genodigdenlijst conferentie 25 juni	Deels openbaar	10.2.e
13 E-mail offerte en gesprek	Deels openbaar	10.2.e
14 E-mail Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand_ graag uw reactie voor 20 maart	Deels openbaar	10.2.e
15 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e
15.1 Bijlage 2018 07 18 CONCEPT Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd	Niet openbaar De definitieve versie is te vinden via de volgende link: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
15.2 Bijlage 2018 07 18 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd - versie 2 1 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
16 E-mail verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei	Deels openbaar	10.2.e
16.1 Bijlage 20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei 2018 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 124	11.1
17 E-mail Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei	Deels openbaar	10.2.e
18 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
19 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
20 E-mail Voorstel	Deels openbaar	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

stelsel		
20.1 Bijlage 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
21 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
22 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
23 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
23.1 Bijlage 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
24 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
24.1 Bijlage 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
25 E-mail Wie doet welke sessie	Deels openbaar	10.2.e
26 E-mail Wie doet welke sessie	Deels openbaar	10.2.e
27 E-mail Wie doet welke sessie	Deels openbaar	10.2.e
28 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e
28.1 Bijlage 2018 07 13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden op: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
28.2 Bijlage 2018 07 13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden op https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
29 E-mail Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei	Deels openbaar	10.2.e
29.1 Bijlage 20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei 2018 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 124	11.1

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

30 E-mail Voor de uitnodiging gegevens	Deels openbaar	10.2.e
31 E-mail Wie doet welke sessie	Deels openbaar	10.2.e
32 E-mail 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces v3.docx	Deels openbaar	10.2.e
32.1 Bijlage 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces v3 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
33	Buiten reikwijdte van het verzoek	
33.1	Buiten reikwijdte van het verzoek	
34 E-mail verslag 6 april Zwolle	Deels openbaar	10.2.e
34.1 Bijlage 20180406 Verslag ontwerpessie Zwolle (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 128	11.1
35 E-mail Contouren van het stelsel en ontwerpvragen voor de themasessies	Deels openbaar (document is hetzelfde als document 3)	10.2.e
35.1 Bijlage 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgessies (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
36 E-mail De routes versie 2	Deels openbaar	10.2.e
36.1 Bijlage 20180618 Routes a4 versie 2 (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
36.2 Bijlage 20180615 routes a4	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
37 E-mail Debriefing 3 april	Deels openbaar	10.2.e
37.1 Bijlage Opzet sessie 3 april (2)	Deels openbaar	10.2.e
38 E-mail Mijn input nog eens samengevat	Niet openbaar	11.1
39	Buiten reikwijdte van het verzoek	
39.1	Buiten reikwijdte van het verzoek	
40 E-mail Voortgangsbericht mbt conferentie	Deels openbaar	10.2.e
41 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
41.1 Bijlage 180311 Redesign stelsel rechtsbijstand - voorstel opzet (2)	Deels openbaar	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

42 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
43 E-mail Wie doet welke sessie	Deels openbaar	10.2.e
44 E-mail Gesprek op 8 maart - achtergrond, bespreekpunten	Deels openbaar	10.2.e
44.1 Bijlage Voorbereiding gesprek - 8 maart (2)	Deels openbaar	10.2.e
44.2	Buiten reikwijdte verzoek	
44.3 Bijlage 2. Zes-Suggesties-voor-Verbetering-van-de-Toegang-tot-Recht	Reeds openbaar, vindplaats: http://policydesignstudio.nl/zes-suggesties-voor-verbetering-toegang-tot-recht/	
44.4 Bijlage 3. enkele mogelijkheden voor een nieuwe stap in gesubsidieerde rechtsbijstand (2)	Deels openbaar	10.2.e
44.5. Bijlage 4. Thema's en planning regionale sessies (2)	Deels openbaar	10.2.e
45 E-mail van 2 april 2018 betreffende Puntjes op de i voor morgen	Deels openbaar	10.2.e
45.1 Bijlage opzet sessie 3 april	Deels openbaar	10.2.e
45.2 Bijlage presentatie methode	Openbaar	
46 E-mail 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx	Deels openbaar	10.2.e
46.1 Bijlage 20180620 Bekostiging a4 versie 3	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
47 E-mail 20180618 Bekostiging a4 versie 2	Deels openbaar	10.2.e
47.1 Bijlage 20180619 Bekostiging a4 versie 2 (002)	Niet openbaar	11.1
48 E-mail 20180618 Bekostiging a4 versie 2	Deels openbaar	10.2.e
49	Buiten reikwijdte van het verzoek	
49.1	Buiten reikwijdte van het verzoek	
50 E-mail Conceptverslag 6 april Zwolle	Deels openbaar	10.2.e
50.1 Bijlage 20180406 Verslag ontwerpssessie Zwolle	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 112	11.1
50.2 Bijlage verslag	Niet openbaar, de definitieve versie is te	11.1

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

ontwerpsessie Den Bosch	vinden onder nummer 112	
51 E-mail conceptverslag 6 april Zwolle	Deels openbaar	10.2.e
51.1 Bijlage verslag ontwerpessie Amsterdam	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 112	11.1
52 E-mail verslag themasessie besturing en bekostiging	Deels openbaar	10.2.e
52.1 Bijlage verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 8.1/123	11.1
53 E-mail contouren van het stelsel en ontwerpvrage voor de themasessies	Deels openbaar (dubbeling van document 9)	10.2.e
53.1 Bijlage wijzigingen in het document Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
53.2 Bijlage wijzigingen in het document Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
53.3 Bijlage wijzigingen in het document Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
54 E-mail Contouren van het stelsel en ontwerpvrage voor de themasessies	Deels openbaar (dubbeling van document 9)	10.2.e
54.1 Bijlage (F089E8F2) Wijzigingen in het document Contouren van het stelsel en ontwerpvrage voor de themasessies	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
55. Document 20180404 Concept Verslag ontwerpessie Rotterdam	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 129	11.1
56 E-mail Debriefing 3 april	Deels openbaar (overlap met document 56 en 51)	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtspraak
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

57 E-mail Debriefing 3 april	Deels openbaar	10.2.e
58	Buiten reikwijdte van het verzoek	
58.1 Bijlage 20180426 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies rondgestuurde versie met 2 verbeteringen	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
59 E-mail gesprek op 8 maart - achtergrond, bespreekpunten	Deels openbaar	10.2.e
59.1 Bijlage offerte PDS aanvraag 10100025852	Deels openbaar	10.2.e
60	Buiten reikwijdte van het verzoek	
60.1	Buiten reikwijdte van het verzoek	
60.2	Buiten reikwijdte van het verzoek	
61 E-mail Puntjes op de i voor morgen	Deels openbaar	10.2.e
62 E-mail Twopager_ opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts	Deels openbaar	10.2.e
62.1 Bijlage180413a van sessies naar stelsel	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
62.2 Bijlage 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces-opm	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
62.3 Bijlage 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces-opm	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
63 E-mail uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
63.1 Bijlage afbeelding die bij document 63 hoort	Openbaar	
64 E-mail uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
64.1	Openbaar, exact dezelfde afbeelding als document 63.1	
65 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e
66 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

67 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e
67.1 Bijlage 84.1 2018 07 18 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
68 E-mail Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei	Deels openbaar	10.2.e
69 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
69.1 Bijlage 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie	Niet openbaar, definitieve versie is te vinden op https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
70 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
71 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
72 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
72.1 Bijlage 180311 Concept Redesign stelsel rechtsbijstand - voorstel opzet	Niet openbaar	11.1
72.2	Buiten de reikwijdte van het Wob-verzoek	
73 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
74 E-mail voorzet rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
75 E-mail stukken overleg nav ontwerpessies rechtsbijstand - morgen om 12.15	Deels openbaar, deels buiten de reikwijdte van het verzoek	10.2.e
75.1 Bijlage 20180406 Verslag ontwerpessie Zwolle	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 128	11.1
75.2	Buiten reikwijdte van het verzoek	
75.3 Bijlage 20180404 Verslag ontwerpessie	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 129.	11.1

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtslandhaving**
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Rotterdam		
75.4 Ontwerpsessie 6 april Zwolle	Deels openbaar	10.2.e
75.5 Bijlage 20180410 Verslag ontwerpessie Amsterdam	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 126	11.1
75.6	Buiten reikwijdte van het verzoek	
75.7 Bijlage 20180409 Verslag ontwerpessie Den Bosch (2).	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 125	11.1
75.8	Buiten reikwijdte van het verzoek	
76 E-mail twee keer a4	Deels openbaar	10.2.e
76.1 Bijlage 20180615 routes a4 (2).pdf	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
76.2 Bijlage 20180615 Bekostiging a4 (2).pdf	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
77 E-mail Twopager_ opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts	Deels openbaar	10.2.e
77.1 Bijlage 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
78 E-mail voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
78.1 Bijlage 20180521 Voorstel voor een stelsel (2)	Niet openbaar, de definitieve versie is onder nummer 6.1 te vinden.	11.1
79 Document Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden op https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/09/tk-contouren-herziening-stelsel-gesubsidieerde-rechtsbijstand-9-november-2018	11.1
80 E-mail 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx	Deels openbaar	10.2.e
81 E-mail de routes versie 2	Deels openbaar	10.2.e
81.1 Bijlage 20180615 routes a4 versie 2.docx	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
81.2 Bijlage 20180615 routes a4 opm.docx	Niet openbaar	11.1
82	Buiten reikwijdte van het verzoek	

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

82.1 Bijlage 20180615 concept routes a4 versie 2.docx	Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder nummer 6.1	11.1
83	Buiten reikwijdte van het verzoek	
84 E-mail Boekje De Argumentenfabriek over Paradigma's in het Sociaal Domein gepresenteerd	Deels openbaar, deels buiten reikwijdte van het verzoek	10.2.e
84.1 Paradigmaboek	Reeds openbaar, https://www.argumentenfabriek.nl/nl/producten-kopen-of-gratis-downloaden/paradiqmas-in-het-sociaal-domein	
85	Buiten reikwijdte van het verzoek	
86	Buiten reikwijdte van het verzoek	
87 E-mail Manifest van	Deels openbaar	10.2.e
87.1 Bijlage document 87	Reeds openbaar, https://www.mr-online.nl/sociale-advocatuur-presenteert-manifest-red-de-rechtshulp/	
88 E-mail twee keer a46	Deels openbaar	10.2.e
89 E-mail Factsheet civiel recht tbv themasessie 17 mei.	Deels openbaar	10.2.e
90	Buiten reikwijdte van het verzoek	
91 E-mail genodigdenlijst conferentie 25 juni	Deels openbaar	10.2.e
92 E-mail Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx	Deels openbaar	10.2.e
93 E-mail Routes naar recht	Deels openbaar	10.2.e
94 E-mail stelselnotitie4	Deels openbaar, deels buiten reikwijdte van het verzoek	
95 E-mail verslag ontwerpproces	Deels openbaar	10.2.e
95.1 Bijlage concept Verantwoording en verslaglegging van het ontwerpproces	- Niet openbaar, de definitieve versie is te vinden onder 115.3	11.1
96	Buiten de reikwijdte van het verzoek	

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

97	Buiten de reikwijdte van het verzoek	
98 E-mail Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd _ 25 juni 2018 _ Gouda	Deels openbaar	10.2.e
99 E-mail verslag ontwerpproces1	Deels openbaar	10.2.e
99.1 Bijlage concept Rechtsbijstand bij de tijd Verantwoording en verslaglegging van het ontwerpproces	Niet openbaar	11.1
100 E-mail verslag ontwerpproces2	Deels openbaar	10.2.e
101 E-mail verslag ontwerpproces3	Deels openbaar	10.2.e
101.1 Bijlage Test Voortgangsbericht concept	Niet openbaar	11.1
102 E-mail verslag ontwerpproces4	Deels openbaar	10.2.e
103 E-mail Voorstel stelsel	Deels openbaar	10.2.e
104 E-mail Stelselnotitie	Deels openbaar	10.2.e
104.1 Bijlage Ordeningstechnische aspecten nieuw stelsel	Openbaar	
105 Document bijgestelde offerte PDS aanvraag 10100025852 - Programma Redesign stelsel rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
106 Document Factuur PDS	Deels openbaar	10.2.e
107 E-mailwisseling betreffende de factuur van PDS	Deels openbaar	10.2.e
108 E-mailwisseling kosten	Deels openbaar	10.1.c 10.2.e 10.2.g
109 E-mailwisseling betreffende offerteaanvraag	Deels openbaar	10.2.e

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

110 Document uitkomsten ontwerpessies in plaatje	Openbaar (deze tabel is ook opgenomen in het besluit onder Algemene Toelichting)	
111 Afbeelding uitkomsten themasessies rechtsbijstand geplaatst op LinkedIn	Openbaar	
112 Document verslagen algemene sessies gecombineerd	Openbaar	
113 E-mail 1 ^e voortgangsbericht van het programmteam rechtsbijstand	Deels openbaar	10.2.e
114 E-mail indeling groepen	Deels openbaar	10.2.e
114.1 Bijlage Registratie deelname sessies	Deels openbaar	10.2.e
114.2 Bijlage mailinglist sessies 22032018	Deels openbaar	10.2.e
114.3 Bijlage kopie van Indeling deelnemers (2)	Deels openbaar	10.2.e
115. E-mail Programma rechtsbijstand bij de tijd- voortgangsbericht nr. 2 19 juli 2018	Deels openbaar	10.2.e
115.1 Bijlage veel dank	Openbaar	
115.2 Bijlage opbrengsten workshops conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd	Openbaar	
115.3 Bijlage 2018 07 18 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd	Reeds openbaar, https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/09/tk-bijlage-rechtsbijstand-bij-de-tijd	
116. E-mail Programma rechtsbijstand_ verslag themasessie 'bekostiging en besturing' d.d. 15 mei 2018	Deels openbaar	10.2.e
116.1 Bijlage	Niet openbaar, de definitieve versie is te	11.1

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtspraak
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

20180516 Conceptverslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	vinden onder nummer 8.1/123	
117. E-mail programma rechtsbijstand_ verslag van de bijeenkomst 'bestuursrecht, de overheid als wederpartij'	Deels openbaar	10.2.e
117.1 Bijlage 11052018 Verslag themasessie bestuursrecht, de overheid als wederpartij	Openbaar	
118. E-mail Programma rechtsbijstand_ verslag van de bijeenkomst 'strafrecht' d.d. 15 mei 2018	Deels openbaar	10.2.e
118.1 Bijlage 20180522 Verslag themasessie strafrecht - 15 mei 2018	Openbaar	
119. E-mail Programma rechtsbijstand_ verslag van de bijeenkomst 'versterking van de laagdrempelige	Deels openbaar	10.2.e
119.1 Bijlage 20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei 2018	Niet openbaar, zie document 124 (Het verslag is exact hetzelfde document als documentnummer 124)	11.1
120. E-mail Programma rechtsbijstand_ informatie ter voorbereiding op de Themasessie 'bestuursrecht	Deels openbaar	10.2.e
120.1 Bijlage Factsheet de overheid als veroorzaker	Openbaar	

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

121. E-mail Programma rechtsbijstand- _bijdrage van de heer Scheltema aan het wetgevingstijdschrift Regelmaat	Deels openbaar	10.2.e
121.1 Bijlage Eindversie Regelmaat	Reeds openbaar artikel, vindplaats: https://www.bjutijschriften.nl/tijdschrift/regelmaat/2018/3/RM_0920-055X_2018_033_003_002.pdf	
122. Document 20180507 Factsheet Versterking van laagdrempelige (juridische) hulp	Openbaar	
123. Document 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018	Openbaar (document is identiek aan documentnummer 8.1)	
124. Document 20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei 2018	Openbaar	
125. Document 20180409 Verslag ontwerpsessie Den Bosch	Openbaar	
126. Document 20180410 Verslag ontwerpsessie Amsterdam	Openbaar	
127. Document 23052018 Verslag themasessie civielrecht - 17 mei 2018	Openbaar	
128. Document Verslag ontwerpessie Zwolle	Openbaar	
129. Document Verslag ontwerpessie Rotterdam	Openbaar	
130 Factuur Definitieve bevestiging- sessie Den Haag 15 mei	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
131 Factuur Definitieve	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn	10.1.c

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

bevestiging - Sessie Rotterdam	terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.2.g
132 Factuur Definitieve bevestiging - sessie Zwolle	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
133 Factuur Definitieve bevestiging sessie Utrecht	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
134 factuur_693522	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
135 Document Inhuur voor organisatie conferentie	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
136 Document Inkoopformulier ontwerpessies plus conferentie rechtsbijstand	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
137 Document Offerte conferentie	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
138 Document offerteformulier - visualisatie contouren stelsel rechtsbijstand	Niet openbaar, de gemaakte kosten zijn terug te vinden in document 110 en in de toelichting op geleverde stukken.	10.1.c 10.2.g
139 Document Factuur PDS	Deels openbaar	10.2.e

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Juridische en
Operationele
Aangelegenheden

Datum
26 juli 2019

Ons kenmerk
2651929

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/ienK
Onderwerp: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging
Datum: woensdag 16 mei 2018 22:37:00
Bijlagen: 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018.docx

---

Hoi,

Dit conceptverslag was een flinke opgave haha.. Heel graag jullie hulp bij het verder verfijnen van de tekst!

Dank!

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e (PDS)
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB;
 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR;
 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: woensdag 25 april 2018 15:30:14
Bijlagen: 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies.docx

---

Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.

Hartelijke groet, 10.2

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK

Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59

Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl;
 10.2.e@policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e@gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Ha 10.2.e, anderen

Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl;
 10.2.e@policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e@gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>

Dag collega's,

Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK

Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB;
 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e@gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg 1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerp vragen open te formuleren. Mijn gedachte is dat een ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets

ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistente

Tel: 070-10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

** bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs
of een Europese identiteitskaart **

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e - BD/DSen/KR; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e (PDS)"; 10.2.e
 BD/DBAenV/lenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e
 BD/DVB/IV; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e BD/DFBC
Onderwerp: Factsheet versterking laagdrempelige hulpverlening
Datum: vrijdag 4 mei 2018 14:46:00
Bijlagen: Rechtsbijstand-factsheet-nuldelijns-grb-2016.pdf
 20180502 Factsheet Versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - v2.docx

---

Dag allen,

Hierbij een factsheet voor de sessie versterking laagdrempelige (juridische) hulpverlening, met veel dank aan 10.2.e ! Ik zou voorstellen om drie stuks documenten mee te sturen voor deze sessie:

- De contouren n.a.v. de algemene ontwerpessies zoals dat stuk mee wordt gestuurd naar elke sessie;
- Deze factsheet waarin staat wat Wolfsen, Barkhuysen en vd Meer over de eerste lijn hebben gezegd – en dat we vooral gaan kijken vanaf een blanco vel i.p.v. binnen het huidige stelsel zoals zij dat wel deden;
- De bestaande factsheet van de Raad voor rechtsbijstand over de huidige nulde- en eerstelijnsdienstverlening (ook bijgevoegd) – zij hebben dit al mooi op een rijtje gezet, dus heeft weinig extra toegevoegde waarde om dit zelf nog eens over te gaan doen lijkt me.

Ik dacht eerst om ook iets neer te zetten over huidige niet-juridische eerstelijnsdienstverlening aka sociaal domein etc., maar dan wordt het wel weer erg breed en veel denk ik eigenlijk. Ik hoor graag of jullie suggesties hebben. Lijkt me ook goed om voor de resterende factsheets die we uitsturen, die van 10.2.e is al verzonden namelijk, hetzelfde format te hanteren, dat staat wel zo netjes ☺. Als alle teksten in orde zijn bevonden, kan ik daar wel voor zorgen.

Groeten 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: Programmateam Rechtsbijstand
Cc: 10.2.e BD/DVB/IV; 10.2.e
Onderwerp: FW: Nieuwste versie
Datum: donderdag 26 april 2018 18:23:53
Bijlagen: 20180426 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies na 10.2.e HK.docx

---

Hoi 10.2.e ,

De bijlage is bedoeld voor de deelnemers aan de sessies. Voor de meeste sessies komt er ook nog een fact sheet bij. Voor de sessie van 9 mei zou ik je willen vragen om dit alvast uit te sturen, in ieder geval naar 10.2.e . Je kan aankondigen dat nog een korte fact sheet volgt. 10.2.e kan dan begin volgende week de fact sheet voor bestuur bij je aanleveren om er achteraan te sturen. Voor de overige sessies kunnen we nog wachten tot ik terug ben van vakantie met de fact sheet, maar dit basisstuk mag je ook alvast uitsturen als achtergrond info voor de deelnemers.

Dank je wel en ook een fijne vakantie!
 Tot 14 mei (dan ben jij weer terug, toch?)
 Groet, henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: donderdag 26 apr. 2018 16:01
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: Nieuwste versie

Ben nu offline!

Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand - *uitkomsten van 4 parallelle ontwerp sessies en inzet voor vervolg*

Inleiding

De ontwerp vraag waar de deelnemers een antwoord op hebben proberen te geven, is wat de overheid, binnen het huidige budgettaire kader, kan doen in lijn met het EVRM voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen.

Contouren in 4 basisingrediënten

De ontwerp sessies leiden tot de contouren van een nieuw stelsel. Hoewel de ontwerpen uit de sessies ook van elkaar verschilden, ontstaat er een helder beeld van een stelsel waarin we binnen de bestaande budgettaire kaders andere keuzes maken. De inzet is dat we met eenzelfde budget, meer mensen succesvol kunnen bijstaan. De ontwerp sessies leveren vier basisingrediënten op die we in het navolgende uitgebreider schetsen:

- 1) Investeren aan de voorkant
- 2) Evidence based oplossingsroutes
- 3) Betere prikkels voor hulpverleners
- 4) Betere prikkels voor overheden om zelf minder procedures te voeren of zelfs veroorzaken.

Deze vier hoofdlijnen worden hierna elk – op basis van de ontwerp sessies – nader uitgewerkt. Ze roepen vervolgens elk ook weer vragen op die in nadere sessies beantwoord kunnen worden.

1. Radicaal investeren en innoveren in de voorkant; laagdrempelige multidisciplinaire intake, fysiek (bijv. bieb), telefonisch en online.

Om mensen adequater te kunnen helpen en minder van hun problemen te laten ontaarden in juridische procedures, is het nodig om hulp (informatie, advies, bijstand) eerder in te zetten, die meer direct toe te spitsen op de kern van de problemen en direct te richten op oplossingen.

Deze zogeheten ‘voorkant van het proces’ kent een paar eisen die ervoor moeten zorgen dat hij echt van meerwaarde wordt:

- *Intake* moet informatie ophalen, op juridisch, sociaal en psychologisch vlak (aansluiten bij wijkteams?) en moet inzicht hebben in mogelijke oplossingsrichtingen en culturele aspecten die mogelijk meespelen.
- *Triage* vormgeven zoals in de zorg, inclusief prioriteren, op de inhoud van het conflict: wat is een snelle, passende interventie? Hierbij moet integraal – sociaal, financieel, juridisch, psychologisch, etc. - worden gekeken wat er nodig is om het probleem op te lossen. Wat hierbij kan helpen is een maatwerkmatrix gericht op het perspectief van de gebruiker en niet van het systeem. Neem daarbij de verschillende rechtsgebieden en de verschillende mate van zelfredzaamheid in ogenschouw en baseer daarop de wenselijke inrichting. Als er een doorverwijzing volgt naar een ‘tweede lijn’ dan in elk geval door middel van een warme overdracht zodat rechtzoekende niet steeds opnieuw de situatie hoeft uit te leggen en dat het niet uitmaakt waar hij aanklopt. Overigens kan ‘tweede

- lijn' (in de bestaande betekenis van het woord) ook best de plek zijn waar intake en triage en doorverwijzing wordt gedaan – maar ook dan is warme overdracht essentieel.
- *Oplosstraten*: direct aan de voorkant worden zo mogelijk gelijk oplossingen geboden. Bijvoorbeeld in de vorm van spreekuren over bepaalde thema's (erfrecht, consumentenzaken, arbeidsconflicten, etc.) met experts die problemen direct oplossen. Of bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een buurtrechter: zonder advocaten erbij. Dat levert een zeer hoge klanttevredenheid op door de snelle doorlooptijden en beslissing. Of bijvoorbeeld door nauw aan te sluiten bij sociale wijkteams die veel dingen heel goed en pragmatisch oplossen.

Er zijn verschillende ideeën over de (fysieke) locatie van wat sommigen een 'hulpwinkel' noemen, anderen spreken over een huisarts-achtige poortwachter. Er zijn in elk geval twee gedachten over de vindbaarheid en inrichting van de voorkant. Ten eerste zou die *meer* mensen *eerder* moeten bereiken – waarbij de gedachte is dat eerdere en betere hulp een aanzienlijke vermindering kan betekenen van totaal geëscaleerde zaken, of een stapeling kan voorkomen van wat dan later een onontwarbare kluwen van zaken kan worden. De tweede gedachte is dat een standaardisatie van 'intake-triage-oplossing' wellicht belangrijker is dan een standaardvindplaats. Dus dat er wellicht veel verschillende vindplaatsen zijn (wijkteam, internet, buurthuis, huisarts, basisschool, etc.) maar dat die allemaal eenzelfde op de vraag toegesneden protocol kunnen hanteren voor de persoon die vertelt over een arbeidsconflict, of over een echtscheiding, huurconflict of wat dan ook.

Nadere ontwerpessie 1

We zien met deze ingrediënten vragen waarop we antwoord gaan zoeken in een vervolgsessie 'voorkant':

- 1) De eerste vervolgvraag is dan: hoe geef je dat nu precies vorm, die voorkant met goede multidisciplinaire intake, triage, warme overdracht, oog voor eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheid en wellicht direct een oplossing?
- 2) Hoe ziet de infrastructuur er uit? Hoe sluiten we aan op de al aanwezige eerste lijn in het sociale domein? Wat is de verhouding tussen fysieke aanwezigheid en online voorziening? Wie organiseert?
- 3) Voor wie is de hulp eigenlijk bedoeld. Het gaat vaak meer om mensen met 'een tas vol bonnetjes' dan per se om minder draagkrachtigen. Wie precies willen we bedienen met welke mate van overheidshulp? Iedere burger kan immers te maken krijgen met belangrijke rechtsvragen, zoals ontslag, strafbaar gedrag, schade, echtscheiding.

2. Evidence-based oplossingsroutes en de kwaliteit van het antwoord.

Er is veel te winnen door voor veel voorkomende problemen, best practices te creëren, vast te leggen en te valideren. Dergelijke gestandaardiseerde beste oplossingsroutes voor veel voorkomende zaken kunnen combinaties zijn van juridische en andersoortige hulp. Dit vereist ook dat het veld van aanbieders een ontwikkeling doormaakt naar bundeling van kennis en ervaring, betere vormen van samenwerking, specialisatie, enz.

Waar de 'intake-triage-oplossing' aan de voorkant veel mensen direct zou kunnen helpen, is de gedachte vervolgens dat er veel winst te behalen valt door systematisch voor bepaalde typen zaken

daarbij passende routes te ontwikkelen. Grootschalige data-analyse kan benut worden voor het ontwikkelen van betere routes – dan heb je 2000 oplossingsrichtingen i.p.v. 20. Differentieer op soorten cliënt en rechtsgebieden en koppel die aan elkaar. Focus op rechtsgebieden waar de grootste impact mogelijk is. Bijvoorbeeld kennen echtscheidingsprocedures allemaal bepaalde elementen en een bepaalde dynamiek waarop effectiever kan worden geacteerd. Bijvoorbeeld ook hebben strafzaken eigen specifieke eisen en kenmerken, waardoor systematiseren van de beste bijstand voor mensen die van een misdrijf worden verdacht voordelen kan opleveren.

Het gaat hierbij om tenminste twee soorten effectiviteit:

- 1) Door veel vergelijkbare zaken te doen, kunnen bepaalde stappen gestandaardiseerd en wellicht deels geautomatiseerd worden. Bovendien kan de professional zich meer specialiseren wat zowel kwaliteit als snelheid ten goede zou kunnen komen. Verhelijikbaar met gespecialiseerde klinieken op bijvoorbeeld het gebied van meniscus-operaties.
- 2) Specifieke behandelpaden kunnen worden ontwikkeld die toegesneden zijn op voor die zaken specifieke dynamiek en aard. Het gaat dan met name ook om het bieden van blended oplossingen: zowel de juridische als de sociale problematiek bekijken en aanpakken, bijvoorbeeld op het gebied van bemiddeling, opvoedondersteuning, vinden van nieuw werk, omgaan met financiën of wat dan ook. Dit biedt de mogelijkheid om mensen sneller betere oplossingen te bieden, maar ook biedt het de mogelijkheid om beter weerwerk te leveren tegen repeat players die het rechtssysteem (ook) voor eigen gewin inzetten.

Opgemerkt wordt dat de professionals in het deel van de markt dat veel toevoegingen doet, in toenemende mate éénpitters zijn, die het vermogen missen om te investeren in dergelijke kwaliteitsslagen. Het lijkt daarom nodig om een zekere regie te organiseren (of: zorgen dat er regisseurs kunnen opstaan) zodat dat professionals de krachten bundelen, samenwerken met aanpalende hulpverleners.

Deze 'regie' zal zich voornamelijk moeten richten op de kwaliteit van de hulpverlening, bijvoorbeeld doordat advocaten zich explicieter specialiseren en dan ook geen zaken doen buiten hun specialismen. Ook lijkt het zaak betere mechanismen te ontwikkelen om niet-werkende hulpverlening er uit te werken: met slechte hulp is de rechtszoekende uiteindelijk veel slechter af (en het kost de samenleving uiteindelijk ook meer).

Deze 'regie' zal ook agenda moeten kunnen voeren over en voedsel kunnen geven aan de ontwikkeling van beide genoemde vormen van effectiviteitsverbetering. Met in elk behandelpad georganiseerde deskundigheid binnen, maar ook buiten het juridische domein. Gericht op de beste oplossing bij de hulpvraag (eigenlijk: de vraag achter die vraag). Met de realisatie van een database met daarin best practices voor vaak terugkerende hulpvragen, succesvolle oplossingen en de meldhistorie van de hulpzoekende (zodat ineffectieve oplossingen uit het verleden niet opnieuw worden gekozen). De vergelijking werd getrokken met het nationale www.fietsberaad.nl dat alle betrokken partijen verenigt in het bedenken en ontwikkelen van nieuwe fietsroutes.

Nadere ontwerpessies 2 en 3

Effectievere routes naar oplossingen vormen het hart van het nieuwe stelsel, waarbij de indruk is dat we afzonderlijke ontwerpbijskomsten moeten organiseren voor straf- en civiele zaken (de bestuurszaken komen aan bod onder punt 4 hierna).

De ontwerpvrage voor beide sessies is: hoe deze slag naar meer adequate oplossingsroutes aan te jagen, vanuit de overheid, in samenwerking met het veld? Hoe kunnen we regie organiseren en ruimte geven voor het uitvinden van effectieve oplossingen? Welke kaders horen daarbij?

3. *Betere prikkels en bekostiging van het goede*

In alle sessies wordt een lans gebroken voor een bekostigingssystematiek die minder perverse prikkels bevat en meer goede prikkels. Met name wringt de ervaring dat het kan voorkomen dat hulpverleners betaald krijgen voor activiteiten die hun klanten geen stap verder brengt en dat het evengoed kan voorkomen dat ze hun klant echt met zijn problemen hebben geholpen, maar daar niet voor betaald krijgen.

Het gaat hierbij om de bekostiging van het hele stelsel, dus voorkant, routes, soorten hulp en steun. Er blijken veel noties te leven over het wegnemen van perverse prikkels uit het systeem en over het belonen van preventie en van het zo snel mogelijk vinden van oplossingen waarmee mensen weer verder kunnen. Maar het blijkt nog lastig om dat concreet te maken. Suggesties die o.a. worden gedaan:

- Maak meer gebruik van verzekeringen – verzekeraars hebben belang bij snellere oplossingen en blijken in de praktijk dan ook aanjagers van vernieuwende vormen van conflictoplossing.
- Bevorder de solidariteit: laat grote kantoren door een fonds een bijdrage leveren, bijvoorbeeld voor innovatie of deskundigheidsbevordering.
- De beloning vindt plaats voor een stap richting een (beproefde) oplossing, in plaats van het verrichten van een juridische handeling (die valide kan zijn, maar de hulpvrager hier niet verder helpt).
- No cure no pay: in bepaalde gevallen zou je ook aan no cure no pay kunnen denken, bijvoorbeeld dat de hulpverlener onder bepaalde voorwaarden kan delen in opbrengsten als de hulp succesvol was.
- Het tegenovergestelde kan ook: bijvoorbeeld dat een ‘veroorzaker’ onder bepaalde voorwaarden 5x de kosten (en de schade) moet betalen...

Nadere ontwerpessie 4

‘Betalen voor oplossingen in plaats van voor procedures’ is een mooi motto en constructieve wens, maar hoe doe je dat eigenlijk? Hoe geef je dat vorm? Dit is de centrale vraag voor de specifieke ontwerpessie over bekostiging en regulering van het stelsel. Met vervolgens een heleboel subvragen: hoe komt het geld bij degenen die werken met goede regie en effectieve behandelroutes? Mag een consument blijven kiezen welke hulpverleners voor hem werken? Hoe zien eigen bijdragen eruit en welke balans tussen solidariteit en prikkels moet er zijn? Ook is er de vraag naar de besturing van het stelsel: wie is verantwoordelijk voor kwaliteitsnormen, voor het up-to-date houden van de bekostigings-structuur en voor toezicht?

4. Overheden die zorgen voor simpeler wetgeving en minder procedures

Veel van de (zich opstapelende) problemen van de doelgroep vloeien voort uit het handelen van overheidsinstanties. Soms in de uitvoering, soms ook in de vorm van complexe regelgeving waarin mensen kunnen verdwalen. Hier lijkt winst te behalen, immers doordat op termijn bespaard kan worden op de verzamelde kosten van uitvoeringsinstanties bij hun klacht-, bezwaar-, en beroepsafdelingen. Hier komt nog bij de maatschappelijke winst voor partijen die dan niet meer in diepe procedures verzeild hoeven te raken.

Centrale gedachte is om een prijskaartje te hangen aan zowel het creëren van zodanig ingewikkelde regels dat er veel procedures uit volgen, als aan uitvoering die veel bezwaar en beroepsprocedures voortbrengt. Maar hier achter ligt de wens om twee effecten te bereiken:

- Bewustwording bij 'veroorzakers' van klachten en bezwaren ...
- ... en wel op een zodanige manier dat ze er zelf ook daadwerkelijk baat bij hebben dit te voorkomen of te verhelpen.

Het moge ook duidelijk zijn dat dit effect wordt beoogd bij twee verschillende typen partijen:

- 1) Makers van regelgeving zoals ministeries – we zouden wensen dat zij zich gaan toeleggen op minder complexe regelgeving. Bijvoorbeeld doorrekening van het adviescollege toetsing regeldruk of het CPB zou consequenties en kosten in kaart kunnen brengen.
- 2) Bestuursorganen en gemeenten die in hun bezwaar- en beroepspraktijk rechtszaken 'produceren' – we zouden wensen dat zij zo slim mogelijk met hun verantwoordelijkheid omgaan en de (juridische) last voor burgers verminderen. Naarmate zij meer zelf moeten bijdragen aan dit soort procedures ontstaat een sterkere prikkel om andere wegen te zoeken die sneller tot een oplossing leiden.

Het lijkt zonneklaar dat uitvoeringsorganisaties in deze van elkaar kunnen leren en gezamenlijk expertise kunnen opbouwen – vergelijk de regiefunctie onder punt 3 hiervoor – om zo efficiënt en effectief mogelijk behandelpaden te ontwikkelen voor hun meest voorkomende klachten, bezwaren en beroepen.

Meer specifieke suggesties die nog zijn genoemd:

- De idee om voor een snellere beslissing/feedback-loop te zorgen, bijvoorbeeld door de mogelijkheid dat beleid direct kan worden voorgelegd aan de hoogste rechter, i.p.v. allerlei lagere rechters waarbij het jaren duurt.
- De overheid zou zelf ook gebruik moeten maken van sociale advocaten in plaats van commerciële advocaten.
- Mogelijkheid is om de dekking van verzekeraars voor procedures door overheidsorganen in te trekken wanneer er onvoldoende is ondernomen door het bestuursorgaan om het op een andere manier op te lossen.
- Zorg dat de overheid leert: geld eisen van mensen waarvan informatie aantoont dat ze het niet hebben, kost heel veel ellende voor de burger en geld voor de rechtsbijstand. Toegang tot recht moet door de overheid worden geregeld (en betaald), de kosten moeten niet bij allerhande wederpartijen worden neergelegd.

Nadere ontwerpessie 5

Er is op het gebied van overheidsgedrag de afgelopen jaren ook al veel gebeurd, waarbij het programma Passend Contact met de Overheid in het oog springt. Er kan goed voortgebouwd worden op deze ervaring, tegelijk lijken er extra stappen nodig om meer te bereiken dan waar we nu staan. De vijfde nadere ontwerpessie heeft als vraag: hoe kunnen we overheidsinstanties aanzetten om een volgende stap te maken in hun dienstverlening en hoe kunnen we complexiteit voor burgers reduceren? Met als doel dat zij snellere, betere oplossingen krijgen en veel minder vaak in procedures tegen de overheid terechtkomen.

Hoe nu verder

De komende maanden zal, onder andere door middel van de genoemde vijf nadere ontwerpessies, worden gewerkt aan de verdere uitwerking van bovenstaande inrichtingskeuzes. In juni worden deze keuzes in een hoofdlijnennotitie voorgelegd aan de ministerraad en besproken op de conferentie met alle bij het stelsel betrokken partijen.

De gedachte is dat het geheel resulteert in een **agenda 2025** voor de toegang tot recht. Die bestaat uit een toekomstbeeld, first steps om daar te komen en de daarbij passende financiële doorrekening. Een en ander zal worden vervat in een Kamerbrief met daarin onder meer:

- De voorgestelde transitie
- De daarbij passende experimenten op korte termijn
- De voorziene implementatie op lange termijn
- En de verhouding met het huidige stelsel (incl. onderhoud)

Van: 10.2.e - BD/DRB namens Programmateam Rechtsbijstand
 Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e@policydesignstudio.nl
 Onderwerp: Laatste lijst deelnemers sessies vanmiddag
 Datum: dinsdag 15 mei 2018 9:22:00

Besturing/bekostiging van het stelsel	Strafrecht
dinsdag 15 mei van 13:30 uur -17:00 uur Den Haag	dinsdag 15 mei 13:30 uur – 17:00 uur, Utrecht
10.2.e	10.2.e
10.2.e, economisch adviseur ACM	10.2.e, CRM
10.2.e, IRF	10.2.e (voorzitter NVJSA)
10.2.e, SEO Amsterdam	10.2.e (bestuurslid)
10.2.e DWJZ	10.2.e, Slachtofferhulp
10.2.e, VWS Macro Economische Vraagstukken	10.2.e (portefeuille rechtsbijstand)
10.2.e, beleidsmedewerker bij directie AFEP (algemene financiële en economische politiek) van Financiën	10.2.e, Rechtspraak
10.2.e, RvR	10.2.e (hoofdofficier Oost NL)
10.2.e, AEF	10.2.e OvJ Rotterdam/ Programma Rotterdam Zuid
10.2.e, plv directeur DEA	10.2.e (beleidsadviseur rechtsbijstand)
10.2.e, HR	10.2.e (beleidsadviseur strafrecht)
10.2.e, HVGLaw	10.2.e, Raad voor rechtsbijstand
10.2.e, De Brauw Blackstone Westbroek	10.2.e, Politie

10.2.e	10.2.e (strategisch adviseur strafrecht, mediation in strafzaken)
10.2.e (NOvA)	10.2.e, buitengewoon hoogleraar sociale rechtshulp
	10.2.e, DEA
	10.2.e, projectleider intensivering rechtsbijstand
	10.2.e DWIJZ inzet paralegals

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Onderwerp: RE: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging
Datum: zaterdag 19 mei 2018 15:01:00
Bijlagen: 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018.pdf
 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018.docx

---

Dank voor jullie hulp! Dit wordt dan de finale versie. Ik vraag 10.2.e om dit dinsdag naar de deelnemers te mailen.
 Groeten!

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: vrijdag 18 mei 2018 14:42
Aan: 10.2.e BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Onderwerp: RE: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging
 Erg mooi werk 10.2.e, bijgaand nog wat aanpassingen, maar van mij mag ie zo naar de deelnemers,
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: woensdag 16 mei 2018 22:38
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Onderwerp: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging
 Hoi,
 Dit conceptverslag was een flinke opgave haha.. Heel graag jullie hulp bij het verder verfijnen van de tekst!
 Dank!
 Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

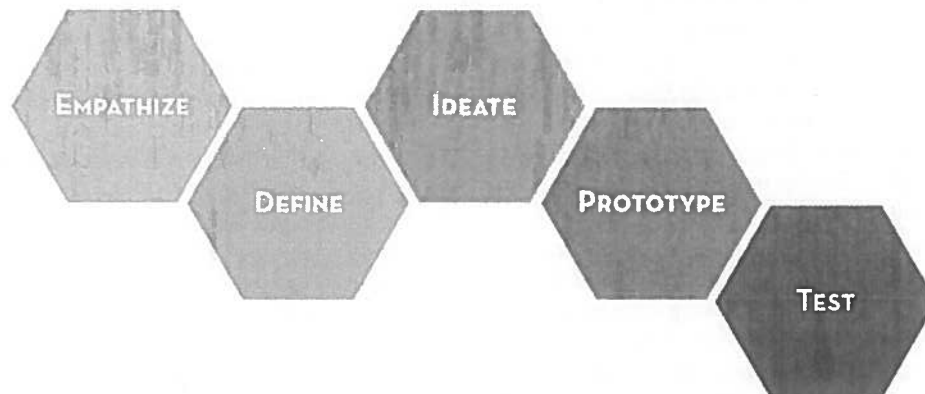

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: besturing en bekostiging

Programmateam rechtsbijstand

15 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het de bekostiging en besturing van het stelsel de volgende elementen naar voren:
  - Standaardiseer processen en objectiveer problemen voor meer efficiëntie en kwaliteit (schaalgrootte, "collectiviseer").
  - Stap af van een bekostiging per zaak: help de persoon
  - Verdeel middelen per regio, gedifferentieerd naar bevolkingskarakteristiek
  - Zorg voor een poortwachter, die de aanvraag en het probleem indiceert en waar mogelijk problemen al oplost. Maak deze poortwachter ook financieel verantwoordelijk voor de volgende stappen zodat die belang heeft bij goed werkende hulp
  - Besteed zoveel mogelijk lokaal aan, richt die aanbestedingen op langdurige relaties, kwaliteit, transparantie en een reële beloning voor dienstverleners.
  - Geef ruimte voor en experimenteer met een bekostigingssystematiek die meer mogelijkheden biedt dan "uurtje factuurtje".
  - Creëer een inkoper, die de juiste prikkels heeft om bij gecontracteerde partijen te sturen op kwaliteit en efficiëntie.
  - Differentieer naar rechtsgebied zowel m.b.t. oplossingsroutes als in de bekostigingssystematiek.
  - Creëer een basisverzekering – al is bij nadere beschouwing niet helder welk probleem dit op zou lossen.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers voorbeelden uit de eigen praktijk aangedragen, die van toepassing zouden kunnen zijn op een ontwerp voor de bekostiging/besturing van het stelsel van rechtsbijstand. Daarbij wordt aangegeven dat de overheid niet zou moeten hoeven betalen voor onzinzaken en ook dat er te veel perverse prikkels in het stelsel zijn waardoor advocaten worden gestimuleerd om te procederen, meer dan om het probleem op te lossen. De familierechtadvocaat in een klein dorp wordt genoemd, die maar een beperkt aandeel aan toevoegingscliënten kan helpen, omdat ze anders het hoofd niet boven water kan houden, en de vele wachtenden bij het Juridisch Loket. Er wordt gezegd dat er te weinig moreel leiderschap in de advocatuur is, het beroep is primair een inkomensbron i.p.v. een publieke functie geworden. De oproep wordt gedaan om goede prikkels in te richten: stel een lump sum bedrag beschikbaar voor het stelsel, i.p.v. oneindige declaraties, zorg voor een countervailing power bij de diagnose (vergelijking met indicatiestelling in de zorg), innoveer en beweeg van risico naar compliance. Zorg dat de inkoopfunctie dicht bij de inhoud en de belangen zit. Kijk naar de integrale kosten van het hele traject voor rechtzoekenden i.p.v. een klein deel (ook griffierechten voor kleine ondernemers bijvoorbeeld). Er is verwondering dat bijna 40% van de bevolking volgens de Wrb minvermogen is en de vraag wordt gesteld of het nodig is om voor iedereen maatwerk te leveren. Er moet een prikkel zijn om de kosten te beperken, als je in de zorg door je eigen risico heen bent, dan is die prikkel er niet meer. Zorg voor commitment bij het doorvoeren van regels, anders werkt het niet (diagnose en triagemaatregel bij het Juridisch Loket). Zoek naar *alternative fee arrangements*, geen uurtje factuurtje maar vastgestelde kwalitatief goede trajecten met bijbehorende kosten. Zorg voor druk om te innoveren door buitenstaanders. Richt triage aan de voorkant in, standaardiseer en differentieer. Zorg voor mogelijkheden voor alternatieve geschilbeslechting, zoals de Stichting Geschillencommissie Consumentenzaken. Heb duidelijkheid over de doelen, voordat je de instrumenten kiest.
- Op de vraag voor wie er werd ontworpen, werden de volgende antwoorden gegeven. Voor de rechtzoekende burger, maar ook voor de niet-gebruiker van gesubsidieerde rechtsbijstand, want het gaat om de gehele maatschappij. Voor Nederland, een rechtvaardige samenleving en toegang tot recht voor hen die dat, al dan niet tijdelijk, nodig hebben. De conclusie is dat er een algemeen belang is (de Grondwet, Nederland, de maatschappij) en een individueel belang (de rechtzoekende en de dienstverlener). Daarbij werd nog opgemerkt dat je de innovaties uit de commerciële markt zou kunnen inzetten op de plek waar het probleem zit, of dat je dit stelsel als een hefboom zou kunnen gebruiken om de hele rechtsketen te verbeteren. De vraag is waar de overheid wel en niet moet interveniëren: moet je je beperken tot het vereiste in de Grondwet om regels te stellen omtrent rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen, of ga je het breder interpreteren. De *raison d'être* van het stelsel moet helder zijn, daar moet je doelen en publieke belangen aan koppelen in volgorde van belangrijkheid. Er is waarschijnlijk te weinig geld om alle doelen te realiseren en de winst door betere routes moet worden ingezet ten gunste van het systeem en vergoedingen voor advocaten. Let op dat je je niet rijk rekent met een besparing die elders veel extra geld kost.
- In de derde stap wordt de probleemdefinitie aangescherpt. De voorgestelde ontwerp vraag was: een systeem van bekostiging en besturing dat goede rechtsbijstand bevordert en oplossingen belooft. Daarop worden de volgende opmerkingen gemaakt: het moet gaan om goede oplossingen i.p.v. goede rechtsbijstand (maar hoe definieer je die) en binnen de huidige budgettaire kaders. Het moet gaan om rechtsbedeling i.p.v. rechtsbijstand, advocaten spelen een te grote rol en hebben daardoor te veel invloed op de kosten. Het moet efficiënt gebeuren voor de belastingbetaler en er zou een toets moeten zijn of het verzoek om rechtsbijstand redelijk is, bv. door een poortwachter. De vraag wordt gesteld of er niet twee problemen door elkaar worden gehaald: dat het huidige systeem niet altijd tot goede oplossingen leidt en dat sommige mensen geen rechtshulp kunnen betalen. De uiteindelijke vraag wordt om gegeven de bestaande budgettaire kaders voor de gesubsidieerde rechtsbijstand te ontwerpen: een systeem van efficiënte besturing en bekostiging dat goede rechtsbedeling bevordert. Op basis hiervan formuleren de deelnemers ideeën die mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:

- Standaardisering en objectivering: standaardiseer en automatiseer eenvoudige zaken, dat leidt tot efficiëntie. Houd daarbij wel oog voor zaken die complexer zijn dan andere: objectiveer de vraag. Richt (financiële) drempels in voor duurdere oplossingen. Maak best practice guides van veelvoorkomende zaken voor rechtzoekenden en burgers in het algemeen. Maak richtlijnen naar voorbeeld van de medische wereld, maar geef professionals de ruimte om daar beredeneerd van af te wijken.
- Poortwachter: zorg voor een instantie die de aanvraag en het probleem indiceert op individueel niveau (diagnose en triage) en die betekenisvolle interventies kan plegen om juridische procedures te voorkomen. Kijk naar bevolkingskenmerken per gebied en bekostig de poortwachter op basis van de behoeften: bij hoge vraag richt je meer in. Creëer één toegangsweg tot het gesubsidieerde stelsel (voeg Raad en Juridisch Loket samen) en financier deze vanuit een centrale pot die regionaal differentieert. Zorg voor regionale monopolies voor poortwachters maar wel een benchmark om kwaliteit te garanderen. Zorg ook voor digitaal aanbod voor verschillende routes om procedures verderop te voorkomen. Geef de poortwachter een lump sum bedrag voor de toevoegingen, dat zorgt voor natuurlijk selectie.
- Differentieer: naar rechtsgebieden, wanneer de overheid de wederpartij is, moet er rechtsbijstand van rechtswege zijn i.v.m. equality of arms. Kan je voor civiel recht een leenstelsel inrichten? Differentieer in de beloning naar het succes wat er wordt behaald, maar 'succes' is moeilijk te definiëren. Vraagt een combinatie van klanttevredenheid en een externe kwaliteitsbeoordeling.
- Aanbesteding: besteed eenvoudige zaken aan (beperkt wel de keuzevrijheid) of besteed pakketten juridische dienstverlening aan, lokaal of een deel op specialisatie. Sluit bij zoveel mogelijk rechtsgebieden aan bij het sociaal domein, besteed zoveel mogelijk lokaal aan, richt die aanbestedingen op langdurige relaties, kwaliteit, transparantie en een reële beloning voor dienstverleners.
- Kwaliteit: de inkoper/regisseur moet zelf risico lopen op de kwaliteit van de dienstverlener en afwentelingskosten als prikkel om goede contracten te sluiten met dienstverleners. Stel het stelsel ook open voor burgers die zelf betalen voor de vanuit het stelsel geleverde diensten (voorzieningsmodel), dit levert schaalvoordeel op en hun keuzegedrag geeft goede informatie over kwaliteit. Organiseer onderlinge reviews voor het bepalen en bevorderen van kwaliteit. Laat bepaalde zaken alleen door bepaalde gespecialiseerde advocaten doen, tegen een betere vergoeding, vergelijkbaar met de cassatiebalie voor civiele zaken. Zorg voor transparantie in de kwaliteit van aanbieders, zonder daarbij te veroorzaken dat niemand meer complexe zaken op zich wil nemen (kwaliteit moet niet gedefinieerd worden als het aantal gewonnen zaken). Zorg voor gedepoliteerd toezicht op de kwaliteit en de bekostiging.
- Snelle toegang tot de rechter: zorg dat, waar dat nodig is, de weg naar de beslissende rechter zo snel mogelijk kan worden afgelegd. Een actievare rol van rechters in complexe zaken zorgt voor professionalisering. Zorg dat mensen direct op de juiste plek terecht komen in het systeem. Standaardiseer civiel procesrecht d.m.v. paginalimieten en vaste formats en deel boetes uit bij het overtreden van termijnen.
- Bekostiging: articuleer de functies van de bekostiging. Bekostig civiel recht vanuit het sociale domein (door gemeenten) en strafrecht vanuit de Rijksoverheid. Verduidelijk de bekostigingssystematiek met (fictieve) casus. Geef de inkoper ruimte om op basis van de goede oplossing de bekostiging te organiseren. Decentraliseer de bekostiging of besteed periodiek aan (maar kan je je eisen voldoende specifiek maken om te kunnen contracteren?).

- Verplichte sociale verzekering voor alle burgers: het Juridisch Loket behandelt alleen zaken die buiten de dekking van de verzekering vallen. Betaalt de overheid alles daarbuiten? Besteed de verzekering uit, collectief, zoals de GSD-contracten bij gemeenten.
- Simplificeer en toets: verminder de complexiteit van de maatschappij en voorkom zo procedures. Verval niet in regels en protocollen, laat veel ruimte voor experimenteren en eenvoud. Zoek eerst uit wat werkt. Richt een mechanisme in (buiten de politieke waan van de dag) om te overleggen en zaken te toetsen, bijvoorbeeld naar voorbeeld van Wijzer in geldzaken van het ministerie van Financiën.
- Prikkels: verwijder de prikkels (start bij vreemdelingenrecht?) voor advocaten om zaken te splitsen en op elk apart onderdeel door te procederen of handelingen te verrichten. Verplicht semipublieke diensten om beslissingen inhoudelijk te onderbouwen en niet standaard een procedure te starten. Richt een licht systeem van no cure no pay in met vaste en flexibele vergoedingen. Hef een eigen bijdrage voor mensen die gaan trouwen i.v.m. een mogelijke scheiding.
- Richt een public defenders office in, volledig gefinancierd door de overheid. Om te beginnen bij straf, maar dat kan eventueel ook over de volle breedte.
- Het is ook denkbaar om kwaliteit in private markten meer aan te jagen, zie bijvoorbeeld het systeem van de APK-regeling: de overheid verplicht tot keuring van auto's, die private bedrijven doen, waarop de overheid dan weer steekproefsgewijs controle uitoefent. In andere landen houdt de overheid dat volledig in eigen hand.
- De volgende definitie van 'succes' wordt geopperd: als de rechtshulpverlener op effectieve en efficiënte wijze het werkelijke belang van de cliënt heeft gediend (eventueel: binnen de door de samenleving gestelde grenzen). Aan de vragen die dit oproept komen we niet toe.

De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Stel een basisverzekering van rechtswege in, voor alle burgers, betaald vanuit de Rijksbegroting. Daarbij is dan een publieke toezichthouder nodig. Differentieer de eigen bijdrage naar inkomen en boven een bepaalde grens betaalt de burger zelf. De inkoper kan selectief contracteren, op basis van lump sum vergoeding, bij kwalitatief goede rechtshulpverleners. De suggestie wordt gedaan om een markt van verzekeraars te maken om de kwaliteit te bevorderen. De vraag wordt gesteld of er wel sprake is van een basisverzekering als burgers boven een bepaalde inkomensgrens wel premie betalen, maar geen beroep op de verzekering kunnen doen.

Prototype 2

Installeer een hele brede eerste lijn, toegankelijk voor misschien wel iedereen, die de eerste beoordeling doet (vergelijkbaar met de huisarts). Decentraal (aanbesteden per arrondissement?) organiseren en aansluiten bij overige voorzieningen en de sociale kaart (in uitvoering en bekostiging). Dat biedt de mogelijkheid om langdurige relaties duurzaam aan te gaan. Er moet wel iets van een landelijke structuur zijn om uniformiteit in aanbod te garanderen. Eén loket, fysiek en online, die verzorgt een integrale afweging (triage). Betrek daarbij de advocatuur (in loondienst?). Dan pas naar de tweede lijn, daar onderscheid maken in rechtsgebieden:

- In asiel- en strafrecht moet er snel een advocaat bij, vaak zonder gang langs de eerste lijn
- Civiel en overige typen zaken kan vaker al wel in eerste lijn worden afgedaan

USP: één partij die het totale palet bekijkt, ook de sociale kaart, minder juridisering, multidisciplinair de zaak aanpakken (alle problemen die er achter liggen). Meer gericht op kwaliteit en langdurige relatie die lokaal kan worden opgebouwd. Denken vanuit de cliënt, i.p.v. vanuit een individueel juridisch probleem.

Suggestie: zorg dat er in de eerste lijn een prikkel zit om zaken op te lossen (en niet door te verwijzen naar de tweede lijn).

Aanvulling vanuit de eigen groep: we begonnen met verzekeringsstelsel maar het was toen voor ons toch niet duidelijk welk probleem dat zou oplossen.

Opmerking vanuit de groep: het is belangrijk om voor de eerste lijn helder te hebben of het zuiver om doorverwijzers gaat, of om een poortwachter die ook zelf problemen oplost.

Prototype 3

Deze groep heeft een aantal modellen overwogen en daar de positieve of negatieve aspecten van bekeken.

- Public defendersmodel: m.n. goed om de toegang tot recht te verbreden.
- Aanbestedingsmodel: niet zo veel heil aan de kostenkant, veel transactiekosten en allerlei effecten. Wel betere kwaliteit.
- Rompverzekering (alleen voor de mensen die het nodig hebben): beste uitkomst gezien de kwaliteit en toegang, geen kostenvoordelen.
- Huidig model plus sterke nadruk op differentiatie van deelverstrekking: meeste voordeel in de flexibiliteit en wellicht de haalbaarheid.

Soort model	Kosten	Kwaliteit	Toegang
Public defendersmodel	+/-	+/-	+
Aanbestedingsmodel	-	+	+/-
Rompverzekering	+/-	+	+
Huidig model plus	+/-	+	+/-

Hierbij wordt nog opgemerkt dat het wel moeilijk is om te werken met dergelijke scores als de precieze werking van de modellen niet helemaal duidelijk is.

Prototype 4

Deze groep begon met het formuleren van de eisen aan het systeem:

- Selecteren, onzinzaken eruit
- Prikkel voor efficiëntie
- Stimulans voor kwaliteit
- Toegankelijkheid
- Grenzen kunnen stellen: genoeg is genoeg als het te veel kost
- Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid (eigen bijdrage?) van personen en bedrijven

Dan zijn er twee opties voor de inrichting:

1. Aanbestedingsstelsel, aanhakend bij vraag:
  - Centraal overheidsorgaan dat de rechtshulp inkoopt op een slimme manier, niet alleen advocaten maar afhankelijk van de selectie aan de voorkant kunnen dat ook andere dienstverleners zijn. Dilemma: kan je de vraag wel goed articuleren?
  - Toezicht: is de kwaliteit goed georganiseerd?
  - Ruimte voor eigen bijdrage
2. Public defendersstelsel, aanhakend bij aanbod:
  - Publieke functie door een public defenders office, kan regionaal, lokaal etc. Wel met een benchmark om efficiëntie te benadrukken, prestaties van de public defenders worden vergeleken.

De keuze voor een aanbestedingssysteem of niet staat of valt met de contracteerbaarheid, en dan is het public defenderssysteem een goede fall-back optie. Suggestie: kan het per kavel worden georganiseerd? Private partijen moeten ook de eventuele risico's kunnen opvangen.

De volgende afsluitende opmerkingen worden gemaakt:

- De absolute hoofdlijn is collectivisering van het aanbod, af van de individuele aanpak – komt in alle mogelijke stelsels naar voren. Leidt tot efficiëntie, kwaliteitsvergroting.
- Vraag: hoe complex wil je het maken voor een stelsel van 'maar' 400 miljoen, het is geen zorgstelsel waar 80 miljard in om gaat.
- We hebben nog niet gedefinieerd waar het pijn gaat doen. We zien kwaliteitsverbetering en efficiëntiewinst bij bundeling van expertise, dat betekent dat éénpitters die alle soorten zaken aannemen het moeilijk gaan krijgen.

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl;
Cc: 10.2.e - BD/DFBC
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: donderdag 26 april 2018 13:06:39
Bijlagen: F089E8F2.docx

Dag! Veel dank voor de voorzet 10.2.e, zie nog enkele suggesties van mijn kant in het stuk dat Henrike al redigeerde.

Groeten,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: donderdag 26 april 2018 9:22

Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Dank, 10.2.e. Ik vind het net als 10.2.e een mooi stuk. Hier en daar mist wel wat aansluiting op de sessies volgens mij. En soms vraagt het wat herformulering. Zie mijn opmerkingen in de tekst.

Groet, Henrike

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:27

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59

Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Ha 10.2.e, anderen

Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>

Dag collega's,

Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK

Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB;
10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl;
10.2.e@policydesignstudio.nl

CC: 10.2.e@gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerpvrage voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg
1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerpvrage open te formuleren. Mijn gedachte is dat een
ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets
ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
- BD/DSenJ/KR; 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e@policydesignstudio.nl;
10.2.e@policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerpvrage voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm,
Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistent

Tel: 070-10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

** bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs
of een Europese identiteitskaart **

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de
geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat
aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's
verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the
addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the
sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind
resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR;
 10.2.g@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e - BD/DFBC
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: donderdag 26 april 2018 14:24:38
Bijlagen: reactie 10.2.e en henrike 20180424 Contouren van een stelsel en inz....docx
 reactie 10.2.e 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor v....docx
 20180426 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolg sessies na 10.2.HK....docx

Dank voor al jullie opmerkingen en verbeteringen.

Bijgaand een document waarin ik probeer recht te doen aan al jullie suggesties. Ik heb alle wijzigingen van 10.2.e en Henrike overgenomen en hun opmerkingen verwerkt. Die van 10.2.e deels overgenomen.

Tevens een doc met reacties op 10.2.e en een doc met reacties op opmerkingen 10.2.e en Henrike.

Goed weekend!!

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: donderdag 26 april 2018 13:07

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR;
 10.2.g@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Cc: 10.2.e - BD/DFBC

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Dag! Veel dank voor de voorzet 10.2.e, zie nog enkele suggesties van mijn kant in het stuk dat Henrike al redigeerde.

Groeten,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: donderdag 26 april 2018 9:22

Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.g@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Dank, 10.2.e Ik vind het net als 10.2.e een mooi stuk. Hier en daar mist wel wat aansluiting op de sessies volgens mij. En soms vraagt het wat herformulering. Zie mijn opmerkingen in de tekst.

Groet, Henrike

Van: 10.2.g (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:27

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.g@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59

Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Ha 10.2.e, anderen

Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>

Dag collega's,

Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/lenK

Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg 1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerpvrAGEN open te formuleren. Mijn gedachte is dat een ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistent

Tel: 070-10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

** bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs
of een Europese identiteitskaart **

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: donderdag 26 april 2018 9:22:06
Bijlagen: 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies reactie HK.docx

---

Dank, 10.2.e Ik vind het net als 10.2.e een mooi stuk. Hier en daar mist wel wat aansluiting op de sessies volgens mij. En soms vraagt het wat herformulering. Zie mijn opmerkingen in de tekst.

Groet, Henrike

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:27
Aan: 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e BD/DRB
Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
 Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>
Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59
Aan: 10.2.e - BD/DRB <10.2.e @minvenj.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB/SBA <10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Ha 10.2.e, anderen

Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>

Dag collega's,

Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg

1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerp vragen open te formuleren. Mijn gedachte is dat een ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
10.2.e BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e @policydesignstudio.nl;
10.2.e @policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistente

Tel: 070 10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

* bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs of een Europese identiteitskaart *

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e (Policy Design Studio)
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Cc: 10.2.e - BD/DCOM/C&R; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e BD/DRB/RG
Onderwerp: Re: genodigdenlijst conferentie 25 juni
Datum: dinsdag 5 juni 2018 17:09:59
Bijlagen: image004.png

Geen misverstand, helemaal eens, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e
 M: +31 - 6 10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 4 jun. 2018 om 09:31 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Even om verwarring te voorkomen: Ik had niet per se in mijn hoofd dat ze de sessie zouden leiden, maar dat we ze een rol zouden kunnen geven in de discussie, ze uit kunnen nodigen voor een reflectie op wat wij presenteren.

Van: 10.2.e BD/DCOM/C&R

Verzonden: maandag 4 juni 2018 9:21

Aan: 10.2.e

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e BD/DRB/RG

Onderwerp: RE: genodigdenlijst conferentie 25 juni

Dank 10.2.e, dit helpt zeker. Wordt vervolgd.

Grt 10.2.e

Van: 10.2.e@policydesignstudio.nl

Verzonden: zondag 3 juni 2018 22:24

Aan: 10.2.e - BD/DCOM/C&R

Onderwerp: RE: genodigdenlijst conferentie 25 juni

Hi 10.2.e

Dank! Prachtige lijst - zeer compleet.

Wat ik even gedaan heb, is er doorheen gelopen met een blik op wie er een sessie zou kunnen leiden:

Mailadres	Sessie over:
10.2.e@rug.nl	beter met overheid
10.2.e@ombudsmanmetropool.nl	beter met overheid
10.2.e@hogeraad.nl	prikkels/bekostiging
10.2.e@achmearechtsbijstand.nl	benutten verzekeraars
10.2.e@policydesignstudio.nl	viraal gaan
10.2.e@policydesignstudio.nl	routes
10.2.e@debrauw.com	alternatieve tariefstructuren
10.2.e@gmail.com	samen met gemeenten
10.2.e@publiekewaarden.nl	social impact bond
10.2.e@gmail.com	zelfde

(titels van sessies sluiten niet aan op programma, maar op hun expertise),

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DCOM/C&R

10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: vrijdag 1 juni 2018 12:37

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Onderwerp: genodigdenlijst conferentie 25 juni

Hi 10.2.e

Zoals beloofd, hierbij de genodigdenlijst voor 25 juni. Mocht je nog namen missen laat het vooral weten. De uitnodiging gaat er maandag uit.

Grt 10.2.e

---

drs. 10.2.e
Communicatieadviseur a.i.

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directie Communicatie

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T +31 (0)6 10.2.e | 10.2.e @minvenj.nl

.....
Werkdagen: ma-di-do-vr

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are

requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Offerte en gesprek 10.2.e
Datum: maandag 26 februari 2018 17:03:52

Goed idee, doe jij maar ajb. Ik heb ook niks meer gehoord van die gegevens tbv OM die hij ons zou sturen.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: maandag 26 feb. 2018 17:00
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: RE: Offerte en gesprek 10.2.e

Ja zeker work under construction! Ik zal de besturing aanpassen.

Misschien moeten we alvast bij 10.2.e vragen of hij kan op die middag van 29 maart en of we dan in zouden mogen gaan op zijn aanbod om daar een sessie te houden? Wil jij dat doen/zal ik dat doen? Of liever volgende week? Laat maar weten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Directiesecretaris

.....
 Ministerie van Justitie en Veiligheid
 Directie Rechtsbestel
 Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
 Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
 M: +31 10.2.e
 10.2.e @minvenj.nl
<http://www.rijksoverheid.nl/venj>

.....
 Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
Verzonden: maandag 26 februari 2018 16:55
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Offerte en gesprek 10.2.e
 Mooi!

Ik zou besturing toch knippen in meerdere sessies. 1 algemene (probleem-definitie, uitgangspunten) en vervolgens 1 over aanbesteden/inkopen en 1 over verzekeren. Bij allebei moeten gemeenten aanwezig zijn.

Verder is dit "work in progress", toch? Blijft nog even "under construction", neem ik aan? Begin volgende week maar save the dates gaan uitsturen, denk ik.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Datum: maandag 26 feb. 2018 15:47

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: Offerte en gesprek 10.2.e

Henrike,

De offerte wordt vandaag aangevraagd door Inkoop en ik heb bij 10.2.e een voicemail achtergelaten dat het secretariaat en afspraak gaat plannen met hem en jou (en 10.2.e want ik ben er volgende week zelf niet.) Qua planning werkte ik bijgaand overzichtje bij. Ik zal het ook even sturen naar de rest van de groep of die nog ideeën voor deelnemers/onderwerpen etc. hebben.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Directiesecretaris

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
M: +31 10.2.e

@minvenj.nl

<http://www.rijksoverheid.nl/venj>

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: [REDACTED]
 Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] - BD/DBAenV/SB
 Cc: [REDACTED] - BD/DBAenV/SB
 Onderwerp: RE: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart
 Datum: woensdag 14 maart 2018 12:24:27
 Bijlagen: image001.png

Nog een suggestie in de categorie wetenschappers/experts, gisteren ontmoet en volgens mij in het hart van onze zaak:

[REDACTED] | Iector Toegankelijkheid van het recht | Hogeschool Inholland | Posthumalaan 90, 3072 AG Rotterdam | 06-[REDACTED] |

[REDACTED] @inholland.nl | Twitter @[REDACTED]

Ik heb haar beloofd dat ik haar gegevens zou doorgeven, maar ook duidelijk gezegd dat het aan jullie is om te bedenken of er ruimte is haar uit te nodigen.

Hartelijke groet, [REDACTED]

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB [mailto:[REDACTED]] @minvenj.nl

Verzonden: dinsdag 13 maart 2018 21:34

Aan: [REDACTED] - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] - BD/DBAenV/SB

CC: [REDACTED] - BD/DBAenV/SB

Onderwerp: FW: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart

Zie hier de uitnodiging zoals vanmiddag verstuurd!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: [REDACTED] - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] @minvenj.nl

Datum: dinsdag 13 mrt. 2018 15:53

Aan: Programmateam Rechtsbijstand [REDACTED] @minvenj.nl

Kopie: [REDACTED] - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] @minvenj.nl; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] @minvenj.nl

Onderwerp: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart

cid:image002.png@01D38AE1.EA93F79D

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: [redacted] (PDS)
Aan: [redacted] BD/DRB/SBA; [redacted] - BD/DRB/RG
Cc: [redacted] - BD/DRB; [redacted] - BD/DCOM/C&R;
 [redacted]@knapacademie.nl
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: woensdag 18 juli 2018 14:33:52
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[2018 07 18 CONCEPT Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd.pdf](#)
[2018 07 18 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd - versie 2 1.docx](#)

Heel fijn! Die heb ik allemaal dankbaar overgenomen. Bijgaand het (voor nu) definitieve concept,
 Hartelijke groet, [redacted]

Van: [redacted] BD/DRB/SBA

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 14:04

Aan: [redacted]; [redacted] - BD/DRB/RG

CC: [redacted] - BD/DRB; [redacted] -
 BD/DCOM/C&R; [redacted]@knapacademie.nl

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Veel dank, [redacted]. Ziet er prima uit.

In reactie op jouw openstaande punten en meest recente aanvullingen heb ik enkele tekstuele suggesties
 gedaan. Zie bladzijde 10, 11, 14 en 17.

Mocht dat nog vragen oproepen, dan licht ik graag toe. Wel liefst voor 15.00u, daarna ben ik in zitting.
 Laatste punt: ik zou dit verslag graag op dit moment ook in de verzending naar deelnemers uitdrukkelijk willen
 aanmerken als concept. Twee redenen: in de eerste plaats lijkt het me bij het proces passend om ook bij dit
 stuk open te staan voor reacties van deelnemers; en in de tweede plaats twijfel ik erg over het opnemen van
 de factsheets in de bijlage bij de definitieve versie, omdat (nog?) niet alle staatjes en cijfers door ons netjes
 van bronnen zijn voorzien. Wil graag de ruimte houden om die in de definitieve versie achterwege te laten.
 Vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]@policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 12:50

Aan: [redacted] BD/DRB/RG; [redacted] BD/DRB/SBA

CC: [redacted] - BD/DRB; [redacted] BD/DCOM/C&R;
 [redacted]@knapacademie.nl

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Beste [redacted] en [redacted],

Dank voor jullie fijne closereading en verbeteringen. Daar is het allemaal veel beter van
 geworden. In de bijlage:

- de nieuwe versie met alles verwerkt – in word en in pdf
- de versie waarin jullie opmerkingen nog staan en mijn reacties daarop

Er zijn twee dingen die nog open staan:

- 1) ik wist niet wat BKM-B8 is, (opm [redacted] blz. 10) – laat ik graag aan jullie over om daar nog
 iets mee te doen
- 2) ik heb de uitkomsten van de mentimeter niet – wil ik best nog invoegen (ben vanmiddag
 tot iets van 1600u goed bereikbaar), maar mogen jullie ook doen.

(NB de nieuwe versie heeft tov de versie met jullie opmerkingen ook nog een nieuwe
 inhoudsopgave en een paar opmaakdingetjes verbeterd e.d. - dus als je nog dingen wil invoegen
 dan graag daarin verder werken)

Nogmaals dank voor jullie reacties, erg fijn werken zo!

Hartelijke groet, [redacted]

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG 10.2.e @minvenj.nl

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 12:21

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @knapacademie.nl

10.2.e @knapacademie.nl 10.2.e @knapacademie.nl>

CC: 10.2.e - BD/DRB <10.2.e @minvenj.nl>;

10.2.e - BD/DRB/SBA <10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e

BD/DCOM/C&R 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Het is mijn bedoeling om uiterlijk a.s. donderdagochtend het voortgangsbericht nr. 2 van het programma rechtsbijstand te versturen.

Daarbij nemen we de verantwoordingsrapportage van het ontwerpproces op als bijlage.

Lukt het jullie om uiterlijk morgen de rapportage aan te passen.

Mocht dat niet lukken, wil je me dat dan laten weten?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

---

lid Programmteam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e

10.2.e @minvenj.nl

Van: 10.2.e BD/DRB/RG

Verzonden: maandag 16 juli 2018 15:27

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @knapacademie.nl

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Besten,

In aanvulling op de versie die 10.2.e eerder heeft verspreid, stuur ik u hierbij de versie waarin een drietal 'checks' zijn opgenomen. Deze checks zijn de antwoorden op de vragen die 10.2.e in de voorgaande versie heeft gesteld. Die opmerkingen moeten nog worden verwerkt in de eindversie van de verantwoordingsrapportage.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

---

lid Programmteam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e

10.2.e @minvenj.nl

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Verzonden: maandag 16 juli 2018 13:13

Aan: [redacted]@policydesignstudio.nl; [redacted]@knapacademie.nl)

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; [redacted] BD/DRB/RG

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Ha [redacted] en [redacted]

Veel dank voor het verslag! Een mooi overzicht van wat we de afgelopen periode samen hebben ondernomen. Ik markeerde enkele tikfoutjes en had een paar vragen en opmerkingen naar aanleiding van de tekst, zie bijlage, waaronder ook checkvragen voor onszelf ([redacted], wil jij kijken naar de punten waar ik 'check' heb ingevoegd?).

Daarnaast: bel gerust voor een update.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB [redacted]@minvenj.nl>, Programmateam Rechtsbijstand <[redacted]@minvenj.nl>

Kopie: [redacted]@knapacademie.nl>

Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van [redacted]

[redacted]

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. [redacted]

+31 6 [redacted]

[redacted]@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
Datum: vrijdag 25 mei 2018 12:55:00
Bijlagen: 20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei 2018.docx

---

Hoi, kan het zijn dat jullie hier nog niet naar hebben gekeken? Dit is dan het laatste verslag dat nog aangepast moet worden en dan kan ook deze worden verstuurd.

Dank!

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: donderdag 17 mei 2018 23:15
Aan: 10.2.e (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
 Graag jullie input.

Dank!

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
Datum: dinsdag 22 mei 2018 7:34:51

10.2.e en Henrike,

Zouden jullie nog willen kijken naar dit verslag, zodat ook deze uitgestuurd kan worden morgen?

Ik vraag aan 10.2.e of ze die van haar over strafrecht in hetzelfde format wil zetten - dat kan wel ondanks de mensen die wegliepen lijkt me toch, of hebben jullie daar andere ideeën bij?

Groeten!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: vrijdag 18 mei 2018 8:44 AM
Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e@minvenj.nl>
Onderwerp: RE: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei

Erg goed 10.2.e, ik ga lezen ; anders dan ik gisteren hoopte, kwam ik er gisteravond niet aan toe de bekostiging te lezen, maar dat komt begin van de middag,
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: donderdag 17 mei 2018 23:15
Aan: 10.2.e (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
 Graag jullie input.

Dank!

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e
 ; Programmeam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Cc: 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: woensdag 23 mei 2018 22:20:49

Beste allemaal,

Ik heb het stuk en jullie reacties daarop nog eens goed doorgelezen. De mail is een mooi medium, maar ik merk aan de verschillende reacties dat we over veel hierin echt eerst moeten praten. Er is een aantal heel relevante vragen en besprekpunten naar boven gekomen in reactie op het stuk van 10.2.e.

Aan de opmerkingen van 10.2.e zie ik dat zij input uit een aantal sessies niet herkent omdat ze niet aanwezig was. Dat vergt toelichting, want het is belangrijk dat we die input samen scherp hebben. Bijvoorbeeld over de aansluiting op wijken, dat kwam glashelder naar voren en dat wil ik niet nu na de sessie weer ter discussie stellen intern. Ik vind dat we op dat punt een enorme stap gemaakt hebben in dit traject en wil die nu snel gaan toetsen, verbeteren en concretiseren.

Naast een groot aantal vragen en besprekpunten is er ook een aantal dingen waar we het volgens mij wel over eens zijn en ik stel voor dat 10.2.e poogt om een vervolgslog over het stuk te maken voor aanstaande vrijdag. En daarbij de besprekpunten helder in kaart brengt. De drie punten die je noemt, 10.2.e, zijn een mooie start.

Mijn autoriteit met de minister morgen slaan we even over als focus-punt, dat los ik wel op een andere manier op dan met een stuk. Hij heeft met het debat in de eerste kamer gisteren wel een beter beeld gekregen van de contouren. Aandacht vraagt wel het concretiseren van zijn beeld wat Routes zijn. Dat vond hij maar vaag...

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: woensdag 23 mei 2018 14:39
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DFBC
 10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>,
 10.2.e @policydesignstudio.nl>, Programmeam Rechtsbijstand
 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>, 10.2.e - BD/DRB
 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

En ik heb ook nog even wat dingen erbij gezet.
 Groeten!

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 11:53
Aan: 10.2.e BD/DFBC; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e ; 10.2.e
 - BD/DRB; Programmeam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
cc: 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Dag allen,

Met enige vertraging ook het stuk van 10.2.e kunnen bekijken. Het riep, naast antwoorden, ook heel veel vragen op, en maakte expliciet dat we op sommige punten er kennelijk nog een heel ander idee op nahouden: alleen daarom al zeer nuttig! Ik heb mijn aantekeningen, deels ook werk voor mezelf en geïnspireerd door 10.2.e in de kantlijn gezet.

Enkele grote vragen verdienen snel nadere aandacht, denk ik:

1. Het nieuwe stelsel ziet niet op rechtsbijstand (alleen). Waarop wel?
2. Hoe ziet de voorkant eruit en wat gebeurt daar?
3. Wat betaalt de overheid straks precies? Het bestaan van oplossingsroutes of ook het bewandelen daarvan?

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC

Verzonden: woensdag 23 mei 2018 8:23

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e BD/DBAenV/lenK

CC: 10.2.e 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Hallo Henrike,

Helder verhaal, al blijft het inderdaad een puzzel, die nog zeker niet gelegd is (maar we hebben volgens mij de hoekjes en een deel van de zijanten ;-). Eens met jou en 10.2.e dat het om optie 3 gaat, waarbij we wat mij betreft op een aantal punten nog wel iets meer vrijheid mogen nemen om (beredeneerd) af te wijken van wat in de sessies gezegd is. Bij iedere oplossingsvariant zou wat mij betreft de vraag moeten zijn: "welk probleem lossen we hiermee op en is dit daarvoor de juiste, een goede, of ten minste een betere oplossing dan wat we nu hebben?" Een groot deel van het verhaal kan die toetsvraag doorstaan, maar zelf zie ik bijvoorbeeld niet hoe dat zit met verzekeren.

Ik doe graag een poging om e.e.a. in een plaatje te gieten, maar ben ook benieuwd hoe jij het proces nu voor je ziet. Is dit wat je morgen aan de minister wil voorleggen, om het daarna verder aan te scherpen en uit te werken, of wil je eerst proberen het vandaag nog een stap verder te brengen? In dat laatste geval is een poging tot een plaatje pas zinvol als die stap ook gezet is. En op welk abstractieniveau zou je het idee voor willen leggen? Het stuk is op een aantal plaatsen behoorlijk gedetailleerd.

Groeten,

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>

Datum: dinsdag 22 mei 2018 8:08 PM

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e - BD/DRB

10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>,
Programmateam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DBAenV/lenK

10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DFBC 10.2.e @minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>, 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha [10.2.e] en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem [10.2.e] en [10.2.e] ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichterbij het formuleren van de veranderingen voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!

Groet, Henrike

Van: [10.2.e] @policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: [10.2.e] - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; [10.2.e] - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand

CC: [10.2.e]

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, [10.2.e]

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. [10.2.e]

+31 6 [10.2.e]

[10.2.e] @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

10.2.e - BD/DJOA/JBOZ

Van: 10.2.e BD/DFBC
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 8:23
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e; 10.2.e -
 BD/DRB; 10.2.e BD/DRB/SBA; Programmateam Rechtsbijstand; 10.2.e
 - BD/DBAenV/IenK
CC: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Hallo Henrike,

Helder verhaal, al blijft het inderdaad een puzzel, die nog zeker niet gelegd is (maar we hebben volgens mij de hoekjes en een deel van de zijkanten ;-)). Eens met jou en 10.2.e dat het om optie 3 gaat, waarbij we wat mij betreft op een aantal punten nog wel iets meer vrijheid mogen nemen om (beredeneerd) af te wijken van wat in de sessies gezegd is. Bij iedere oplossingsvariant zou wat mij betreft de vraag moeten zijn: "welk probleem lossen we hiermee op en is dit daarvoor de juiste, een goede, of ten minste een betere oplossing dan wat we nu hebben?" Een groot deel van het verhaal kan die toetsvraag doorstaan, maar zelf zie ik bijvoorbeeld niet hoe dat zit met verzekeren.

Ik doe graag een poging om e.e.a. in een plaatje te gieten, maar ben ook benieuwd hoe jij het proces nu voor je ziet. Is dit wat je morgen aan de minister wil voorleggen, om het daarna verder aan te scherpen en uit te werken, of wil je eerst proberen het vandaag nog een stap verder te brengen? In dat laatste geval is een poging tot een plaatje pas zinvol als die stap ook gezet is. En op welk abstractieniveau zou je het idee voor willen leggen? Het stuk is op een aantal plaatsen behoorlijk gedetailleerd.

Groeten,

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: dinsdag 22 mei 2018 8:08 PM
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e BD/DRB
 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>,
 Programmateam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DBAenV/IenK
 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DFBC 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e 10.2.e @knapacademie.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we

vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichterbij het formuleren van de veranderingen voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!

Groet, Henrike

Van: 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
Programmateam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

10.2.e - BD/DJOA/JBOZ

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 11:53
Aan: 10.2.e - BD/DFBC; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e ;
 10.2.e - BD/DRB; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e
 - BD/DBAenV/IenK
CC: 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie HK ant 10.2.e DOCX

Dag allen,

Met enige vertraging ook het stuk van 10.2.e kunnen bekijken. Het riep, naast antwoorden, ook heel veel vragen op, en maakte expliciet dat we op sommige punten er kennelijk nog een heel ander idee op nahouden: alleen daarom al zeer nuttig! Ik heb mijn aantekeningen, deels ook werk voor mezelf en geïnspireerd door 10.2.e, in de kantlijn gezet.

Enkele grote vragen verdienen snel nadere aandacht, denk ik:

1. Het nieuwe stelsel ziet niet op rechtsbijstand (alleen). Waarop wel?
2. Hoe ziet de voorkant eruit en wat gebeurt daar?
3. Wat betaalt de overheid straks precies? Het bestaan van oplossingsroutes of ook het bewandelen daarvan?

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 8:23
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e ; 10.2.e BD/DRB; 10.2.e
 BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
CC: 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Hallo Henrike,

Helder verhaal, al blijft het inderdaad een puzzel, die nog zeker niet gelegd is (maar we hebben volgens mij de hoekjes en een deel van de zijanten ;-)). Eens met jou en 10.2.e dat het om optie 3 gaat, waarbij we wat mij betreft op een aantal punten nog wel iets meer vrijheid mogen nemen om (beredeneerd) af te wijken van wat in de sessies gezegd is. Bij iedere oplossingsvariant zou wat mij betreft de vraag moeten zijn: "welk probleem lossen we hiermee op en is dit daarvoor de juiste, een goede, of ten minste een betere oplossing dan wat we nu hebben?" Een groot deel van het verhaal kan die toetsvraag doorstaan, maar zelf zie ik bijvoorbeeld niet hoe dat zit met verzekeren.

Ik doe graag een poging om e.e.a. in een plaatje te gieten, maar ben ook benieuwd hoe jij het proces nu voor je ziet. Is dit wat je morgen aan de minister wil voorleggen, om het daarna verder aan te scherpen en uit te werken, of wil je eerst proberen het vandaag nog een stap verder te brengen? In dat laatste geval is een poging tot een plaatje pas zinvol als die stap ook gezet is. En op welk abstractieniveau zou je het idee voor willen leggen? Het stuk is op een aantal plaatsen behoorlijk gedetailleerd.

Groeten,

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: dinsdag 22 mei 2018 8:08 PM
Aan: 10.2.e ; 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e - BD/DRB
 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Programmteam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DFBC 10.2.e @minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e [redacted] 10.2.e@knapacademie.nl> 10.2.e [redacted] - BD/DRB 10.2.e [redacted] @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichtbij het formuleren van de veranderopgaven voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!

Groet, Henrike

Van: 10.2.e [redacted] [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e [redacted] BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e [redacted] - BD/DRB/SBA;

Programmateam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e [redacted]

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e [redacted]

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e [redacted]

+31 6 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted] @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e [redacted]

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmateam Rechtsbijstand
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 10:52:04

Ha 10.2.e

Ik kon mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en ben gelijk gaan lezen. Mooi dat dit er ligt. Ik ga het even laten bezinken, en nog een paar keer lezen voor ik echt stevig reageer. Drie dingen die me bij eerste lezing opvallen:

- buurtrechthuis: klinkt erg als nieuwe stenen. Snap ook waarom je het concreet wil maken. Ik mis nadruk op telefonische en online mogelijkheden. Ga ik nog even op kauwen. We kunnen dit concept maar een keer lanceren en dat moet gelijk goed zijn.

- tabelletje met kosten verdeling in de oude en nieuwe situatie: geweldige vondst. Dat helpt enorm, fijn simpel.

- ik mis civiel. Zit er wel hier en daar in, maar niet de notie dat de verantwoordelijkheid van de overheid daar enerzijds een andere is, terwijl de impact op het leven van mensen van bijvoorbeeld een echtscheiding groot is. En dat Van der Meer daar concludeert dat de pijn het zwaarst wordt gevoeld.

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: dinsdag 22 mei 2018 01:32
Aan: 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Programmateam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>
Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e
 +31 6 10.2.e
 @policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
 @10.2.e

Van: 10.2.e BD/DRB
Aan: 10.2.e Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmateam Rechtsbijstand
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 7:39:19

Dank 10.2.e ben benieuwd!! Vandaag is er een maar liefst 13uur durend debat over de staat van de rechtsstaat in de Eerste Kamer, waar natuurlijk ook rechtsbijstand aan de orde komt, dus Henrike en ik zullen er vandaag niet aan toekomen - maar daarna natuurlijk wel.

Groeten 10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e <10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: dinsdag 22 mei 2018 1:32 AM
Aan: 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Programmateam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e 10.2.e@knapacademie.nl>
Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e
 +31 6 10.2.e
 10.2.e@policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
 @10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DFBC; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e
 ; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e BD/DBAenV/IenK
Cc: 10.2.e 10.2.e BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: woensdag 23 mei 2018 14:39:00
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie HK ant 10.2.e - 10.2.e .docx

En ik heb ook nog even wat dingen erbij gezet.
Groeten!

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 11:53
Aan: 10.2.e - BD/DFBC; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e ; 10.2.e
 - BD/DRB; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
CC: 10.2.e 10.2.e van - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
 Dag allen,

Met enige vertraging ook het stuk van 10.2.e kunnen bekijken. Het riep, naast antwoorden, ook heel veel vragen op, en maakte expliciet dat we op sommige punten er kennelijk nog een heel ander idee op nahouden: alleen daarom al zeer nuttig! Ik heb mijn aantekeningen, deels ook werk voor mezelf en geïnspireerd door Krijn, in de kantlijn gezet.

Enkele grote vragen verdienen snel nadere aandacht, denk ik:

1. Het nieuwe stelsel ziet niet op rechtsbijstand (alleen). Waarop wel?
2. Hoe ziet de voorkant eruit en wat gebeurt daar?
3. Wat betaalt de overheid straks precies? Het bestaan van oplossingsroutes of ook het bewandelen daarvan?

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC
Verzonden: woensdag 23 mei 2018 8:23
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB;
 10.2.e BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
CC: 10.2.e 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Hallo Henrike,

Helder verhaal, al blijft het inderdaad een puzzel, die nog zeker niet gelegd is (maar we hebben volgens mij de hoekjes en een deel van de zijanten ;-)). Eens met jou en 10.2.e dat het om optie 3 gaat, waarbij we wat mij betreft op een aantal punten nog wel iets meer vrijheid mogen nemen om (beredeneerd) af te wijken van wat in de sessies gezegd is. Bij iedere oplossingsvariant zou wat mij betreft de vraag moeten zijn: "welk probleem lossen we hiermee op en is dit daarvoor de juiste, een goede, of ten minste een betere oplossing dan wat we nu hebben?" Een groot deel van het verhaal kan die toetsvraag doorstaan, maar zelf zie ik bijvoorbeeld niet hoe dat zit met verzekeren.

Ik doe graag een poging om e.e.a. in een plaatje te gieten, maar ben ook benieuwd hoe jij het proces nu voor je ziet. Is dit wat je morgen aan de minister wil voorleggen, om het daarna verder aan te scherpen en uit te werken, of wil je eerst proberen het vandaag nog een stap verder te brengen? In dat laatste geval is een poging tot een plaatje pas zinvol als die stap ook gezet is. En op welk abstractieniveau zou je het idee voor willen leggen? Het stuk is op een aantal plaatsen behoorlijk gedetailleerd.

Groeten,

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB <10.2.e@minvenj.nl>

Datum: dinsdag 22 mei 2018 8:08 PM

Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl, 10.2.e - BD/DRB

10.2.e@minvenj.nl, 10.2.e - BD/DRB/SBA

10.2.e@minvenj.nl, Programmteam Rechtsbijstand <10.2.e@minvenj.nl> 10.2.e

BD/DBAenV/IenK <10.2.e@minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DFBC

<10.2.e@minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e, 10.2.e@knapacademie.nl, 10.2.e - BD/DRB

10.2.e@minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichtbij het formuleren van de veranderopgaven voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!

Groet, Henrike

Van: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
 BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e BD/DFBC
Cc: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 23:12:13
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie HK ant 10.2.e.docx

---

Hi Henrike ea,

Ja, optie 3 was precies de bedoeling. Dit betekent ook dat de goede dingen uit de sessies die nog niet in het stuk staan er nog bij kunnen, en dat dingen er uit kunnen waar we niet blij van worden. In deze lijn ben ik het graag eens met (bijna) al je opmerkingen - bijgaand antwoorden op die opmerkingen die iets anders nodig hadden dan 'eens'.

De vraag is nu wie er een volgende slag aan kan geven – zien jullie daar kans toe?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 20:09

Aan: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e BD/DBAenV/lenK; 10.2.e BD/DFBC

cc: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichterbij het formuleren van de veranderopgaven voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held! Groet, Henrike

---

Van: 10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e [redacted] BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e [redacted] - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e [redacted]

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e [redacted]

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e [redacted]

+31 6 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e [redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: Wie doet welke sessie?
Datum: vrijdag 20 april 2018 16:05:55

Hoi, volgens mij was strafrecht op 15 mei en eerste lijn 17 mei, toch?

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: vrijdag 20 april 2018 14:44

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: FW: Wie doet welke sessie?

TI: 10.2.e en 10.2.e hebben de themasessies verdeeld, zie hieronder. 10.2.e plant een afspraak volgende week om met hen te praten over de ontwerp vragen voor de themasessies en ze nodigt daarvoor ook 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e uit.

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: donderdag 19 april 2018 16:42

Aan: 10.2.e BD/DRB

CC: 10.2.e; Programmteam Rechtsbijstand

Onderwerp: Re: Wie doet welke sessie?

Hi 10.2.e,

Dank, zie onder, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e

M: +31-10.2.e

E: 10.2.e @policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Op 19 apr. 2018 om 12:52 heeft 10.2.e BD/DRB
10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Dag 10.2.e en 10.2.e,

Even een vraagje: wie doet welke sessie – hebben jullie voorkeuren? Dit even ivm de communicatie en ook de ontwerp vragen per sessie waar ik de leden van het programmteam ga vragen om ook even over na te denken de komende week.

- 9 mei: bestuursrecht, overheid als vervuiler → 10.2.e 10.2.e kan niet)

- 15 mei:

- Versterking eerste lijn (Utrecht) 10.2.e
- Besturing/bekostiging (Den Haag) 10.2.e

- 17 mei:

- Civielrecht (Utrecht) 10.2.e
- Strafrecht (Utrecht) 10.2.e

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e (Policy Design Studio); 10.2.e
Cc: Programmateam Rechtsbijstand
Onderwerp: RE: Wie doet welke sessie?
Datum: vrijdag 20 april 2018 12:20:00

Dank! We bespraken gisteren dat het wel goed zou zijn om voor de eerste sessie op 9 mei nog even bij elkaar te komen, om de ontwerp vragen goed door te spreken etc. We willen in de week van 30 april waarschijnlijk alvast wat informatie naar de deelnemers sturen, omdat de vragen nu wat specifiek zijn en wellicht alvast wat denkwerk vragen.

Ik ga aan 10.2.e van vragen om een afspraak te plannen. Ik ben zelf volgende week op vakantie, maar jullie weten 10.2.e/Henrike/de programmateam mailbox (in cc) te vinden als er dingen zijn.

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: donderdag 19 april 2018 16:42

Aan: 10.2.e - BD/DRB

CC: 10.2.e; Programmateam Rechtsbijstand

Onderwerp: Re: Wie doet welke sessie?

Hi 10.2.e,

Dank, zie onder, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e

M: +31 - 6 10.2.e

E: 10.2.e@policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Op 19 apr. 2018 om 12:52 heeft 10.2.e - BD/DRB

10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Dag 10.2.e en 10.2.e,

Even een vraagje: wie doet welke sessie – hebben jullie voorkeuren? Dit even ivm de communicatie en ook de ontwerp vragen per sessie waar ik de leden van het programmateam ga vragen om ook even over na te denken de komende week.

- 9 mei: bestuursrecht, overheid als vervuiler → 10.2.e (10.2.e kan niet)
- 15 mei:
  - Versterking eerste lijn (Utrecht) 10.2.e
  - Besturing/bekostiging (Den Haag) 10.2.e
- 17 mei:
  - Civielrecht (Utrecht) 10.2.e
  - Strafrecht (Utrecht) 10.2.e

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e Policy Design Studio"; 10.2.e
Cc: Programmateam Rechtsbijstand
Onderwerp: RE: Wie doet welke sessie?
Datum: vrijdag 20 april 2018 12:20:57

Dank! We bespraken gisteren dat het wel goed zou zijn om voor de eerste sessie op 9 mei nog even bij elkaar te komen, om de ontwerp vragen goed door te spreken etc. We willen in de week van 30 april waarschijnlijk alvast wat informatie naar de deelnemers sturen, omdat de vragen nu wat specifiek zijn en wellicht alvast wat denkwerk vragen.

Ik ga aan 10.2.e van vragen om een afspraak te plannen. Ik ben zelf volgende week op vakantie, maar jullie weten 10.2.e/Henrike/de programmateam mailbox (in cc) te vinden als er dingen zijn.

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: donderdag 19 april 2018 16:42

Aan: 10.2.e - BD/DRB

CC: 10.2.e ; Programmateam Rechtsbijstand

Onderwerp: Re: Wie doet welke sessie?

Hi 10.2.e,

Dank, zie onder, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e

M: +31 - 6 - 10.2.e

E: 10.2.e @policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Op 19 apr. 2018 om 12:52 heeft 10.2.e - BD/DRB

10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Dag 10.2.e en 10.2.e,

Even een vraagje: wie doet welke sessie – hebben jullie voorkeuren? Dit even ivm de communicatie en ook de ontwerp vragen per sessie waar ik de leden van het programmateam ga vragen om ook even over na te denken de komende week.

- 9 mei: bestuursrecht, overheid als vervuiler → 10.2.e 10.2.e kan niet)

- 15 mei:

- Versterking eerste lijn (Utrecht) 10.2.e
- Besturing/bekostiging (Den Haag) 10.2.e

- 17 mei:

- Civielrecht (Utrecht) 10.2.e
- Strafrecht (Utrecht) 10.2.e

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: [REDACTED]
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; Programmateam Rechtsbijstand
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: verslag ontwerpproces
Datum: vrijdag 13 juli 2018 10:56:29
Bijlagen: [2018 07 13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd.docx](#)
[2018 07 13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd.pdf](#)

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van [REDACTED],

[REDACTED]

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. [REDACTED]

+31 6 [REDACTED]

[REDACTED]@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@ [REDACTED]

Van: [REDACTED]_BD/DRB
Aan: [REDACTED] (PDS); Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; [REDACTED] - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
Datum: donderdag 17 mei 2018 23:14:00
Bijlagen: [20180517 Verslag themasessie versterking van laagdrempelige \(juridische\) hulp - 17 mei 2018.docx](#)

Graag jullie input.

Dank!

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e (PDS)
Onderwerp: Voor de uitnodiging: gegevens 10.2.e
Datum: dinsdag 13 maart 2018 16:23:24

---

hoi 10.2.e,

Stuitte gisteren op iemand die volgens mij goed kan meedenken vanuit haar mediation expertise. zij heeft onder andere in NRC gepubliceerd over mediation in strafzaken:

www.10.2.e.nl
mail@10.2.e.nl
+ 31 (0) 6 10.2.e

Ik heb haar 'gewaarschuwd' dat zij mogelijk kan worden uitgenodigd.

hartelijke groet, 10.2.e.

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e -
Cc: Programmateam Rechtsbijstand
Onderwerp: Wie doet welke sessie?
Datum: donderdag 19 april 2018 12:52:00

Dag 10.2.e en 10.2.e,

Even een vraagje: wie doet welke sessie – hebben jullie voorkeuren? Dit even ivm de communicatie en ook de ontwerp vragen per sessie waar ik de leden van het programmateam ga vragen om ook even over na te denken de komende week.

• 9 mei: bestuursrecht, overheid als vervuiler → 10.2.e (10.2.e kan niet)

• 15 mei:

- Versterking eerste lijn (Utrecht)
- Besturing/bekostiging (Den Haag)

• 17 mei:

- Civielrecht (Utrecht)
- Strafrecht (Utrecht)

Groeten 10.2.e

Van: [REDACTED] BD/DRB/SBA
Aan: [REDACTED] - BD/DRB; [REDACTED] - BD/DBAenV/IenK; [REDACTED]@policydesignstudio.nl;
Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; [REDACTED] - BD/DCOM/C&R; [REDACTED]
- BD/DFBC
Onderwerp: 20180412 Opbrengsten algemene ontwerp sessies rechtsbijstand en vervolgproces v3.docx
Datum: maandag 16 april 2018 17:04:06
Bijlagen: 20180412 Opbrengsten algemene ontwerp sessies rechtsbijstand en vervolgproces v3.docx

---

Bespreking 16/4 zonder veel verdere toelichting
(t.b.v. opstellen van de uitnodigingen vlak voor specialistische sessies)

Van: 10.2.e BD/DRB
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e 10.2.e Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: Conceptverslag 6 april Zwolle
Datum: dinsdag 10 april 2018 19:55:38
Bijlagen: 20180406 Verslag ontwerpssessie Zwolle.docx

Hierbij het conceptverslag van de sessie in Zwolle vrijdag. 10.2.e en Henrike, lezen jullie mee voor aanvullingen/correcties? De overige twee verslagen volgen morgen.

Dank! Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA
Verzonden: donderdag 5 april 2018 9:08

Aan: 10.2.e'; 10.2.e'; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
 BD/DRB

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Beste mensen,

Dank voor jullie opmerkingen. Zie bijgaand de versie in pdf, met een geamendeerde laatste bullet. In reactie op de opmerking van 10.2.e nee, volgens mij zijn de actoren niet zo benoemd. Misschien in de volgende sessie!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 22:28

Aan: BD/DRB/SBA; 10.2.e'; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB;
 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Mooi werk!

Ik was er niet bij, dus ik kan niet aanvullen, maar ik heb wel een vraag: is er bij de bullets (rode lijnen) ook benoemd wie dat zou kunnen doen? Wie doet triage, identificeren, differentiëren, enz.?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 16:49

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB

10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e -
 BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Dag allen,

Bijgaand mijn conceptverslag van de sessie van gisteren. Idee daarbij is dat de eerste pagina desgewenst zelfstandig te 'lezen' is (en/of te plaatsen op LinkedIn), en dat de volgende pagina's nuttiger zijn voor naslag. Uiteraard zou ik wel alle deelnemers het hele verslag sturen. Ik wou het allemaal veel aansprekender vormgeven, maar kom daar niet aan toe, dus het is wat het is. Graag jullie opmerkingen!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 8:47

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e ,
 10.2.e BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: Debriefing 3 april

Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e,

Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer

- procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e, kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer op willen doorvragen.
  - Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat 10.2.e en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
  - kansrijke principes:
    - redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de client;
    - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
    - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
  - ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past. Met excuus voor de verwarring.
-

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e (PDS)
Aan: 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB;
 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DVB/IV; 10.2.e BD/DSenJ/KR;
 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e BD/DRB
Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: woensdag 25 april 2018 15:30:14
Bijlagen: 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies.docx

---

Besten,
 Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK
Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59
Aan: 10.2.e - BD/DRB ; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB ; 10.2.e - BD/DRB/SBA ;
 10.2.e - BD/DRB ; 10.2.e - BD/DSenJ/KR ; 10.2.e @policydesignstudio.nl;
 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com
Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)
 Ha 10.2.e, anderen
 Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl;
 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com
Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)
 << Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>
 Dag collega's,
 Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
 - BD/DRB; 10.2.e BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com
Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)
 << Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg
 1.4.pdf >>
 Dag allen
 Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.
 Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.
 Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerp vragen open te formuleren. Mijn gedachte is dat een
 ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.
 Benieuwd wat jullie er van vinden.
 NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets

ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA **Namens** Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerpvrAGEN voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistente

Tel: 070 10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

* bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs of een Europese Identiteitskaart *

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: De routes versie 2
Datum: maandag 18 juni 2018 22:16:39
Bijlagen: 20180618 Routes a4 versie 2.docx
 20180615 routes a4 opm 10.2.e en 10.2.e antw 10.2.e.docx

Besten,
 Dank voor fijne opmerkingen; in de bijlage een versie 2 na verwerking van de opmerkingen van 10.2.e en 10.2.e (zie andere bijlage voor verantwoording),
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e@gmail.com]

Verzonden: zondag 17 juni 2018 20:49

Aan: 10.2.e (Policy Design Studio)

CC: 10.2.e

Onderwerp: Re: twee keer a4 : deel 1: de routes

Dag 10.2.e

Dank voor de a4s. In aanvulling op mijn eerdere mail hierbij wat nader commentaar.
 De a4 over routes ziet er goed uit. Ik zou bij sub 1) nog toevoegen dat er ook lagere kosten zijn (en betere resultaten) voor de maatschappij. Niet alleen de eigen kosten van partijen, maar ook de overheid heeft hierbij belang want er wordt meer en betere hulp geleverd per euro subsidie. Ik mis nog de notie dat goede routes soms een nieuwe organisatiewijze, schaal en techniek vragen. Je noemde eerder als voorbeeld uitelkaar.nl. Het zijn juist (ook) nieuwe toetreders die routes zullen ontwikkelen. De gevestigde partijen zullen er ook wel meer komen, maar soms omdat ze wel moeten. En je kunt veel tegenwind verwachten van de advocatuur.
 Dit brengt me op een tweede punt dat ik zo snel niet zie: het belang om routes onafhankelijk te laten vaststellen. Dus door een autoriteit, die consulteert met het veld, maar een eigen beslissing neemt. Die autoriteit is niet het ministerie (dat is te gevoelig voor lobbydruk en teveel gepreoccupeerd met inhoudelijke juridische normen).
 Tot slot de notie dat de huidige routes van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand ook moeten worden opgenomen en verbeterd. Daarbij zou ik er niet te snel vanuit gaan dat er weinig winst is te halen bij strafrecht. Laten we dat maar eens onderzoeken: best practices zijn ook daar vast te vinden en te benoemen, je kunt denken aan taakdifferentiatie, aan inzet van nieuwe technologie. En wie weet komt er ook daar het nodige aan verbeterpotentieel bij de overheid (WvS, WvSv, OM).

Wellicht kun je deze elementen nog verwerken.

Zometeen een aparte mail over bekostiging en besturing.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 15 jun. 2018 om 23:12 heeft 10.2.e (Policy Design Studio)

10.2.e@policydesignstudio.nl> het volgende geschreven:

Hi 10.2.e, dank voor je uitgebreide mail. Bijgaand twee stukjes die ik vandaag na overleg heb gemaakt ter voorbereiding op de conferentie (nog voor jouw mail).
 Suggesties zeer welkom, al zou mijn tip zijn: vier vooral lekker vakantie :-)
 hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e

M: +31 - 6 - 10.2.e

E: 10.2.e@policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e \ (PDS) "10.2.e@policydesignstudio.nl">

Datum: 15 juni 2018 om 19:04:50 CEST

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA "10.2.e@minvenj.nl",
"Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB" 10.2.e@minvenj.nl>

Onderwerp: twee keer a4

Beste Henrike en 10.2.e,

Bijgaand als beloofd een eerste aanzet voor een a4 routes en een a4 sturing en bekostiging.

Snelle reacties zeer welkom,

Goed weekend,

Hartelijke groet, 10.2

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

<20180615 routes a4.docx>

<20180615 Bekostiging a4.docx>

Van: 10.2.e
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB;
 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Debriefing 3 april
Datum: woensdag 4 april 2018 8:49:01
Bijlagen: [Opzet sessie 3 april.docx](#)
[ATT00001.htm](#)

Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e,

Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e, kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer op willen doorvragen.
- Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat 10.2.e en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
- kansrijke principes:
  - redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de client;
  - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
  - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
- ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past. Met excuus voor de verwarring.

Ontwerpsessie Rechtsbijstand bij de Tijd

Dinsdag 3 april, Groothandelsgebouw ingang A, Rotterdam

Vooraf:

- Er ligt blocnote en pen voor iedere deelnemer.
- Flaps zijn aanwezig, 10.2. neemt stiften mee

13:30	Inloop
14:00	<p>Henrike heet welkom en plaatst deze middag in de ontwikkeling van toezegging bewindspersoon aan de kamer en perspectief op toekomstbestendig stelsel rechtsbijstand.</p> <p>10.2.e introduceert de werkwijze: <i>“Wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen?”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Daar hebben we precies drie uur voor. - Spelregels: <ul style="list-style-type: none"> o Jullie doen het werk! o Informeel je en jij, nieuwsgierigheid naar elkaar, met elkaar meedenken. We hebben de tijd o Chatham house rule: alleen ideeën wel citeren, anoniem verslag - Agenda: <ul style="list-style-type: none"> o Kennismaken o Inleiding op designmethode o Doen - ontwerpen - We hebben veel te doen, maar om 18:00u is het echt klaar
14:15	Kennismaking + empathize: stel je zelf voor, maar ook één ander persoon voor wie de vraag uit de uitnodiging belangrijk is.

14:30	10.2.e inleiding op designmethode (powerpoint presentatie)
14:45	Terug naar empathize (15 min): Wat valt je op als we de 'persona's' die jullie opvoeren de revue laten passeren: <ul style="list-style-type: none"> • Rode draad? • Gedeeld belang?
14:55	Afbakenen (5 min): <i>"Wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen?"</i> (Van tevoren op de flap zetten) Is dit de ontwerp vraag? Voor het antwoord dat we echter zoeken, is het goed stil te staan bij de vragen uit de presentatie, te weten: <ul style="list-style-type: none"> • Voor welk probleem zoek je een oplossing? • Welke (maatschappelijke) waarde willen we realiseren? (Anders gesteld: wat staat voor ons centraal?)
15:00	Ideate (40 min): Je hebt al je kennis en ervaring, de vraag is: heb je een idee wat 10.2.e zou kunnen doen? (we maken een lijst met losse ideeën): <ul style="list-style-type: none"> - Schrijf drie ideeën op - Plenair verzamelen in max drie rondes- steekwoorden op flap
15:45	Pauze
16:00	10.2.e prototype (30 min) In drie groepjes (ter plekke is er een handout met handleiding), nu gaan we plan maken: <ul style="list-style-type: none"> - Maak met de ideeën van de voorgaande ronde een voorstel, een prototype - Geef een pakkende naam, maak een tekening, etc.
16:30	Prototype galerie: we lopen de flappen langs: Pitchen – (max. drie minuten). Aan de andere groep: heb je suggesties om het te verstrekken?
16:50	Henrike: <ul style="list-style-type: none"> - Dank aan deelnemers - Hoe gaan we verder vanaf hier? - Wat krijgen de deelnemers terug te horen?
17:00	Einde

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: FW: voorzet rechtsbijstand
Datum: zondag 11 maart 2018 15:20:31
Bijlagen: 180311 Redesign stelsel rechtsbijstand - voorstel opzet.docx

---

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: zondag 11 mrt. 2018 15:09
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Redesign stelsel rechtsbijstand – eerste gedachten mbt uitwerking

---

1	Doel en eindresultaat	1
2	Opzet	1
3	Beoogde deelnemers	3

1 Doel en eindresultaat

Het doel van het ontwerptraject is om aan het eind een concreet voorstel te hebben voor hoe het stelsel eruit moet gaan zien, een – globaal - kostenplaatje dat daarbij hoort en indien nodig een stappenplan om daar ook te komen.

We denken dat dit voorstel in een tekst wordt beschreven die in potentie naar de kamer kan – dat wil zeggen die in elk geval zodanig geschikt is daarvoor dat die de 'lijn' in kan. De gedachte is om niet een afzonderlijk rapport of iets dergelijks te schrijven. Er kan altijd nog besloten worden om datgene wat aanvankelijk als hoofdtypekst is bedoeld, tot bijlage te promoveren om in een hoofdtypekst de globale gedachtegang te kunnen neerzetten.

Dit doel betekent dat we (1) lekker doelgericht aan het ontwerpen moeten en (2) dat de hoofdauteur van de kamerbrief ook deel uitmaakt van het redactieteam dat de vruchten van de ontwerpessies opschrijft en (3) dat een paar mensen die de cijfers beheersen ook meedoen aan het ontwerptraject (een sessie bijwonen) en mee schrijven aan het voorstel.

2 Opzet

We zetten stappen om al deze mensen mee te nemen en tegelijk gericht aan een voorstel te werken:

- 1) We sturen alle beoogd deelnemers een uitnodiging met de uitleg:
  - a. Dat we een redesign willen doen

- b. Dat dit urgent is omdat: a) we de bestaande vraag al niet goed kunnen betalen, b) er reden is te denken dat er misschien nog een veel grotere latente behoefte is, c) er ook gerede twijfel is of we middelen nu wel zo nuttig besteden en verdelen en d) de ontwikkeling van onze samenleving niet direct af lijkt te koersen op minder complexiteit en/of minder conflicten en/of minder mensen die daar ondersteuning bij nodig hebben.
  - c. Dat we dus alle denkbare kennis en verbeeldingskracht willen aanboren
  - d. Dat we daarom jullie uitnodigen (incl. lijst van genodigden) om mee te ontwerpen, dat we denken dat we met deze mede-redesigners een mooie afspiegeling van ervaring, kennis en denkkraft aan tafel hebben.
  - e. Dat we dit in twee fasen willen doen:
    - i. Globaal ontwerp – from scratch, maar wel met alle kennis en ervaring die we samen hebben verworven.
    - ii. Verdere invulling van de nodige facetten van het globaal ontwerp van fase 1
  - f. Dat we in de eerste fase maximaal 40 en in de tweede maximaal 60 plekken hebben
  - g. We leggen ze een reeks van data voor en vragen wanneer ze zouden kunnen
  - h. Dat we de uitkomsten van de eerste fase met alle 100 zullen delen
  - i. Dat we de nadere invulling in de tweede fase ook met alle 100 zullen delen
- 2) We beleggen 4 (evt 2*2) ontwerpssessies met een open vraag: “Wat kan de overheid het beste doen voor mensen die in een juridisch conflict terecht komen waar ze op eigen kracht niet uitkomen?”
- Deze 4 sessies leveren een richting op voor het vervolg. We vragen deelnemers aan het eind ook of ze nog punten willen benoemen die nader uitgezocht / uitgewerkt moeten worden.
- 3) We confronteren dit globaal ontwerp met de dilemma’s die JenV al heeft verzameld en met de punten die de deelnemers hebben genoemd en:
- a. Benoemen (maximaal) zes punten voor nadere uitwerking. Ook dit zijn weer ontwerp vragen: “hoe gaan we, hoe kunnen we ...?”.
  - b. We verdelen deze zes vragen over de zes sessies die we nog hebben – waarbij we met een scheef oog kunnen kijken of de vraag ook bij de deelnemers past.
  - c. Daar komen antwoorden uit op elk van deze vragen.
- 4) We voegen alles samen in één samenhangend voorstel en leggen dat nog één keer terug bij alle 100 deelnemers en verzamelen en verwerken reacties.

Deze tweetrapsraket heeft als voordeel dat deelnemers aan de tweede ronde het ontwerp van de eerste niet zonder meer accepteren en zo tijdig hun bezwaren uiten en omzetten in de verdere vormgeving van 'het prototype'. Het 'judoën' met de bezwaren zal echt een plek moeten krijgen in de ontwerpssessies van de tweede ronde.

Het grote voordeel van de openheid van de eerste ronde lijkt ons dat onorthodoxe richtingen op tafel kunnen komen, die zowel de bijstand zelf als de rijksbijdrage en de manier waarop die wordt gegeven fundamenteel van aard zouden kunnen doen veranderen. En als dat niet zo is, dan weten we dat ook maar weer.

3 Beoogde deelnemers

Uitgaande van de lijst 'concept thema's en planning sessies' komen we – met een enkele aanvulling onzerzijds, tot de volgende globale inschatting van het totaal aantal beoogde deelnemers:

Organisaties genoemd	# personen
Andere sectoren (zorg, energie)?	5
Belastingdienst	2
Burgers?	4
CJIB	2
Consumentenbond	2
HiiL	2
IRF (Inspectie Rijks Financien)	2
Jeugdzorg	2
JL (??)	
NOVA (Orde van Advocaten)	5
RvRB (Raad voor de Rechtsbijstand)	5
RvR (Raad voor de rechtspraak)	5
OM	3
Ombudsman (nationaal en Amsterdam?)	4
Reisorganisatie Rover	1
Schuldsanering/schuldhelpverlening	3
Sociaal Raadsliden	4
Sociale wijkteams?	4
strafrechtadvocaten	3
UWV	3
Vakbonden?	2
Verbond van verzekeraars	1
VNG en/of gemeenten	2

3

Personen genoemd

10.2.e (artikel in Advocatenblad)?	1
CRM: 10.2.e ?	1
HU: 10.2.e	1
HU: 10.2.e	1
10.2.e, Uni Leiden	1

10.2.e	?	1
10.2.e	? -	1
Organisaties/personen - nog enkele suggesties		
DAS rechtstbijstand		2
ARAG rechtstbijstand		2
Mediators		4
Meditation vereniging?		2
Onderzoekers universiteit		4
Buitenstaanders - Kennisland, Reclamebureau, e.d		4
Min JenV		8
Politiek (oud politicus, politiek assistent, oid)		3
10.2.e	(UvA/ Hoge Raad)	1
10.2.e	(AZ)	1
10.2.e	(RvdR / mediation in strafzaken)	1
10.2.e	(advocaat, vml. Eerste kamerlid)	1
Leden commissie Wolfsen		2
Leden commissie Van der Meer		2
Totaal		110

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: FW: voorzet rechtsbijstand
Datum: dinsdag 20 maart 2018 19:12:26

TI twee suggesties van 10.2.e:

- over de rol van JenV bij de sessies (hetzelfde als wat hij al aangaf in ons gesprek vorige week, ik heb 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e gevraagd om te een sessie mee te doen) en
- om een aantal casussen te beschrijven/op te hangen voorafgaand aan de sessies. Hebben we denk ik niet op voorraad, maar zouden we natuurlijk uit kunnen werken. Als dit jullie wat lijkt, dan kan ik daar natuurlijk, met hulp van 10.2.e bijvoorbeeld, een voorzet voor doen. Ben nog wel benieuwd wat 10.2.e hier precies mee wil bereiken, of dat verder gaat dan verlevendigen en inlevingsvermogen oproepen (maar misschien is dat ook al wel genoeg).

Groeten!

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: maandag 19 maart 2018 17:07

Aan: 10.2.e BD/DRB

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Hi 10.2.e,

Beschikbaarheid volgt.

Zouden jullie willen nadenken over: Ik had zelf de gedachte dat het zou helpen om voorafgaand aan de sessies een beperkt aantal (stuk of vier, vijf) casus te beschrijven: een scheidend stel, een belazerde klant en haar winkelier, een verdachte van een delict, een uitkeringsconflict, een huurconflict en een medische zaak. Zoiets. En dan bij elk de positie van beide beschrijven. Alles super kort en bondig – als een soort persona maar dan van conflicten die we uitgedraaid op A0 kunnen ophangen in de zaaltjes waar we de sessies gaan doen. Is dat een goed idee? Hebben jullie dit in voorraad? Etc....

Wat betreft jullie rollen bij de sessies:

- Het is fijn als een paar mensen vanuit het ministerie als deelnemer een keer meedoen om ideeën die leven in de beleidsafdelingen ook in te brengen;
- Het is nodig dat er bij elke sessie verslag wordt gedaan, misschien kunnen jullie dat onderling verdelen.
- Henrike had een zekere behoefte om bij elke sessie kort in te leiden: dat lijkt me prachtig en heel chique. Dat kan ook helpen om het kader neer te zetten (we hebben 400M€, de kunst is om daarmee iets goeds te doen), en het is denk ik ook mogelijk om daarna mee te doen (één keer) of te vertrekken

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: maandag 19 maart 2018 16:50

Aan: 10.2.e <10.2.e@policydesignstudio.nl>

Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Hi 10.2.e

Dank voor de offerte, ik ga er naar kijken.

Drie vragen in de tussentijd:

- Zou je ons, in het kader van de planning voor de zes vervolgsessies, inzicht willen geven in jullie beschikbaarheid vanaf 13 april?
- Wat heb je van ons nodig m.b.t. het gesprek vrijdag, moeten wij alvast over bepaalde dingen nadenken?
- Zouden we je advies mogen vragen over hoe jij de rol van het programmateam in

die sessies vorm zou geven: schrijven/deelnemen/toehoren, allemaal tegelijk, juist niet, etc.? Dat helpt ons bij ons eigen denkproces hierover.
Dank je en tot vrijdag.

Van: 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: zondag 11 maart 2018 15:08
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
CC: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

Dr. 10.2.e
+31 6 10.2.e
10.2.e @policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl
Onderwerp: FW: Wie doet welke sessie?
Datum: maandag 23 april 2018 15:23:24

Dag 10.2.e,

Bij de sessie over rechtsbijstand van afgelopen donderdag hebben we onder jouw leiding veel vragen en mogelijke reacties geïnventariseerd op onze opbrengsten tot dusver. Ik vroeg mij af: kun je mij wellicht foto's van die flappen sturen? Ben bezig met voorbereiding van een aantal debatten en zou met die foto's erg geholpen zijn.

Dank vast!

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: vrijdag 20 april 2018 14:44

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: FW: Wie doet welke sessie?

TI: 10.2.e en 10.2.e hebben de themasessies verdeeld, zie hieronder. 10.2.e

plant een afspraak volgende week om met hen te praten over de ontwerp vragen voor de themasessies en ze nodigt daarvoor ook 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e uit.

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: donderdag 19 april 2018 16:42

Aan: 10.2.e - BD/DRB

CC: 10.2.e; Programmteam Rechtsbijstand

Onderwerp: Re: Wie doet welke sessie?

Hi 10.2.e

Dank, zie onder, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e

M: +31 - 6 - 10.2.e

E: 10.2.e @policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Op 19 apr. 2018 om 12:52 heeft 10.2.e - BD/DRB

10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Dag 10.2.e en 10.2.e,

Even een vraagje: wie doet welke sessie – hebben jullie voorkeuren? Dit even ivm de communicatie en ook de ontwerp vragen per sessie waar ik de leden van het programmteam ga vragen om ook even over na te denken de komende week.

- 9 mei: bestuursrecht, overheid als vervuiler → 10.2.e (10.2.e kan niet)

- 15 mei:

- Versterking eerste lijn (Utrecht) 10.2.e
- Besturing/bekostiging (Den Haag) 10.2.e

- 17 mei:

- Civielrecht (Utrecht) 10.2.e
- Strafrecht (Utrecht) 10.2.e

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt

u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: Gesprek 10.2.e op 8 maart - achtergrond, bespreekpunten
Datum: donderdag 1 maart 2018 13:25:22
Bijlagen: [Voorbereiding gesprek 10.2.e \(Policy Design Studio\) - 8 maart.docx](#)
[Bijlage 1. Ontwerp-Toekomst-Vrijheidsbeneming-Jeugdige-Delinquenten-KNAP-2015-06-03.pdf](#)
[Bijlage 2. Zes-Suggesties-voor-Verbetering-van-de-Toegang-tot-Recht.pdf](#)
[Bijlage 3. CONCEPT enkele mogelijkheden voor een nieuwe stap in gesubsidieerde rechtsbijstand.docx](#)
[Bijlage 4. Thema's en planning regionale sessies.docx](#)

Dag Henrike en 10.2.e,

Ik heb even een paar dingen op papier gezet en verzameld in aanloop naar jullie gesprek met 10.2.e (Policy Design Studio) op 8 maart. Hopelijk hebben jullie hier iets aan. Ik vraag aan 10.2.e om even een terugkoppelmoment in te plannen, zodat ik na mijn vakantie hier weer z.s.m. mee door kan.

Henrike, ik zal het voor jou ook in iBabs zetten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Directiesecretaris

.....
 Ministerie van Justitie en Veiligheid
 Directie Rechtsbestel
 Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
 Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
 M: +31 10.2.e
 10.2.e@minvenj.nl
<http://www.rijksoverheid.nl/venj>

.....
 Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
 .....

Gesprek 10.2.e – 8 maart

Achtergrond en huidige stand van zaken:

Via een contactpersoon van Henrike kwamen we in contact met 10.2.e, een van de oprichters van de Policy Design Studio (PDS). De website van PDS omschrijft de activiteiten als volgt:

Policy Design helpt organisaties in de publieke sector om in een veranderende omgeving opnieuw hun oriëntatie te vinden en nieuwe werkwijzen te ontwikkelen om hun maatschappelijke doelen te dienen. Policy Design is gebaseerd op drie pijlers:

- *Toekomst als ruimte van mogelijkheden:* Toekomst is niet wat op ons afkomt en waartegen we ons dienen te wapenen. Toekomst is een ruimte waar we problemen van vandaag kunnen oplossen, waar we dromen van vandaag kunnen realiseren.
- *Publieke waarde als anker:* Het lijkt vanzelfsprekend, maar is het niet: expliciet de publieke meerwaarde benoemen die we willen nastreven en dat zichtbaar en voortdurend als richtsnoer hanteren in al ons handelen.
- *Creativiteit en nieuwe combinaties:* Nieuwe technologie, nieuwe kennis, knapper en rijker publiek: er zijn nieuwe combinaties mogelijk om publieke meerwaarde in de toekomst te realiseren. De kunst is die te ontwerpen en vleugels te geven. Voor elk complex maatschappelijk vraagstuk kan met deze drie ingrediënten een toepassing op maat worden ingezet van de design-manier van denken en werken

PDS werkte al eerder met JenV en ook op het onderwerp toegang tot het recht:

- Vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen, is het huidige stelsel van justitiële jeugdinrichtingen niet langer houdbaar. Hoe maken we samen met de hele keten een nieuwe systeem van werken? ([bijlage 1](#))
- Hoe kunnen wij de toegang tot het recht beter organiseren in Nederland ([bijlage 2](#)).

Ik heb begin februari telefonisch contact gehad met 10.2.e om de contouren van het programma en waar we naar op zoek waren te schetsen. N.a.v. het door hem ingediende voorstel ([bijlage 3](#)) is er voor gekozen om d.m.v. een onderhandse aanbesteding met PDS verder te gaan. In de laatste week van februari is de officiële offerteaanvraag uitgegaan. Ik heb met 10.2.e afgesproken dat hij op basis van wat we nu voor ogen hebben een schatting maakt van het aantal uren die PDS hier aan zal besteden en dat we de rest van het proces gezamenlijk vorm gaan geven (op 8 maart en verder).

Ik heb de voorlopige conceptplanning van thema's met data ([bijlage 4](#)) op 28 februari naar hem gestuurd en aangegeven dat de deelsessies moeten uitmonden in een conferentie om alles bij elkaar te brengen.

Te bespreken:

Qua inhoud

- Methode: PDS werkt, althans zo staat het nu in het voorstel beschreven, met een bepaalde ontwerpmethodiek en bijbehorende sequentie van gedurende het gesprek te nemen stappen. Een aantal vragen daarover:
  - o De output is een prototype – wat is dat precies en hoe ziet dat er uit? Is het product altijd een stuk zoals dat het geval was bij de sessies over jeugdige delinquenten?
    - Vraag voor onszelf: wat willen wij er uit halen? In welke vorm hebben wij er het meest aan? Of zijn dat de gesprekken zelf?
    - Werkt PDS de opbrengsten van de sessies uit? Doen wij dat? Wat is de rolverdeling daar in? Ook in aanloop naar de conferentie.
  - o Wat is de benodigde input om deze stappen te kunnen doorlopen? Wat heeft PDS nodig om die stappen, met de deelnemers, zo goed mogelijk te kunnen doorlopen?
    - Wij hebben nu voor ogen om voor elke sessie een externe partij te vragen om een soort discussion paper te maken om het onderwerp in te leiden, maar

misschien is dat wel helemaal niet de bedoeling met deze methode omdat dan al overmatig van tevoren wordt nagedacht door de betrokkenen i.p.v. op het moment zelf gezamenlijk? Wel andere input?

Qua planning/logistiek

- Is de conceptplanning zoals nu voorgelegd mogelijk/haalbaar: kunnen deze data worden vastgezet?
  - o Dan kunnen er namelijk zo snel mogelijk save the dates worden uitgestuurd.
- Is een conferentie half mei qua planning te doen voor PDS? Heeft hij daar nog specifieke ideeën over, qua invulling?
- Hoe houden we contact in de voorbereiding: ad hoc wanneer dat nodig is of plannen we vaste afspraak/contactmomenten in alvast?

Een nieuwe stap in gesubsidieerde rechtsbijstand

10.2.e

27 december 2018

Aanleiding	1
Uw vraag.....	2
Ons voorstel	2
Planning.....	3
Kosten	4
Organisatie en bemensing.....	5

NB dit is een snelle schets van eerste ideeën. Alles open voor nadere uitleg, uitwerking en aanpassing.

POLICY DESIGN STUDIO
VERONESESTRAAT 2
NL 1077 RB AMSTERDAM

M +31 6 10.2.e
INFO@POLICYDESIGNSTUDIO.NL
WWW.POLICYDESIGNSTUDIO.NL

IBAN NL58 ABNA 0411 4084 29
BTW NL107844722B01
KVK 61557080

AANLEIDING

Uw mail van 3 feb en ons telefoongesprek van 5 feb 2018.....

pm

UW VRAAG

De kern van uw vraag is dat we samen een proces vormgeven dat een paar doelen dient:

- nieuwe energie genereert in een veld dat gekenmerkt wordt door een zekere mate van frustratie en onvrede;
- bouwstenen levert voor nieuwe richtingen (inhoud, technologie, bekostiging, e.d.);
- het bestaand budget voor de gesubsidieerde rechtsbijstand respecteert.

ONS VOORSTEL

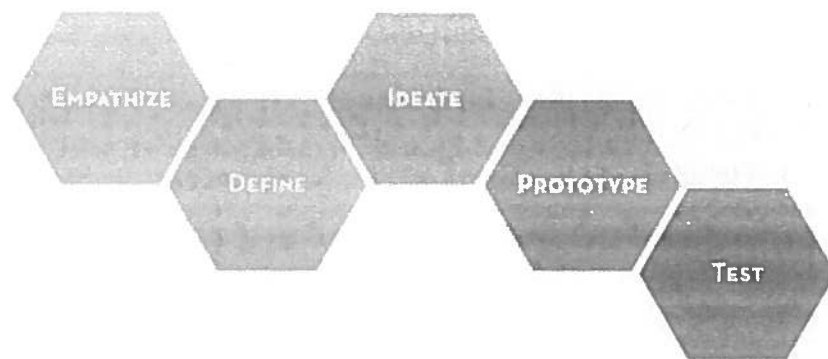
Het basisingrediënt in ons voorstel is om de selectie die u voor ogen staat van ongeveer 100 deelnemers uit het veld samen aan het ontwerpen te krijgen voor wat een volgende stap kan zijn. Door hen samen aan het denken en ontwerpen te zetten, doen we een paar essentiële interventies:

- we benutten de gezamenlijke denk- en verbeeldingskracht die in het veld aanwezig is;
- we verleggen de aandacht van wat er allemaal mis is, naar hoe mensen het graag zouden willen;
- we voorkomen dat mensen in de positie geraken waarin ze kunnen 'achterover leunen' en schieten op de dingen die het ministerie als nieuwe wegen naar voren brengt;
- er ontstaat volautomatisch een begin van draagvlak voor de nieuwe wegen die in dit proces ontwikkeld gaan worden.

2

Om dit te realiseren, hanteren we de ontwerpmethodiek van de Stanford Design-school. De methode onderscheidt vijf stappen (zie figuur 1) die groepjes van ongeveer 10 personen in betrekkelijk kort bestek leidt via een gezamenlijk gevoelde urgentie naar een voorstel (prototype). De stappen zorgen voor gestructureerd gesprek, waarin eerst wordt gekeken voor wie iets nieuws gaat worden ontwikkeld (empathise), daarna de ontwerpvraag wordt afgebakend (define), in de derde stap creëren de deelnemers samen een groslijst van min of meer losse ideeën (ideate), deze ideeën vormen de bouwstenen voor een eerste concept van een voorstel (prototype) dat vervolgens in de vijfde en laatste stap getest en verbeterd kan worden. Een dergelijke sessie neemt tussen de drie en vier uur in beslag.

Figuur 1 Vijf stappen methode van ontwerp. Bron: Stanford D-school

Met een totaal deelnemersaantal van 100 betekent dit in beginsel 10 deelsessies die elk leiden tot een prototype van een voorstel. Deze 10 (deel)prototypes kunnen vervolgens geïntegreerd worden tot één samenhangend voorstel voor nieuwe wegen in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Een klein redactieteam kan deze slag maken en .

Er zijn ruwweg twee wegen om dit te organiseren:

- 1) de conferentie van 29 maart als de plek waar aan tien tafels parallel de ontwerpessies plaatsvinden. Dit vereist aan elke tafel een goed door ons geïnstrueerde moderator en een verslaglegger. Vervolgens vereist het een kleine vervolgbijeenkomst om de opbrengsten van de tien tafels te integreren.
Voordeel: alles op één dag.
Nadeel: integratie is inhoudelijk complexer.
- 2) Een serie kleinere bijeenkomsten te beleggen (bijvoorbeeld 5 met elk 20 deelnemers) waar steeds dezelfde (twee) moderators en verslagleggers kunnen optreden.
Voordeel: fijn voor deelnemers die niet op 29 maart kunnen, kleiner team kan het doen
Nadeel: wellicht is het nodig om toch ook een grotere oploop te organiseren (niet begroot) om het werk en de vruchten breder zichtbaar te maken.

PLANNING

Beide varianten kunnen begin april afgerond worden.

KOSTEN

Een schatting van de kosten voor variant 1 – alle ontwerpaciviteit op 1 dag:

Omschrijving	dagdelen PDS	dagdelen ministerie
deelnemers identificeren en uitnodigen	1	pm
instructie aan moderators (2 uur, 10 moderators)	1	5
conferentie leiden	1	10
verslaglegging (incl aanwezigheid verslaglegger)	2	12
samenhangend voorstel construeren	4	16
feedback verwerken	2	4
eindresultaat opleveren	2	2
Totaal dagdelen	13	49
kostprijs per dagdeel (excl BTW)	€ 700	
kosten excl BTW	€ 9.100	
kosten incl BTW	€ 11.011	

4

Een schatting van de kosten voor variant 2 – afzonderlijke ontwerpessies:

Omschrijving	dagdelen PDS	dagdelen ministerie
deelnemers identificeren en uitnodigen	1	pm
sessies voorbereiden	1	
sessies begeleiden	12	
verslaglegging (incl aanwezigheid verslaglegger)	2	12
samenhangend voorstel construeren	4	8
feedback verwerken	2	2
eindresultaat opleveren	2	2
Totaal dagdelen	24	24
kostprijs per dagdeel (excl BTW)	€ 700	
kosten excl BTW	€ 16.800	
kosten incl BTW	€ 20.328	

De bedragen zijn inclusief reistijd, onkosten, etc. Niet inbegrepen zijn eventuele kosten voor locatie en catering. In alle gevallen geschiedt declaratie op basis van daadwerkelijk gemaakte uren.

ORGANISATIE EN BEMENSING

De Policy Design Studio is een initiatief van Krijn van Beek en Henk Gossink. Krijn van Beek zal opereren als hoofdaannemer en projectleider. Tevens zal hij optreden als conferentieleider (variant 1) resp als een van de twee moderatoren van de ontwerpssessies (variant 2). Als tweede moderator kan dan optreden zijn collega Henk Gossink. Zij zijn beiden ervaren begeleiders van complexe ontwerp- en besluitvormingsprocessen.

Krijn van Beek (1963) is oprichter van de Policy Design Studio. Hij heeft als strategiemakelaar, bestuurder en ondernemer een brede ervaring in het verbinden van overheid, wetenschap, media, civil society en bedrijven.

Hij was eerder directeur Strategie van Veiligheid en Justitie, secretaris van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), directeur van Infodrome (denktank voor ICT en samenleving) en oprichter van Denktank 2100. Hij begon zijn carrière bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), studeerde wiskunde en is gepromoveerd in de economie.

5

“Strategie is ontdekken waar je heen wilt en wegen vinden daar naartoe. De kern van strategieontwikkeling schuilt in het verbinden van mensen, doelen, kennis en creativiteit.”

Henk Gossink (1969) is compagnon van de Policy Design Studio en directeur van de KNAP-Academic. Opgelcid in bestuurskundige theorieën.

Achtereenvolgens was hij onderzoeker van stedelijke vraagstukken, adviseur bij het ontwikkelen van wijkaanpak bij DSP-groep, communicatieadviseur en collegewoordvoerder voor de gemeente Haarlemmermeer, opleider van bestuurders en ambtenaren en coach bij Publiek Domein. Hij heeft zich gespecialiseerd in het opleiden en begeleiden van publieke bestuurders.

In zijn vrije tijd werkt Henk aan een proefschrift over veranderdrift in het publieke domein, onder de werktitel ‘Verlangen naar Verandering’.

Concept – Thema's en planning sessies

Sessie nr.	Datum	Thema	Aantal	Deelnemers	Locatie	Voorbereiding	Extra info
1	29/3 middag	Perspectief van de burger	20-24	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - Ombudsman (nationaal en Amsterdam?) - HU: 10.2.e - Consumentenbond - Reisorganisatie Rover - Burgers? - Vakbonden? - CRM: 10.2.e ? 	Amsterdam, kantoor Ombudsman	HU 10.2.e)? Of de Ombudsman?	
2	30/3 (goede vrijdag maar geen vrije dag)	De overheid als wederpartij	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - VNG en/of gemeenten - Jeugdzorg - Belastingdienst - 10.2.e ? - UWV - CIIB - Raad voor de rechtspraak 	Oost NL? Bij een van de overheidspartijen die wederpartij is?	Orde	Incl. werkbezoek aan Emmen?
3	3/4	Rechtsbijstand in strafzaken	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - OM - strafrechtadvocaten 			
4	6/4 Ochtend	Technologische ontwikkelingen en sociale innovatie	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - 10.2.e , Uni Leiden - Hiil 		Hiil? Een uni?	
5	9/4 ochtend	Wat vraagt dat van professionals in het veld?	20-24	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - HU: 10.2.e - Sociaal Raadslieden 	Zuid NL?	HU 10.2.e)?	Incl. werkbezoek aan Roermond? Roermond heeft

Opmerking 10.2.e Of moet dit juist een grote sessie zijn? Dan zou het ook in de middag van 6 april nog kunnen.

Concept – Thema's en planning sessies

					<ul style="list-style-type: none"> - Raad voor de rechtspraak - Schuldsanering/schuldhelpverlening - Gemeenten? - Sociale wijkteams? - 10.2.e (artikel in Advocatenblad)? 				een pilot rondom multiproblematiek, sluit mooi aan bij het thema van deze gesprekken.
6	9/4 Middag	Legitimititeit van/vertrouwen in het stelsel?	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde RvRb, RvR - 10.2.e ? 					
7	10/4 Ochtend en/of middag	Besturing: probleemdefiniëring en uitgangspunten	20-24 (of 10-12 als dat beter uitkomt)	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRb, RvR - Andere sectoren (zorg, energie)? - IRF - Verbond van verzekeraars 					
8	11/4 Ochtend	Besturing: aanbesteden/inkopen	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRB, RvR - VNG 					
9	12/4 Ochtend of middag	Besturing: verzekeringsstelsel	10-12	<ul style="list-style-type: none"> - JL, Orde, RvRB, RvR 					

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e @policydesignstudio.nl
Onderwerp: Puntjes op de i voor morgen
Datum: maandag 2 april 2018 12:39:45
Bijlagen: [Opzet sessie 3 april.docx](#)
[ATT00001.htm](#)
[Presentatie policy design methode.pptx](#)
[ATT00002.htm](#)

Beste mensen,

Hierbij de puntjes op de i voor de bijeenkomst van morgen:

- opzet bijeenkomst
- de powerpoint presentatie

In theatertermen is dit de premiere, zonder dat er try outs zijn geweest, maar mede dankzij jullie bevraging op goede vrijdag, denk ik dat de aanpak toch stevig staat.

Ik verheug mij erop.

vriendelijke groet,

10.2.e .

Ontwerpsessie Rechtsbijstand bij de Tijd

Dinsdag 3 april, Groothandelsgebouw ingang A, Rotterdam

Vooraf:

- Er ligt blocnote en pen voor iedere deelnemer.
- Flaps zijn aanwezig, 10.2e neemt stiften mee

13:30	Inloop
14:00	<p>Henrike heet welkom en plaatst deze middag in de ontwikkeling van een duurzaam werkbaar stelsel van rechtsbijstand.</p> <p>10.2.e introduceert de werkwijze: "kunnen we nieuwe manieren bedenken waarop de woningcorporatie betrokkenheid in de buurt kan bevorderen?"</p> <ul style="list-style-type: none"> - daar hebben we precies drie uur voor. 10.2.e (4 min) vertelt heel kort iets over methode om voorstellen te ontwikkelen: dat is een andere activiteit dan debat, analyse, onderzoek, vergadering, evaluatie, afrekenen, besluiten nemen, etc. ... Daarom: designmethodiek. - Spelregels: <ul style="list-style-type: none"> o Jullie doen het werk! o Informeel je en jij, nieuwsgierigheid naar elkaar, met elkaar meedenken. We hebben de tijd o Chatham house rule: alleen ideeën wel citeren, anoniem verslag - Agenda: <ul style="list-style-type: none"> o Kennismaken o Inleiding op designmethode o Doen - ontwerpen - We hebben veel te doen, maar om 18:00u is het echt klaar
14:15	Kennismaking + empathize: stel je zelf voor, maar ook één ander persoon voor wie de vraag uit de uitnodiging belangrijk is.

14:30	10.2.e inleiding op designmethode (powerpoint presentatie)
14:45	Terug naar empathize (15 min): Wat valt je op als we de 'persona's' die jullie opvoeren de revue laten passeren: Rode draad? Gedeeld belang? Plenair: wat viel je op?
14:55	Afbakenen (5 min): <i>"Wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen?"</i> (van tevoren op de flap zetten) Is dat de ontwerpvraag? Voor het antwoord dat we echter zoeken, is het goed stil te staan bij de vragen uit de presentatie, te weten: <ul style="list-style-type: none"> • Voor welk probleem zoek je een oplossing? • Welke (maatschappelijke) waarde willen we realiseren? (anders gesteld: wat staat voor ons centraal)
15:00	Ideate (40 min): Je hebt al je kennis en ervaring, de vraag is: heb je een idee wat 10.2.e zou kunnen doen? (we maken een lijst met losse ideeën): <ul style="list-style-type: none"> - Schrijf drie ideeën op - Plenair verzamelen in max drie rondes- steekwoorden op flap
15:45	Pauze:
16:00	10.2.e prototype (30 min) In drie groepjes (ter plekke is er een handout met handleiding), nu gaan we plan maken: <ul style="list-style-type: none"> - Maak met de ideeën van de voorgaande ronde een voorstel, een prototype van - Geef een pakkende naam, maak een tekening, etc.
16:30	Prototype galerie: we lopen de flappen langs: Pitchen – (max. drie minuten). Aan de andere groep: heb je suggesties om het te verstreken?

16:50	Henrike: <ul style="list-style-type: none"> - Dank aan deelnemers - Hoe gaan we verder vanaf hier? - Wat krijgen de deelnemers terug te horen?
17:00	Einde

45.2

**POLICY
DESIGN
STUDIO**

TOEKOMST ALS RUIMTE VAN MOGELIJKHEDEN

Designprincipes voor publieke
vraagstukken

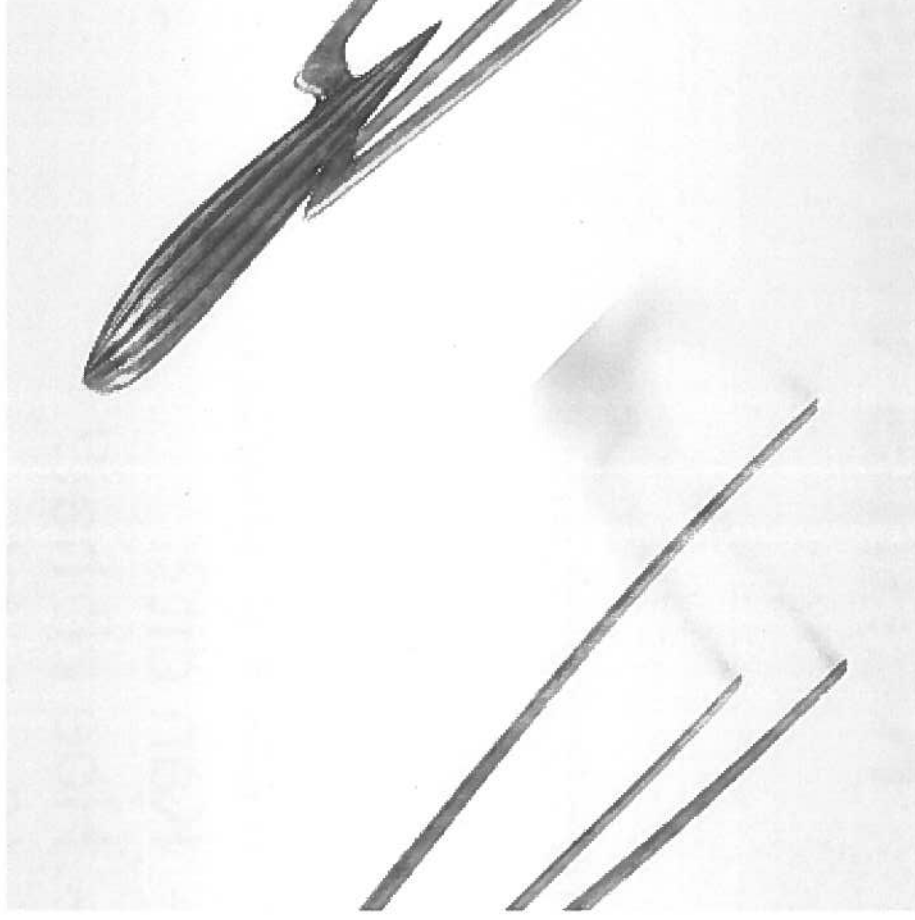
Wat gaan we doen?

**POLICY
DESIGN
STUDIO**

- Inleiding in designprincipes voor publieke vraagstukken
- Aan de slag met stelsel rechtsbijstand

Vooraf over design

**POLICY
DESIGN
STUDIO**

**Design is not just what
it looks like and feels
like.**

Design is how it works.

Steve Jobs

Kennis versus creatie

POLICY
DESIGN
STUDIO

Wetenschap:

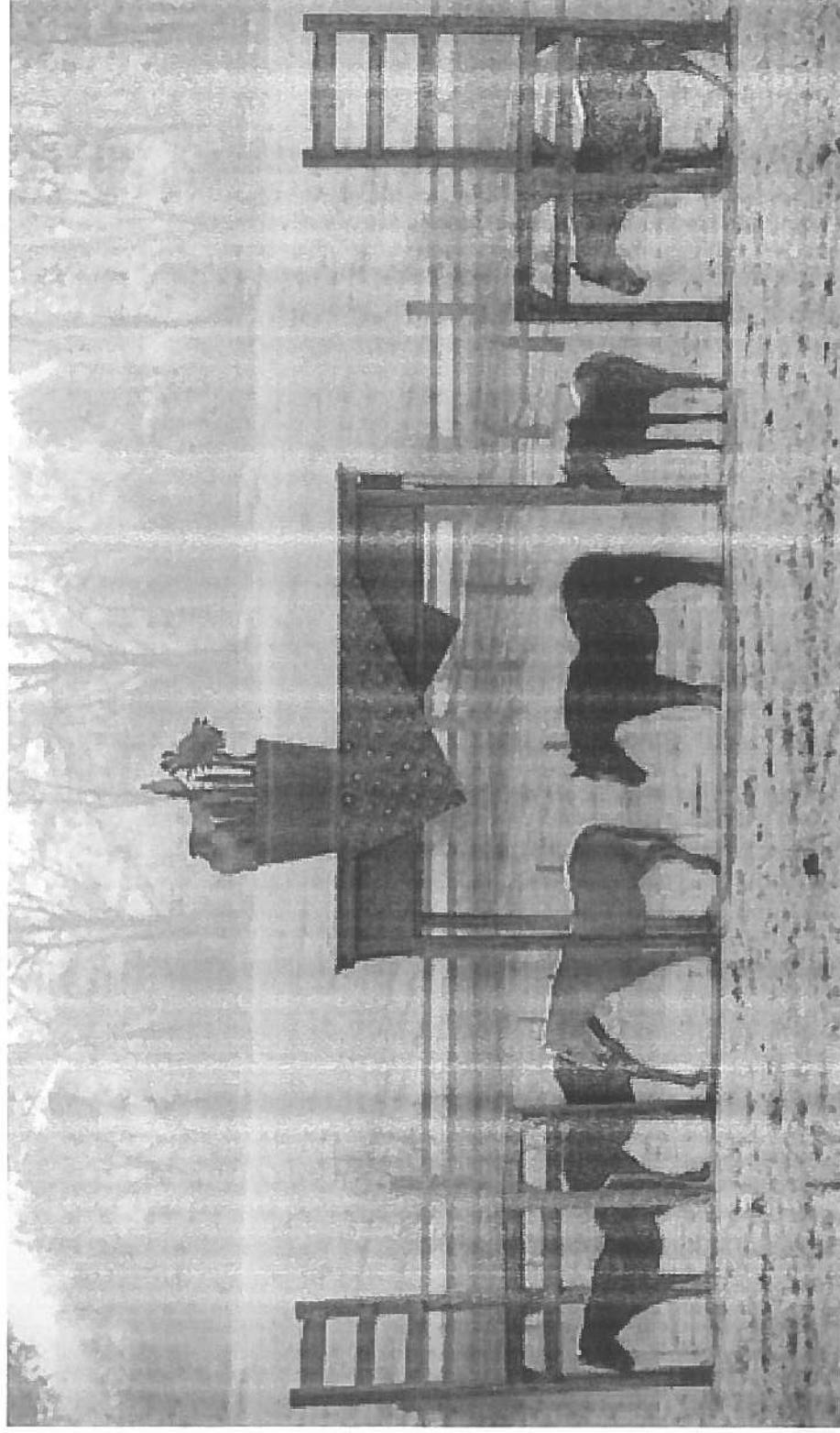
- Toets
- Onderzoek
- Wat we weten
- Kan dit?
- Hoe zit het?
- Klopt dit?
- Werkt het?

Creativiteit:

- Ontwerp
- Verbeelding
- Nieuwe combinaties
- Wat gaan we maken?
- Waar gaan we heen?
- Hoe komen we daar?
- Kan dit ook anders?

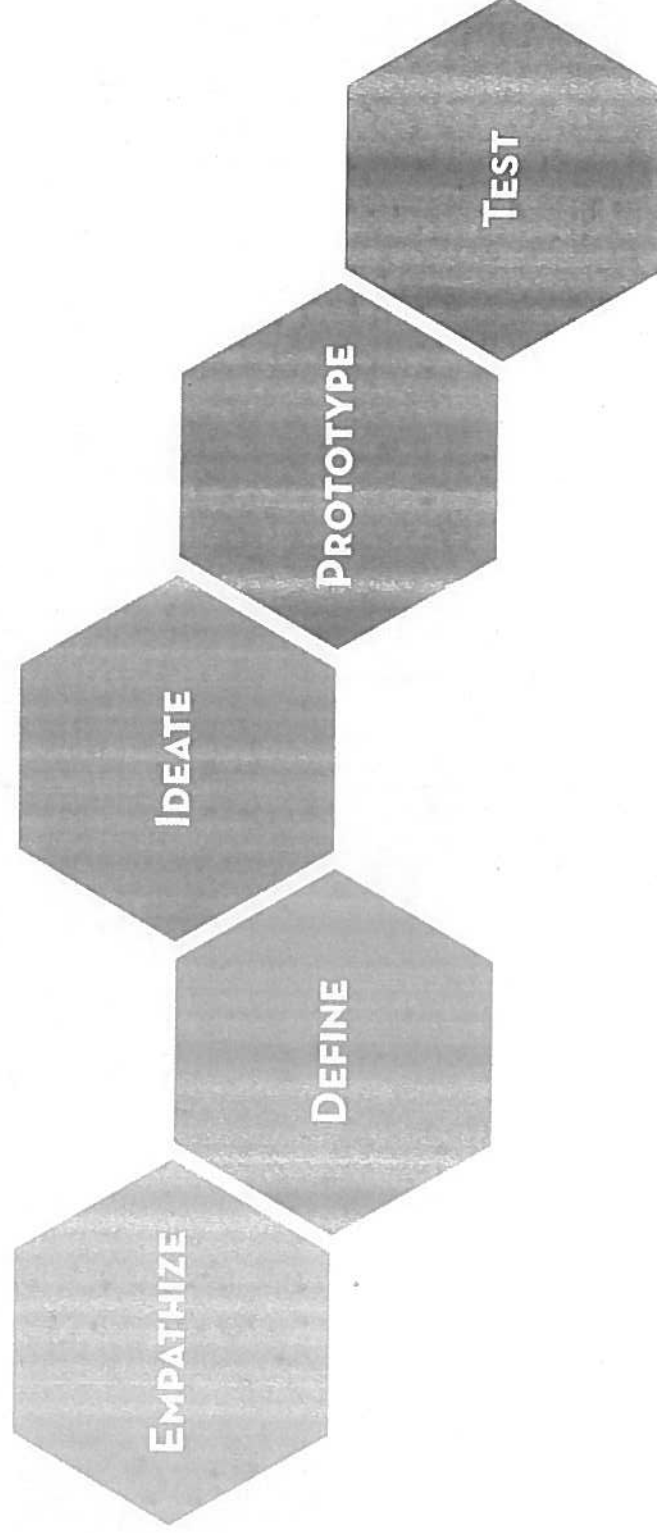
Creativiteit als kern

**POLICY
DESIGN
STUDIO**

Design Thinking

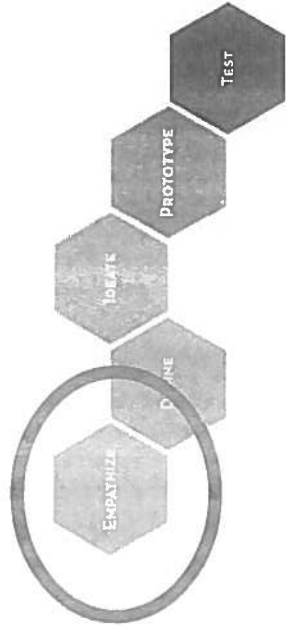
**POLICY
DESIGN
STUDIO**

Bron: Stanford D-School

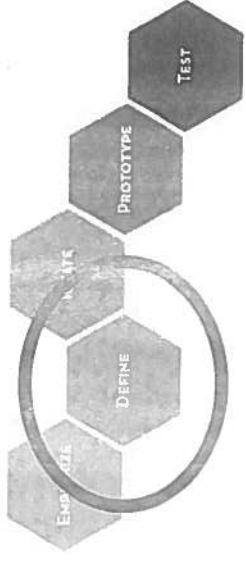
Empathize

Ga in de schoenen staan van degene voor wie je het doet.

1. Wie ervaren het vraagstuk?
2. Omschrijf het perspectief van die persoon: Wat is voor hem of haar belangrijk/ waardevol?
3. Verplaats je in hen: op welke wijze ervaren zij het probleem?
4. Stel dat het probleem voor hen wordt opgelost: wat wordt er dan beter voor hen?

Define

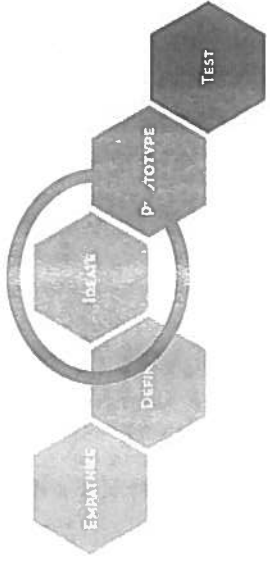

Baken het onderwerp waarvoor je gaat ontwerpen af.

- Voor welk probleem ga je nu eigenlijk een oplossing bedenken?
- Wat is de publieke waarde die je wilt realiseren?

Wat ga je precies ontwerpen?

Ideate

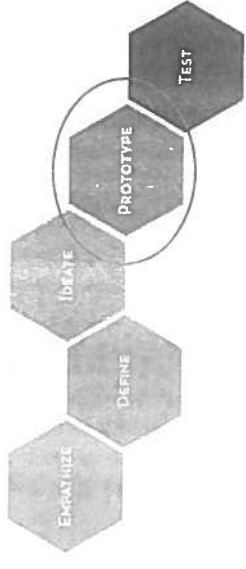

Ontwikkel losse ideeën:

1. Een goed idee is een slecht idee dat je op een beter idee brengt.
2. Wissel van perspectief:
  - a) € 1,- versus € 1.000.000.000,-
  - b) Morgen versus 2050
  - c) New York versus Vlagtwedde
3. Steel van de gedachtegangen van anderen:

Google/ Anonieme Alcoholisten/ de Rijdende Rechter

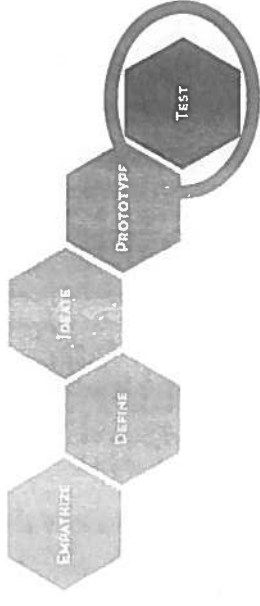
Prototype

Van losse ideeën naar een eerste voorstel

- Noteer wat je wilt gebruiken uit de ideate ronde
- Combineer (wat versterkt elkaar?)
- Selecteer (welke ideeën werken het best)
- Maak een schets / tekening / animatie
- Leg uit aan elkaar: waarom werkt het?
  - Door ... te doen, wordt ... mogelijk
  - Met ..., vermindert ....
- Geef het geheel een pakkende titel

Test

De grootste fout is dat je te langzaam fouten maakt.

Maak een prototype (2 min – dat is max. 200 woorden):

- a) Dit is ons plan...
- b) Voor deze mensen...
- c) Dat gaat helpen, omdat ...

Confronteer pitch met ontwerpvraag

Verbeter:

Aan de slag

**Toekomstbestendig stelsel
rechtsbijstand**

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e"; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Cc: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DSenJ/KR
Onderwerp: RE: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx
Datum: woensdag 20 juni 2018 8:17:41
Bijlagen: 20180620 Bekostiging a4 versie 3.docx

Hi Henrike,

Bijgaand nog een voorstel om mijn twee opmerkingen van gisteren te vertalen in vragen voor de sessie:

- Blijkbaar komen we er niet over uit of een inkooprol nodig is (ik denk dat inkoop echt enorm ingewikkeld (zie onder) en ook nergens voor nodig – valideren en toelaten lijkt me meer dan genoeg) maar laten we dat dan in de sessie vragen.

- Ik denk dat een vraag is of je minvermogenden mag beperken tot gevalideerde routes.

Wat betreft onderstaande: de populatiebekostiging geldt alleen voor de voorkant (maar is inmiddels uit het stuk),

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@gmail.com]

Verzonden: dinsdag 19 juni 2018 22:55

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Cc: 10.2.e - BD/DRB/SBA ; 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl) ; 10.2.e - BD/DSenJ/KR

Onderwerp: RE: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Dag henrike , 10.2.e ,

Ik kom er hier niet echt aan toe om dit goed te bekijken, daarom enkele korte opmerkingen.

- eens om in de sessie niet teveel te focussen op budgettaire effecten. Het gaat in de eerste plaats om de vraag hoe het economisch verkeer verloopt: tussen de marktpartijen onderling en wat is de rol vd overheid.

- er wordt ergens gesproken over verdeling en sturing per regio. Dat veronderstelt al dat we als overheid meer doen dan alleen reguleren. Dus een inkooprol? Ik zou dit of wat meer uitwerken, of dit punt beter achterwege laten, want anders roept het alleen maar vragen op.

- tav de regisseur wordt gezegd dat die inkoopt. Ik zou hier preciezer zijn. De regisseur is (in mijn idee) degene die als aanbieder zorgt voor de oplossingsroutes . hij is een soort hoofdaannemer, en dus een aanbieder-marktpartij. Hij is geen inkoper (namens de overheid / de overheid kan zelf inkoper zijn) in het 3partijenmodel. Hij is ook geen regulerende of toezichhoudende overheidspartij. De regisseur is een wederpartij van de inkoper (in het 2 partijenmodel is de regisseur de wederpartij van de rechtzoekende).

- in plaats van te zeggen dat er beprijzing komt van de routes (dit is een wat onduidelijke formulering: is het tariefregulering door de overheid? Is het prijszetting door de inkoper?) zou je beter enkele vragen kunnen opnemen (ook indachtig het no cure no pay artikel dat ik gister langskreeg): "moet de overheid tarieven vaststellen voor routes of dit aan de markt overlaten? Hoe verdragen de bestaande principes van uurtarieven, no cure/no pay zich tot de wenselijke flexibiliteit om routes tot stand te brengen en om inkoopmacht uit te oefenen - waarvoor aanneemsommen, veilingmodellen, populatiebekostiging, maar ook resultaatsgebonden prijzen wellicht nodig zijn?

Tot zover vanuit hier. Succes met de afronding , 10.2.e en ik ben benieuwd naar de discussie hierover komende week.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 19 jun. 2018 om 16:48 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e,

Bijgaand mijn aanpassingen in 10.2.e stuk. Ik wil de sessie liever benutten voor besturingsvraagstukken dan voor budgettaire verschuivingen, dus heb het daar wat meer op toegespitst, door kopjes weg te halen en punten waardoor we ons onnodig op dingen vastleggen (budget strafrecht blijft onaangetast bijv) te verwijderen.

Graag hoor ik wat jullie zo vinden.

Groet, Henrike

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

<20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx>

Van: 10.2.e
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Cc: 10.2.e - BD/DSenJ/KR
Onderwerp: RE: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx
Datum: dinsdag 19 juni 2018 22:38:32
Bijlagen: 20180619 Bekostiging a4 versie 2 (002) opm 10.2.e.docx

---

Hi Henrike,

Mooi – in elk geval veel korter. Ik heb nog 2 typo's er uit gehaald en 2 kleine opmerkingen (zie bijlage).

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB [mailto: 10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 19 juni 2018 16:48

Aan: 10.2.e 10.2.e @gmail.com ; 10.2.e - BD/DRB/SBA ; 10.2.e (10.2.e @policydesignstudio.nl)

CC: 10.2.e - BD/DSenJ/KR

Onderwerp: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Ha 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e,

Bijgaand mijn aanpassingen in 10.2.e stuk. Ik wil de sessie liever benutten voor besturingsvraagstukken dan voor budgettaire verschuivingen, dus heb het daar wat meer op toegespitst, door kopjes weg te halen en punten waardoor we ons onnodig op dingen vastleggen (budget strafrecht blijft onaangetast bijv) te verwijderen.

Graag hoor ik wat jullie zo vinden.

Groet, Henrike

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e (Policy Design Studio)
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Cc: 10.2.e 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DSenJ/KR
Onderwerp: Re: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx
Datum: woensdag 20 juni 2018 12:25:48

Mooi!

Met de verzekeringen was er in de sessies:

- dat veel problemen waar de doelgroep van rechtsbijstand tegenaan loopt nu net niet in een verzekering zitten
- er zijn opties over tafel gegaan die meer mensen aan een verzekering helpen zonder verplichting (en bijbehorende handhaving), bijv dat gemeentes dit collectief inkopen voor al hun bijstandscienten. Misschien zijn er wel meer bevorderingsvormen te bedenken ....
- maar vooral ook was er in de bekostigingssessie het gevoel dat onduidelijk was welk probleem dit nu precies zou oplossen, terwijl het wel heel veel werk zou zijn. Een beetje vergelijkbaar met de argumentatie van VWS.

Het grappige is wel dat in de huidige situatie mensen die onder de rechtsbijstandsnorm vallen een incentive hebben om GEEN verzekering af te sluiten. Dat is contraproductief.

De vraag voor de sessie zou kunnen zijn:

- is er een formule te bedenken waardoor het voor de doelgroep aantrekkelijk wordt zich te verzekeren?

hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

Dr. 10.2.e
 M: +31-6-10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 20 jun. 2018 om 11:39 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB <10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Ik vind het zo een goede aanzet voor nadere discussie. Een punt kwam gisteren in ons topberaad nogal pregnant naar voren: kunnen we niet veel meer inzetten op (verplicht) verzekeren? Veel beter dan een leenstelsel, was de opvatting van de Nova.

Deze optie zit nu helemaal niet in dit stuk. Het zou goed zijn om dat nog aan te raken met een vraag, zodat we dat wat verder kunnen exploreren. Je legt dan ook risico bij burger, maar vangt dat op een andere manier op.

Eerder bespraken 10.2.e en ik deze optie al eens met vws, maar

daar gaven ze aan dat het handhaven van een verplichte verzekering zoveel zou kosten dat het voor de omvang van dit stelsel niet interessant zou zijn. De minister opperde dat we dat ook niet zouden kunnen handhaven...

Groet!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl>
Datum: woensdag 20 jun. 2018 08:17
Aan: 10.2.e [redacted] 10.2.e [redacted]@gmail.com>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e [redacted] - BD/DRB/SBA 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>, 10.2.e [redacted] - BD/DSenJ/KR 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>
Onderwerp: RE: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Hi Henrike,

Bijgaand nog een voorstel om mijn twee opmerkingen van gisteren te vertalen in vragen voor de sessie:

- Blijkbaar komen we er niet over uit of een inkooprol nodig is (ik denk dat inkoop echt enorm ingewikkeld (zie onder) en ook nergens voor nodig – valideren en toelaten lijkt me meer dan genoeg) maar laten we dat dan in de sessie vragen.
- Ik denk dat een vraag is of je minvermogens mag beperken tot gevalideerde routes.

Wat betreft onderstaande: de populatiebeposting geldt alleen voor de voorkant (maar is inmiddels uit het stuk),

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted] [mailto:10.2.e [redacted]@gmail.com]

Verzonden: dinsdag 19 juni 2018 22:55

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB <10.2.e [redacted]@minvenj.nl>

CC: 10.2.e [redacted] BD/DRB/SBA 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>; 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl) 10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl>; 10.2.e [redacted]

- BD/DSenJ/KR 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>

Onderwerp: Re: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Dag henrike, 10.2.e [redacted],

Ik kom er hier niet echt aan toe om dit goed te bekijken, daarom enkele korte opmerkingen.

- eens om in de sessie niet teveel te focussen op budgettaire effecten. Het gaat in de eerste plaats om de vraag hoe het economisch verkeer verloopt: tussen de marktpartijen onderling en wat is de rol vd overheid.
- er wordt ergens gesproken over verdeling en sturing per regio. Dat veronderstelt al dat we als overheid meer doen dan alleen reguleren. Dus een inkooprol? Ik zou dit of wat meer uitwerken, of dit punt beter achterwege laten, want anders roept het alleen maar vragen op.

- tav de regisseur wordt gezegd dat die inkoopt. Ik zou hier preciezer zijn. De regisseur is (in mijn idee) degene die als aanbieder zorgt voor de oplossingsroutes . hij is een soort hoofdaannemer, en dus een aanbieder-marktpartij. Hij is geen inkoper (namens de overheid / de overheid kan zelf inkoper zijn) in het 3partijenmodel. Hij is ook geen regulerende of toezichthoudende overheidspartij. De regisseur is een wederpartij van de inkoper (in het 2 partijenmodel is de regisseur de wederpartij van de rechtzoekende).

- in plaats van te zeggen dat er beprijzing komt van de routes (dit is een wat onduidelijke formulering: is het tariefregulering door de overheid? Is het prijszetting door de inkoper?) zou je beter enkele vragen kunnen opnemen (ook indachtig het no cure no pay artikel dat ik gister langskreeg): "moet de overheid tarieven vaststellen voor routes of dit aan de markt overlaten? Hoe verdragen de bestaande principes van uurtarieven, no cure/no pay zich tot de wenselijke flexibiliteit om routes tot stand te brengen en om inkoopmacht uit te oefenen - waarvoor aanneemsommen, veilingmodellen, populatiebekostiging, maar ook resultaatsgebonden prijzen wellicht nodig zijn?

Tot zover vanuit hier. Succes met de afronding , 10.2.e en ik ben benieuwd naar de discussie hierover komende week.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 19 jun. 2018 om 16:48 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.a, 10.2.e en 10.2.e,

Bijgaand mijn aanpassingen in 10.2.e stuk. Ik wil de sessie liever benutten voor besturingsvraagstukken dan voor budgettaire verschuivingen, dus heb het daar wat meer op toegespitst, door kopjes weg te halen en punten waardoor we ons onnodig op dingen vastleggen (budget strafrecht blijft onaangetast bijv) te verwijderen.

Graag hoor ik wat jullie zo vinden.

Groet, Henrike

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of

any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

<20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
Cc: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle
Datum: woensdag 11 april 2018 12:02:46

Dank je wel, prima verslag weer wat mij betreft.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: woensdag 11 apr. 2018 11:20
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e BD/DRB/SBA <10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e
 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle

En het conceptverslag van maandag in Den Bosch bijgevoegd, ook graag weer op- en aanmerkingen als die er zijn ☺.

Dank!

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 11 april 2018 10:30
Aan: 10.2.e - BD/DRB
CC: 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle
 Hi 10.2.e,

Mooi verslag!! Paar kleine dingetjes in de bijlage. Van mij mag het zo naar de deelnemers voor aanvullingen,
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB [mailto:10.2.e @minvenj.nl]
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 19:56
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e
 10.2.e @policydesignstudio.nl>; 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl>; Karreman, drs.
 H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: Conceptverslag 6 april Zwolle

Hierbij het conceptverslag van de sessie in Zwolle vrijdag. 10.2.e en Henrike, lezen jullie mee voor aanvullingen/correcties? De overige twee verslagen volgen morgen.

Dank! Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Verzonden: donderdag 5 april 2018 9:08
Aan: 10.2.e; 10.2.e; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
 - BD/DRB
Onderwerp: RE: Debriefing 3 april
 Beste mensen,
 Dank voor jullie opmerkingen. Zie bijgaand de versie in pdf, met een gecamendeerde laatste bullet. In reactie op de opmerking van 10.2.e nee, volgens mij zijn de actoren niet zo benoemd. Misschien in de volgende sessie!
 Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 4 april 2018 22:28
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
 - BD/DRB
Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Mooi werk!

Ik was er niet bij, dus ik kan niet aanvullen, maar ik heb wel een vraag: is er bij de bullets (rode lijnen) ook benoemd wie dat zou kunnen doen? Wie doet triage, identificeren, differentieren, enz.?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl

Verzonden: woensdag 4 april 2018 16:49

Aan: 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Dag allen,

Bijgaand mijn conceptverslag van de sessie van gisteren. Idee daarbij is dat de eerste pagina desgewenst zelfstandig te 'lezen' is (en/of te plaatsen op LinkedIn), en dat de volgende pagina's nuttiger zijn voor naslag. Uiteraard zou ik wel alle deelnemers het hele verslag sturen. Ik wou het allemaal veel aansprekender vormgeven, maar kom daar niet aan toe, dus het is wat het is. Graag jullie opmerkingen!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 8:47

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB: 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e BD/DRB: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: Debriefing 3 april

Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e

Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer op willen doorvragen.
- Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat 10.2.e en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
- kansrijke principes:
  - redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de client;
  - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
  - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
- ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past. Met excuus voor de verwarring.

geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
Cc: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle
Datum: donderdag 12 april 2018 8:40:21

Hoi,

ook weer een herkenbaar verslag. Super dat het zo snel gelukt is. Dank je wel!

Maak van "strafbeschikkingsrichtlijnen" die het OM zou moeten harmoniseren ajb "straftoemettings-richtlijnen". Verder geen opmerkingen.

Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: woensdag 11 apr. 2018 15:56
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Kopie: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle

En die van Amsterdam van gister ook nog – hier kwamen meer diverse dingen aan de orde, dus hoop dat ik het zo enigszins overzichtelijk heb weten te bundelen. 10.2.e en Henrike, lezen jullie mee?
 Dank! Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: woensdag 11 april 2018 11:21
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/SB
CC: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle
 En het conceptverslag van maandag in Den Bosch bijgevoegd, ook graag weer op- en aanmerkingen als die er zijn ☺.

Dank!

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 11 april 2018 10:30
Aan: 10.2.e - BD/DRB
CC: 10.2.e BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
Onderwerp: RE: Conceptverslag 6 april Zwolle
 Hi 10.2.e

Mooi verslag!! Paar kleine dingetjes in de bijlage. Van mij mag het zo naar de deelnemers voor aanvullingen,
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB [mailto:10.2.e @minvenj.nl]
Verzonden: dinsdag 10 april 2018 19:56
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e policydesignstudio.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: Conceptverslag 6 april Zwolle
 Hierbij het conceptverslag van de sessie in Zwolle vrijdag. 10.2.e en Henrike, lezen jullie mee voor aanvullingen/correcties? De overige twee verslagen volgen morgen.
 Dank! Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Verzonden: donderdag 5 april 2018 9:08

Aan: 10.2.e; 10.2.e; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
- BD/DRB

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Beste mensen,

Dank voor jullie opmerkingen. Zie bijgaand de versie in pdf, met een geamendeerde laatste bullet. In reactie op de opmerking van 10.2.e: nee, volgens mij zijn de actoren niet zo benoemd. Misschien in de volgende sessie!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 22:28

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e
BD/DRB

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Mooi werk!

Ik was er niet bij, dus ik kan niet aanvullen, maar ik heb wel een vraag: is er bij de bullets (rode lijnen) ook benoemd wie dat zou kunnen doen? Wie doet triage, identificeren, differentieren, enz.?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 16:49

Aan: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
<10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e
BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Dag allen,

Bijgaand mijn conceptverslag van de sessie van gisteren. Idee daarbij is dat de eerste pagina desgewenst zelfstandig te 'lezen' is (en/of te plaatsen op LinkedIn), en dat de volgende pagina's nuttiger zijn voor naslag. Uiteraard zou ik wel alle deelnemers het hele verslag sturen. Ik wou het allemaal veel aansprekender vormgeven, maar kom daar niet aan toe, dus het is wat het is. Graag jullie opmerkingen!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 8:47

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e
BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: Debriefing 3 april

Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e,

Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e, kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer op willen doorvragen.
- Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat 10.2.e en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
- kansrijke principes:

- redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de client;
  - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
  - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
- ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past. Met excuus voor de verwarring.
-

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e (PDS)
Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DFBC;
 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e BD/DBAenV/IenK
Onderwerp: RE: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging
Datum: vrijdag 18 mei 2018 14:44:40
Bijlagen: 20180516 Verslag themasessie bekostiging en besturing - 15 mei 2018 10.2.e.docx

---

Erg mooi werk 10.2.e, bijgaand nog wat aanpassingen, maar van mij mag ie zo naar de deelnemers,

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DRB

Verzonden: woensdag 16 mei 2018 22:38

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB ; 10.2.e - BD/DFBC ; 10.2.e - BD/DRB/SBA
 ; 10.2.e (PDS) ; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK

Onderwerp: Conceptverslag themasessie besturing en bekostiging

Hoi,

Dit conceptverslag was een flinke opgave haha.. Heel graag jullie hulp bij het verder verfijnen van de tekst!
 Dank!

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DBAenV/IenK;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR;
 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e BD/DFBC
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: donderdag 26 april 2018 14:24:38
Bijlagen: reactie 10.2.e en henrike 20180424 Contouren van een stelsel en inz....docx
 reactie 10.2.e 20180424 Contouren van een stelsel en inzet voor v....docx
 20180426 Contouren van een stelsel en inzet voor vervolgsessies na HK....docx

Dank voor al jullie opmerkingen en verbeteringen.

Bijgaand een document waarin ik probeer recht te doen aan al jullie suggesties. Ik heb alle wijzigingen van 10.2.e en Henrike overgenomen en hun opmerkingen verwerkt. Die van 10.2.e deels overgenomen.

Tevens een doc met reacties op 10.2.e en een doc met reacties op opmerkingen 10.2.e en Henrike.

Goed weekend!!

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA [mailto:10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: donderdag 26 april 2018 13:07

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR;
 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

CC: 10.2.e - BD/DFBC

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Dag! Veel dank voor de voorzet 10.2.e, zie nog enkele suggesties van mijn kant in het stuk dat Henrike al redigeerde.

Groeten,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: donderdag 26 april 2018 9:22

Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Dank, 10.2.e Ik vind het net als 10.2.e een mooi stuk. Hier en daar mist wel wat aansluiting op de sessies volgens mij. En soms vraagt het wat herformulering. Zie mijn opmerkingen in de tekst.

Groet, Henrike

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:27

Aan: 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies

Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59

Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Hi 10.2.e, allen

Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>

Dag collega's,

Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/lenK

Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e @gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg 1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerp vragen open te formuleren. Mijn gedachte is dat een ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl

Onderwerp: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistent

Tel: 070-10.2.e

Mobiel: 06-10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

** bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs
of een Europese identiteitskaart **

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DVB/IV; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl;
 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e - BD/DFBC
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
Datum: donderdag 26 april 2018 13:06:38
Bijlagen: F089E8F2.docx

Dag! Veel dank voor de voorzet 10.2.e, zie nog enkele suggesties van mijn kant in het stuk dat Henrike al redigeerde.
 Groeten,
 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Verzonden: donderdag 26 april 2018 9:22
Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
 Dank, 10.2.e. Ik vind het net als 10.2.e een mooi stuk. Hier en daar mist wel wat aansluiting op de sessies volgens mij. En soms vraagt het wat herformulering. Zie mijn opmerkingen in de tekst.
 Groet, Henrike

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:27
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: Contouren van het stelsel en ontwerp vragen voor de themasessies
 Besten,

Bijgaand als beloofd een poging om de contouren net iets meer 'aan te kleden' met de vruchten van de vier vorige sessies. Ik heb zoveel mogelijk getracht tekst uit de verslagen te halen (woorden zijn belangrijk), ik heb ook het idee dat dat nog best meer zou kunnen, maar misschien willen jullie ook wel even kijken of je het gevoel hebt dat dit recht doet aan de sessies.
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK 10.2.e@minvenj.nl>
Verzonden: dinsdag 24 april 2018 16:59
Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl>; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB <10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DSenJ/KR <10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e@gmail.com
Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)
 Ha 10.2.e, anderen
 Hierbij nog enkele suggesties voor een aantal vragen aan het eind vd notitie mbt strafrecht
 Groet 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: maandag 23 april 2018 17:47
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@policydesignstudio.nl
CC: 10.2.e@gmail.com
Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)
 << Bestand: 20180423 Stand van zaken strafrecht - rechtsbijstand.docx >>
 Dag collega's,
 Bijgaand een stand van zaken overzicht voor het strafrecht.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/IenK

Verzonden: maandag 23 april 2018 15:43

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB;
10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e@policydesignstudio.nl;

CC: 10.2.e@gmail.com

Onderwerp: RE: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

<< Bestand: Bekostigingsnotitie.docx >> << Bestand: Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg
1.4.pdf >>

Dag allen

Voor de bijeenkomst morgen hierbij een voorzet voor een notitie tbv de deelnemers.

Is nog work in progress, waarbij ik ervoor heb gekozen om een stelselschets voor te leggen.

Dit, omdat het erg lastig is om alle ontwerp vragen open te formuleren. Mijn gedachte is dat een
ruw stelselontwerp een opiniërende werking heeft.

Benieuwd wat jullie er van vinden.

NB in de notitie zit een stelselschets, omdat die echter niet erg leesbaar lijkt, stuur ik die schets
ook als losse pdf mee.

Groet, 10.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA Namens Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 23 april 2018 14:12

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
- BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e@policydesignstudio.nl;

Onderwerp: ontwerp vragen voor de themasessies bespreken (aangemeld)

Tijd: dinsdag 24 april 2018 12:45-14:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm,
Wenen.

Locatie: JenV - N01-05 - Couperus zaal

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Management Assistente

Tel: 070 10.2.e

Mobiel: 06-51 10.2.e

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Directie Rechtsbestel

Strafrechtelijk Bestel en Arbeidsvoorwaarden

Afwezig op woensdag

** bezoekers dienen zich bij binnenkomst te legitimeren met een paspoort, een rijbewijs
of een Europese identiteitskaart **

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de
geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat
aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's
verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the
addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the
sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind
resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: Debriefing 3 april
Datum: woensdag 4 april 2018 21:32:16

Ha 10.2.e

Mooi verslag. Heb eigenlijk maar één punt:

Laatste punt van je "managementsamenvatting" vind ik ingewikkeld geformuleerd, beetje wollig. Wat wil je zeggen en wat juist niet?

Verder vind ik het ook bespreekbaar om het hele verslag breed toegankelijk te maken. Ook gezien de Kamervragen: er blijft toch niets binnenskamers. Dus dan maar beter onze eigen versie naar buiten brengen.

Groet!
Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: woensdag 04 apr. 2018 16:49
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e BD/DRB <10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: RE: Debriefing 3 april

Dag allen,

Bijgaand mijn conceptverslag van de sessie van gisteren. Idee daarbij is dat de eerste pagina desgewenst zelfstandig te 'lezen' is (en/of te plaatsen op LinkedIn), en dat de volgende pagina's nuttiger zijn voor naslag. Uiteraard zou ik wel alle deelnemers het hele verslag sturen. Ik wou het allemaal veel aansprekender vormgeven, maar kom daar niet aan toe, dus het is wat het is. Graag jullie opmerkingen!

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]
Verzonden: woensdag 4 april 2018 8:47
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: Debriefing 3 april
 Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e,
 Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e, kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer

op willen doorvragen.

- Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat ^{10.2.6} en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
- kansrijke principes:
  - redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de client;
  - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
  - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
- ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past. Met excuus voor de verwarring.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Re: Debriefing 3 april
Datum: woensdag 4 april 2018 22:47:30

Hoi 10.2.e, je hebt sessies waarbij je bij het verslag denkt: was dit het nou? En je hebt verslagen waarbij de bijeenkomst je met terugwerkende kracht meevalt, qua inhoudelijke oogst. Dit verslag valt in de tweede categorie. Mooi. ik hoop dat Zwolle een mooi vervolg wordt.
 Hartelijke groet, 10.2.e.

Op 4 apr. 2018, om 16:49 heeft 10.2.e BD/DRB/SBA
 10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Dag allen,
 Bijgaand mijn conceptverslag van de sessie van gisteren. Idee daarbij is dat de eerste pagina desgewenst zelfstandig te 'lezen' is (en/of te plaatsen op LinkedIn), en dat de volgende pagina's nuttiger zijn voor naslag.
 Uiteraard zou ik wel alle deelnemers het hele verslag sturen. Ik wou het allemaal veel aansprekender vormgeven, maar kom daar niet aan toe, dus het is wat het is. Graag jullie opmerkingen!
 Groeten,
 10.2.e

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 4 april 2018 8:47

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e
 - BD/DRB; 10.2.e BD/DRB/SBA

Onderwerp: Debriefing 3 april

Hoi Henrike, 10.2.e en 10.2.e,

Dat was een leerzame bijeenkomst gisteren! Het leek mij handig om voor vrijdag nog even hard op te debriefen wat ik op een rijtje heb gezet:

- een deelnemer constateerde aan het eind van de bijeenkomst een hoog 'zucht' gehalte. De lange voorgeschiedenis heeft hier veel mee te maken. De samenstelling van het gezelschap kan hier helpen. Wat meer 'vers bloed' erbij: mensen die meer procesmatig kijken, zoals 10.2.e en 10.2.e, kan enorm helpen;
- Daarnaast is de voorgeschiedenis, met die twee commissies en relatief weinig implementatie van hun voorstellen ook een fact of life, net als het bedrag dat de tweede kamer voor rechtsbijstand over heeft. Hier kan wellicht helpen om de keuze om ook in deze stap het veld er bij te betrekken te benoemen bij de inleiding van Henrike. Daarnaast kunnen we iets meer benadrukken dat we graag de stap zetten naar 'wat gaan we nu doen?'. Ik zou daar in de loop van de komende sessies meer op willen doorvragen.
- Gegeven de neiging om met elkaar in discussie te gaan en elkaars ideeën op de korrel te nemen ('dat is in 2011 al gesuggereerd') is het belangrijk dat 10.2.e en ik in de ideate fase strikter discussies in de kiem smoren.
- kansrijke principes:
  - redesign van de nulde/ eerste/ tweede lijn, niet naar instituties; maar naar soort vraag en redzaamheid van de

- client;
  - in het verlengde hiervan: lokaal/ regionaal organiseren van toegang tot het recht. leent zich goed voor lokale en regionale experimenten, wellicht ook met EPD achtige dossiers.
  - principe de vervuiler betaalt (tot en met niveau wetgever), wellicht uitwerken in samenwerking met o.a. de Amsterdamse en nationale ombudsman?
- ...en hierbij het draaiboek dat wel bij deze bijeenkomsten past.
Met excuus voor de verwarring.
-

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

<20180404 Verslag ontwerp sessie Rotterdam.docx>

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: Gesprek 10.2.e op 8 maart - achtergrond, besprekpunten
Datum: vrijdag 2 maart 2018 8:20:33
Bijlagen: Offerte PDS aanvraag 10100025852 - Programma Redesign stelsel rechtsbijs....pdf

---

En hierbij nog de officiële offerte die hij gister opstuurde (ook dit zet ik in iBabs).
 Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: donderdag 1 maart 2018 13:25
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: Gesprek 10.2.e op 8 maart - achtergrond, besprekpunten
 Dag Henrike en 10.2.e

Ik heb even een paar dingen op papier gezet en verzameld in aanloop naar jullie gesprek met 10.2.e (Policy Design Studio) op 8 maart. Hopelijk hebben jullie hier iets aan. Ik vraag aan 10.2.e om even een terugkoppelmoment in te plannen, zodat ik na mijn vakantie hier weer z.s.m. mee door kan.

Henrike, ik zal het voor jou ook in iBabs zetten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Directiesecretaris

.....
 Ministerie van Justitie en Veiligheid
 Directie Rechtsbestel
 Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
 Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
 M: +31 10.2.e
 10.2.e @minvenj.nl
<http://www.rijksoverheid.nl/venj>

.....
 Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
 .....

Mevrouw 10.2.e
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Dienstencentrum, IUC (Inkoopuitvoeringscentrum)
Afdeling Servicepunt Inkoop 10.2.e
Postbus 18580 | 2502 EN | Den Haag
10.2.e @minvcnj.nl

Amsterdam, donderdag 1 maart 2018

Betreft: Offerte Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"
Uw kenmerk: Offerteaanvraag 10100025852 - dd 27 feb 2018.

Geachte mevrouw 10.2.e,

Bij deze doen we graag een offerte voor de voorbereiding en begeleiding van een serie sessies uitmondend in een congres in het kader van het Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand".

Uw vraag

De kern van uw vraag is dat we samen een proces vormgeven dat een paar doelen dient:

- Nieuwe energie genereert in een veld dat gekenmerkt wordt door een zekere mate van frustratie en onvrede;
- Bouwstenen levert voor nieuwe richtingen (inhoud, technologie, bekostiging, e.d.);
- Enig draagvlak voor die bouwstenen;
- Het bestaand budget voor de gesubsidieerde rechtsbijstand respecteert.

Ons voorstel

Het basisingrediënt in ons voorstel is om de selectie die u voor ogen staat van ongeveer 100 deelnemers uit het veld samen aan het ontwerpen te krijgen voor wat een volgende stap kan zijn. Door hen samen aan het denken en ontwerpen te zetten, doen we een paar essentiële interventies:

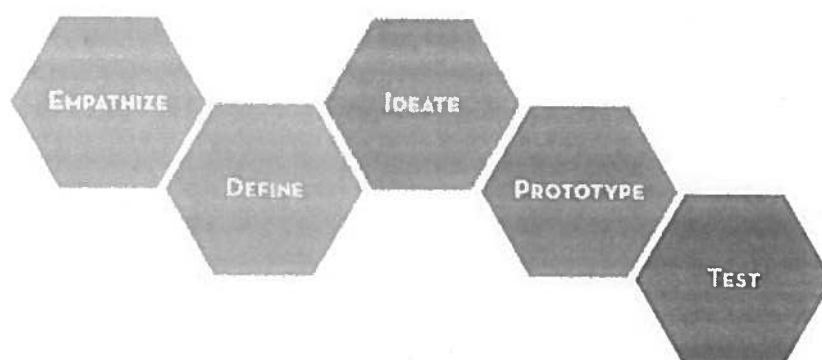
POLICY DESIGN STUDIO
VERONESESTRAAT 2
NL 1077 RB AMSTERDAM

M +31 10 2 e
INFO@POLICYDESIGNSTUDIO.NL
WWW.POLICYDESIGNSTUDIO.NL

IBAN NL58 ABNA 0411 4084 29
BTW NL107844722B01
KVK 61557080

- We benutten de gezamenlijke denk- en verbeeldingskracht die in het veld aanwezig is;
- We verleggen de aandacht van wat er allemaal mis is, naar hoe mensen het graag zouden willen;
- We voorkomen dat mensen in de positie geraken waarin ze kunnen 'achterover leunen' en schieten op de dingen die het ministerie als nieuwe wegen naar voren brengt;
- Er ontstaat volautomatisch een begin van draagvlak voor de nieuwe wegen die in dit proces ontwikkeld gaan worden.

Om dit te realiseren, hanteren we de ontwerpmethodiek van de Stanford Design-school. De methode onderscheidt vijf stappen (zie figuur 1) die groepjes van ongeveer 10 personen in betrekkelijk kort bestek leidt via een gezamenlijk gevoelde urgentie naar een voorstel (prototype). De stappen zorgen voor gestructureerd gesprek, waarin eerst wordt gekeken voor wie iets nieuws gaat worden ontwikkeld (empathize), daarna de ontwerpvraag wordt afgebakend (define), in de derde stap creëren de deelnemers samen een groslijst van min of meer losse ideeën (ideate), deze ideeën vormen de bouwstenen voor een eerste concept van een voorstel (prototype) dat vervolgens in de vijfde en laatste stap getest en verbeterd kan worden. Een dergelijke sessie neemt tussen de drie en vier uur in beslag.

Figuur 1 Vijf stappen methode van ontwerp. Bron: Stanford D-school

Met een totaal deelnemersaantal van 100 betekent dit in beginsel 10 deelsessies die elk leiden tot een prototype van een voorstel. Deze 10 (deel)prototypes kunnen vervolgens geïntegreerd worden tot één samenhangend voorstel voor nieuwe wegen in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Een klein redactieteam kan deze slag maken en het resultaat voor verdere verbetering nog een keer terugleggen bij de deelnemers.

Punten voor nader overleg

De precieze vraagstelling voor de sessies kan net het verschil maken tussen een gevoel bij deelnemers dat ze voor een karretje worden gespannen of het gevoel dat er serieuze

nieuwsgierigheid is naar hun ideeën. We besteden hier graag samen met opdrachtgever expliciet aandacht aan.

De samenstelling van de deelnemersgroepen kan van invloed zijn op zowel de creativiteit van als het draagvlak voor de resultaten. We bespreken graag samen met de opdrachtgever de optimale samenstelling van de deelnemers.

De samenstelling van een redactieteam zoals hiervoor genoemd, kan ook gevoelig liggen bij het veld. We begroten het nu als een activiteit waar opdrachtgever zelf een belangrijk aandeel in heeft, maar er zijn wellicht ook andere mogelijkheden denkbaar.

Tenslotte lijkt het zinvol om nader van gedachten te wisselen over de beste wijze om de resultaten publiek te maken – in een conferentie (niet begroot), kamerbrief of anderszids.

Planning

Een globale planning ziet er als volgt uit:

- Week 1 en 2: redactieteam samenstellen, uitnodigingen versturen, etc.
- Week 5, 6 en 7: ontwerpessies houden, verslagen maken en rondsturen aan deelnemers
- Week 8: conceptvoorstel opstellen en voorleggen aan deelnemers
- Week 9 of 10: verwerken nagekomen suggesties, afronden voorstel

Kosten

De tabel geeft de kosten voor een serie van 10 bijeenkomsten met elk ongeveer 10 deelnemers (bijeenkomsten kunnen parallel gehouden worden – dwz met ongeveer 20 deelnemers en twee moderatoren)..

Omschrijving	Dagdelen PDS	Dagdelen ministerie
Deelnemers identificeren en uitnodigen	1	12
Sessies voorbereiden	1	
Sessies begeleiden	12	
Verslaglegging (incl. aanwezigheid verslaglegger)	2	12
Samenhangend voorstel construeren	4	8
Feedback verwerken	2	2
Eindresultaat opleveren	2	2
Totaal dagdelen	24	36
Kostprijs per dagdeel (excl. BTW)	€ 700	
kosten excl BTW	€ 16.800	
kosten incl BTW	€ 20.328	

Voor meer of minder bijeenkomsten (van max. 12 deelnemers) komt er een dagdeel PDS bij, resp. gaat er een dagdeel af. De bedragen zijn inclusief reistijd, onkosten, etc. Niet inbegrepen zijn eventuele kosten voor locatie en catering. In alle gevallen geschiedt declaratie op basis van daadwerkelijk gemaakte uren.

Mocht u meer informatie wensen, dan staan we graag tot uw beschikking.

Hartelijke groet,

10.2.e

Organisatie en bemensing

De Policy Design Studio is een initiatief van Krijn van Beek en Henk Gossink. Krijn van Beek zal opereren als hoofdaannemer en projectleider. Tevens zal hij optreden als een van de twee moderatoren van de ontwerpessies, als tweede moderator kan dan optreden zijn collega Henk Gossink. Zij zijn beiden ervaren begeleiders van complexe ontwerp- en besluitvormingsprocessen.

Krijn van Beek (1963) is oprichter van de Policy Design Studio. Hij heeft als strategiemakelaar, bestuurder en ondernemer een brede ervaring in het verbinden van overheid, wetenschap, media, civil society en bedrijven.

Hij was eerder directeur Strategie van Veiligheid en Justitie, secretaris van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), directeur van Infodrome (denktank voor ICT en samenleving) en oprichter van Denktank 2100. Hij begon zijn carrière bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), studeerde wiskunde en is gepromoveerd in de economie.

“Strategie is ontdekken waar je heen wilt en wegen vinden daar naartoe. De kern van strategieontwikkeling schuilt in het verbinden van mensen, doelen, kennis en creativiteit.”

Henk Gossink (1969) is compagnon van de Policy Design Studio en directeur van de KNAP-Academie. Opgeleid in bestuurskundige theorieën.

Achtereenvolgens was hij onderzoeker van stedelijke vraagstukken, adviseur bij het ontwikkelen van wijkaanpak bij DSP-groep, communicatieadviseur en collegewoordvoerder voor de gemeente Haarlemmermeer, opleider van bestuurders en ambtenaren en coach bij Publiek Domein. Hij heeft zich gespecialiseerd in het opleiden en begeleiden van publieke bestuurders.

In zijn vrije tijd werkt Henk aan een proefschrift over veranderdrift in het publieke domein, onder de werktitel ‘Verlangen naar Verandering’.

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e ; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB
Cc: @policydesignstudio.nl
Onderwerp: RE: Puntjes op de i voor morgen
Datum: maandag 2 april 2018 21:25:58

Beste allemaal,

zoals beloofd, de punten voor mijn inleiding morgenmiddag. Ik hoor jullie reactie graag!

Aftrap ontwerp-sessies

- Welkom bij deze ontwerp-sessie + mezelf voorstellen.
- De bedoeling van vanmiddag is om een prototype te ontwerpen voor een nieuw en duurzaam stelsel van rechtsbijstand.
- Dat klinkt ambitieus en ook vergaand. En misschien ook als een herhaling van zetten. Er is al zoveel gepraat en zoveel geschreven.
- De vraag kwam de afgelopen weken soms op of het wel nodig is, een heel nieuw stelsel. Aleid Wolfsen stelde immers dat het huidige stelsel voldoet.
- En ja, het is nodig. Want de opdracht uit het regeerakkoord om het stelsel te herzien is complex: langs de lijnen van Wolfsen, Van der Meer én binnen de budgettaire kaders.
- Dat wringt. We willen recht doen aan de constatering van Van der Meer en zien ook dat advocaten kwetsbare mensen moeten kunnen bijstaan tegen een behoorlijk inkomen. Anderzijds zien we geen meerderheid in de Tweede Kamer voor het meest vergaande scenario van Van der Meer, namelijk dat er ca 150 mln extra uitgetrokken moet worden voor de rechtsbijstand.
- De combinatie van opdrachten stelt ons voor de opgave om buiten de gebaande kaders te denken en alle creativiteit, ervaring en denkkracht die er bij mensen in én om het veld beschikbaar is, uit te nodigen om met ons buiten die kaders te denken.

- Dat gaan we vanmiddag doen. Twee kaders staan wel vast: enerzijds EVRM en grondwet, en anderzijds de ruim 400 mln structureel uit de Rijksbegroting.
- We gaan als echte ontwerpers te werk. 10.2.e van de policy design studio licht zo de werkwijze toe.
- Naast 10.2.e zijn 10.2.e en 10.2.e aanwezig van het programmteam. Zij zullen zorgen voor het vastleggen van de ideeën. We zullen het verslag of liever: het prototype snel met u delen. De exacte vorm en bedoeling van verslaglegging licht 10.2.e ook toe.
- Deze middag is de eerste in een reeks van 4 ontwerpessies. De laatste is op 10 april.
- Op basis van de uitkomsten gaan wij convergeren: we gaan proberen de vier prototypen bijeen te brengen of als verschillende scenario's uit te werken. Dat hangt af van de uitkomsten. Op een aantal aspecten zullen we in mei nog verdiepende sessies houden. Bijvoorbeeld over de rol van de overheid als wederpartij, over het strafrecht en over de besturing en bekostiging van een nieuw stelsel.
- We gaan ons best doen om op basis van dat alles een richtinggevend perspectief voor een duurzaam stelsel te formuleren, dat Sander Dekker, onze minister voor Rechtsbescherming aan het eind van het zomerreces aan de Tweede Kamer kan aanbieden.
- We blijven u daar graag bij betrekken, bijvoorbeeld via onze linked in pagina "rechtsbijstand bij de tijd" en tijdens een congres medio juni.
- Maar allereerst dank voor uw deelname vanmiddag. Ik hoop op een creatieve middag en een vruchtbare opbrengst. Gezien de aanwezigen heb ik daar alle vertrouwen in.
-

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Datum: maandag 02 apr. 2018 12:39

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB <10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e @policydesignstudio.nl 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Onderwerp: Puntjes op de i voor morgen

Beste mensen,

Hierbij de puntjes op de i voor de bijeenkomst van morgen:

- opzet bijeenkomst
- de powerpoint presentatie

In theatertermen is dit de premiere, zonder dat er try outs zijn geweest, maar mede dankzij jullie bevraging op goede vrijdag, denk ik dat de aanpak toch stevig staat.

Ik verheug mij erop.

vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e (PDS)
Aan: 10.2.e BD/DBAenV/lenK; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DRB;
 10.2.e - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e ; 10.2.e
 BD/DCOM/C&R
Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts
Datum: vrijdag 13 april 2018 14:26:01
Bijlagen: 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpessies rechtsbijstand en vervolgproces-opm 10.2.e (003) na hg
 na kvb.docx

Besten,
 Bijgaand als beloofd een nogal nieuwe tekst. Ik hoop dat dit helpt,
 Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK
Verzonden: vrijdag 13 april 2018 12:33
Aan: 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e -
 BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
 BD/DCOM/C&R

Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts

Ha 10.2.e

Dank en interessant.

Het lijkt me idd goed om zichtbaar te maken waar het geld nu naar toe gaat en ook welke
 rechtsgebieden.

Gr 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC
Verzonden: vrijdag 13 april 2018 11:25
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e -
 BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e 10.2.e 10.2.e
 BD/DCOM/C&R

Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts

Hallo 10.2.e,

Ik had vast voor mezelf e.e.a. op een rijtje gezet n.a.v. gisteren. Wellicht dat dat helpt. Terminologie in mijn
 ppt zal nog niet helemaal kloppen, maar lijkt me belangrijk om eerst een gedeeld beeld over de gewenste
 richting te hebben; in de discussie over dat gedeelde beeld komt ongetwijfeld de juiste terminologie aan de
 orde.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/lenK
Verzonden: vrijdag 13 april 2018 9:31
Aan: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e n -
 BD/DCOM/C&R

Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts

Dag 10.2.e, allen,

Stuk ziet er goed uit, hierbij een aantal suggesties.

m.i. zou je nog wel een relatie kunnen leggen naar de budgettaire randvoorwaarden.

Verder zou een plaatje nog wel mooi zijn. Ik wil wel een poging doen?

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: donderdag 12 april 2018 17:50
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e - BD/DBAenV/SB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e -
 BD/DCOM/C&R

Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts
Morgen is goed (staf wordt waarschijnlijk woensdag).

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: donderdag 12 apr. 2018 5:41 PM
Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e
- BD/DBAenV/SB <10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DRB/SBA
10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e
10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e BD/DFBC 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e
- BD/DCOM/C&R 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts

Dank, ik moet nu weg, hopelijk kan ik morgen (vrijdag) ook nog reageren. Gr., 10.2.e

---

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: donderdag 12 april 2018 17:15
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/SB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e ; 10.2.e ;
10.2.e BD/DFBC; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e
BD/DCOM/C&R

Onderwerp: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts

Zoiets (overigens heb ik de meeste teksten van 10.2.e over kunnen nemen)? Alle op- en aanmerkingen
welkom!

Groeten 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: [REDACTED]
 Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DCSenB; [REDACTED] - BD/DRB/SBA; [REDACTED] - BD/DRB
 Cc: [REDACTED] - BD/DCOM/C&B
 Onderwerp: RE: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart
 Datum: dinsdag 13 maart 2018 22:28:09
 Bijlagen: image001.png

Wow, goed werk!

Hartelijke groet [REDACTED]

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB [REDACTED] @minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 13 maart 2018 21:34

Aan: [REDACTED] - BD/DRB/SBA [REDACTED] - BD/DRB

Cc: [REDACTED] - BD/DCOM/C&R

Onderwerp: FW: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart

Zie hier de uitnodiging zoals vanmiddag verstuurd!

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: [REDACTED] - BD/DRB/SBA [REDACTED] @minvenj.nl>
 Datum: dinsdag 13 mrt. 2018 15:53
 Aan: Programmateam Rechtsbijstand [REDACTED] @minvenj.nl>
 Kopie: [REDACTED] - BD/DRB/RG <[REDACTED]@minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB [REDACTED] @minvenj.nl>
 Onderwerp: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart
 cid:image002.png@01D3BAE1.EA93F790

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Goedteheer, mevrouw,

Graag nodigt het Ministerie van Justitie en Veiligheid u namens Sander Dekker, de minister voor Rechtsbescherming, uit om mee te ontwerpen aan een nieuw stelsel van gefinancierde rechtsbijstand.

De toegang tot het recht is een fundamenteel aspect van de rechtsstaat. Iedereen in Nederland verdient een snelle, laagdrempelige en passende oplossing voor zijn juridische probleem. Eerolden professionals maken dit mogelijk en verdienen daarvoor een passende vergoeding. Dat geldt zeker ook voor professionals die mensen bijstaan die rechtsgesteld zelf niet kunnen betalen. Het is voor financiering de overheid (deels) terugbetalingen. Het huidige stelsel is alleen niet budgetter beheersbaar en niet toekomstbestendig.

In gesprek over een nieuw stelsel

Daarom gaat het programma van rechtsbijstand van het Ministerie van Justitie en Veiligheid de komende maanden, namens de minister voor Rechtsbescherming, met organisaties en professionals in en rond het stelsel in gesprek om tot bruikbare voorstellen te komen om het stelsel aan te passen. Om tot die voorstellen te komen, willen wij alle dankbare kennis en vertelwoorden horen. Het is natuurlijk de afgelopen tijd al veel gesproken en geschreven over het stelsel. Toch maken wij graag opnieuw gebruik van uw denkrichtheid.

Wij nodigen u daarom van harte uit om het nieuwe stelsel mee te ontwerpen. Met u en de andere genomden hebben we een mooie afspiegeling van ervaring, kennis, ideeën en inzichten en denkrichtheid aan tafel. De sessies zullen plaatsvinden onder de Chatham House Rules.

De hoofdvraag voor een nieuw stelsel rechtsbijstand

De hoofdvraag bij het ontwerpen van een nieuw stelsel is: wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze niet zelf uit kunnen komen? Daarbij gelden maar twee kaders: de huidige budgettaire kaders en de toegang tot het recht in de Grondwet.

Het ontwerpen van het stelsel doen we in twee fases:

- Een aantal sessies om te komen tot een globaal ontwerp: een stelsel vormgeven, vanaf een blanco vel, op basis van alle kennis en ervaring die er is;
- En een aantal sessies om op basis van de resultaten van de eerste sessies meer de diepte in te gaan. Ook gaan we waar nodig verder inruiling geven aan facetten van het globale ontwerp.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Held u aan voor een sessie

Voor de eerste sessie 'Ontwerp sessies' zijn maximaal 40 plekken beschikbaar. De data voor deze sessies zijn:

1. dondag 22 maart van 14.00-17.00
2. vrijdag 30 maart van 9.30-12.30
3. vrijdag 3 april van 14.00-17.00
4. vrijdag 6 april van 14.00-17.00
5. maandag 9 april van 14.00-17.00
6. dondag 12 april van 14.00-17.00

Van deze data zullen zeker vier sessies doorlopen worden. Op basis van het aantal aanmeldingen besluiten we welke data voor de deelnemers het beste uitkomen. U hoort dat van ons na uw aanmelding. De sessies zullen plaatsvinden in verschillende delen van het land, te weten: Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Brussel.

Als u aanwezig wilt zijn, stuur dan een e-mail naar ontwerp@justitie.nl. Geef daarbij ook aan bij welke sessie u aanwezig wilt zijn en of u een speciale afwijking heeft met een of meer rechtsgebieden, zoals: familie recht, strafrecht, arbeidsrecht, bestuursrecht of overig recht.

Meedelen op LinkedIn

Mocht u wel graag mee willen delen, maar kunt u op alle bovengenoemde momenten niet aanwezig zijn, dan horen we dat graag via ontwerp@justitie.nl. Naast de uitnodiging om in een sessie deel te nemen, kunt u ook lid worden van onze LinkedIn pagina 'Rechtsbijstand bij de tijd', waarop alle gerichte discussies met elkaar kunnen worden gedeeld. We houden u hier ook op de hoogte van de voortgang (<https://www.linkedin.com/company/justitie-nl>).

We hopen van harte u te mogen verwelkomen bij een van de ontwerp sessies!

Het vriendelijke groet,

Hennika Aarssen

Programmadirecteur Rechtsbijstand

Van: [REDACTED]
 Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DG5enB; [REDACTED] - BD/DBA/SBA; [REDACTED] - BD/DBA
 Cc: [REDACTED] - BD/DCCOM/C&B
 Onderwerp: RE: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart
 Datum: woensdag 14 maart 2018 12:24:27
 Bijlagen: image001.png

Nog een suggestie in de categorie wetenschappers/experts, gisteren ontmoet en volgens mij in het hart van onze zaak:

Mr [REDACTED] | lector Toegankelijkheid van het recht | Hogeschool Inholland | Posthumalaan 90, 3072 AG Rotterdam | 06-[REDACTED]
 [REDACTED] @inholland.nl | Twitter @ [REDACTED]

Ik heb haar beloofd dat ik haar gegevens zou doorgeven, maar ook duidelijk gezegd dat het aan jullie is om te bedenken of er ruimte is haar uit te nodigen.

Hartelijke groet, [REDACTED]

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB [mailto:[REDACTED]@minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 13 maart 2018 21:34

Aan: [REDACTED] - BD/DRB/SBA; [REDACTED] - BD/DRB

Cc: [REDACTED] - BD/DCCOM/C&B

Onderwerp: FW: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart

Zie hier de uitnodiging zoals vanmiddag verstuurd!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: [REDACTED] - BD/DRB/SBA; [REDACTED] @minvenj.nl>

Datum: dinsdag 13 mrt. 2018 15:53

Aan: Programmateam Rechtsbijstand [REDACTED] @minvenj.nl>

Kopie: [REDACTED] - BD/DRB/RG; [REDACTED] @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; [REDACTED] @minvenj.nl>

Onderwerp: Uitnodiging sessies nieuw stelsel rechtsbijstand: graag uw reactie voor 20 maart

cid:image002.png@01D3BAE1.EA93F790

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Geachte heer, mevrouw,

Graag nodigt het ministerie van Justitie en Veiligheid u namens Sander Dekker, de minister voor Rechtsbescherming, uit om mee te ontwerpen aan een nieuw stelsel van gefinancierde rechtsbijstand.

De toegang tot het recht is een fundamenteel van onze rechtsstaat. Iedereen in Nederland verdient een snelle, laagdrempelige en passende oplossing voor zijn juridische probleem. Betrokken professionals maken dit mogelijk en verdienen daarvoor een passende vergoeding. Dit geldt zeker ook voor professionals die mensen bijstaan die zichzelf niet kunnen betalen. Dit is van financieel de overheid (deels) te vergoeden. Het huidige stelsel is alleen met budgettaire bijdragen en niet toekomstbestendig.

In gesprek over een nieuw stelsel

Daarom gaat het programma team rechtsbijstand van het ministerie van Justitie en Veiligheid de komende maanden, namens de minister voor Rechtsbescherming, met organisaties en professionals in en rond het stelsel in gesprek om tot bruikbare voorstellen te komen om het stelsel aan te passen. Om tot die voorstellen te komen, willen wij alle denkbare kennis en vertelding graag aanbrengen. Er is natuurlijk de afgelopen tijd al veel geschreven en beschreven over het stelsel. Toch maken wij graag opnieuw gebruik van uw deskundigheid.

Wij nodigen u daarom van harte uit om het nieuwe stelsel mee te ontwerpen. Het u en de andere gevraagd hebben is een mooie afspiegeling van uw eigen kennis, nieuwe inzichten en deskundigheid aan tafel. De sessies zullen plaatsvinden onder de Chatham House Rules.

De hoofdvraag voor een nieuw stelsel rechtsbijstand

De hoofdvraag bij het ontwerpen van een nieuw stelsel is: wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze niet zelf uit kunnen komen? Daarbij gelden maar twee kaders: de huidige budgettaire kaders en de toegang tot het recht in de Grondwet.

Het ontwerpen van het stelsel doen we in twee fases:

- Een aantal sessies om te komen tot een globaal ontwerp: een stelsel vormgegeven, vanaf een blanco vel, op basis van alle kennis en ervaring die er al is;
- Een aantal sessies om op basis van de resultaten van de eerste sessies meer de diepte in te gaan. Ook gaan we waar nodig verder in richting geven aan facetten van het globale ontwerp.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Held u aan voor een sessie

Voor de eerste twee online sessies zijn maximaal 40 plekken beschikbaar. De data voor deze sessies zijn:

1. donderdag 29 maart van 14.00-17.00
2. vrijdag 30 maart van 9.30-12.30
3. dinsdag 3 april van 14.00-17.00
4. vrijdag 6 april van 14.00-17.00
5. maandag 9 april van 14.00-17.00
6. dinsdag 10 april van 14.00-17.00

Van deze zes data zullen zeker vier sessies doorgang vinden. Op basis van het aantal aanmeldingen bepalen we welke data voor de deelnemers het beste uitkomen. U hoort dat van ons na uw aanmelding. De sessies zullen plaatsvinden in verschillende delen van het land: Leiden, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht.

Als u aanwezig wilt zijn, stuur dan een e-mail naar: rechtsbijstand@justitie.nl. Geef daarbij, ook aan bij welke sessie u aanwezig kunt zijn en of u een speciale afmelding heeft met een of meer rechtsbijstand, zoals: familie, etniciteit, asielrecht, bestuursrecht of overig recht.

Meedelen op LinkedIn

Hoeft u veel graag mee te denken, maar kunt u op alle bovenstaande momenten niet aanwezig zijn, dan hoort u er graag via programma team rechtsbijstand. Het is de uitnodiging om in een eerste deel te nemen, kunt u ook al worden van onze LinkedIn pagina Rechtsbijstand bij de JvdV, waar op alle gepaste momenten meer kunnen discussiëren over een nieuw stelsel. We houden u hier ook op de hoogte van de voortgang (<https://www.linkedin.com/company/rechtsbijstand-bij-de-jvdv/>).

We hopen van harte u te mogen verwelkomen bij een van de ontwerp sessies!

Met vriendelijke groet,

Hennika Katerman

Programmadirecteur Rechtsbijstand

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: donderdag 19 juli 2018 9:29:16
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Dag 10.2.e, is akkoord, maar markeer in de begeleidende tekst svp dat dit een concept is en dat we open staan voor reacties.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG

Verzonden: donderdag 19 juli 2018 9:11

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

Is de conceptversie 'verantwoording ontwerpproces' akkoord? Zo ja, dan verstuur ik deze ochtend het voortgangsbericht.

Grts, 10.2.e

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 14:31

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB/RG

CC: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e -

BD/DCOM/C&R; 10.2.e@knapacademie.nl

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Heel fijn! Die heb ik allemaal dankbaar overgenomen. Bijgaand het (voor nu) definitieve concept, Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 14:04

Aan: 10.2.e'; 10.2.e - BD/DRB/RG

CC: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e -

BD/DCOM/C&R; 10.2.e@knapacademie.nl

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Veel dank, 10.2.e. Ziet er prima uit.

In reactie op jouw openstaande punten en meest recente aanvullingen heb ik enkele tekstuele suggesties gedaan. Zie bladzijde 10, 11, 14 en 17.

Mocht dat nog vragen oproepen, dan licht ik graag toe. Wel liefst voor 15.00u, daarna ben ik in zitting.

Laatste punt: ik zou dit verslag graag op dit moment ook in de verzending naar deelnemers uitdrukkelijk willen aanmerken als concept. Twee redenen: in de eerste plaats lijkt het me bij het proces passend om ook bij dit stuk open te staan voor reacties van deelnemers; en in de tweede plaats twijfel ik erg over het opnemen van de factsheets in de bijlage bij de definitieve versie, omdat (nog?) niet alle staatjes en cijfers door ons netjes van bronnen zijn voorzien. Wil graag de ruimte houden om die in de definitieve versie achterwege te laten.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: woensdag 18 juli 2018 12:50

Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG; 10.2.e - BD/DRB/SBA

CC: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e -

BD/DCOM/C&R; 10.2.e@knapacademie.nl

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Dank voor jullie fijne closereading en verbeteringen. Daar is het allemaal veel beter van geworden. In de bijlage:

- de nieuwe versie met alles verwerkt – in word en in pdf

- de versie waarin jullie opmerkingen nog staan en mijn reacties daarop
Er zijn twee dingen die nog open staan:
1) ik wist niet wat 10.2.e is, (opm 10.2.e, blz. 10) – laat ik graag aan jullie over om daar nog iets mee te doen
2) ik heb de uitkomsten van de mentimeter niet – wil ik best nog invoegen (ben vanmiddag tot iets van 1600u goed bereikbaar), maar mogen jullie ook doen.
(NB de nieuwe versie heeft tov de versie met jullie opmerkingen ook nog een nieuwe inhoudsopgave en een paar opmaakdingetjes verbeterd e.d. – dus als je nog dingen wil invoegen dan graag daarin verder werken)
Nogmaals dank voor jullie reacties, erg fijn werken zo!
Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 12:21

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e (10.2.e @knapacademie.nl)

10.2.e @knapacademie.nl) 10.2.e @knapacademie.nl>

CC: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>;

10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e

10.2.e - BD/DCOM/C&R 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Het is mijn bedoeling om uiterlijk a.s. donderdagochtend het voortgangsbericht nr. 2 van het programma rechtsbijstand te versturen.

Daarbij nemen we de verantwoordingsrapportage van het ontwerpproces op als bijlage.

Lukt het jullie om uiterlijk morgen de rapportage aan te passen.

Mocht dat niet lukken, wil je me dat dan laten weten?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

---

lid Programmteam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | 10.2.e

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e

10.2.e @minvenj.nl

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG

Verzonden: maandag 16 juli 2018 15:27

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e

10.2.e @knapacademie.nl)

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Besten,

In aanvulling op de versie die 10.2.e eerder heeft verspreid, stuur ik u hierbij de versie waarin een drietal 'checks' zijn opgenomen. Deze checks zijn de antwoorden op de vragen die 10.2.e in de voorgaande versie heeft gesteld. Die opmerkingen moeten nog worden verwerkt in de eindversie van de verantwoordingsrapportage.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

lid Programmteam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | 10.2.e
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e

10.2.e@minvenj.nl

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Verzonden: maandag 16 juli 2018 13:13

Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@knapacademie.nl)

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/RG

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Ha 10.2.e en 10.2.e

Veel dank voor het verslag! Een mooi overzicht van wat we de afgelopen periode samen hebben ondernomen. Ik markeerde enkele tikfoutjes en had een paar vragen en opmerkingen naar aanleiding van de tekst, zie bijlage, waaronder ook checkvragen voor onszelf 10.2.e, wil jij kijken naar de punten waar ik 'check' heb ingevoegd?). Daarnaast: bel gerust voor een update.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>, Programmteam

Rechtsbijstand 10.2.e@minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e@knapacademie.nl>

Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e,

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: vrijdag 13 juli 2018 19:54:03

Ha, prima, ik ga het maandag grondig lezen. Goed weekend!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 6:11 PM
Aan: 10.2.e BD/DRB/RG 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA
 <10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

10.2.e ,

Zou jij het stuk van 10.2.e en 10.2.e willen nalezen en verbeteren op typfouten enzo?

10.2.e ,

Ik vind het wel een aardig stuk, prima als bijlage. Wel een paar punten om op te letten: ze hebben op vriendelijke wijze verwezen naar de TK-brief als vrucht van het programmteam. Zo zit het staatsrechtelijk natuurlijk niet helemaal. Wil jij daar even naar kijken? Lijkt me eerder iets voor de brief dan voor de bijlage, overigens.

Daarnaast even checken of alle facts in de bijlagen ook Kamerproof zijn....

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, Programmteam
 Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e 10.2.e @knapacademie.nl>
Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen -- we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e ,

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e /DRB/RG; 10.2.e@knapacademie.nl
Cc: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DCOM/C&R
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: dinsdag 17 juli 2018 12:32:41
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

We gaan ons best doen,

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 17 juli 2018 12:21

Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e (10.2.e@knapacademie.nl)
 (10.2.e@knapacademie.nl)

CC: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DRB/SBA; 10.2.e
 - BD/DCOM/C&R

Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Het is mijn bedoeling om uiterlijk a.s. donderdagochtend het voortgangsbericht nr. 2 van het programma rechtsbijstand te versturen.

Daarbij nemen we de verantwoordingsrapportage van het ontwerpproces op als bijlage.

Lukt het jullie om uiterlijk morgen de rapportage aan te passen.

Mocht dat niet lukken, wil je me dat dan laten weten?

Met vriendelijke groet,

10.2.e

lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | 10.2.e

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e

10.2.e@minvenj.nl

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG

Verzonden: maandag 16 juli 2018 15:27

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@knapacademie.nl

CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Besten,

In aanvulling op de versie die 10.2.e eerder heeft verspreid, stuur ik u hierbij de versie waarin een drietal 'checks' zijn opgenomen. Deze checks zijn de antwoorden op de vragen die 10.2.e in de voorgaande versie heeft gesteld. Die opmerkingen moeten nog worden verwerkt in de eindversie van de verantwoordingsrapportage.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | 10.2.e
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T 06 10.2.e
10.2.e@minvenj.nl

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Verzonden: maandag 16 juli 2018 13:13
Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@knapacademie.nl
CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Ha 10.2.e en 10.2.e

Veel dank voor het verslag! Een mooi overzicht van wat we de afgelopen periode samen hebben ondernomen. Ik markeerde enkele tikfoutjes en had een paar vragen en opmerkingen naar aanleiding van de tekst, zie bijlage, waaronder ook checkvragen voor onszelf 10.2.e, wil jij kijken naar de punten waar ik 'check' heb ingevoegd?).

Daarnaast: bel gerust voor een update.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>, Programmteam Rechtsbijstand
<10.2.e@minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e ' <10.2.e@knapacademie.nl>

Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e,

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei
Datum: vrijdag 18 mei 2018 8:44:02

Erg goed 10.2.e, ik ga lezen ; anders dan ik gisteren hoopte, kwam ik er gisteravond niet aan toe de bekostiging te lezen, maar dat komt begin van de middag,
Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: donderdag 17 mei 2018 23:15

Aan: 10.2.e PDS'; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB ; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: Verslag themasessie versterking laagdrempelige (juridische) hulp - 17 mei

Graag jullie input.

Dank!

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e - BD/DFBC
Cc: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 23:12:13
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie HK ant 10.2.e.docx

---

Hi 10.2.e ea,

Ja, optie 3 was precies de bedoeling. Dit betekent ook dat de goede dingen uit de sessies die nog niet in het stuk staan er nog bij kunnen, en dat dingen er uit kunnen waar we niet blij van worden. In deze lijn ben ik het graag eens met (bijna) al je opmerkingen - bijgaand antwoorden op die opmerkingen die iets anders nodig hadden dan 'eens'.

De vraag is nu wie er een volgende slag aan kan geven – zien jullie daar kans toe?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 20:09

Aan: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/lenK; 10.2.e - BD/DFBC

CC: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichterbij het formuleren van de veranderopgaven voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!
Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA;
Programmateam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e - BD/DFBC; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK
Cc: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: woensdag 23 mei 2018 11:53:04
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel reactie HK ant 10.2.e .DOCX

Dag allen,

Met enige vertraging ook het stuk van 10.2.e kunnen bekijken. Het riep, naast antwoorden, ook heel veel vragen op, en maakte expliciet dat we op sommige punten er kennelijk nog een heel ander idee op nahouden: alleen daarom al zeer nuttig! Ik heb mijn aantekeningen, deels ook werk voor mezelf en geïnspireerd door 10.2.e, in de kantlijn gezet.

Enkele grote vragen verdienen snel nadere aandacht, denk ik:

1. Het nieuwe stelsel ziet niet op rechtsbijstand (alleen). Waarop wel?
2. Hoe ziet de voorkant eruit en wat gebeurt daar?
3. Wat betaalt de overheid straks precies? Het bestaan van oplossingsroutes of ook het bewandelen daarvan?

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC

Verzonden: woensdag 23 mei 2018 8:23

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK

CC: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Hallo Henrike,

Helder verhaal, al blijft het inderdaad een puzzel, die nog zeker niet gelegd is (maar we hebben volgens mij de hoekjes en een deel van de zijanten ;-)). Eens met jou en 10.2.e dat het om optie 3 gaat, waarbij we wat mij betreft op een aantal punten nog wel iets meer vrijheid mogen nemen om (beredeneerd) af te wijken van wat in de sessies gezegd is. Bij iedere oplossingsvariant zou wat mij betreft de vraag moeten zijn: "welk probleem lossen we hiermee op en is dit daarvoor de juiste, een goede, of ten minste een betere oplossing dan wat we nu hebben?" Een groot deel van het verhaal kan die toetsvraag doorstaan, maar zelf zie ik bijvoorbeeld niet hoe dat zit met verzekeren.

Ik doe graag een poging om e.e.a. in een plaatje te gieten, maar ben ook benieuwd hoe jij het proces nu voor je ziet. Is dit wat je morgen aan de minister wil voorleggen, om het daarna verder aan te scherpen en uit te werken, of wil je eerst proberen het vandaag nog een stap verder te brengen? In dat laatste geval is een poging tot een plaatje pas zinvol als die stap ook gezet is. En op welk abstractieniveau zou je het idee voor willen leggen? Het stuk is op een aantal plaatsen behoorlijk gedetailleerd.

Groeten,

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>

Datum: dinsdag 22 mei 2018 8:08 PM

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>, 10.2.e - BD/DRB

<10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DRB/SBA

10.2.e @minvenj.nl>, Programmteam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e

- BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DFBC

<10.2.e @minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e 10.2.e @knapacademie.nl>, 10.2.e - BD/DRB

10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Voorstel stelsel

Ha 10.2.e en anderen,

Vanuit onze chambre de réflexion mijn meer gedetailleerde reactie op je voorstel. Ik neem 10.2.e en 10.2.e ook even mee in deze mailwisseling.

Ik vind het nog een hele puzzel. Kernvraag is wat volgens ons de status van dit voorstel moet zijn:

1. Een samenvatting van wat we opgehaald hebben, waarbij we zo dicht mogelijk bij de sessies blijven zodat zoveel mogelijk mensen zich herkennen
2. Een eerste stap voor een onderhandelingstraject over een stelsel
3. Het beste ontwerp dat we kunnen maken op basis van de input die we opgehaald hebben in de sessies

Het stuk dat er nu ligt heeft elementen van alle drie. Zie ik dat goed?

Ik merk dat ik als basis behoefte heb aan de derde optie: het best mogelijke ontwerp dat we nu op basis van de input kunnen maken. Liefst zo simpel mogelijk weergegeven. Dan hebben we ons idee scherp en kunnen we vervolgens gaan denken over voldoende aansluiting bij wat vooraf ging enerzijds, en aan de andere kant waar we marges voor onderhandeling zouden willen toevoegen.

Ik ontwaar nu een aantal heldere functies in ons nieuwe stelsel:

1. Rechtzoekenden/ mensen met een (kluwen van) probleem(en)
2. Wederpartijen (soms een bestuursorgaan of het OM, soms een andere burger of een bedrijf)
3. Een maatschappelijk breed verankerde toegang tot routes naar recht/hulp die nodig is om problemen effectief aan te pakken. Deze toegang is er voor iedere Nederlander en heeft verschillende verschijningsvormen: online, whatsapp, telefonisch, maar ook fysiek toegankelijk, zij het niet als op zichzelf staand loket maar geïntegreerd met andere voorzieningen die dichtbij burgers georganiseerd zijn. Lokale verschillen zijn logisch. Triage is ook een functie om te zorgen dat de hulp niet te zwaar en niet te licht is. Er ligt een financiële prikkel bij de toegang om te stimuleren dat niet onmiddellijk naar de duurste oplossing wordt doorverwezen.
4. Aanbieders van (onderdelen van) routes, waaronder ook advocatuur
5. Een regisseur die namens de overheid routes naar recht van de grond doet komen, zorgt voor continue innovatie, routes valideert en evt certificeert (kwaliteitsbewaking).
6. De rechtspraak

Mij zou het helpen als we de basis tamelijk schematisch weer zouden kunnen geven. We hebben volgens mij impliciet aan iedereen die een functie in het stelsel vervult, eisen geformuleerd gedurende het traject. Ook hebben we (fin) prikkels geformuleerd voor alle functies om hun gedrag aan te passen. Als we die twee dingen systematisch kunnen formuleren, zijn we een hele stap verder en weer een stap dichterbij het formuleren van de veranderopgaven voor de transitie.

Tot zover voor nu mijn bijdrage aan dit iteratieve proces. Ik hoor graag jullie reacties snel, want ik zit natuurlijk donderdag al met de minister. En iemand die het in een mooi simpel plaatje kan vatten is helemaal een held!

Groet, Henrike

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: dinsdag 22 mei 2018 1:30

Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmateam Rechtsbijstand

CC: 10.2.e

Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand
Datum: maandag 12 maart 2018 11:29:06

Lijkt mij prima, deel je het zelf ook met 10.2.e? Ik zie geen kans om nog voor morgenochtend uitgebreid zelf te reageren, maar dan hebben we jouw input voor het gesprek.

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Verzonden: maandag 12 maart 2018 11:27
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Bijgaand mijn aantekeningen bij het voorstel. Ik ben enthousiast, en denk dat we er met een paar stappen extra op deze manier kunnen komen. Aandachtspunt is het goed vormgeven van de aansluiting op de Horizonscan, de precieze vraag die we willen voorleggen, en hoe de deelnemers aan tafel zitten: namens hun organisatie of namens zichzelf (en de implicaties van beide opties).

Groeten,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
Verzonden: zondag 11 maart 2018 15:21
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: FW: voorzet rechtsbijstand

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: zondag 11 mrt. 2018 15:09
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e . - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl"; 10.2.e@policydesignstudio.nl"
Cc: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand
Datum: maandag 12 maart 2018 11:36:41
Bijlagen: 180311 Redesign stelsel rechtsbijstand - voorstel opzet.docx
 Onbrenst horizonscan workshop 1 maart 10.2.e.DOCX

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Veel dank voor deze uitwerking! Bijgaand snel enkele aantekeningen bij het voorstel, om morgen nader te bespreken. We zijn enthousiast, en met een paar stappen extra kunnen we er op deze manier waarschijnlijk komen. Aandachtspunt is het goed vormgeven van de aansluiting op de Horizonscan van de Raad voor Rechtsbijstand (jullie nog onbekend; ik voeg een verslag van de eerste sessie die in dat kader plaatsvond bij, met het oog op ons gesprek, maar svp niet verder verspreiden omdat ik het vertrouwelijk heb ontvangen), de precieze vraag die we willen voorleggen, en hoe de deelnemers aan tafel zitten: namens hun organisatie of namens zichzelf (en de implicaties van beide opties).

Graag tot morgen,
Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
Verzonden: zondag 11 maart 2018 15:21
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: FW: voorzet rechtsbijstand

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: zondag 11 mrt. 2018 15:09
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB <10.2.e@minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl>, 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand
Datum: donderdag 22 maart 2018 18:12:17

Goede suggestie van 10.2.e om vanuit concrete (typische) casus te werken. Ik zou zelf de voorkeur hebben voor drie casus (indachtig ook het onderscheid dat 10.2.e 10.2.e vandaag nog eens benadrukte), ik zet ze nu even formeel neer maar zou ze informeel beschrijven:

- Strafrecht: een geweldsmisdrijf (perspectief justitiabele, slachtoffer, evt. officier als wederpartij)
- Privaatrecht: een ontslagzaak (perspectief werkgever en werknemer), evt. consumentenrecht met grensoverschrijdend element? [scheiding heeft net al zoveel aandacht gehad en discussie herhaling Rouvoet voorkomen]
- Bestuursrecht: conflict over sociale voorzieningen/verzekeringen (perspectief bezwaarde en bestuursorgaan)

Niet afgedekt hiermee: o.a. asiel, BOPZ, OTS. Maar dat lijkt me voor de discussie verdedigbaar.

Groeten,

10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB

Verzonden: dinsdag 20 maart 2018 21:41

Aan: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA

Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Denk dat het handiger is om 10.2.e te vragen je te helpen dan 10.2.e Hij heeft voor mij eerder een casus uitgewerkt, maar dat was niet kort en krachtig. Zou misschien wel als basis kunnen dienen voor 1 casus, maar vraagt dan wel versimpeling en focus aanbrengen. Wel leuk voor hem.

Verder over rol departement lijkt me goed wat hij nu voorstelt.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Datum: dinsdag 20 mrt. 2018 19:12

Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: FW: voorzet rechtsbijstand

TI twee suggesties van 10.2.e:

- over de rol van JenV bij de sessies (hetzelfde als wat hij al aangaf in ons gesprek vorige week, ik heb 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e gevraagd om te een sessie mee te doen) en
- om een aantal casussen te beschrijven/op te hangen voorafgaand aan de sessies. Hebben we denk ik niet op voorraad, maar zouden we natuurlijk uit kunnen werken. Als dit jullie wat lijkt, dan kan ik daar natuurlijk, met hulp van 10.2.e bijvoorbeeld, een voorzet voor doen. Ben nog wel benieuwd wat 10.2.e hier precies mee wil bereiken, of dat verder gaat dan verlevendigen en inlevingsvermogen oproepen (maar misschien is dat ook al wel genoeg).

Groeten!

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: maandag 19 maart 2018 17:07

Aan: 10.2.e - BD/DRB

CC: 10.2.e

Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Hi 10.2.e,

Beschikbaarheid volgt.

Zouden jullie willen nadenken over: Ik had zelf de gedachte dat het zou helpen om voorafgaand aan de sessies een beperkt aantal (stuk of vier, vijf) casus te beschrijven: een scheidend stel, een belazerde klant en haar winkelier, een verdachte van een delict, een uitkeringsconflict, een huurconflict en een medische zaak. Zoiets. En dan bij elk de positie van beide beschrijven. Alles super kort en bondig – als een soort persona maar dan van conflicten die we uitgedraaid op A0 kunnen ophangen in de zaaltjes waar we de sessies gaan doen. Is dat een goed idee? Hebben jullie dit in voorraad? Etc....

Wat betreft jullie rollen bij de sessies:

- Het is fijn als een paar mensen vanuit het ministerie als deelnemer een keer meedoen om ideeën die leven in de beleidsafdelingen ook in te brengen;
- Het is nodig dat er bij elke sessie verslag wordt gedaan, misschien kunnen jullie dat onderling verdelen.
- Henrike had een zekere behoefte om bij elke sessie kort in te leiden: dat lijkt me prachtig en heel chique. Dat kan ook helpen om het kader neer te zetten (we hebben 400M€, de kunst is om daarmee iets goeds te doen), en het is denk ik ook mogelijk om daarna mee te doen (één keer) of te vertrekken

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>

Verzonden: maandag 19 maart 2018 16:50

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand

Hoi 10.2.e,

Dank voor de offerte, ik ga er naar kijken.

Drie vragen in de tussentijd:

- Zou je ons, in het kader van de planning voor de zes vervolgsessies, inzicht willen geven in jullie beschikbaarheid vanaf 13 april?
- Wat heb je van ons nodig m.b.t. het gesprek vrijdag, moeten wij alvast over bepaalde dingen nadenken?
- Zouden we je advies mogen vragen over hoe jij de rol van het programmateam in die sessies vorm zou geven: schrijven/deelnemen/toehoren, allemaal tegelijk, juist niet, etc.? Dat helpt ons bij ons eigen denkproces hierover.

Dank je en tot vrijdag.

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: zondag 11 maart 2018 15:08

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB

CC: 10.2.e BD/DRB; 10.2.e

Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e ; 10.2.e BD/DRB/SBA
Cc: 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e
Onderwerp: RE: voorzet rechtsbijstand
Datum: zondag 11 maart 2018 15:20:07

Dag 10.2.e, dank!

Ik ga met veel belangstelling lezen, je hoort van me. Ik zal t stuk doorsturen aan 10.2.e en jij hebt nu ook haar mailadres.

Goede zondag verder!
Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: zondag 11 mrt. 2018 15:09
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB <10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Onderwerp: voorzet rechtsbijstand

Beste Henrike,

Erg fijn gesprek donderdag.

Bijgaand als beloofd een poging tot uitwerken van wat we bespraken. Hoop dat dit helpt om de gedachten te bepalen dinsdagochtend, alles open voor verbetering!

Hartelijke groet, 10.2.e en 10.2.e

PS ik heb geen mailadres van 10.2.e – zouden jullie aan haar willen doorsturen?

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: 10.2.e"; 10.2.e; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA;
 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DCOM/C&R
Onderwerp: Stukken overleg nav ontwerpessies rechtsbijstand - morgen om 12.15
Datum: woensdag 11 april 2018 16:43:16
Bijlagen: [20180406 Verslag ontwerpessie Zwolle.pdf](#)
[20180404 Verslag ontwerpessie Rotterdam.pdf](#)
[20180410 Verslag ontwerpessie Amsterdam.docx](#)
[20180409 Verslag ontwerpessie Den Bosch.docx](#)
[Toelichting op Schets nieuw stelsel rechtszorg.docx](#)
[Visio-Schets Nieuw Stelsel Rechtszorg 1.2.pdf](#)
[RE Conceptverslag ontwerpessie 6 april Zwolle.msg](#)
[FW Mijn input nog eens samengevat.msg](#)

Dag allen,

Hierbij voor morgen de volgende stukken:

- De vier verslagen van de sessies (2x afgerond en 2x nog af te ronden na de laatste opmerkingen)

buiten bereik van het verzoek

- Ter achtergrond twee stukken van 10.2.e
  - o Visio-schets nieuw stelsel rechtszorg
  - o Toelichting op schets nieuw stelsel rechtszorg

Tot morgen!

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: Programmateam Rechtsbijstand
Onderwerp: RE: Conceptverslag ontwerpessie 6 april Zwolle
Datum: woensdag 11 april 2018 15:15:33
Bijlagen: image005.png

Dag 10.2.e,

Hartelijk dank voor het uitgebreide concept verslag. Ik herken onze verkenningen (en ook discussies) er wel in. Een aspect uit de sessie mis ik echter nog.

Er is ook gesproken over verbreden van de hulpverleners binnen het stelsel, zoals ook wordt aangeraden in de Zes Suggesties uit 2015. Ik noemde de analogie van de zere knie, waar je niet standaard mee naar een chirurg hoeft, alleen omdat er mogelijk geopereerd moet worden. Andere oplossingen (die in het verslag al wel in zijn algemeenheid worden genoemd), kunnen ook effectief blijken. En zijn vaak sneller en (ook kosten-) efficiënter. Vertaald naar het stelsel: biedt nieuwe toetreders kansen. Niet alleen andere juristen, van paralegals tot doorgewinterde vakbondsjuristen. Maar ook andere disciplines, zoals uit de geestelijke gezondheidzorg, of met financiële kennis (zoals een budgetcoach). Om zo bijvoorbeeld multiproblematiek beter aan te kunnen pakken.

Is het mogelijk om die bespiegelingen nog (wat meer expliciet) in het verslag toe te laten terugkomen?

Vriendelijke groet,

10.2.e

[Redacted signature block]

[Redacted signature block]

Van: Programmateam Rechtsbijstand [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: woensdag 11 april 2018 14:19

Aan: 10.2.e

Onderwerp: Conceptverslag ontwerpessie 6 april Zwolle

Geachte heer 10.2.e,

Bijgevoegd vindt u het verslag van de ontwerpessie in Zwolle op vrijdag 6 april. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben over dit verslag, laat het ons dan vooral weten. Ook nog dank voor uw eigen bespiegelingen op deze sessie, die wij doorgestuurd kregen van 10.2.e.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Beleidsmedewerker programmateam rechtsbijstand

*****DISCLAIMER*****

De informatie in dit bericht is vertrouwelijk. Het is daarom niet toegestaan dat u deze informatie openbaar maakt, vermenigvuldigt of verspreidt, tenzij de verzender aangeeft dat dit wel is toegestaan. Als dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, vragen wij u vriendelijk maar dringend om het bericht en kopieën daarvan te vernietigen. Dit bericht is gecontroleerd op bekende virussen. Helaas kunnen wij niet garanderen dat het bericht dat u ontvangt volledig en tijdig verzonden is, of tijdig ontvangen wordt en vrij is van virussen of aantasting door derden.

*****

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DG\$enB
Onderwerp: twee keer a4
Datum: vrijdag 15 juni 2018 19:07:04
Bijlagen: [20180615 routes a4.docx](#)
[20180615 Bekostiging a4.docx](#)

Beste Henrike en 10.2.e,
Rijgaand als beloofd een eerste aanzet voor een a4 routes en een a4 sturing en bekostiging.
Snelle reacties zeer welkom,
Goed weekend,
Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e
+31 6 10.2.e
10.2.e@policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
@10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DCOM/C&R
Onderwerp: Twopager: opbrengsten uit sessies en de weg voorwaarts
Datum: donderdag 12 april 2018 17:15:11
Bijlagen: 20180412 Opbrengsten algemene ontwerpssessies rechtsbijstand en vervolgproces.docx

---

Zoiets (overigens heb ik de meeste teksten van 10.2.e over kunnen nemen)? Alle op-
 en aanmerkingen welkom!
 Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e -
 BD/DRB/SBA; Programmteam Rechtsbijstand
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 1:32:47
Bijlagen: 20180521 Voorstel voor een stelsel.docx

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e (Policy Design Studio)
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Cc: 10.2.e 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DSenJ/KR
Onderwerp: Re: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx
Datum: woensdag 20 juni 2018 12:25:48

Mooi!

Met de verzekeringen was er in de sessies:

- dat veel problemen waar de doelgroep van rechtsbijstand tegenaan loopt nu net niet in een verzekering zitten
- er zijn opties over tafel gegaan die meer mensen aan een verzekering helpen zonder verplichting (en bijbehorende handhaving), bijv dat gemeentes dit collectief inkopen voor al hun bijstandscienten. Misschien zijn er wel meer bevorderingsvormen te bedenken ....
- maar vooral ook was er in de bekostigingssessie het gevoel dat onduidelijk was welk probleem dit nu precies zou oplossen, terwijl het wel heel veel werk zou zijn. Een beetje vergelijkbaar met de argumentatie van VWS.

Het grappige is wel dat in de huidige situatie mensen die onder de rechtsbijstandsnorm vallen een incentive hebben om GEEN verzekering af te sluiten. Dat is contraproductief.

De vraag voor de sessie zou kunnen zijn:

- is er een formule te bedenken waardoor het voor de doelgroep aantrekkelijk wordt zich te verzekeren?

hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e
 M: +31 - 6 - 10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 20 jun. 2018 om 11:39 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB <10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Ik vind het zo een goede aanzet voor nadere discussie. Een punt kwam gisteren in ons topberaad nogal pregnant naar voren: kunnen we niet veel meer inzetten op (verplicht) verzekeren? Veel beter dan een leenstelsel, was de opvatting van de Nova.

Deze optie zit nu helemaal niet in dit stuk. Het zou goed zijn om dat nog aan te raken met een vraag, zodat we dat wat verder kunnen exploreren. Je legt dan ook risico bij burger, maar vangt dat op een andere manier op.

Eerder besproken 10.2.e en ik deze optie al eens met vws, maar daar gaven ze aan dat het handhaven van een verplichte verzekering zoveel zou kosten dat het voor de omvang van dit stelsel niet interessant zou zijn. De minister opperde dat we dat ook niet zouden kunnen handhaven...

Groet!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: woensdag 20 jun. 2018 08:17
Aan: 10.2.e @gmail.com>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: RE: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Hi Henrike,

Bijgaand nog een voorstel om mijn twee opmerkingen van gisteren te vertalen in vragen voor de sessie:

- Blijkbaar komen we er niet over uit of een inkooprol nodig is (ik denk dat inkoop echt enorm ingewikkeld (zie onder) en ook nergens voor nodig – valideren en toelaten lijkt me meer dan genoeg) maar laten we dat dan in de sessie vragen.
- Ik denk dat een vraag is of je minvermogens mag beperken tot gevalideerde routes.

Wat betreft onderstaande: de populatiebekostiging geldt alleen voor de voorkant (maar is inmiddels uit het stuk),

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@gmail.com]
Verzonden: dinsdag 19 juni 2018 22:55
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
cc: 10.2.e BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl) 10.2.e@policydesignstudio.nl>; 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: Re: 20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx

Dag henrike, 10.2.e,

Ik kom er hier niet echt aan toe om dit goed te bekijken, daarom enkele korte opmerkingen.

- eens om in de sessie niet teveel te focussen op budgettaire effecten. Het gaat in de eerste plaats om de vraag hoe het economisch verkeer verloopt: tussen de marktpartijen onderling en wat is de rol vd overheid.
- er wordt ergens gesproken over verdeling en sturing per regio. Dat veronderstelt al dat we als overheid meer doen dan alleen reguleren. Dus een inkooprol? Ik zou dit of wat meer uitwerken, of dit punt beter achterwege laten, want anders roept het alleen maar vragen op.
- tav de regisseur wordt gezegd dat die inkoopt. Ik zou hier preciezer zijn. De regisseur is (in mijn idee) degene die als aanbieder zorgt voor de oplossingsroutes. Hij is een soort hoofdaannemer, en dus een aanbieder-marktpartij. Hij is geen inkoper (namens de overheid / de overheid kan zelf inkoper zijn) in het 3partijenmodel. Hij is ook geen regulerende of toezichhoudende overheidspartij. De regisseur is een wederpartij van de inkoper (in het 2 partijenmodel is de regisseur de wederpartij van de rechtzoekende).
- in plaats van te zeggen dat er beprijzing komt van de routes (dit is een wat onduidelijke formulering: is het tariefregulering door de overheid? Is het prijszetting door de inkoper?) zou je beter enkele vragen kunnen opnemen (ook indachtig het no cure no pay artikel dat ik gister langskreeg): "moet de overheid tarieven vaststellen voor routes of dit aan de markt overlaten? Hoe verdragen de bestaande principes van uurtarieven, no cure/no pay zich tot de wenselijke flexibiliteit om routes tot stand te brengen en om inkoopmacht uit te oefenen - waarvoor aanneemsommen, veilingmodellen, populatiebekostiging, maar ook resultaatsgebonden prijzen wellicht nodig zijn?

Tot zover vanuit hier. Succes met de afronding, 10.2.e en ik ben benieuwd naar de discussie hierover komende week.

Groët, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 19 jun. 2018 om 16:48 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl> het volgende geschreven:

Ha 10.2.e 10.2.e en 10.2.e

Bijgaand mijn aanpassingen in 10.2.e stuk. Ik wil de sessie liever benutten voor besturingsvraagstukken dan voor budgettaire verschuivingen, dus heb het daar wat meer op toegespitst, door kopjes weg te halen en punten waardoor we ons onnodig op dingen vastleggen (budget strafrecht blijft onaangetast bijv) te verwijderen.

Graag hoor ik wat jullie zo vinden.

Groet, Henrike

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

<20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: De routes versie 2
Datum: maandag 18 juni 2018 22:16:39
Bijlagen: 20180618 Routes a4 versie 2.docx
 20180615 routes a4 opm 10.2.e en 10.2.e antw 10.2.e.docx

Besten,

Dank voor fijne opmerkingen; in de bijlage een versie 2 na verwerking van de opmerkingen van 10.2.e en 10.2.e (zie andere bijlage voor verantwoording),

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@gmail.com]

Verzonden: zondag 17 juni 2018 20:49

Aan: 10.2.e (Policy Design Studio)

CC: 10.2.e

Onderwerp: Re: twee keer a4 : deel 1: de routes

Dag 10.2.e

Dank voor de a4s. In aanvulling op mijn eerdere mail hierbij wat nader commentaar.

De a4 over routes ziet er goed uit. Ik zou bij sub 1) nog toevoegen dat er ook lagere kosten zijn (en betere resultaten) voor de maatschappij. Niet alleen de eigen kosten van partijen, maar ook de overheid heeft hierbij belang want er wordt meer en betere hulp geleverd per euro subsidie. Ik mis nog de notie dat goede routes soms een nieuwe organisatiewijze, schaal en techniek vragen. Je noemde eerder als voorbeeld uitelkaar.nl. Het zijn juist (ook) nieuwe toetreders die routes zullen ontwikkelen. De gevestigde partijen zullen er ook wel meer komen, maar soms omdat ze wel moeten. En je kunt veel tegenwind verwachten van de advocatuur.

Dit brengt me op een tweede punt dat ik zo snel niet zie: het belang om routes onafhankelijk te laten vaststellen. Dus door een autoriteit, die consulteert met het veld, maar een eigen beslissing neemt. Die autoriteit is niet het ministerie (dat is te gevoelig voor lobbydruk en teveel gepreoccupeerd met inhoudelijke juridische normen).

Tot slot de notie dat de huidige routes van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand ook moeten worden opgenomen en verbeterd. Daarbij zou ik er niet te snel vanuit gaan dat er weinig winst is te halen bij strafrecht. Laten we dat maar eens onderzoeken: best practices zijn ook daar vast te vinden en te benoemen, je kunt denken aan taakdifferentiatie, aan inzet van nieuwe technologie. En wie weet komt er ook daar het nodige aan verbeterpotentieel bij de overheid (WvS, WvSv, OM).

Wellicht kun je deze elementen nog verwerken.

Zometeen een aparte mail over bekostiging en besturing.

Groet, 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 15 jun. 2018 om 23:12 heeft 10.2.e (Policy Design Studio)

10.2.e@policydesignstudio.nl> het volgende geschreven:

Hi 10.2.e, dank voor je uitgebreide mail. Bijgaand twee stukjes die ik vandaag na overleg heb gemaakt ter voorbereiding op de conferentie (nog voor jouw mail).

Suggesties zeer welkom, al zou mijn tip zijn: vier vooral lekker vakantie :-)

hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e

M: +31-10.2.e

E: 10.2.e@policydesignstudio.nl

W: <http://policydesignstudio.nl/>

T: @10.2.e

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "10.2.e PDS\" <10.2.e@policydesignstudio.nl>

Datum: 15 juni 2018 om 19:04:50 CEST

Aan: "10.2.e - BD/DRB/SBA" 10.2.e@minvenj.nl>,
"Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB" 10.2.e@minvenj.nl>

Onderwerp: twee keer a4

Beste Henrike en 10.2.e

Bijgaand als beloofd een eerste aanzet voor een a4 routes en een a4 sturing en bekostiging.

Snelle reacties zeer welkom,

Goed weekend,

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 610.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

<20180615 routes a4.docx>

<20180615 Bekostiging a4.docx>

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DBAenV/tenK; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e - BD/DWJZ/SBR; 10.2.e - BD/DWJZ/SBR
Onderwerp: FW: Boekje De Argumentenfabriek over Paradigma's in het Sociaal Domein gepresenteerd
Datum: vrijdag 20 april 2018 12:56:08
Bijlagen: [image001.png](#)
[Paradigmaboek.pdf](#)

Beste allemaal,

Bijgaand boekje is het resultaat van een traject waar ik zijdelings bij betrokken ben geweest. De ordening die gehanteerd wordt in mensbeeld -overheidsbeeld-maatschappijbeeld vind ik aardig en inspirerend voor ons ontwerptraject. Het is enerzijds een nuttig overzicht hoe keuzes zijn uitgevallen in andere wetgeving in ons omringende werkvelden waar recent stelselwijzigingen hebben plaatsgehad. Daarnaast vind ik vooral de vragen die opgeworpen worden interessant. Ik deel het graag met jullie om die reden!

Groet, Henrike

Van: 10.2.e @minszw.nl]
Verzonden: vrijdag 20 april 2018 10:28
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Boekje De Argumentenfabriek over Paradigma's in het Sociaal Domein gepresenteerd

10.2.e | Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid |
 Directie Participatie & Decentrale Voorzieningen | Afdeling Participatie en Arbeidsmarktregio's |
 Parnassusplein 5 | 2511 VX Den Haag |
 Mobiel: 06-10.2.e | 10.2.e @minszw.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e (PDS); 10.2.e
Onderwerp: FW: Manifest vsan
Datum: maandag 14 mei 2018 22:00:07
Bijlagen: manifest VSAN Red de rechtsbijstand.pdf

Ha 10.2.e en 10.2.e

Ook voor jullie als achtergrond bij de sessies deze week: een manifest van de vereniging van sociaal advocaten. Bieden ze morgen aan aan de vaste kamer commissie van justitie. Zal jullie zo ook het persbericht sturen waarin ze aankondigen "uit het overleg" te stappen. We hebben alleen de sessies nu, dus daar doelen ze op. We hebben echter geen afmeldingen ontvangen.

De ideeën uit het manifest zijn overigens op punten heel bruikbaar.

Tot morgen! Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: maandag 14 mei 2018 19:13
Aan: 10.2.e - BD/DGRR 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: FW: Manifest vsan

Ti, officieel bericht van sociaal advocaten volgt morgen.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: maandag 14 mei 2018 19:09
Aan: 10.2.e - BD/DCOM/P&B 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DBO 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: Manifest vsan

Ha, zie hieronder. Het officiële bericht aan de minister volgt na de presentatie, klaarblijkelijk.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @gmail.com>
Datum: maandag 14 mei 2018 18:52
Aan: 10.2.e @rvr.org>
Kopie: 10.2.e - BD/DRB/TR 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DFEZ <10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @rechtspraak.nl

10.2.e @rechtspraak.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>,
10.2.e @minbzk.nl 10.2.e @minbzk.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DFBC
10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e BD/DBAenV/IenK 10.2.e @minvenj.nl>,
10.2.e - BD/DCOM/C&R <10.2.e @minvenj.nl>,
Programmateam Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e @juridischloket.nl
10.2.e @juridischloket.nl>, 10.2.e - BD/DRB/RG 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e
- BD/DFBC 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: Re: Vakantieoverzicht teamleden

Beste allemaal,

Zoals beloofd: hierbij het manifest van de VSAN en een publicatie hierover in mr. online: "De VSAN presenteert manifest 'Red de rechtshulp'" Morgen stuurt de VSAN als het goed is nog een officieel bericht aan de minister als de presentatie een feit is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

mr. 10.2.e
T: 06-10.2.e
@: 10.2.e @gmail.com
KvK: 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DBAenV/IenK; 10.2.e
Onderwerp: Re: twee keer a4
Datum: dinsdag 19 juni 2018 11:15:45

Ha beide
 Dank 10.2.e
 Kan er vanavond naar kijken
 Groet!
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 19 jun. 2018 om 00:01 heeft 10.2.e 10.2.e@policydesignstudio.nl> het volgende geschreven:

Beste Henrike en 10.2.e

Dank voor jullie commentaar op de vorige a4 – bijgaand een geheel bijgestelde en herziene. En mijn verantwoording voor wat ik met jullie opmerkingen heb gedaan.

Is dit wat?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB [mailto:10.2.e@minvenj.nl]
Verzonden: zondag 17 juni 2018 16:18
Aan: 10.2.e <10.2.e@hotmail.com>;
 10.2.e@policydesignstudio.nl
Onderwerp: RE: twee keer a4

Ha 10.2.e

Niet zo snel als je waarschijnlijk hoopte, hier mijn reactie op de besturing. Ik volg de invulling per rechtsgebied niet helemaal, misschien kunnen we die hier ook nog weglaten.

- Onder 2: eenmalige investering: dat vind ik een snelle stap die ik nog niet helemaal volg. Waar investeer je dan eenmalig in? Klinkt als "carrot"-benadering, terwijl ik denk dat we ook de stick nodig hebben. Dus boetes voor overheden die niet goed omgaan met de burger en te weinig doen om procederen te voorkomen.
- Onder 3: bij civiele procedures een gelijk

blijvend budget? Vraag is wat je daar nog wil vergoeden, dus dit vind ik geen handige insteek. Hebben we dit statement hier nodig? Wat iig blijkt is dat we nog geen eenduidig antwoord hebben op de vraag wat de overheid straks allemaal nog vergoed voor minderdraagkrachtigen. In ons beeld gaan we dekking zoeken uit het stoppen met bekostigen van civiele zaken en onderzoeken of het mogelijk is om daar een lening tegenover te zetten.

- Onder 4: juist bij strafzaken is er ook nog wel een efficiency slag te maken en dus verbetering van behandelpaden. Die schrijf je nu helemaal af.
- Onder 5: moeten we een link leggen waar de dekking van welk deel van de investering vandaan komt? Zou ik niet doen, dan beperken we onszelf op voorhand.
- Bij de vragen voor de workshop zou ik na "wat is de regisseur voor soort instantie?" toevoegen "zijn alle functies te verenigen? Welke niet?"
- Ik mis nog iets rond de adequate vergoeding voor professionals. In de inleiding kunnen we daar nog iets over opnemen, dat terugslaat op de algemene probleemstelling die ik formuleerde. Ik zal de meest recente versie bijsluiten.
- En ik zou ook nog wel een vraag op willen werpen over het beheersen van de totale kosten. Waar zit nou de knop in het nieuwe systeem die daarvoor zorgt? Bij de inkoop door de regisseur van pakketten voor minderdraagkrachtigen?
- En met welke interventies sturen we er nou op dat het stelsel openstaat voor iedereen, ook voor middeninkomens en andere gewoon vermogenden? Ik denk dat het goed is om bij de functies ook nog een landelijke informatie-functie te onderscheiden. Voor het bieden van inzicht in

routes, onderhoud van de website en telefonische hulp. Dat staat nog naast het ontwikkelen van de routes, is meer ontsluiten.

Groet, Henrike

Verstuurd vanaf mijn iPad

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e [redacted]@hotmail.com>

Datum: zaterdag 16 jun. 2018 11:29

Aan: 10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl <10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl>, Karreman, drs.
H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>, 10.2.e [redacted] BD/DRB/SBA
10.2.e [redacted]@minvenj.nl>

Onderwerp: FW: twee keer a4

Dag 10.2.e [redacted]

Mijn werkomgeving wil niet laden, dus bij hoge uitzondering vanaf mijn privé-adres een reactie. Ik vind het een mooie voorzet. Heb opmerkingen in de kantlijn gezet op een aantal punten, om misschien de tekst nog wat aan te scherpen, maar denk dat dit een goede manier is om de discussie in de werkgroepen aan te gaan!

Goed weekend,

10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e [redacted]@hotmail.com>

Verzonden: zaterdag 16 juni 2018 11:22

Aan: 10.2.e [redacted] - BD/DRB/SBA

Onderwerp: Re: twee keer a4

Van: 10.2.e [redacted] BD/DRB/SBA 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>

Verzonden: zaterdag 16 juni 2018 11:03

Aan: '10.2.e [redacted]@hotmail.com'

Onderwerp: FW: twee keer a4

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e (PDS) 10.2.e@policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 15 jun. 2018 7:07 PM

Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e@minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>

Onderwerp: twee keer a4

Beste Henrike en 10.2.e

Bijgaand als beloofd een eerste aanzet voor een a4 routes en een a4 sturing en bekostiging.

Snelle reacties zeer welkom,

Goed weekend,

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the

electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

<20180618 Bekostiging a4 versie 2.docx>

<Opm Henrike en 10.2.e antw en acties 10.2.e.docx>

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Factsheet civiel recht tbv themasessie 17 mei
Datum: donderdag 26 april 2018 15:25:46

We hebben 10.2.e, de betrokken medewerker van 10.2.e uitgenodigd voor de sessie over civiel. Zal ook weleens met 10.2.e en 10.2.e gaan praten na mijn vakantie.

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl]
Verzonden: donderdag 26 april 2018 14:26
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: Factsheet civiel recht tbv themasessie 17 mei

Hi Henrike,

Zeer verheugend!! En zeer eens (al weet ik ook niet per se hoe dit zou moeten).

Is dit ook iets dat 10.2.e bereikt? Want die 'doet' volgens mij de opvolging van Rouvoet,

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB [mailto:10.2.e@minvenj.nl]
Verzonden: donderdag 26 april 2018 12:13
Aan: 10.2.e - BD/DSenJ/KR 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e BD/DRB
 <10.2.e@minvenj.nl>; 10.2.e (PDS) 10.2.e @policydesignstudio.nl>; 10.2.e
 BD/DBAenV/lenK 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB/SBA
 10.2.e @minvenj.nl>; 10.2.e - BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>;
 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e - BD/DRB
 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: Factsheet civiel recht tbv themasessie 17 mei

Dank, 10.2.e

Zojuist in het topberaad werden wij door vz vd raad voor de rechtspraak opgeroepen om door te gaan met differentiëren naar rechtsgebieden en dat snel concreet te maken. Ook de andere aanwezigen (Nova, college pg, juridisch loket) sloten zich daar bij aan.

Die oproep in combinatie met de vraag van de minister om al snel onomkeerbare stappen te zetten bracht 10.2.e en mij vervolgens op de vraag of/hoe we het traject rond echtscheidingen voor een eerste snelle stap zouden kunnen benutten, in aansluiting op Rouvoet. Op die manier zouden we ook recht kunnen doen aan de constatering van Van der Meer dat familierecht het grootste zorgenkind is.

Hoe zouden we deze sessie ook kunnen benutten voor die vraag? Vinden jullie dat wat? Groet!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e BD/DSenJ/KR <10.2.e@minvenj.nl>
Datum: donderdag 26 apr. 2018 09:31
Aan: 10.2.e - BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl, 10.2.e (PDS)
10.2.e@policydesignstudio.nl, 10.2.e - BD/DBAenV/lenK 10.2.e@minvenj.nl,
Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl, 10.2.e - BD/DRB/SBA
10.2.e@minvenj.nl, 10.2.e BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl,
10.2.e@policydesignstudio.nl 10.2.e@policydesignstudio.nl, 10.2.e . - BD/DRB
10.2.e@minvenj.nl>
Onderwerp: Factsheet civiel recht tbv themasessie 17 mei

Dag allen,

Bijgevoegd de factsheet voor de themasessie civiel recht. Op basis van ons gesprek heb ik wat ontwerp vragen toegevoegd. Ik heb dit nog niet aan kunnen laten sluiten op het document dat 10.2.e gistermiddag stuurde.

Als jullie opmerkingen hebben, zouden jullie die dan naar 10.2.e en mij kunnen sturen? 10.2.e kan volgende week wat aanpassingen doen indien nodig, ik ben dan met vakantie. Vinden jullie trouwens dat de bijlage met ontwikkelingen t.a.v. familierecht er in moet blijven, of kan die er beter uit?

7 mei ben ik terug en eventueel kan ik dan nog wel de factsheet nog aansluitend aan het document van 10.2.e maken (dat is nog wel op tijd voor de 17^e volgens mij).

groet!

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e (Policy Design Studio)
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Cc: 10.2.e - BD/DCOM/C&R; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: Re: genodigdenlijst conferentie 25 juni
Datum: dinsdag 5 juni 2018 17:09:59
Bijlagen: image004.png

Geen misverstand, helemaal eens, hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e
 M: +31-6-10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 4 jun. 2018 om 09:31 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Even om verwarring te voorkomen: Ik had niet per se in mijn hoofd dat ze de sessie zouden leiden, maar dat we ze een rol zouden kunnen geven in de discussie, ze uit kunnen nodigen voor een reflectie op wat wij presenteren.

Van: 10.2.e BD/DCOM/C&R
Verzonden: maandag 4 juni 2018 9:21
Aan: 10.2.e
CC: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DSenJ/KR; 10.2.e BD/DRB/RG
Onderwerp: RE: genodigdenlijst conferentie 25 juni
 Dank 10.2.e dit helpt zeker. Wordt vervolgd.
 Grt 10.2.e

Van: 10.2.e@policydesignstudio.nl
Verzonden: zondag 3 juni 2018 22:24
Aan: 10.2.e van - BD/DCOM/C&R
Onderwerp: RE: genodigdenlijst conferentie 25 juni
 Hi 10.2.e

Dank! Prachtige lijst - zeer compleet.

Wat ik even gedaan heb, is er doorheen gelopen met een blik op wie er een sessie zou kunnen leiden:

Mailadres	Sessie over:
10.2.e@rug.nl	beter met overheid
10.2.e@ombudsmannetropool.nl	beter met overheid
10.2.e@hogeraad.nl	prikkels /bekostiging
10.2.e@achmearechtsbijstand.nl	benutten verzekeraars
10.2.e@policydesignstudio.nl	viraal gaan
10.2.e@policydesignstudio.nl	routes
10.2.e@debrauw.com	alternatieve tariefstructuren
10.2.e@gmail.com	samen met gemeenten
10.2.e@publiekewaarden.nl	social impact bond
10.2.e@gmail.com	zelfde 10.2.e

(titels van sessies sluiten niet aan op programma, maar op hun expertise),

Helpt dit?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DCOM/C&R
[mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: vrijdag 1 juni 2018 12:37

Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl>

Onderwerp: genodigdenlijst conferentie 25 juni

Hi 10.2.e

Zoals beloofd, hierbij de genodigdenlijst voor 25 juni. Mocht je nog namen missen laat het vooral weten. De uitnodiging gaat er maandag uit.

Grt 10.2.e

---

drs. 10.2.e
Communicatieadviseur a.i.

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Communicatie
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

T +31 (0)6 10.2.e@minvenj.nl

Werkdagen: ma-di-do-vr

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are

requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e (Policy Design Studio)
Onderwerp: RE: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx
Datum: dinsdag 8 mei 2018 21:19:56

Ja, graag. Laten we dat na afloop even doen.

Tot morgen!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: dinsdag 08 mei 2018 20:17
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>
Onderwerp: Re: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx

Hi Henrike,

Ik was nog niet in de gelegenheid op jouw vraag te antwoorden. Zullen we morgen voor of na de sessie even spreken over hoe we de bekostigingssessie aanvliegen?

hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e
 M: +31-10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 8 mei 2018 om 17:56 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB <10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Wat mij betreft Ok zo. 10.2.e zie jij kans m de lay out hetzelfde te maken en m te verzenden ? Kan morgen, hoor!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK 10.2.e@minvenj.nl>
Datum: maandag 07 mei 2018 17:33
Aan: 10.2.e - BD/DRB/SBA <10.2.e@minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e BD/DFBC 10.2.e@minvenj.nl>, 10.2.e@policydesignstudio.nl 10.2.e@policydesignstudio.nl>, 10.2.e - BD/DRB 10.2.e@minvenj.nl>, 10.2.e@gmail.com 10.2.e@gmail.com>

Onderwerp: RE: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx

Dag 10.2.e

Met dank voor je commentaar , hierbij een wederom aangepaste versie.

Ik heb alle opmerkingen m.i. goed kunnen verwerken.

Als eerder aangegeven ben ik morgen afwezig. Als jullie het verhaal zo oke vinden, kan het uit (met de andere stukken voor de deelnemers).

Anders kan ik er woensdag verder aan werken.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA

Verzonden: maandag 7 mei 2018 15:50

Aan: 10.2.e . - BD/DBAenV/IenK; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

CC: 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e @policydesignstudio.nl); 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx

Dag,

Excuses voor mijn late reactie, ik worstel mij nog door mijn mail.

Dank voor de voorzet! Goede vragen...

In het algemeen hebben mijn opmerkingen betrekking op de gebruikte terminologie. Termen als 'basiszorg' vind ik niet duidelijk en hinderen me in mijn gedachtenvorming, en met mij geldt dat mogelijk ook voor deelnemers aan de sessie die het huidige stelsel goed kennen. Ik denk dat daar best een mouw aan te passen valt en deed een voorzet. Daarnaast vind ik de vervolgvragen wel erg dwingend vooruitlopen op de figuur van een inkoper – daarmee stralen we niet uit open te staan voor andere opties. Daartoe ook enkele suggesties.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK

Verzonden: maandag 7 mei 2018 14:13

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

CC: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e @policydesignstudio.nl); 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx

Dag Henrike

Vanwege lunchafspraak was ik pas na 1330 terug.

Je opmerkingen heb ik inmiddels verwerkt. Ik voeg zowel de markup als een schone versie bij.

Ik heb enkele vragen geschrappt maar niet teveel – het lijkt me nuttig dat mensen hierover alvast kunnen nadenken, ik denk dat we dan meer uit de sessie halen.

Als ik vanmiddag voor 1630 nog andere opmerkingen krijg kan ik die vandaag nog verwerken en het stuk (hopelijk) afronden. Anders wordt dat woensdag.

(morgen (dinsdag) ben ik de hele dag op pad en niet in de gelegenheid om aan het stuk te werken).

Groet, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

Verzonden: maandag 7 mei 2018 12:25

Aan: 10.2.e BD/DBAenV/IenK

CC: 10.2.e - BD/DRB/SBA; 10.2.e - BD/DFBC; 10.2.e
@policydesignstudio.nl); 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: Notitie sessie bekostiging en besturing v.1.3.docx

Ha 10.2.e

Mooi overzicht van de vragen die je voor wil leggen aan de deelnemers. Ik twijfel wel over de vorm, want het zijn veel vragen en ongelijksoortig qua detailniveau. Voor het goede gesprek moeten we ons denk ik wat meer op de hoofdlijn richten. Anderzijds hebben de deelnemers weinig kennis over het huidige systeem en is dus introductie wel noodzakelijk.

In het document heb ik mijn reacties geplaatst. Ik ben tot 13:30 goed bereikbaar om nog even te overleggen.

10.2.e graag hoor ik ook jouw visie op welke voorbereiding nodig is voor het goede gesprek in deze specifieke sessie. Voor de vraag hoe we het stelsel inrichten en besturen is deze sessie ontzettend belangrijk. Zie jij kans er vandaag ook nog op te reageren?

Groet, Henrike

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: [Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB](#)
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Routes naar recht
Datum: maandag 28 mei 2018 8:05:31

Dank, dit helpt zeker. Jullie gaan ook vooral uit van voorbeelden met individuele casuïstiek. Zien jullie ook nog voorbeelden waar door het samenvoegen van individuele zaken winst wordt behaald? Niet alleen efficiency winst, maar ook in termen van effectiviteit?

En nog iets heel anders: Wat betekent in jullie definitie "het prille begin van het conflict"? Voor een scheiding bijvoorbeeld?

Groet, henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: zondag 27 mei 2018 22:52
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e knapacademie.nl>
Onderwerp: Routes naar recht

Hi Henrike,

Bijgaand als beloofd een poging de routes naar recht te definiëren en te voorzien van illustratieve voorbeelden. We zijn zeer benieuwd of dit ongeveer doet wat je ervan hoopte.

Mede namens 10.2.e hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e
 +31 6 10.2.e
 10.2.e @policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
 @10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: stelselnotitie
Datum: vrijdag 15 juni 2018 11:55:04

Hi 10.2.e

Dank voor jullie tekst – vanmiddag even sparren,

Tot straks, groet, 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DGSenB [mailto:10.2.e@minvenj.nl]
Verzonden: vrijdag 15 juni 2018 11:23
Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl>
CC: 10.2.e@knapacademie.nl>
Onderwerp: RE: stelselnotitie

Ha 10.2.e mooie praatplaat, dank. Ik merk wel dat wij langzaamaan een spoor ingaan en jij weer net een ander idee opwerpt. Even kijken hoe we dat weer bij elkaar kunnen brengen. Ik voel veel voor customer journey-achtige benadering, waarbij ook aandacht is voor de vraag "en wie betaalt er nou/wie ervaart een prikkel"?

buiten reikwijdte van het verzoek

Vanmiddag ff sparren?

Van: 10.2.e@policydesignstudio.nl]
Verzonden: donderdag 14 juni 2018 19:50
Aan: 10.2.e BD/DGSenB
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: stelselnotitie

Hi 10.2.e

Bijgaand alvast een schema. Is dit wat?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]
Verzonden: donderdag 14 juni 2018 12:03
Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/SB 10.2.e@minvenj.nl>
Onderwerp: RE: stelselnotitie

Zie hier onder, even bellen misschien? groet, 10.2.e

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>

Verzonden: donderdag 14 juni 2018 00:17

Aan: 10.2.e - BD/DBAenV/lenK' 10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: RE: stelselnotitie

Hi 10.2.e

Dank je wel voor een mooi en uitgebreid stuk.

Toch heb ik de indruk dat we er nog niet zijn, en ik denk dat dat komt doordat het begrip 'route' niet gedefinieerd is en gaandeweg een soort synoniem wordt voor 'een al dan niet passende hulpverlener voor een rechtzoekende'.

Maar hier zit volgens mij het fundamenteel nieuwe dat uit de sessies komt: een route is een *gehele procedure voor beide partijen die tot een oplossing leidt*. Dus voor rechtzoekende en wederpartij.

Een voorbeeld van een route is de bestaande rechterlijke beslissing op tegenspraak, waarbij de route bestaat uit het geheel van claim(s) van de ene partij met advocaat, verweer(schriften) van de andere partij en zijn advocaat en uiteindelijk een rechterlijke uitspraak en alle mogelijkheden om daar weer tegen in beroep te gaan en de procedurevoorschriften die daar weer bijhoren etc. Wat we in de ontwerpessies tegen kwamen is dat mensen denken dat er voor veel conflicten efficiëntere routes dan deze zijn te bedenken die uitmonden in een eind van het conflict. In de bijlage hebben we wat voorbeelden van denkbare alternatieve routes geschetst.

Als we even het voorbeeld nemen van echtscheiding, zou ik denken dat we het volgende kunnen bedenken:

- Een complete afgeronde procedure die beide partijen tot duurzame nieuwe afspraken brengt – zie bijv www.uitelkaar.nl – wordt door een private aanbieder bedacht, wellicht al getest in het vrije deel van de markt, wellicht al ondersteund met onderzoek, ingediend bij de overheidsvoorziening die routes kan valideren. Overheidsvoorziening kan nader onderzoek doen, een pilot uitvoeren, experts raadplegen of wat dan ook om vast te stellen of de route daadwerkelijk minstens zo efficiënt is als de tot dan toe beste route (bij aanvang is dat de huidige uitspraak op verweer).
- Als dat zo is, krijgt route een stempel 'gevalideerd' en vervolgens koppelt de overheidsvoorziening er een adviesprijs aan. Deze adviesprijs is de basis voor eventuele betaling door de overheid in het geval een minvermogende partij zich wil echtscheiden.
- Het lijkt me dat overheid alleen het gebruik van gevalideerde routes zal vergoeden – dat is immers de meest efficiënte route naar oplossing.
- Interessant wordt het als de gevalideerde route afzonderlijke escalatiemodules bevat die dan ook weer afzonderlijk geprijsd worden. Mijn idee zou zijn, gebaseerd op de sessies, dat aanbieders zelf mogen bepalen of de escalatie nodig is en dat declareren als het om minvermogende gaat, en dat daar random op gereviewd wordt, vergelijkbaar met de RDW die een APK-keuring checkt. Aanbieders krijgen een waarschuwing als ze

onnodig escaleren en verliezen hun licentie bij herhaling.

Ik zou denken dat je dus één overheidsinstantie nodig hebt – enigszins vergelijkbaar met de door jou genoemde stichting dbc-onderhoud, maar ik zou wel denken dat deze een stuk pro-actiever is. Onze overheidsinstantie schrijft ook *calls* uit voor aanbieders van een efficiënte route voor burenruzies, of voor huiselijk geweld. En dan maar eens kijken wat de markt ervan weet te maken.... En onze overheidsinstantie keert ook de adviesprijs uit aan aanbieders die een minvermogene met een gevalideerde route naar een oplossing loodsen.

Tenslotte nog dit: een stuk hiervoor, er worden er nu zoveel tegelijk gemaakt, dat ik een beetje aarzel. Maar er moet wel iets komen. Wat is jouw voorstel?

Hartelijke groet, 10.2.e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/lenK [mailto:10.2.e@minvenj.nl]

Verzonden: vrijdag 8 juni 2018 16:51

Aan: 10.2.e (10.2.e@policydesignstudio.nl) <10.2.e@policydesignstudio.nl>

CC: 10.2.e - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl

Onderwerp: stelselnotitie

Dag 10.2.e

10.2.e vertelde dat jij een voorstel maakt voor het onderwerp besturing en bekostiging voor de conferentie van 25 juni.

Ze vroeg mij jou de (technische) notitie te sturen die ik heb gemaakt voor het verder uitdiepen van de speler/kenmerken van het stelsel, zoals de inkooprol.

buiten reikwijdte van het verzoek

In het kort mijn ideeën voor discussie rond bekostiging en besturing; ik zou m.n. 2 en 3 partijen graag goed bediscussieerd zien. Als er voldoende mensen zijn: twee groepen maken, een voor 2 partijen en een voor 3 partijenmodel.

Steeds vanuit de 4 publieke belangen denken: toegang, effectiviteit (incl. kwaliteit), efficiëntie, betaalbaarheid.

Drie partijenmodel

- Hoe ziet een inkoper er uit? Met een aantal deelvragen
- Welk probleem lossen we op
- Moet er tariefregulering zijn
- Moet de inkoper landelijk/regionaal zijn
- Wat betekent inkoop voor de keuzevrijheid van de rechtzoekende
- Krijgt de inkoper niet teveel macht over de professionals

Twee partijenmodel

- Werkt dit, gezien de onevenwichtige verhoudingen
- Moet er tariefregulering zijn
- Hoe bewaken we de uitgaven
- Rol van overheid?

Andere thema's die hier aan raken:

Besturing

- Functies: toets of burger subsidiegerechtigd is
  - Routes vaststellen
  - Tarieven vaststellen
  - Toezicht
  - Subsidies toekennen, leenstelsel uitvoeren
  - Inkoop
- Welke en hoeveel overheidsorganen zijn nodig?

Leenstelsel

- Voor wie
- Voor- en nadelen
- Budgettaire beheersing?

Ik ben de komende twee weken op vakantie, (25 juni terug) maar kan (met enige traagheid) meekijken met stukken, dus mail gerust.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsadviseur

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Portefeuille Integriteit en Kansspelen

06-10.2.e 10.2.e @minvenj.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl; 10.2.e "10.2.e @knapacademie.nl)
Cc: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: maandag 16 juli 2018 13:13:26
Bijlagen: 2018_07_13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd.docx

---

Ha 10.2.e en 10.2.e

Veel dank voor het verslag! Een mooi overzicht van wat we de afgelopen periode samen hebben ondernomen. Ik markeerde enkele tikfoutjes en had een paar vragen en opmerkingen naar aanleiding van de tekst, zie bijlage, waaronder ook checkvragen voor onszelf (10.2.e wil jij kijken naar de punten waar ik 'check' heb ingevoegd?). Daarnaast: bel gerust voor een update.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e @policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, Programmateam

Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>

Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e (Policy Design Studio)
Onderwerp: RE: Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd | 25 juni 2018 | Gouda
Datum: maandag 18 juni 2018 18:16:21

Hij doet t!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e (Policy Design Studio) 10.2.e@policydesignstudio.nl>
Datum: maandag 18 jun. 2018 18:07
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl>
Onderwerp: Re: Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd | 25 juni 2018 | Gouda

Erg goed!

hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e
 M: +31 - 10.2.e
 E: 10.2.e@policydesignstudio.nl
 W: <http://policydesignstudio.nl/>
 T: @10.2.e

Op 18 jun. 2018 om 08:55 heeft Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e@minvenj.nl> het volgende geschreven:

Goedemorgen! 10.2.e lijkt wel op het podium te willen. Dat lijkt mij een hele mooie voor de laagdrempelige toegang, hij deelt ons verhaal van aansluiting op wijkteams. Ik ga hem benaderen. Ik houd 10.2.e dan nog even achter de hand.

Van: 10.2.e - BD/DRB
Verzonden: maandag 18 juni 2018 8:16
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
CC: 10.2.e - BD/DSenJ/KR
Onderwerp: FW: FW: Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd | 25 juni 2018 | Gouda

Henrike,

10.2.e zou eventueel tijd vrij kunnen maken in zijn agenda voor de conferentie, maar dan zou hij graag meer info willen over waarom hij zelf (i.p.v. alleen 10.2.e) erbij zou moeten zijn.

Dan lijkt het me het beste als jij even met hem belt – wil je dat inderdaad? Dan vraag ik 10.2.e om een belafsprak te maken.

Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e
Verzonden: maandag 18 juni 2018 6:30
Aan: 10.2.e - BD/DRB
CC: 10.2.e - @rotterdam.nl; 10.2.e
Onderwerp: Re: FW: Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd | 25 juni 2018 | Gouda

Beste Henrike, 10.2.e

Het komt mij slecht uit in mijn agenda, maar met enige moeite zou het kunnen. Het is echter woekeren met de tijd. 10.2.e, adviseur NPRZ, komt in ieder geval.

Als er een speciaal doel is aan jullie verzoek om ook mij erbij te hebben, graag contact, bijvoorbeeld een belafsprake, dan kan ik de afweging beter maken.

Groet! 10.2.e

Op 15 juni 2018 om 07:24 schreef 10.2.e - BD/DRB
10.2.e @minvenj.nl>:
Geachte heer 10.2.e

Namens Henrike Karreman zou ik u van harte willen uitnodigen om deel te nemen aan de workshop laagdrempelige (juridische) hulp die plaats zal vinden tijdens de conferentie rechtsbijstand op maandag 25 juni. Op die conferentie wordt het ontwerp van een nieuw stelsel van rechtsbijstand gepresenteerd en gaan we met de aanwezigen de plannen toetsen, verbeteren en concretiseren – de workshops worden dus geen herhaling van de meer algemene ontwerpessies die in mei zijn gehouden. Henrike heeft het gesprek met u over dit onderwerp erg gewaardeerd en uw inbreng heeft ook zeker bijgedragen aan de gedachtevorming hierover. Daarom zou het bijzonder op prijs worden gesteld indien u deel zou willen en kunnen nemen aan de conferentie en deze workshop op 25 juni.

Zou u ons willen laten weten of u er bij kunt zijn? In de onderstaande mail staat een link om uzelf aan te melden voor de conferentie.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Programmateam rechtsbijstand

Van: Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd [mailto:10.2.e@momice.com]
Verzonden: maandag 4 juni 2018 14:24
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: Uitnodiging voor Conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd | 25 juni 2018 | Gouda

<~WRD000.jpg>

Geachte genodigde,

Graag nodig ik u uit voor de conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd op maandag 25 juni 2018.

Met de opbrengsten uit de ontwerpessies en gesprekken met professionals hebben wij een schets gemaakt voor een nieuw stelsel. Dit ontwerp presenteren we u graag tijdens de conferentie!

Na de plenaire opening door Minister Sander Dekker, gaan we met elkaar aan de slag. We maken graag (weer) gebruik van uw denkkraft en creativiteit om de contouren voor een toekomstig nieuw stelsel van rechtsbijstand te toetsen, verbeteren en concretiseren.

De conferentie vindt plaats van 13.30-17.30 uur in het Stadhuis van Gouda (vanaf 12.30 uur inloop met lunch). Na afloop van de workshops is er gelegenheid om met elkaar na te praten bij de borrel.

Verdere details over inschrijving, programma, achtergronddocument en de route zijn [hier](#) te vinden.

[aanmelden](#) | [afmelden](#)

Iedereen die heeft bijgedragen aan of geïnteresseerd is in het ontwerp van het nieuwe stelsel is van harte welkom om bij de presentatie aanwezig te zijn en met ons mee te denken. We hopen u te zien op 25 juni!

Namens het Programmateam Rechtsbijstand,

Henrike Karreman

Programmadirecteur Rechtsbijstand

<image002.jpg>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

--

10.2.e

email: 10.2.e@10.2.e.nl

telefoon: 06 10.2.e

<image001.jpg>

10.2.e
Rotterdam

www.nprz.nl

Secretariaat: 10.2.e
10.2.e @rotterdam.nl
010-10.2.e

Dordtselaanflat, nabij metrostation Maashaven.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: 10.2.e@policydesignstudio.nl; 10.2.e@knapacademie.nl
Cc: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: maandag 16 juli 2018 13:13:26
Bijlagen: 2018 07 13 Verantwoording ontwerpproces Rechtsbijstand bij de tijd.docx

---

Ha 10.2.e en 10.2.e

Veel dank voor het verslag! Een mooi overzicht van wat we de afgelopen periode samen hebben ondernomen. Ik markeerde enkele tikfoutjes en had een paar vragen en opmerkingen naar aanleiding van de tekst, zie bijlage, waaronder ook checkvragen voor onszelf (10.2.e wil jij kijken naar de punten waar ik 'check' heb ingevoegd?).

Daarnaast: bel gerust voor een update.

Vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e@policydesignstudio.nl
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e@minvenj.nl, Programmateam
Rechtsbijstand: 10.2.e@minvenj.nl
Kopie: 10.2.e@knapacademie.nl
Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e
 +31 6 10.2.e
 10.2.e@policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
 @10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: maandag 16 juli 2018 11:52:56

Voortgangsbericht is ok. 10.2.e kijkt nog naar de tekst van 10.2.e en 10.2.e ik denk dat we die ene passage eruit moeten laten halen voor we verzenden. Maar dat moeten we dan door 10.2.e en 10.2.e laten doen. 10.2.e wil jij naar hen reageren zodra je gelegenheid hebt gehad ernaar te kijken? Ik ben op voorhand akkoord met wat 10.2.e concludeert.

Van: 10.2.e - BD/DRB/RG
Verzonden: maandag 16 juli 2018 10:21
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces

Henrike, 10.2.e

Ik heb de tekst van 10.2.e en 10.2.e diagonaal doorgelezen, en geen echte taalfouten ontdekt. De link naar het filmpje in de tekst werkte overigens niet op mijn computer (blz 14).

Graag ontvang ik de door Henrike geaccordeerde versie van het 'verslag ontwerpproces', zodat ik deze kan toevoegen aan het voortgangsbericht.

-> De conceptversie van het voortgangsbericht (zoals die nu klaar staat voor verzending) is bijgevoegd.

Henrike, ben je akkoord met deze versie?

-> Voor wat betreft de verzending van het voortgangsbericht + bijlagen: ik wacht met de verzending tot het akkoord van Henrike op zowel het voortgangsbericht en de tekst van 10.2.e en 10.2.e

Wil je me daarover informeren?

Grts, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Verzonden: vrijdag 13 juli 2018 18:12
Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

10.2.e

Zou jij het stuk van 10.2.e en 10.2.e willen nalezen en verbeteren op typfouten enzo?

10.2.e

Ik vind het wel een aardig stuk, prima als bijlage. Wel een paar punten om op te letten: ze hebben op vriendelijke wijze verwezen naar de TK-brief als vrucht van het programmteam. Zo zit het staatsrechtelijk natuurlijk niet helemaal. Wil jij daar even naar kijken? Lijkt me eerder iets voor de brief dan voor de bijlage, overigens.

Daarnaast even checken of alle facts in de bijlagen ook Kamerproof zijn....

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl>

Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>, Programmteam
Rechtsbijstand 10.2.e [redacted]@minvenj.nl>

Kopie: 10.2.e [redacted]@knapacademie.nl>

Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e [redacted]

+31 6 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e [redacted]

Van: 10.2.e BD/DRB/RG
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e BD/DRB/SBA
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: maandag 16 juli 2018 10:20:54
Bijlagen: TEST Voortgangsbericht 2 Programma Rechtsbijstand CONCEPT.msg

---

Henrike, 10.2.e

Ik heb de tekst van 10.2.e en 10.2.e diagonaal doorgelezen, en geen echte taalfouten ontdekt. De link naar het filmpje in de tekst werkte overigens niet op mijn computer (blz 14).

Graag ontvang ik de door Henrike geaccordeerde versie van het 'verslag ontwerpproces', zodat ik deze kan toevoegen aan het voortgangsbericht.

-> De conceptversie van het voortgangsbericht (zoals die nu klaar staat voor verzending) is bijgevoegd.

Henrike, ben je akkoord met deze versie?

-> Voor wat betreft de verzending van het voortgangsbericht + bijlagen: ik wacht met de verzending tot het akkoord van Henrike op zowel het voortgangsbericht en de tekst van 10.2.e en 10.2.e

Wil je me daarover informeren?

Grts, 10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Verzonden: vrijdag 13 juli 2018 18:12
Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG; 10.2.e - BD/DRB/SBA
Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

10.2.e

Zou jij het stuk van 10.2.e en 10.2.e willen nalezen en verbeteren op typfouten enzo?

10.2.e

Ik vind het wel een aardig stuk, prima als bijlage. Wel een paar punten om op te letten: ze hebben op vriendelijke wijze verwezen naar de TK-brief als vrucht van het programmteam. Zo zit het staatsrechtelijk natuurlijk niet helemaal. Wil jij daar even naar kijken? Lijkt me eerder iets voor de brief dan voor de bijlage, overigens.

Daarnaast even checken of alle facts in de bijlagen ook Kamerproof zijn....

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, Programmteam
 Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>
Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e @policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DRB/SBA
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: RE: verslag ontwerpproces
Datum: vrijdag 13 juli 2018 19:54:03

Ha, prima, ik ga het maandag grondig lezen. Goed weekend!

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 6:11 PM
Aan: 10.2.e - BD/DRB/RG 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA
 <10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: FW: verslag ontwerpproces

10.2.e

Zou jij het stuk van 10.2.e en 10.2.e willen nalezen en verbeteren op typfouten enzo?

10.2.e

Ik vind het wel een aardig stuk, prima als bijlage. Wel een paar punten om op te letten: ze hebben op vriendelijke wijze verwezen naar de TK-brief als vrucht van het programmateam. Zo zit het staatsrechtelijk natuurlijk niet helemaal. Wil jij daar even naar kijken? Lijkt me eerder iets voor de brief dan voor de bijlage, overigens.

Daarnaast even checken of alle facts in de bijlagen ook Kamerproof zijn....

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: vrijdag 13 jul. 2018 10:56
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, Programmteam
 Rechtsbijstand 10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>
Onderwerp: verslag ontwerpproces

Beste Henrike,

Bijgaand als beloofd onze poging om het hele ontwerpproces netjes in kaart te brengen en te verslaan. Ik heb ook een pdf erbij gedaan voor het geval openen in Word de opmaak door de war doet. Aanvullingen en verbeteringen zeer welkom.

Hoe is het intussen met ministerraad en verdere stappen – we zijn zeer benieuwd naar jullie vorderingen,

Voor nu, alvast goed weekend,

Hartelijke groet, ook van 10.2.e

10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e; 10.2.e - BD/DRB; 10.2.e - BD/DRB/SBA; Programmateam Rechtsbijstand
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Voorstel stelsel
Datum: dinsdag 22 mei 2018 10:52:04

Ha 10.2.e

Ik kon mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en ben gelijk gaan lezen. Mooi dat dit er ligt. Ik ga het even laten bezinken, en nog een paar keer lezen voor ik echt stevig reageer. Drie dingen die me bij eerste lezing opvallen:

- buurtrechthuis: klinkt erg als nieuwe stenen. Snap ook waarom je het concreet wil maken. Ik mis nadruk op telefonische en online mogelijkheden. Ga ik nog even op kauwen. We kunnen dit concept maar een keer lanceren en dat moet gelijk goed zijn.

- tabelletje met kosten verdeling in de oude en nieuwe situatie: geweldige vondst. Dat helpt enorm, fijn simpel.

- ik mis civiel. Zit er wel hier en daar in, maar niet de notie dat de verantwoordelijkheid van de overheid daar enerzijds een andere is, terwijl de impact op het leven van mensen van bijvoorbeeld een echtscheiding groot is. En dat Van der Meer daar concludeert dat de pijn het zwaarst wordt gevoeld.

Groet, Henrike

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @policydesignstudio.nl>
Datum: dinsdag 22 mei 2018 01:32
Aan: 10.2.e - BD/DRB <10.2.e @minvenj.nl>, Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB 10.2.e @minvenj.nl>, 10.2.e - BD/DRB/SBA 10.2.e @minvenj.nl>, Programmateam Rechtsbijstand <10.2.e @minvenj.nl>
Kopie: 10.2.e @knapacademie.nl>
Onderwerp: Voorstel stelsel

Besten,

Als beloofd, bijgaand een poging onze sessies tot een voorstel te kneden. Het is echt *work in progress* dus misschien dat jullie ook nog wel even door de verslagen willen lopen en de meest werkzame ingrediënten hieraan toe willen voegen. Tevens zul je zien dat ik op sommige punten concrete invulling geef in de geest van de sessies (denk ik) terwijl dat niet letterlijk zo is voorgesteld. Ik ben benieuwd wat jullie ervan denken.

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e
+31 610.2.e

10.2 e @policydesignstudio.nl
<http://policydesignstudio.nl>
@10.2 e

Van: 10.2.e BD/DBAenV/IenK
Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl
Cc: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Onderwerp: stelselnotitie
Datum: vrijdag 8 juni 2018 16:51:14
Bijlagen: Ordeningstechnische aspecten nieuw stelsel rechtsbijstand v.1.1.docx

---

Dag 10.2.e

Henrike vertelde dat jij een voorstel maakt voor het onderwerp besturing en bekostiging voor de conferentie van 25 juni.

Ze vroeg mij jou de (technische) notitie te sturen die ik heb gemaakt voor het verder uitdiepen van de speler/kenmerken van het stelsel, zoals de inkooprol.

Via 10.2.e krijg je de 2pager zoals die nu luidt.

In het kort mijn ideeën voor discussie rond bekostiging en besturing; ik zou m.n. 2 en 3 partijen graag goed bediscussieerd zien. Als er voldoende mensen zijn: twee groepen maken, een voor 2 partijen en een voor 3 partijenmodel.

Steeds vanuit de 4 publieke belangen denken: toegang, effectiviteit (incl. kwaliteit), efficiëntie, betaalbaarheid.

Drie partijenmodel

- Hoe ziet een inkoper er uit? Met een aantal deelvragen
- Welk probleem lossen we op
- Moet er tariefregulering zijn
- Moet de inkoper landelijk/regionaal zijn
- Wat betekent inkoop voor de keuzevrijheid van de rechtzoekende
- Krijgt de inkoper niet teveel macht over de professionals

Twee partijenmodel

- Werkt dit, gezien de onevenwichtige verhoudingen
- Moet er tariefregulering zijn
- Hoe bewaken we de uitgaven
- Rol van overheid?

Andere thema's die hier aan raken:

Besturing

- Functies: toets of burger subsidiegerechtigd is
- Routes vaststellen
- Tarieven vaststellen
- Toezicht
- Subsidies toekennen, leenstelsel uitvoeren
- Inkoop
- Welke en hoeveel overheidsorganen zijn nodig?

Leenstelsel

- Voor wie
- Voor- en nadelen
- Budgettaire beheersing?

Ik ben de komende twee weken op vakantie, (25 juni terug) maar kan (met enige traagheid) meekijken met stukken, dus mail gerust.

Groet, 10.2.e

10.2.e

Beleidsadviseur

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Portefeuille Integriteit en Kansspelen

Of 10.2.e 10.2.e@minvenj.nl

Orderings-technische aspecten nieuw stelsel rechtsbijstand

Doel notitie: de hoofdlijnen van het nieuwe stelsel zijn uitgewerkt in een 2-pager. In deze notitie worden de onderliggende mechanismes van het stelsel verkend en belicht en de uitwerkingsvragen benoemd die daarbij aan de orde komen.

1. Doel en scope

Doel van het stelsel is: toegang geven tot goede rechtshulp aan burgers. Kenmerk is dat het stelsel in principe een inclusief karakter heeft en openstaat voor alle inkomensgroepen.

Onder een inkomensniveau van € x is sprake van subsidie. Boven dat niveau is er weliswaar toegang tot de routes, zij het via een leenfaciliteit.

Er gelden voor iedereen eigen betalingen naar draagkracht.

Naast toegang zijn stelsel doelstellingen: effectiviteit (kwaliteit), efficiëntie (doelstellingen op microniveau) en betaalbaarheid voor de overheid (macro doelstelling).

Het stelsel geldt voor alle rechtsgebieden: straf, BOPZ, asiel, civiel (wonen, werk, familie (echtscheiding), schulden), bestuur (uitkeringen, belastingen, boetes). Op zichzelf is het denkbaar dat het stelsel wat betreft aanspraken differentieert naar rechtsgebied. Dat geldt als/indien de toegangseisen per gebied verschillen. Vanuit stelselontwerp, eenduidigheid is er ook wat te zeggen voor een eenvormig stelsel.

2. Aanbieders

Er is een diverse groep aanbieders en potentiële aanbieders: sociaal raadslieden, Juridisch Loket, budgetadviseurs, mediators, advocaten, geschillencommissies, juridisch adviseurs van vakbonden, hbo-juristen. Deze werken soms stand alone, soms in samenwerkingsverband. Er is een aantal websites die een functie hebben als nuldelijn voorziening, en/of die ook voor een vergoeding hulp aanbieden. Er zijn hulpverleners voor consumenten die een rechtsbijstandverzekering hebben gesloten.

In de uitgangssituatie is er weinig samenwerking tussen hulpverleners van dezelfde soort en tussen hulpverleners met verschillende disciplines.

Het aanbod is te onderscheiden naar nulde lijn (zelfhulp), eerste lijn (basishulp) en tweede lijn (gespecialiseerde hulp).

3. Producten: routes.

Routes naar rechtshulp zijn bundels van activiteiten – zoals diagnosebehandelcombinaties, die:

- Oplossingsgericht zijn
- Geïntegreerde producten/diensten zijn, met meerdere aanbieders
- (Escalatie) stappen kennen, van licht naar zwaar.
- Uitgaan van best practices
- Uitgaan van behandelrichtlijnen en kwaliteitsnormen
- De inzet mogelijk maken van arbeid die gekwalificeerd is voor de functies in de route (taakdifferentiatie).

Kenmerkend voor routes is dat functioneel wordt beschreven welke hulp (en waar van toepassing bijstand) wordt geleverd. De routes bepalen niet het hoe en door wie dat gebeurt. Wel worden kwaliteitseisen gesteld. Door deze manier van reguleren wordt vrij gelaten welke hulpverleners het werk doen en wordt substitutie en taakdifferentiatie tussen hulpverleners gefaciliteerd.

Routes zijn effectief en efficiënt en van de goede kwaliteit. (Toets aan publieke normen). Een route kan worden aangeboden door een regisseur ("aannemer") of door samenwerkende aanbieders. Routes kunnen worden aangeboden door gespecialiseerde aanbieders in het kader van een preferred supplier aanbod.

De vergoeding voor routes komt later, hieronder aan de orde.

4. Vaststellen routes

Kan het vaststellen van routes aan de professionals worden gelaten? Het gaat om aanbieders, financiers, verzekeraars en onafhankelijke deskundigen. Daarvoor pleit dat de routes een (hulp-) inhoudelijke aangelegenheid zijn. Je moet praktijkervaring hebben om te weten waarover het gaat.

Echter, het nadeel van het model van zelfregulering is dat de marktpartijen eigen belangen hebben bij de het formuleren van routes, bijvoorbeeld het inschakelen van (dure) krachten, of van teveel behandelingen, of van te weinig focus op resultaat. Wil dit voldoende in balans zijn, dan vergt dat goede checks & balances tussen de partijen die deze zelfregulering tot stand brengen. In de praktijk is moeilijk te voorkomen dat aanbieders een dominante rol spelen.

In de zorg heeft het ministerie van VWS bij de start van het nieuwe Zvw-zorgstelsel ervoor gekozen om de ontwikkeling van DBC's – de routes in de zorg – te beleggen bij een stichting "DBC-onderhoud", bestuurd door ziekenhuizen, GGZ-instellingen, medisch specialisten en verzekeraars. Na ontwikkeling van een DBC stelde de NZa die vast, waarna de DBC verplicht werd voor alle partijen. In de praktijk hadden zorgaanbieders een dominante rol bij het tot stand komen van DBC's en kon de NZa haar publieke toets niet goed waarmaken. Daarom is, zo'n 10 jaar na inwerkingtreding van het nieuwe stelsel, de taak van de stichting DBC-onderhoud geïntegreerd binnen de NZa, die nu als bestuursorgaan direct verantwoordelijk is voor het onderhoud van DBC's.

In de routes moet de effectiviteit en doelmatigheid worden geborgd. Het vaststellen van die routes is dan ook te zien als publieke taak. Die zou onafhankelijk moeten worden opgehangen van de spelers (burger, aanbieder) en van de politiek. Dit is publieke taak nummer 1. De organisatie die de taak uitvoert zorgt voor consultatie en input van de spelers, omdat zij moeten werken met routes en praktijkkennis hebben. Zo kun de onderhoudsorganisatie bijv. een loket instellen voor marktpartijen waarin die suggesties kunnen doen voor innovatieve routes. Na toetsing en consultatie kan zo'n route dan door de onderhoudsorganisatie worden vastgesteld.

De routes worden regelmatig onderhouden. Van de routes is een catalogus (app) die publiekelijk toegankelijk is voor aanbieders, burgers en anderen.

De onafhankelijke rol kan vorm krijgen in een zbo-figuur. De overheid geeft hier tools en randvoorwaarden voor spelers in de markt. Afstand tot politieke invloed is dan wenselijk. Vgl. de forensische zorg, waar DJI de inkooprol heeft en de NZa als zbo de prestaties (DBBC's) en tarieven vaststelt. Ook bij energie, vervoer, post en telecom worden marktregulerende functies bij de toezichthouder (ACM) belegd.

In feite is de huidige forfaitaire bekostiging een vorm van productbeschrijving – wat we in sterk verbeterde vorm straks "routes" noemen. Het onderhoud daarvan is bij het bestuursdepartement (DRB/DWJZ) belegd¹. In de praktijk leidt dat ertoe dat de besluitvorming over actualisering en tarieven sterk is gepolitiseerd. Omdat marktpartijen sterk afhankelijk zijn van deze "tools" heeft het de voorkeur om dergelijke operationele regulering op afstand van het beleidsorgaan te beleggen, vgl. de NZa en ACM op de desbetreffende marktsectoren. Het beleidsorgaan geeft hierbij een sturingsinstrument (productstructuur) uit handen en moet dan via o.a. het (macro)budget sturen: vgl. de sector van de forensische zorg waar met de WFZ voor deze reguleringsaanpak is gekozen.

5. Gebruikseis.

Het hanteren van een route is voorwaarde voor het recht op bekostiging door de overheid. Wie ervoor kiest om geen route te gebruiken is daarin vrij, maar dan betaalt hij de rechtshulp zelf.

De gebruikseis prikkelt ertoe dat gesubsidieerde rechtshulp volgens normen van effectiviteit en efficiëntie wordt geleverd.

---

¹ Via het Besluit vergoedingen rechtsbijstand

Geldt de gebruikseis ook boven de grens, voor de burger die gebruik wil maken van de leenfaciliteit? Omdat ook bij de leenfaciliteit sprake is van een overheidsvoorziening, ligt het voor de hand om de gebruikseis daar eveneens te laten gelden.

Voor de markt van rechtshulp en rechtsbijstand, die buiten de gesubsidieerde hulp staat, geldt het gebruik van de routes niet.

6. Intaker: poortwachter die triageert en verwijst.

Er is een laagdrempelige intaker voor burgers. Die wijst op mogelijkheden voor zelfhulp (0-de lijn), verwijst zo nodig door naar het sociaal domein (zorg, schulden, scholing). En verwijst naar de geschikte hulpverlener op het gebied van rechtshulp. Intaker beoordeelt inhoudelijk: is er eerste lijns- of tweede lijnhulp nodig. Zo mogelijk ook verwijzing naar de geschikte route.

Alle burgers hebben toegang tot deze voorziening. In elk geval gratis voor personen onder de inkomensgrens van € x. Nog te bezien is of voor anderen een eigen bijdrage moet gelden.

De intake loopt via een combi van virtueel en fysiek loket (balie in de buurt). Hierbij bezien of het Juridisch Loket deze functie kan vervullen of dat een nieuwe functie op lokaal niveau in samenhang met wijkteams moet komen of dat een onlinevoorziening deze rol kan vervullen.

De verwijzing is dwingend – zonder verwijzing geen subsidie.

De bekostiging van de intaker is een uitwerkingspunt. Waar het gaat om werkzaamheden die gericht zijn op rechtshulp is JenV de logische bekostiger, waar het gaat om andere domeinen ligt dat eerder bij de gemeenten.

7. Indicatiestelling.

Een aparte functie is het beoordelen of de burger recht heeft op gesubsidieerde hulp. Dus: geen onzinzaken, en beoordelen inkomensgrenzen, daarnaast (eventueel) of er toch hulpbehoefte is van iemand boven die grens. Leidt tot bepaling eigen betaling en ook of de burger in aanmerking komt voor een leenfaciliteit.

Deze functie is een publieke taak en heeft primair een financieel karakter, het gaat om de toegangspoort tot het stelsel. Dit is publieke taak 2.

Moet de indicatiestelling door een onafhankelijke taakorganisatie plaatsvinden? Omdat het gaat om beslissingen of een individu toegang tot subsidie en het stelsel heeft, heeft dat de voorkeur. Dat geldt sterker naarmate de indicatiestelling meer open normen en belangenweging kent.

8. Intake en indicatiestelling in één hand?

Hoewel de indicatiestelling primair een financiële toets is, gaat het ook om een afweging met inhoudelijke aspecten: is er wel een redelijk belang (de zgn. "onzin-zaken").

De intake gaat over de inhoudelijke beoordeling en leidt tot verwijzing en aanduiding van de adequate route. Dit heeft publieke belangen (effectiviteit/kwaliteit) maar is niet pur sang een overheidsrol. Vergelijk het met de huisarts als poortwachter. Dat is een professionele rol, die wordt aangestuurd met overheidsgedragsregels.

Ook in de zorg is er discussie of de zorgprofessional de indicatiestelling kan doen. Omdat er een risico is van zelfverwijzing, maar ook omdat de zorgprofessional vooral vanuit de inhoud kijkt en niet met een financiële bril, worden deze functies vaak losgekoppeld.

Een aspect voor de afweging is ook: het beperken van het aantal loketten en van de bureaucratie voor de burger.

9. De routes en het aanbod.

Hoe kan worden bereikt dat aanbieders samenwerken en evt. regisseurs in het leven roepen om de routes aan te bieden? Kan een bepaalde schaal van aanbod en samenwerking ontstaan?

Het voorschrift dat het toepassen van een route voorwaarde is voor gesubsidieerde rechtshulp zou er – als gewenst uitkomst toe moeten leiden dat er geïntegreerde aanbod ontstaat rond deze routes.

Het is niet vanzelfsprekend dat dit tot stand komt. Aanbieders kunnen de neiging hebben om een route anders vorm te geven. Of om er veel meer tijd in te stoppen dan efficiënt is – of om een hoog (marktconform of méér) tarief te vragen. Het is mogelijk dat de samenwerkende aanbieders die een route offrenen elkaar vinden op een hoog tarief en veel uren.

Om de kosten voor gesubsidieerde rechtsbijstand te beheersen is er meer nodig dan het vaststellen van routes en het verplicht stellen daarvan bij gesubsidieerde rechtshulp.

We onderscheiden hierna twee modellen: een twee partijen model en een driepartijen model.

10. Transparantie van uitkomsten

Er ligt een rol voor een monitorfunctie – die kan worden uitgevoerd door de taakorganisatie die de routes vaststelt. Die is om de prestaties van de aanbieders transparant te maken. Dat kan door de ervaringen van gebruikers te meten en te publiceren. Ook de werkzaamheid van routes kan op die manier worden geëvalueerd, en dat kan leiden tot bijstelling via de onderhoudscyclus.

Transparantie is in het belang van de intaker, van de burger en ook van de toezichthouder. Ten slotte zal het beleidsorgaan (het ministerie) zicht willen hebben op de werkzaamheid van het stelsel.

11. Twee partijen model: burger en aanbieder

In dit model kiest de burger, na verwijzing door de intaker, zelf de aanbieder van een route. Onder aanbieder wordt hier nadrukkelijk ook verstaan degene die als (hoofd-)aannemer of "regisseur" een route namens meerdere samenwerkende hulpverleners aanbiedt. Immers, een route is in veel gevallen een behandelcombinatie van verschillende stappen en meerdere hulpverleners.

Een voordeel van een tweepartijen model is dat het de burger relatief de meeste keuzevrijheid geeft, gegeven dat hij een bepaalde route moet volgen (ingevolge het oordeel van de intaker).

Nadat de aanbieder zijn prestatie heeft geleverd, declareert hij de vergoeding. Dat kan op verschillende manieren. De burger moet eerst zelf de rekening betalen en krijgt die (minus eigen betaling) vergoed van de overheid. Of de aanbieder dient direct de rekening in bij de overheid.

Het gaat hier om publieke taak nummer 3: het uitbetalen van subsidie. Die omvat ook controle op rechtmatigheid.

Omdat burger en aanbieder direct zaken doen, is er weliswaar sprake van een markt, maar niet een gewone markt. De burger heeft slechts een beperkte prijsprikkel, omdat zijn eigen betaling is beperkt. Als de eigen betaling een percentage van de totale prijs is, is de prikkel groter dan als het een vast bedrag is.

Ook los van de prijsprikkel is er geen evenwichtige marktsituatie: de aanbieder verricht een dienst die de burger moeilijk vooraf kan beoordelen op doelmatigheid, kwaliteit en redelijke prijs. Er is dus sprake van informatie asymmetrie. Bovendien is de burger in een hulpbehoevende en van de dienstverlener afhankelijke positie. Dat draagt niet bij aan evenwichtige verhoudingen. Al is in deze casus duidelijk welke route moet worden bewandeld, dan nog zal er sprake zijn van keuze tussen verschillende aanbieders, die – zonder nadere maatregelen – hun eigen prijs kunnen vragen.

Op langere termijn zullen transparantiemaatregelen (zie punt 10) vruchten afwerpen en bijdragen aan een zekere symmetrie tussen vraag en aanbod. Op de korte termijn is dit effect er nog niet. Het tweepartijenmodel is asymmetrisch en kan dan snel tot te hoge tarieven leiden. Dat is niet wenselijk vanuit de optiek van doelmatigheid (micro) en betaalbaarheid (macro).

Het is in dit model nodig dat de overheid tarieven reguleert – en het reguleren van de inspanningen (tijdsbesteding) hoort daar bij. Dit model lijkt sterk op het huidige forfaitaire systeem. Een verschil is dat het nu gaat om alle routes in plaats van alleen werkzaamheden van advocaten die in enkele tientallen Brv-“producten” zijn genormeerd.

Het gaat hier om publieke taak nummer 4: het reguleren van tarieven. In het verlengde van de verplichte routes en de tariefregulering ligt publieke taak nummer 5: toezicht op de naleving van de route-voorschriften: passen de aanbieders de juiste tarieven toe en bieden zij de juiste routes aan?

12. Twee partijen model waarin overheid ook aanbieder is (zelfvoorziening).

Een variant is dat de overheid ervoor kiest om bepaalde aanbodfuncties zelf te vervullen. Dat kan bijv. zijn dat aan de intaker wordt gekoppeld dat deze zelf als hulpverlener optreedt – bijv. doordat hij de burger voor eenvoudige zaken in rechte kan vertegenwoordigen.

Een andere vorm is dat de overheid – bijvoorbeeld waar gespecialiseerd aanbod te kort schiet – advocaten in loondienst neemt. Het zelf voorzien in aanbod is een methode om (zo nodig) te zorgen dat iedereen in een twee partijen model daadwerkelijk toegang tot rechtshulp heeft.

Ingeval de overheid de rol van aanbieder aanneemt, is er nog steeds sprake van een twee partijen model. De gesubsidieerde rechtsbijstand wordt dan in natura verleend.

Wel is het dan denkbaar dat de burger feitelijk of formeel wordt beperkt in de keuze van hulpverleners. Dat kan een punt van zorg zijn in verband met onafhankelijkheid van de hulpverlening. Er zullen waarborgen moeten zijn om te verzekeren dat de hulpverlener in loondienst onafhankelijk van zijn werkgever diensten verricht voor de burger.

Een aandachtspunt bij zelfvoorziening is te zorgen dat voor de eigen aanbieders dezelfde regels gelden als voor private partijen, ingeval er concurrentie tussen beide mogelijk is. Hier is een check nodig op de toepasselijkheid van de thematiek “Markt en Overheid” in de Mededingingswet. Als er spanning tussen eigen voorziening door de overheid en private aanbieders kan ontstaan moeten de spelregels objectief, transparant en controleerbaar zijn.

Als de overheidsaanbieders geen concurrentie hebben van private partijen is het wenselijk om via een vorm van benchmarking te zorgen voor voldoende prestatie- en vergelijkingsprikkels. Op die manier kan de overheid het eigen aanbod scherp houden.

Publieke taak 7: het organiseren van eigen aanbod door het optreden als werkgever van hulpverleners.

13. Driepartijenmodel.

Een tweepartijenmodel is een aanpak waarbij het tot stand komen van transacties rond een dienst in het (semi-)publieke domein aan vrager en aanbieder wordt overgelaten. De publieke belangen worden dan aangestuurd door de overheid als toezichthouder. Via regulering en toezicht – en dus via hiërarchische weg, moet het marktproces in goede banen worden geleid.

Een driepartijenmodel gaat een stap verder. De asymmetrie tussen vragende en aanbiedende partij wordt opgelost door een derde partij te organiseren.

Verzekering

De derde partij kan worden gepositioneerd als agent van de burger/consument. De gebruikelijke figuur is een (sociale) verzekeraar. De publieke stelselbelangen worden omgezet naar een zorgplicht van de verzekeraar aan de burger. Hij moet zorgen dat er voor de burger goede toegang tot rechtshulp is.

Complicerende factor is dat het stelsel dan naar een figuur van verzekering wordt gevormd, wat tot een individuele verzekeringsplicht leidt, tot premiereregels (geen differentiatie, want dat levert ook toegangsproblemen op), dat maakt een risicoverevening nodig. Ook leidt een verzekeringsplicht tot risico's van wanbetaling.

Is een verzekeringsstelsel in vorm te geven zonder deze uitvoeringsproblemen? Dat zou kunnen bij een verzekering van rechtswege, waarbij de premie niet door de burger zelf wordt betaald. Denk aan de Wet op de langdurige zorg. In feite wordt "verzekering" dan een voorziening. Daarmee verdwijnt mogelijk ook het interessante kenmerk van consumentenkeuze tussen verzekeraars, en van nuttige concurrentie. Het element van risicodragendheid is dan ook moeilijker te realiseren. Voor goede prikkels tot efficiënt gedrag is het nodig dat de derde partij financieel risico loopt.

Om zeker te zijn over de mogelijkheden lijkt het goed om te verkennen of de derde partij-verzekeraar realiseerbaar is.

Een variant van een verzekeringsmodel is om een prikkel te geven aan burgers zich bij een private rechtsbijstandsverzekeraar te verzekeren. Te denken is aan

- een lagere toegangsdrempel voor de eerste lijn voor verzekerden
- het eerst moeten aanspreken van een rechtsbijstandverzekering voordat beroep kan worden gedaan op gesubsidieerde rechtsbijstand
- geen gesubsidieerde rechtsbijstand voor domeinen waar private verzekeraars dekking bieden.

Dit biedt geen soelaas voor de domeinen straf, asiel, maar het verkleint wel het publieke domein van het stelsel. Voor de overblijvende rechtsgebieden kan dan de figuur van inkoper (hierna) worden toegepast.

Inkoper

De derde partij kan ook worden neergezet als inkoper en agent van de overheid. Het leidend motief is hierbij de betaalbaarheid van de rechtshulp – en in de slipstream ook effectiviteit en doelmatigheid.

Kenmerkend is dat er een forse transitie moet komen van de huidige rechtshulp met grote focus op advocatuur, naar het maximaal benutten van de routes en – vooral – van andere manieren van werken, inzet van andere disciplines, taakdifferentiatie, samenwerken, beloningssystemen. Via het organiseren van marktmacht aan de inkoopzijde kan hier beweging worden afgedwongen.

Een inkoper kan via aanbestedingsmodellen actief regisseurs in het leven roepen, of afdwingen dat er voor specifieke domeinen preferred suppliers komen. Hij kan schaal organiseren bij de inkoop, en zorgen dat de huidige beloningssystemen worden vervangen door aanneemsommen. Hij kan per domein en dus specialisatiegebied sturen op gebruik van de meest effectieve aanpak in combinatie met schaal.

In elk geval als tijdelijke transitie-voorziening is een inkooprol een optie die meer zicht biedt op budgettaire beheersbaarheid dan de hiërarchische sturing.

Door als inkoper op te treden maakt de overheid zichzelf in directe zin verantwoordelijk voor de realisatie van publieke belangen: dit model is meer interventionistisch dan model 2 en beoogt via directere manieren van sturen tot realisatie van publieke doelen te leiden².

Een kernpunt is hoe je een overheidsinkoper risicodragend maakt: dat is als gezegd voorwaarde voor een maximale prestatieprikkel. Dit is een punt voor verder onderzoek. Ook de klant/consumentgerichtheid is een punt. De inkoper heeft een zorgplicht naar de burger maar is een technisch en formeel een verlengstuk van de overheid die budgetten wil beheersen. Hoe kan de inkoper voldoende burgergericht zijn.

In het licht van deze vragen is verder te verkennen of het model van de inkoper op verschillende manieren kan worden ingevuld:

- Centrale overheidsinkoper: landelijk
- Decentrale overheidsinkoper: regio's

² Een nog sterkere sturing is zelfvoorziening: overheid biedt de rechtshulp in natura aan, in plaats van een private marktpartij. Het model van 2 partijen is in deze zin paradoxaal, omdat het lijkt dat de overheid op afstand blijft; toch kan zij er in dit model voor kiezen om (deels) zelf aanbieder te zijn.

- Decentrale inkoper: andere overheden, bijv. gemeenten, voor onderdelen of rechtsgebieden: denk aan schulden, huur, echtscheiding.
- Concessie, die wordt getenderd bij private partijen. Dan is belangrijk om de prestatie eisen aan die partijen scherp te stellen en daarop toezicht uit te oefenen.

De meest interessante optie lijkt die van de uitbesteding aan private partijen die een concessie verwerven en daarbij de beste prikkels krijgen voor scherpe inkoop. Dit staat of valt met het vermogen van de overheid om een goed contract te sluiten, dat de publieke taak garandeert voor de laagste kosten.

In een driepartijen model zou er geen tariefregulering en normtijdregulering (zie model 2) hoeven te zijn. We gaan er hier van uit dat een rol als directe marktspeeler wenselijk is voor de publieke doelen. Ofwel: door een inkooprol realiseren we betere tarieven en prestaties dan langs de indirecte weg van model 2. Tariefregulering is in model 3 dan ook een terugvaloptie: als er sprake is van verkeerd gebruik van marktmacht door de inkoper of door marktmacht van aanbieders, kan het nodig zijn om faire tarieven tot stand te brengen: dat is een taak voor de regulator/toezichthouder interveniëren.

In dit model is er publieke taak nummer 8: de inkooprol. De overheid benoemt zichzelf hier als marktpartij, een speler, zoals de burger en de aanbieder.

14. Vergelijking twee- en driepartijen model

Waarin verschillen beide modellen van elkaar?

In het tweepartijenmodel wordt er voor gekozen dat er een markt met twee partijen is. De asymmetrie wordt met regulering en toezicht aangepakt. De burger heeft relatief meer vrijheid om zelf zijn aanbieder (van een route) te kiezen.

De regeldruk is aanzienlijk omdat er zowel tariefregulering als uitgebreide regulering van de routes moet zijn.

De realisatie van beleidsdoelstellingen verloopt waarschijnlijk geleidelijk.

In het driepartijenmodel creëert de overheid een derde speler om haar beleidsdoelen snel te realiseren. Door een speler met inkoopmacht neer te zetten dwingt zij andere aanbodmodellen af. Het driepartijen model kiest voor het organiseren van schaalvoordelen niet individueel, maar een "bundel" behandelingen in te kopen, of met ketens (preferred suppliers) zaken te doen. Ook aanbesteden/veilen kan alleen als je een inkooprol organiseert in de markt.

De keuze tussen 2 of 3 partijen is dus eigenlijk zoals indertijd met telecom en energie in de jaren '90. Daar heeft de overheid gekozen voor een "marktmakersrol". Die komt erop neer dat je met engineering de machtsverhoudingen geforceerd naar een nieuw evenwicht brengt.

Het twee partijen model is "lasser faire" omdat je relatief weinig druk zet op de asymmetrische machtsverhouding tussen burger/aanbieder. Of die verandert hangt af van het gedrag van deze twee partijen. Dat stelsel hebben we feitelijk op dit moment. Het drie partijen model creëert een nieuwe speler. Het doel daarvan is om de primaire beleidsambities (toegang, effectiviteit, efficiëntie en budgettaire beheersing) te realiseren. Het belangrijkste motief om hiervoor te kiezen is tempowinst.

De budgettaire beheersing is in een 3 partijen model sterker, omdat de inkoper ook budgetverantwoordelijkheid krijgt en zijn machtspositie kan inzetten om goede deals te realiseren.

15. Leenfaciliteit

Boven de inkomensgrens kunnen burgers van het stelsel gebruik maken, maar wel op basis van (zoveel mogelijk) marktconformiteit. De all-inclusive benadering houdt in dat de effecten van het stelsel qua effectiviteit en efficiëntie ook beschikbaar zijn voor zzp'er en bovenmodale inkomens, die niet minder dan degenen onder de inkomensgrens tegen asymmetrische machtsverhoudingen met de aanbieders aanlopen. Het verschil is dat zij de (lagere dan normale) kosten zelf moeten betalen. Om hun toegang te borgen is er een leenstelsel. Daarbij worden de totale kosten van

rechtshulp voorgeschoten en in termijnen terugbetaald. Alleen bij evident onvermogen worden deze kwijtgescholden. De kosten voor de leenfaciliteit kunnen worden omgeslagen over de gebruikers.

De leenfaciliteit is als eerder gemeld publieke taak nummer 6.

16. Budgettaire beheersing

Voor het schatten van de budgettaire effecten is een modelmatige berekening nodig, waarin ook schattingen worden gemaakt van de doelmatigheidswinst in de routes en van de gedragseffecten van aanbieders en van burgers.

Op dit moment zijn de volgende effecten te noemen als kwalitatieve factoren die tot budgettaire beheersing leiden:

- Substitutie naar nulde en eerste lijn
- Intake: brede voorziening, triage en verwijzing als voorwaarde voor toegang tot stelsel
- Routes (lichte interventie, escalatie (dosering), best practice, substitutie, taakdifferentiatie, multidisciplinaire samenwerking)
- 2 partijen model (lichte variant): tariefregulering en toezicht
- 3 partijen model (zware variant): sturing op routes door inkoopfunctie
- Onafhankelijke toezichthouder (routes, tarief, toezicht)
- Eigen bijdragen op basis van percentage van kosten
- Leenstelsel

In een 2 partijenmodel wordt het budget beheerd door een overheidsuitvoerder. Dit is een open einde model. Eventuele maatregelen bij overschrijding in t:

- een tariefkorting in t+1
- geen subsidie voor bepaalde rechtsgebieden en uitbreiding van het leenstelsel.

In een 3 partijenmodel wordt het budget beheerd door de inkoper. Die heeft de opdracht om binnen budgettaire grenzen te blijven. Bij overschrijding in t:

- wordt een MBI (macro beheersingsinstrument) toegepast, een korting

17. Besturing

In het stelsel zijn er de volgende publieke taken:

- 1: routes
- 2: indicatiestelling
- 3: subsidie uitbetalen
- 4: tarieven vaststellen
- 5: toezicht op de naleving
- 6: leenfaciliteit
- 7: eigen aanbieder van hulpverlening
- 8: inkoper

Welke taken zijn combineerbaar, welke functiescheiding is wenselijk? En welke mate van onafhankelijkheid van politieke en lobby-invloed is nodig?

De volgende taken hangen inhoudelijk samen: De routes (taak 1), tarieven (taak 4) en toezicht (taak 5). Dit zijn regulerende en toezichthoudende taken. Deze moeten in onafhankelijkheid worden vervuld. Denk aan een ZBO. Het is wel zaak dat deze consulteert met stakeholders.

Daarnaast zijn er uitvoerende financiële taken. Dat zijn indicatie (vaststelling of iemand recht heeft op toegang tot stelsel, taak 2), uitbetalen subsidie (taak 3) en leenfaciliteit (taak 6). Deze taken kunnen door een ambtelijke dienst worden verricht – als de onafhankelijkheid van taak 2 zwaar weegt, is de ZBO vorm een optie.

In het twee partijenmodel is de mogelijke noodzaak van een eigen aanbieder. Hiermee wordt de overheid marktpartij. Dat is een zelfstandige functie die niet is te combineren met de andere twee organisaties. Deze is er niet in het driepartijenmodel.

In het drie partijen model is er de inkoper. Het optreden van inkoper maakt de overheid tot marktpartij (PM uitdiepen of verzekering realiseerbaar is). Deze taak kan niet worden gecombineerd met de andere twee taken. Het gaat hier om een nieuwe ontwikkeltaak die dedicated aandacht vraagt. Verder leidt combinatie tot rollenconflict. De overheid kan niet tegelijk marktpartij en regulator/toezichthouder zijn en – in mindere mate – evenmin marktpartij en uitvoerder.

Mevrouw 10.2.e
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Dienstencentrum, IUC (Inkoopuitvoeringscentrum)
Afdeling Servicepunt Inkoop (SPI) N.16
Postbus 18580 | 2502 EN | Den Haag
10.2.e @minvenj.nl

Amsterdam, maandag 19 maart 2018

Betreft: Bijgestelde offerte Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"
Uw kenmerk: Offerteaanvraag 10100025852 - dd 27 feb 2018.

Geachte mevrouw 10.2.e,

Bij deze doen we graag een aangepaste offerte voor de voorbereiding en begeleiding van een serie sessies uitmondend in een congres in het kader van het Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand", waarbij we nu ook de begeleiding van het congres offren.

Uw vraag

De kern van uw vraag is dat we samen een proces vormgeven dat een paar doelen dient:

- Nieuwe energie genereert in een veld dat gekenmerkt wordt door een zekere mate van frustratie en onvrede;
- Bouwstenen levert voor nieuwe richtingen (inhoud, technologic, bekostiging, e.d.);
- Enig draagvlak voor die bouwstenen;
- Het bestaand budget voor de gesubsidieerde rechtsbijstand respecteert.

POLICY DESIGN STUDIO
VERONESESTRAAT 2
NL 1077 RB AMSTERDAM

M +31 6 10.2.e
INFO@POLICYDESIGNSTUDIO.NL
WWW.POLICYDESIGNSTUDIO.NL

IBAN NL58 ABNA 0411 4084 29
BTW NL107844722B01
KVK 61557080

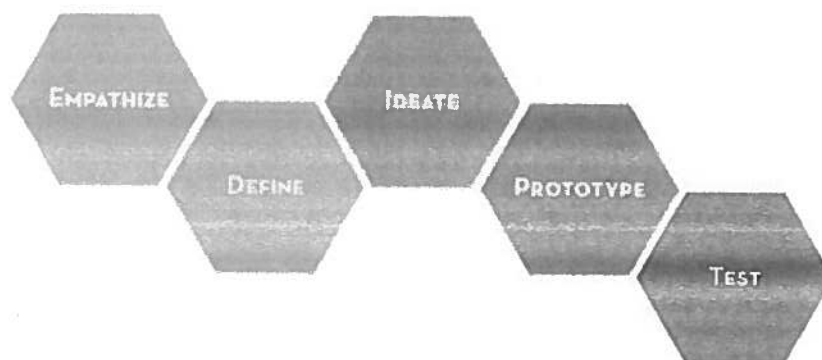
Ons voorstel

Het basisingrediënt in ons voorstel is om de selectie die u voor ogen staat van ongeveer 100 deelnemers uit het veld samen aan het ontwerpen te krijgen voor wat een volgende stap kan zijn. Door hen samen aan het denken en ontwerpen te zetten, doen we een paar essentiële interventies:

- We benutten de gezamenlijke denk- en verbeeldingskracht die in het veld aanwezig is;
- We verleggen de aandacht van wat er allemaal mis is, naar hoe mensen het graag zouden willen;
- We voorkomen dat mensen in de positie geraken waarin ze kunnen 'achterover leunen' en schieten op de dingen die het ministerie als nieuwe wegen naar voren brengt;
- Er ontstaat volautomatisch een begin van draagvlak voor de nieuwe wegen die in dit proces ontwikkeld gaan worden.

Om dit te realiseren, hanteren we de ontwerpmethodiek van de Stanford Design-school. De methode onderscheidt vijf stappen (zie figuur 1) die groepjes van ongeveer 10 personen in betrekkelijk kort bestek leidt via een gezamenlijk gevoelde urgentie naar een voorstel (prototype). De stappen zorgen voor gestructureerd gesprek, waarin eerst wordt gekeken voor wie iets nieuws gaat worden ontwikkeld (empathize), daarna de ontwerpvraag wordt afgebakend (define), in de derde stap creëren de deelnemers samen een groslijst van min of meer losse ideeën (ideate), deze ideeën vormen de bouwstenen voor een eerste concept van een voorstel (prototype) dat vervolgens in de vijfde en laatste stap getest en verbeterd kan worden. Een dergelijke sessie neemt tussen de drie en vier uur in beslag.

2

Figuur 1 Vijf stappen methode van ontwerp. Bron: Stanford D-school

Met een totaal deelnemersaantal van 100 betekent dit in beginsel 10 deelsessies die elk leiden tot een prototype van een voorstel. De gedachte is om een eerste serie van vier ontwerpessies te beleggen om een globaal ontwerp op te leveren en aansluitend een serie van zes sessies te organiseren met nadere specifieke ontwerp opdrachten. De aldus ontstane

(deel)prototypes kunnen vervolgens geïntegreerd worden tot één samenhangend voorstel voor nieuwe wegen in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Een klein redactieteam kan deze slag maken en het resultaat voor verdere verbetering nog een keer terugleggen bij de deelnemers.

De gedachte is vervolgens het eindresultaat in een werkconferentie voor te leggen aan alle genodigden/deelnemers van de ontwerpessies. Het precieze format voor de werkconferentie wordt samen met opdrachtgever ontwikkeld, maar globaal gaat het om de volgende ingrediënten:

- Plenaire presentatie waarin de urgentie van een nieuw voorstel wordt geschetst en aansluitend het ontwerp zoals dat uit de ontwerpessies is gekomen
- Gesprek aan 10 à 12 tafels: dit is het hart van de werkconferentie, we inventariseren de voors en tegens van het voorstel en vragen mensen om suggesties om tekortkomingen nog te verbeteren c.q. barrières te overwinnen.
- Plenair delen van de waarnemingen en suggesties en een beeld creëren van vervolgstappen.
- De werkconferentie beslaat één dagdeel.

Deze opzet betekent dat een gespreksformat voor de tafels moet worden ontwikkeld en dat gespreksleiders voor de tafels moeten worden aangezocht en geïnstrueerd. Tevens zal er per tafel verslag worden gelegd.

3

Punten voor nader overleg

De precieze vraagstelling voor de sessies kan net het verschil maken tussen een gevoel bij deelnemers dat ze voor een karretje worden gespannen of het gevoel dat er serieuze nieuwsgierigheid is naar hun ideeën. We besteden hier graag samen met opdrachtgever expliciet aandacht aan.

Een gedachte is bijvoorbeeld om als input voor de sessies een klein aantal (vier?) casus te beschrijven van typische conflicten waar we nieuwe wegen van overheidssteuning voor zoeken.

De samenstelling van de deelnemersgroepen kan van invloed zijn op zowel de creativiteit van als het draagvlak voor de resultaten. We bespreken graag samen met de opdrachtgever de optimale samenstelling van de deelnemers.

De samenstelling van een redactieteam zoals hiervoor genoemd, kan ook gevoelig liggen bij het veld. We begroten het nu als een activiteit waar opdrachtgever zelf een belangrijk aandeel in heeft, maar er zijn wellicht ook andere mogelijkheden denkbaar.

Tenslotte is het van belang om samen te bekijken hoe we zo effectief mogelijk de resultaten publiek maken – door de specifieke opzet van de slotconferentie, kamerbrief en dergelijke.

Planning

Een globale planning ziet er als volgt uit:

- Week 1 en 2: redactieteam samenstellen, uitnodigingen versturen, etc.
- Week 4 en 5: uitnodigingen voor de werkconferentie uitdoen. Ontwerpsessies voorbereiden
- Week 5, 6 en 7: ontwerpsessies houden, verslagen maken en rondsturen aan deelnemers
- Week 8: conceptvoorstel opstellen en voorleggen aan deelnemers
- Week 9 of 10: verwerken nagekomen suggesties, afronden voorstel
- Week 11 of 12: werkconferentie om het resultaat te testen en verder aan te scherpen.

Kosten

De tabel geeft de kosten voor een serie van 10 bijeenkomsten met elk ongeveer 10 deelnemers (bijeenkomsten kunnen parallel gehouden worden – dwz met ongeveer 20 deelnemers en twee moderators).

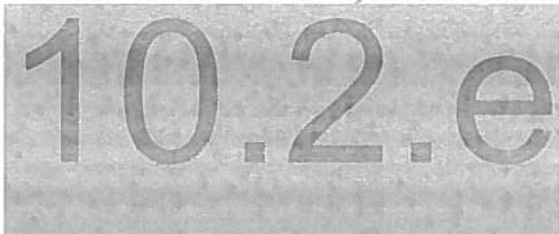
Omschrijving	dagdelen PDS	dagdelen ministerie
deelnemers identificeren en uitnodigen	1	12
sessies voorbereiden	1	
sessies begeleiden	12	
verslaglegging (incl aanwezigheid verslaglegger)	2	12
samenhangend voorstel construeren	4	8
feedback verwerken	2	2
eindresultaat opleveren	2	2
werkconferentie voorbereiden, incl. instructie per tafel	6	8
werkconferentie modereren en verslagleggen	2	20
werkconferentie resultaten verwerken	4	4
Totaal dagdelen	36	68
kostprijs per dagdeel (excl BTW)	€ 700	
kosten excl BTW	€ 25.200	
kosten incl BTW	€ 30.492	

Voor meer of minder bijeenkomsten (van max. 12 deelnemers) komt er een dagdeel PDS bij, resp. gaat er een dagdeel af. De bedragen zijn inclusief reistijd, onkosten, etc. Niet

inbegrepen zijn eventuele kosten voor locatie en catering. In alle gevallen geschiedt declaratie op basis van daadwerkelijk gemaakte uren.

Mocht u meer informatie wensen, dan staan we graag tot uw beschikking,

Hartelijke groet,

Organisatie en bemensing

De Policy Design Studio is een initiatief van Krijn van Beek en Henk Gossink. Krijn van Beek zal opereren als hoofdaannemer en projectleider. Tevens zal hij optreden als een van de twee moderatoren van de ontwerpessies, als tweede moderator kan dan optreden zijn collega Henk Gossink. Zij zijn beiden ervaren begeleiders van complexe ontwerp- en besluitvormingsprocessen.

Krijn van Beek (1963) is oprichter van de Policy Design Studio. Hij heeft als strategiemakelaar, bestuurder en ondernemer een brede ervaring in het verbinden van overheid, wetenschap, media, civil society en bedrijven.

Hij was eerder directeur Strategie van Veiligheid en Justitie, secretaris van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), directeur van Infodrome (denktank voor ICT en samenleving) en oprichter van Denktank 2100. Hij begon zijn carrière bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), studeerde wiskunde en is gepromoveerd in de economie.

“Strategie is ontdekken waar je heen wilt en wegen vinden daar naartoe. De kern van strategieontwikkeling schuilt in het verbinden van mensen, doelen, kennis en creativiteit.”

Henk Gossink (1969) is compagnon van de Policy Design Studio en directeur van de KNAP-Academie. Opleid in bestuurskundige theorieën.

Achtereenvolgens was hij onderzoeker van stedelijke vraagstukken, adviseur bij het ontwikkelen van wijkaanpak bij DSP-groep, communicatieadviseur en collegewoordvoerder voor de gemeente Haarlemmermeer, opleider van bestuurders en ambtenaren en coach bij Publiek Domein. Hij heeft zich gespecialiseerd in het opleiden en begeleiden van publieke bestuurders.

In zijn vrije tijd werkt Henk aan een proefschrift over veranderdrift in het publieke domein, onder de werktitel 'Verlangen naar Verandering'.

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e S.C. - BD/DRB
Onderwerp: RE: Factuur Policy Design Studio inz redesign stelsel rechtsbijstand
Datum: dinsdag 4 september 2018 15:34:30

---

akkoord

Van: 10.2.e BD/DRB
Verzonden: dinsdag 4 september 2018 15:24
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
CC: 10.2.e BD/DVB/BA
Onderwerp: FW: Factuur Policy Design Studio inz redesign stelsel rechtsbijstand
Henrike, Wil jij d.m.v. een reply op deze email akkoord geven op deze factuur die 10.2.e heeft ingestuurd voor het werk dat 10.2.e en hij hebben gedaan mbt de sessies en de conferentie? Komt overeen met de offerte (daar zat de conferentie nog niet in, maar lijkt me wel redelijk).
Dank!

Van: 10.2.e BD/DVB/BA
Verzonden: dinsdag 4 september 2018 13:23
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: Factuur Policy Design Studio inz redesign stelsel rechtsbijstand
Hoi 10.2.e
Graag ontvang ik z.s.m. een akkoord op bijgaande factuur van Policy Design Studio inzake de opdracht Redesign stelsel rechtsbijstand.
Ik hoor het graag van je.
Groet,
10.2.e

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e, S.C. - BD/DRB
Cc: 10.2.e, BD/DFBC/FBC
Onderwerp: RE: io 40100018713 ontoereikend
Datum: dinsdag 3 juli 2018 15:05:59

akkoord

Van: 10.2.e - BD/DRB

Verzonden: dinsdag 3 juli 2018 13:33

Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB

CC: 10.2.e - BD/DFBC/FBC

Onderwerp: FW: io 40100018713 ontoereikend

Henrike, zou jij akkoord willen geven op de factuur voor het 10.2.g, 10.1.c ?
 Het uiteindelijke bedrag is iets hoger dan was opgenomen in de inkooporder o.b.v. de offerte (E10.300 i.p.v. 9.000) dus is er een nieuw akkoord van jou nodig - akkoord op deze mail is voldoende.

Dank je! Groeten 10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DFBC/FBC

Verzonden: dinsdag 3 juli 2018 12:29

Aan: 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: io 40100018713 ontoereikend

Beste 10.2.e

We hebben de factuur van 10.1.c, 10.2.g ontvangen betreft de conferentie Rechtsbijstand van 25 juni jl. in het 10.2.g, 10.1.c.

Echter is de huidige inkooporder 40100018713 niet volledig toereikend en dient deze opgehoogd te worden.

De inkooporder is aangemaakt voor €9000,- op basis van het geschatte bedrag, opgenomen in het bestelaanvraagformulier.

Gefactureerde bedragen:

- Factuur 1801200 van 20 juni (aanbetaling 75%). Deze is reeds betaald.
Bedrag: € 6800,-
- Factuur 1801270 van 2 juli. Bedrag: € 3509,07.
- Totaal: € 10.309,07

Er kan nog €2200,- worden afgeboekt op de inkooporder.

Voor het overige bedrag €1309,07 moet ik een nieuwe regel (aan de inkooporder) maken. Hiervoor ontvang ik graag een akkoord van Henrike Karreman.

Zie in de bijlage de betreffende documenten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Senior Adviseur Bedrijfsvoering
 Preventiemedewerker

.....
Afdeling Financiën en Bedrijfsvoering, Interne Bedrijfsvoering

Directie Financiën, Bedrijfsvoering en Control

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving

Ministerie Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Kamer 10.2.e
 Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
 M 06 10.2.e

10.2.e @minvenj.nl

www.rijksoverheid.nl/venj

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
 .....

Van: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Onderwerp: RE: Offerteaanvraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"
Datum: dinsdag 20 maart 2018 21:34:25
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Akkoord!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e BD/DRB 10.2.e @minvenj.nl>
Datum: dinsdag 20 mrt. 2018 19:04
Aan: Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB 10.2.e @minvenj.nl>
Onderwerp: FW: Offerteaanvraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"

Henrike, hierbij de aangepaste offerte incl. conferentie -- zou je daar akkoord op willen geven? Ik zie geen rare dingen volgens mij.

Dank, 10.2.e

Van: 10.2.e (PDS) [mailto:10.2.e@policydesignstudio.nl]

Verzonden: maandag 19 maart 2018 16:21

Aan: 10.2.e BD/DC/INKOOP

CC: 10.2.e - BD/DRB

Onderwerp: RE: Offerteaanvraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"

Geachte mevrouw 10.2.e

Hierbij stuur ik u een bijgestelde offerte voor de offertevraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand".

Mocht u nadere info wensen dan kunt u mij altijd bereiken op onderstaand adres,

Hartelijke groet, 10.2.e

Policy Design Studio

10.2.e

+31 - 6 - 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

10.2.e

Van: 10.2.e PDS)

Verzonden: donderdag 1 maart 2018 16:32

Aan: 10.2.e - BD/DC/INKOOP'

CC: 10.2.e - BD/DRB'

Onderwerp: RE: Offerteaanvraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"

Geachte mevrouw 10.2.e,

Dank voor uw bericht, met veel plezier sturen we u hierbij onze offerte,

Hartelijke groet, 10.2.e

POLICY DESIGN STUDIO

10.2.e

+31 6 10.2.e

10.2.e@policydesignstudio.nl

<http://policydesignstudio.nl>

@10.2.e

Van: 10.2.e . - BD/DC/INKOOP [mailto:10.2.e @minvenj.nl]

Verzonden: dinsdag 27 februari 2018 13:44

Aan: 10.2.e @policydesignstudio.nl' 10.2.e @policydesignstudio.nl>

CC: 10.2.e . - BD/DRB <10.2.e @minvenj.nl>

Onderwerp: Offerteaanvraag 10100025852 - Programma "Redesign stelsel rechtsbijstand"

Urgentie: Hoog

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij nodigt de Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR), van het Ministerie van Veiligheid en Justitie u uit, om een offerte uit te brengen voor onderstaande opdracht.

Opdrachtschrijving

In het kader van het programma rechtsbijstand, wordt er een conferentie georganiseerd voor partijen binnen en buiten het stelsel van rechtsbijstand. Deze conferentie wordt voorafgegaan aan diverse sessies om de partijen al van tevoren bij elkaar te brengen en in gesprek te laten gaan.

Doel van de offerteaanvraag is om een partij te contracteren die ons gaat helpen met de inhoudelijke vormgeving van de sessies en de conferentie en die zorgt voor verslaglegging in de vorm van een samenvatting van de opgehaalde ideeën.

Opdrachtnemer dient kennis te hebben van:

- Out-of-the box werkvormen en —methodes om open gesprekken en stimuleren

Competenties:

- Creatief, out-of-the-box
- Communicatie: aansprekend, visueel.

Eisen:

- Ervaring met soortgelijke opdrachten: vraagstukken met politieke lading in een complex krachtenveld
- Ervaring met vormgeven en uitvoeren van interactieve, inspirerende sessies
- Ervaring met procesbegeleiding van co-creatie, vormgeven van interactieve en inspirerende sessies om mensen bij elkaar te brengen

Start en einddatum opdracht

Zo spoedig mogelijk tot na de conferentie (conferentie wordt eind maart gehouden)

Contactinformatie

Uw contactpersoon over de inhoudelijk invulling en verdere wensen is, mevrouw 10.2.e tel. 06-10.2.e , e-mail: 10.2.e @minvenj.nl

Algemene Rijks(inkoopvoorwaarden)

Indien n.a.v. deze procedure wordt overgegaan tot gunning van de opdracht zijn op deze opdracht de ARVODI-2016 (Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van Opdrachten tot het verrichten van Diensten) van toepassing met uitdrukkelijke en volledige terzijdestelling van de Algemene Voorwaarden van de leverancier. Bij gunning zal de opdracht wordt vastgelegd in een bij de ARVODI-2016 behorende inkooporder.

Vertrouwelijkheid

Tevens attenderen wij u erop dat u vertrouwelijkheid dient te betrachten met betrekking tot alle informatie betreffende de offerteaanvraag. De gedurende de procedure verkregen informatie mag uitsluitend ten behoeve van de realisatie van de gevraagde offerte worden gebruikt.

Uw offerte

Wij verzoeken u uw offerte te baseren op de bovenstaande criteria en deze te motiveren.

De volgende onderwerpen dienen terug te komen in de aangeboden offerte:

- Begroting van de kosten, uw offerte dient uit te gaan van een vaste prijs voor deze opdracht. (Alle eventueel genoemde uurtarieven dienen exclusief BTW en 'all-in' te zijn. Dit houdt in dat bijvoorbeeld - maar niet uitsluitend – dat de volgende aspecten inclusief zijn: loonkosten, werkgevers- en sociale lasten, reiskosten, woon - werk verkeer, verblijfskosten, kosten voor het gebruik van apparatuur, kosten voor materialen en middelen en alle overige indirecte kosten).
- Plan van aanpak en/of opzet
- Benodigheden voor/van de opdrachtgever.

Graag bij alle correspondentie, ons kenmerk 10100025852 vermelden.

Ik verzoek u uw offerte zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk vrijdag 02-03-2018 vóór 16:00 u. te versturen naar 10.2.e @minvenj.nl.

Indien u nog vragen heeft of als u niet voornemens bent een offerte in te dienen, hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Adviseur Inkoop

.....
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Dienstencentrum, IUC (Inkoopuitvoeringscentrum)
Afdeling Servicepunt Inkoop (SPI) 10.2.e
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 18580 | 2502 CN | Den Haag
.....

Mobiel 06-10.2.e
Email: 10.2.e@minvenj.nl
Email SPI: @minvenj.nl
Website: <http://www.rijksoverheid.nl/venj>
.....

Woensdag afwezig

.....
Voor een veilige en rechtvaardige samenleving
.....

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

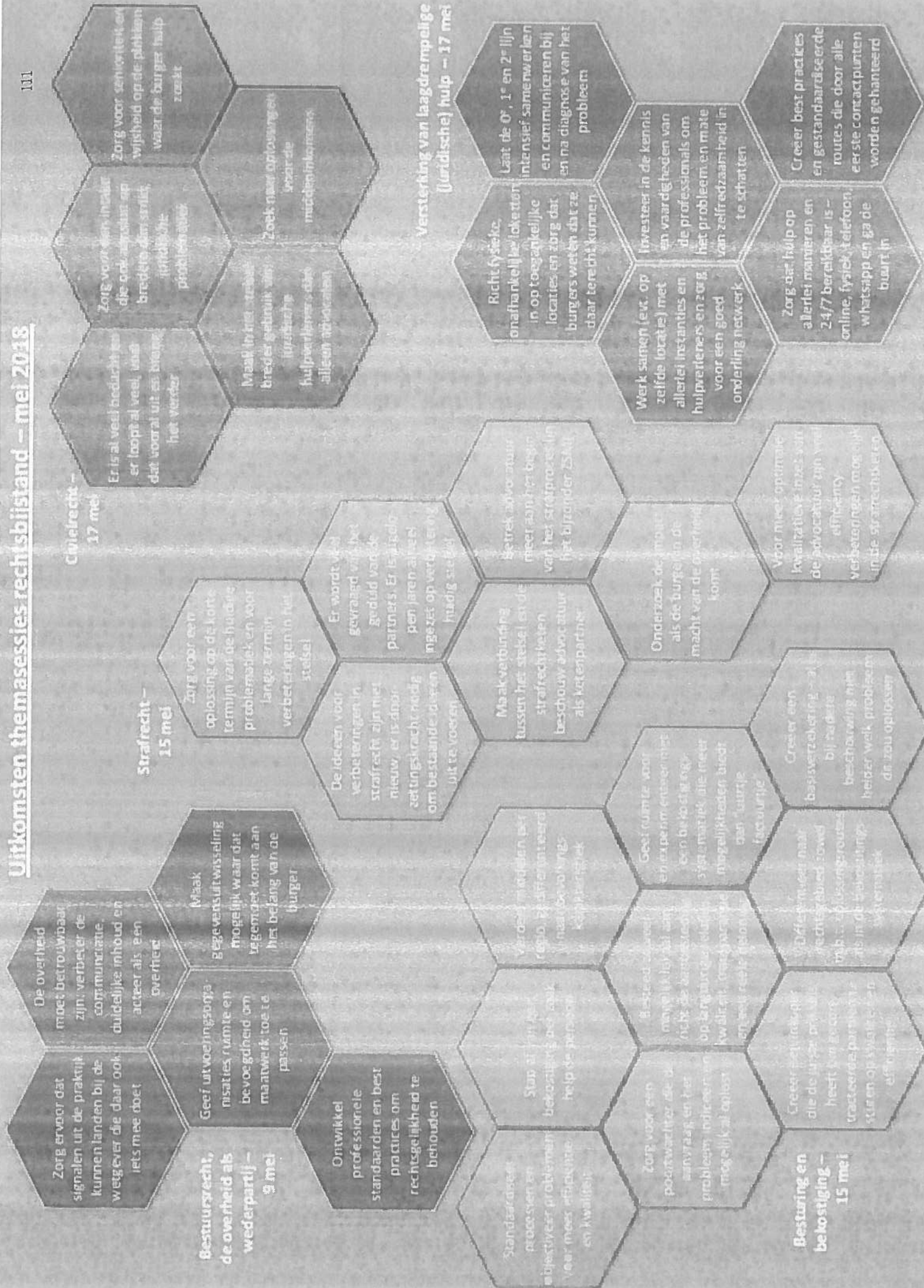
Ministry of Justice and Security

Wat	Kosten (totaal, in euro inclusief BTW)
Inhuur Policy Design Studio (begeleiding, voorbereiding van negen sessies en de conferentie)	30.492
<i>Algemene sessies</i>	
Bijeenkomst Rotterdam 3 april 2018	773,05
Bijeenkomst Zwolle 6 april 2018	785,59
Bijeenkomst Den Bosch 9 april 2018	0
Bijeenkomst Amsterdam 10 april 2018	0
<i>Themasessies</i>	
Bijeenkomst Utrecht (bestuursrecht)	0
Bijeenkomst Den Haag 15 mei 2018 (bekostiging en besturing)	961,50
Bijeenkomst Utrecht 15 mei (strafrecht)	0
Bijeenkomst Utrecht 17 mei 2018 (twee zalen i.v.m. twee parallelle bijeenkomsten)	1.089,10
<i>Conferentie</i>	
Huur locatie plus alles daar	8.946,25
Productie filmpje	9.885,70
Inhuur eventementenbureau JenV	4.625

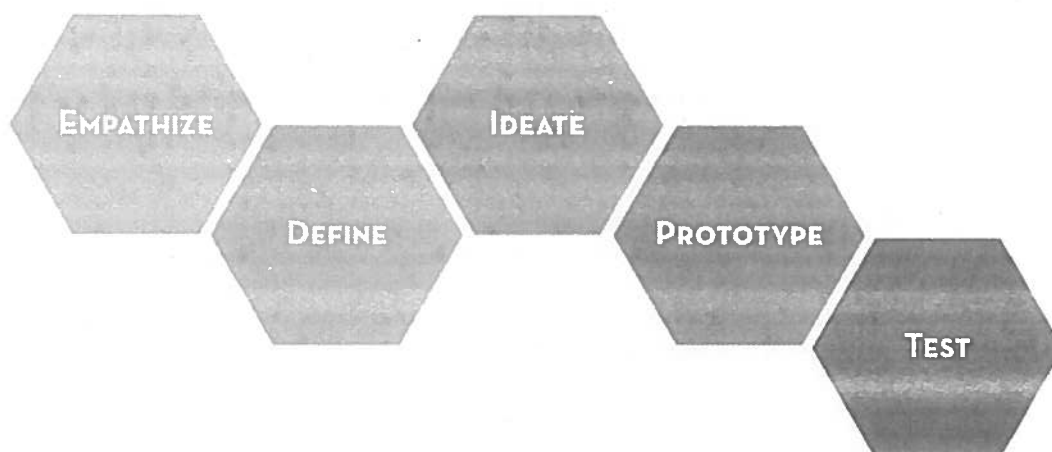

Ontwerpsessie nieuw stelsel Rechtsbijstand

Programmateam Rechtsbijstand

3 april 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rules. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze eerste sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Belang van een goede intake en triage door degene aan wie als eerste de hulpvraag wordt gesteld of die een hulpvraag identificeert (fysiek, telefonisch, of online);
  - Tijdig identificeren van een hulpvraag of die voorkomen levert veel op;
  - Differentieer daarbij naar het soort vraag, het soort (rechts)gebied en de mate van zelfredzaamheid van de persoon die voor je staat;
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Bezie daarbij met lokaal of regionaal organiseren van (rechts)hulp voordeel biedt.
  - Laat de (overheids)vervuiler betalen voor het veroorzaken van een beroep op rechtsbijstand. Zowel op niveau wetgever, als uitvoeringsinstantie.
- Bij de vormgeving van de herziening van het stelsel van rechtsbijstand zijn twee zaken tot slot van groot belang. In de eerste plaats is het belangrijk dat (ook) de sociale advocatuur kan innoveren. In de tweede plaats is het nodig dat rechtsbijstandverleners kunnen investeren in het leveren van kwaliteit.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden sociale advocaten genoemd, die ontevreden zijn over beloning, kwaliteit, of experimenteerruimte, maar vooral ook rechtszoekenden, die één of meer problemen ervaren waarvoor ze hulp zoeken. Overeenkomsten in de aangedragen voorbeelden zijn de onzekerheid bij de rechtszoekende over wat hem of haar boven het hoofd hangt, de complexiteit waarmee hij of zij geconfronteerd wordt in combinatie met het eigenbelang van de instituties waarmee hij of zij te maken krijgt, en het feit dat noch vraag noch antwoord altijd in eerste instantie juridisch is, maar dat uiteindelijk bij niet interveniëren altijd wordt. Als inzichten komen naar voren het belang dat de sector kan vernieuwen en het nu bestaande gebrek aan ruimte om innovatie vorm kan geven; de notie dat kwaliteit voor de rechtszoekende alleen te realiseren is door te investeren in degene die kwaliteit levert; dat niet iedereen in dezelfde mate zelfredzaam is; en dat regie over (al dan niet juridische) problematiek op persoonsniveau ontbreekt.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt aangetekend hoe relevant het is of moet zijn of het probleem door rechtszoekende zelf veroorzaakt is; in hoeverre we vandaag spreken over wel draagkrachtige kwetsbare rechtzoekenden; en worden de budgettaire kaders, die als gegeven voor de sessie zijn neergezet, ter discussie gesteld – is bijvoorbeeld niet meer de vraag die eigenlijk gesteld wordt, hoe te zorgen dat het stelsel minder wordt belast. Ook wordt opgemerkt dat er verschillende overheden zijn, dat de term ‘conflict’ wellicht vervangen moet worden door ‘probleem’, dan wel of het (alleen) conflicten met de potentie om juridisch te worden betreft; en dat relevanter is wat de overheid kan doen om te voorkomen dat minder draagkrachtigen in een conflict terecht komen, met name in de wetgeving. Daarnaast komt aan de orde wat de rol van de overheid eigenlijk is of zou moeten zijn in dit dossier, al wordt daarbij ook gesteld dat daarover voldoende richtinggevende jurisprudentie bestaat. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - De rol van de overheid: belangrijk om heel kritisch naar de eigen regelgeving te kijken, en naar de versnippering en verkokering in de uitvoering. Wetgeving is de oorzaak van juridische problemen. Wellicht overwegen kosten voor de rechtsbijstand neer te leggen bij het ‘veroorzakende departement’ als prikkel om eenvoudiger wetten op stellen, en bij de ‘veroorzakende organisatie’ als prikkel om de uitvoering zo gebruiksvriendelijk mogelijk te stroomlijnen. Als voorbeeld wordt de aardgasproblematiek in Groningen aangehaald: de overheid veroorzaakt beroep.
  - Maatwerk: lijkt duurder, maar is dat waarschijnlijk niet. Belangrijk om verschillende typen rechtszoekenden te onderscheiden, namelijk degenen die in principe zelfredzaam zijn als ze slim van instrumenten worden voorzien; degenen die normaal zelfredzaam zijn, maar nu gerichte hulp nodig hebben, en degenen die bij de hand genomen moeten worden. Investeer op alle drie die groepen, in gelijke mate, en maak het stelsel toegankelijk voor alle groepen. Een dergelijke slimme en gedifferentieerde aanpak betaalt zich terug. Differentieer ook naar soort vraag.
  - Perspectief: belangrijk dat een interventie niet alleen een probleem uit het verleden of heden herstelt, maar ook perspectief biedt en/of voorbereidt op de toekomst. Dat perspectief zou bij voorkeur in een heel vroeg stadium moeten worden geboden waar de voorliggende casuïstiek integraal wordt benaderd. Hoe eerder een goede inschatting wordt gemaakt op basis van kennis en expertise van wat er aan de hand is, hoe beter de weg kan worden gewezen naar hoe er uit te komen.
  - Intake: voor vreemdelingen is een loket vroeg in het proces vanzelfsprekender beschikbaar. Dat is anders bij andere rechtzoekenden. Zonder duidelijk ‘point of entry’ is ook ingewikkelder om te bepalen waar de regiefunctie moet worden belegd. Daarbij speelt ook een rol dat in een dorp de voorzieningen, en daarmee het punt waar de rechtzoekende het eerste aanklopt, anders zijn dan in een stad. In dat

verband wordt gewezen op het belang van een brede toegankelijke herkenbare eerste lijn. Dat roept discussie op: niet altijd is de eerste lijn de eerste betrokkene. Zo er al een herkenbare 'voorkant' is, zoals sociale raadslieden, dan wordt daarop bezuinigd. In een nieuw stelsel werkt het onderscheid tussen eerste en tweede lijn beperkend. Kijk naar een generalistische en niet te geïnstitutionaliseerde intake (telefoon, fysiek, via internet) met een breed team waarnaar doorverwezen kan worden. De 'klant' meldt zich niet altijd daar waar je verwacht (wellicht zelfs actief opzoeken met data-analyse). Weinig enthousiasme voor een poortwachter. Wel van belang is 'wederzijdse triage', waarbij advocaten ook doorverwijzen naar andere hulpverleners als dat meer in het belang van de rechtzoekende is.

- Positie advocatuur: vastgesteld wordt dat sociaal advocaten door blijven gaan, tegen een te lage vergoeding, met steeds minder ondersteuning en nieuwe aanwas. Aan de orde komt de vraag of de regels die de NOvA hanteert nuttig en nodig zijn in deze tijd, of dat deze regels wellicht innovatie en nieuwe toetreders, of de multidisciplinaire samenwerking, tegenhouden. Daarnaast zou beloning gericht moeten zijn op het bereiken van resultaat door het leveren van kwaliteit, niet op het voeren van procedures. Identificeer goede resultaten en wat kwaliteit is (o.a. voldoende opleiding) en vertaal dat in een adequate beloning. Als kanttekening bij het voorgaande wordt opgemerkt dat kwaliteit een investering vereist, waarvoor nu de middelen ontbreken. Op nieuwe toetreders bestaat geen toezicht, zoals de lokale dekens dat wel houden op de advocatuur. Ook is kwaliteit niet als randvoorwaarde voor deze ontwerpsessie benoemd, maar de budgettaire kaders en het EVRM wel. Beloon het genereren van kwaliteit. Daarnaast wordt het 'preferred supplier'-model genoemd als mogelijk perspectief.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

- *Prototype 1*

Kwaliteit aan het begin van het proces bepalend; uitgangspunt: een zuiver stelsel.

- Triage vormgeven zoals in de zorg, inclusief prioriteren, op de inhoud van het conflict: wat is een snelle, passende interventie en is die juridisch?
- Onderscheid naar het type persoon (altijd hulp, voordoen, of zelfoplossend)

Laat oplossen lonen: beloon preventie en haal de perverse prikkels uit systeem;

Bevorder de solidariteit: laat grote kantoren door een fonds een bijdrage leveren; laat de vervuiler betalen en presenteert de rekening; een brede volksverzekering.

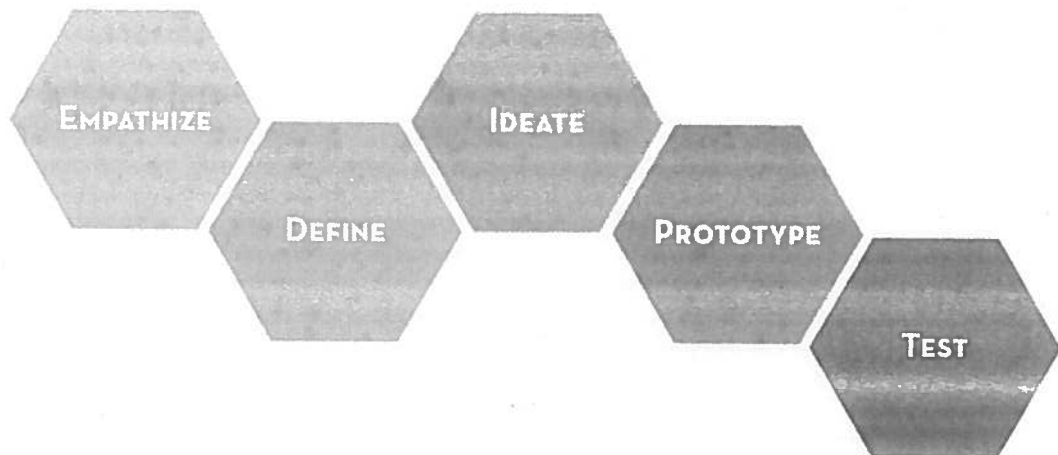
- *Prototype 2*

Zorg voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een klant en neem de belangentegenstelling tussen advocatuur en juridisch loket weg. Daarbij kan het Juridisch Loket als een brede eerste lijn naar veel meer alternatieven kijken; de aansluiting op de tweede lijn vindt plaats d.m.v. een warme overdracht door professionals onderling en is complementair. Zorg dat de rechtzoekende niet steeds opnieuw de situatie hoeft uit te leggen en dat het niet uitmaakt waar hij aanklopt.

- *Prototype 3*

Een maatwerkmatrix is een goede methode om je interventies vorm te geven, gericht op het perspectief van de gebruiker en niet van het systeem. Neem daarbij de verschillende rechtsgebieden en de verschillende mate van zelfredzaamheid in ogenschouw en baseer daarop de wenselijke inrichting. Laat daarnaast de vervuiler betalen, bijvoorbeeld door een doorrekening van het adviescollege toetsing regeldruk of het CPB, om consequenties en kosten in kaart te brengen en daarmee om gedragseffecten bij de veroorzaker te bewerkstelligen.

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze tweede sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Het belang van een eerste intake, waarbij de intaker het probleem van de burger integraal bekijkt en doorverwijst naar de meest aangewezen hulpverlener.
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Beloon samenwerking tussen verschillende domeinen en hulpverleners.
  - Zorg voor mogelijkheden voor de sociale advocatuur om te (blijven) innoveren en daarmee kwaliteit te kunnen (blijven) garanderen.
  - Verzamel meer data over problemen en succesvolle oplossingsrichtingen en richt je processen daarnaar in.
  - Bundel problemen om ze efficiënter en sneller op te kunnen lossen.
  - Laat de (overheids)vervuiler betalen voor het veroorzaken van een beroep op rechtsbijstand.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden kinderen genoemd, die lijden onder de scheiding van hun ouders of de thuissituatie die daardoor ontstaat en kinderen in het vreemdelingenrecht die lijden onder de problematiek van hun ouders; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; laaggeschoolde mensen die verkeerd worden bejegend door werkgevers; families waarbij diverse generaties met dezelfde problematiek kampen; mensen die de overheid vastzet op verdenking van een strafbaar feit moeten onafhankelijke bescherming krijgen tegen de overheid; mensen met wie het voorheen goed ging maar die door een samenloop van omstandigheden in allerlei juridische ellende terecht komen; voor de advocaat die veel meer tijd aan zaken spendeert dan waarvoor er wordt uitbetaald en wiens takenpakket enorm is toegenomen en ook vaak dingen omvat buiten de juridische werkzaamheden.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Startpunt is de rechtszoekende en zijn vraag. De eerste hulpverlener moet integraal kijken wat er nodig is om het probleem op te lossen. Integratie van het sociale en juridische domein zodat problemen integraal kunnen worden bekeken. Het doel is rust, duidelijkheid en volgens een van de deelnemers ook een stuk berusting – de burger moet van de rechtshulpverlener te horen krijgen wanneer procederen niet de beste oplossing is in de omstandigheden van dat geval. Zorg dat er door middel van een cliëntvolgsysteem en het bijhouden van meldhistorie inzicht ontstaat in hulpvragen en mogelijke oplossingen. Standaardisatie, best practices en bundelen van problematiek leidt tot meer efficiëntie en snellere oplossingen. Beloon de oplossing, niet het proces. De overheid moet voorzien in hulp om haar complexe processen te begrijpen of moet de processen simplificeren en goede informatie verschaffen. Advocaten moeten betaald krijgen naar het werk dat ze daadwerkelijk uitvoeren.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt aangetekend dat 'probleem' hier beter is dan 'conflict' en wordt de vraag gesteld of de overheid alles zelf moet doen of dat het regels mag stellen. Het budgettaire kader wordt besproken, waarbij wordt aangegeven dat dit kader onhaalbaar is. Er moet worden ingezet op kwaliteit en binding met het stelsel, niet alleen van de advocaat. Bij een adequate vergoeding zullen rechtshulpverleners zorgen voor kwaliteit en het op peil houden van kennis. De huidige vergoedingen dwingen advocaten soms om meer toevoegingen aan te nemen dan wenselijk zou zijn, waarbij de client soms de dupe is. Daar kan ook de overheid iets in betekenen, door digitale bibliotheken beschikbaar te stellen. Cijfers geven aan dat het aantal advocaten die toevoegingen doen afneemt en dat dit steeds vaker eenmanskantoren zijn. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Regie: er een regisseur nodig, iemand die het totaaloverzicht houdt en die kwaliteitseisen stelt aan alle rechtshulpverleners.
  - De rol van de overheid: uitvoeringsorganisaties moeten nog meer problemen oplossen door de telefoon te pakken om onnodige escalaties te voorkomen. Toch procederen? Dan ook betalen. De overheid zou zelf ook gebruik moeten maken van sociale advocaten in plaats van

commerciële advocaten. Mogelijkheid is om de dekking van verzekeraars voor procedures door overheidsorganen in te trekken wanneer er onvoldoende is ondernomen door het bestuursorgaan om het op een andere manier op te lossen.

- Nuldelijn: informatie aan de voorkant is belangrijk voor de groep die wel zelf problemen (deels) kan oplossen, voorbeeld is Rechtwijzer. Zet daarbij in op middelen die de doelgroep gebruikt, zoals Facebook (dmv live communities) of andere social media. Zorg voor een goed preventienetwerk om mensen heen, die kunnen signaleren als er problemen dreigen te ontstaan.
- Intake: de eerste fysieke hulpverlener moet integraal kijken en moet de burger kunnen doorverwijzen naar de hulpverlener die het beste bij het probleem past. Elke intake moet dezelfde stappen doorlopen. De wijkteams en het Juridisch Loket moeten volledig integreren om die holistische blik mogelijk te maken. Bundel soortgelijke zaken om snelle en efficiënte afhandeling mogelijk te maken. Ook de advocaat moet triage doen wanneer de burger daar aanklopt. Beloon samenwerking, met geld of in natura (bijvoorbeeld toegang tot kennisbanken). Zorg voor een speciaal fysiek echtscheidingsloket, met o.a. voorlichting over de gevolgen van een scheiding voor kinderen door deskundige medewerkers. Schaf het diagnosedocument af (onnodige handelingen terwijl de advocaat het best kan inschatten wat wel en niet werk voor een advocaat is).
- Innovatie advocatuur: kwaliteit hangt ook samen met mogelijkheden om te innoveren/mee te gaan met ontwikkelingen. Rol voor de overheid: help startups om dingen voor deze sector te ontwikkelen en stel bijvoorbeeld tools en middelen beschikbaar voor advocaten wanneer zij voldoen aan de eisen van de Raad. Er zit voordeel in schaalvergroting: grotere advocatenkantoren of verenigingen met geld koppelen aan sociale advocatuur.
- Technologie: data-based law, verzamel data over problemen en oplossingsrichtingen om op basis daarvan processen in te richten. Zorg voor meer transparantie op de markt: vergroot het inzicht voor burgers in aanbod en kwaliteit van juridische dienstverlening. Deel kennis en ervaring en zet een deel van het budget in om de rechtshulpverlener en rechtszoekende sneller kennis te geven over de waarschijnlijke uitkomst.
- Financieel: besteed passende rechtshulp aan, ook de advocatuur – geef toegang voor een beperkte groep (bv 100 per 4 jaar). Opgemerkt wordt dat de Raad voor rechtsbijstand dit eigenlijk effectief al doet door het stellen van kwaliteitseisen aan advocaten om in het register te komen. Differentieer naar wel of geen verzekeraar rechtsgebied, met een hogere eigen bijdrage wanneer het verzekeraar is.
- Er wordt ook nog opgemerkt dat er in dit proces van ontwerpen, ook aan burgers gevraagd zou moeten worden wat hen zou helpen of ze mee te laten ontwerpen.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Verbeter de intake:

- Intaker moet informatie ophalen, op juridisch, sociaal en psychologisch vlak (aansluiten bij wijkteams?) en moet inzicht hebben in mogelijke oplossingsrichtingen en culturele aspecten die mogelijk meespelen.
- Huisartsfunctie, met mensen om zich heen
  - Kennis van behandelplannen en best practices
  - Hoogopgeleid, academisch geschoold
- Oplossingsrichting verschilt per hulpvraag

Richt oplosstraten in: spreekuren over bepaalde thema's met experts die problemen direct oplossen.

Zorg voor hulp aan professionals om kennis en ervaring op te doen en op niveau te houden.

Maak een beslisboom via internet zodat burgers zelf bepaalde zaken alvast kunnen oplossen waarbij wordt gedifferentieerd naar redzaamheid.

Prototype 2

Zorg voor een regisseur (rol voor de overheid om dit op te zetten). Als de intake op een centrale plek gebeurt en de routes daar worden uitgezet, kan je ook meer met data om te kijken hoe de snelheid is, de kwaliteit van dienstverlening etc. – een soort permanente feedbackcyclus.

Het proces moet meer oplossingsgericht zijn: meer dan alleen doorspreken van de opties, maar gericht op mensen bij elkaar brengen. Bv. inzet van een buurtrechter: zonder advocaten erbij. Dat lever een zeer hoge klanttevredenheid op door de snelle doorlooptijden en beslissing. Zorg voor een prikkel om de beste oplossing voor de klant te zoeken.

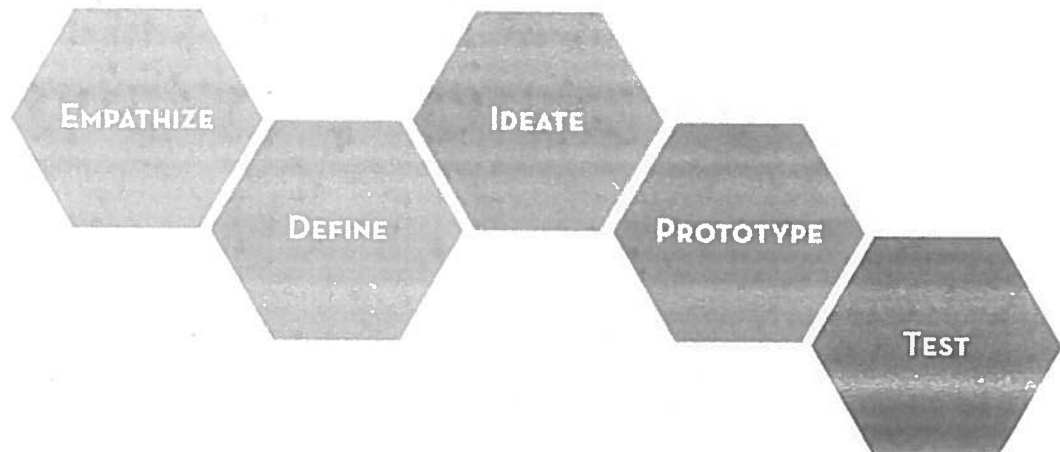
Via tools moet de burger, met hulp van de hulpverlener, online/per app of in persoon naar een bepaalde oplossing worden geleid. De tool moet verschillende opties geven: voor een oplossing maar ook qua hulp (mediation, oplosstraat o.i.d.). De rechtszoekende houdt de keuze om te kiezen voor een bepaalde oplossingsrichting - maar sommige dingen vallen dan niet meer binnen de toevoeging (toegang tot het recht moet wel gegarandeerd blijven).

Bundel zaken en rechtshulpverleners: dat laatste zorgt voor meer sociale binding en samenwerkingsverbanden om kennis te delen d.m.v. een virtueel kantoor of coöperatie.

• *Prototype 3*

Investeer aan de voorkant, sluit aan bij sociale wijkteams die veel dingen heel goed en pragmatisch oplossen, vaak zonder dat daar een advocaat aan te pas hoeft te komen. Betekent wel dat de doelgroep mogelijk groeit, doordat sommige mensen die eerst niet in het stelsel zaten, daar nu wel in komen.

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In de derde sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Organiseer op lokaal niveau hulp aan de voorkant, om eerder in te grijpen en daarmee ook problemen te voorkomen.
  - Zorg voor multidisciplinaire, zeer toegankelijke loketten waar een intaker het probleem integraal bekijkt, indien mogelijk oplost en anders doorverwijst naar de meest aangewezen hulpverlener.
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Betrek, waar nodig, advocaten al in een vroeg stadium bij de mogelijke oplossing.
  - Beloon advocaten voor het vinden van een oplossing (maatwerk), niet voor procederen.
  - Kijk als overheid kritisch naar je eigen processen en maak deze simpeler en duidelijker.
  - Creëer meer mogelijkheden voor gezamenlijk oplossen (door de overheid zelf en voor rechters).

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden rechtszoekenden genoemd, die gaan scheiden, geen idee hebben hoe dat aan te pakken en geen vertrouwen hebben in de rechtspraak en de advocatuur; mensen met wie het voorheen goed ging maar die door een samenloop van omstandigheden in allerlei juridische ellende terecht komen; mensen die in juridische procedures (met de overheid) terecht komen terwijl een telefoontje de zaak zou hebben opgelost; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; mensen die worden rondgepompt tussen hulpverleners die niet met elkaar communiceren; de ongewenst verklaarde vreemdeling, die van diverse kanten door de overheid wordt belaagd, ook niet terug kan naar het land van herkomst, waarbij de procedures ook niets oplossen behalve dat ze tijd opleveren en die wel overal toevoegingen voor nodig heeft; de burger die geen juridisch probleem had, maar door het gebrek aan hulp in eerdere fases, nu wel juridische problemen heeft. Tot slot mensen die dringend bescherming nodig hebben in hele ingewikkelde zaken, bijvoorbeeld in geval van OTS/ uithuisplaatsingsproblematiek, waarbij het voorbeeld wordt genoemd van een geval waar elke zes maanden een nieuwe gezinsvoogd wordt benoemd waarvoor er niet gebeurt in het gezin en de rechter uiteindelijk zich gedwongen voelt tot uithuisplaatsing waar dan weer tegen geprocedeerd moet worden terwijl betere hulp dit echt had kunnen voorkomen. Ook worden advocaten genoemd, die eigen geld bijleggen om zaken te kunnen voeren voor hun cliënt. Maar ook de cliënt in de schuldsanering die eronder lijdt dat zijn advocaat snel en makkelijk geld wil verdienen.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. De rechtzoekende moet advies/duidelijkheid krijgen hoe het probleem op te lossen is, over zijn rechten en plichten en advies over hoe in contact te komen met de andere partij. Er wordt gepleit voor een blended oplossing: zowel de juridische als de sociale problematiek bekijken en aanpakken. Zorg voor professionele hulp voor mensen met schulden. De overheid moet de complexiteit van toeslagen aanpakken, dit zorgt voor veel problemen. Een concreet voorstel is om mogelijkheden te creëren om eerder dan op zitting met de betrokken partijen (OM, advocaat en bijvoorbeeld de Kinderbescherming) er uit te kunnen komen – bij civiel mag je nog schikken op zitting maar bij straf bijvoorbeeld niet.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt de vraag gesteld of 'conflict' hier wel het goede woord is. Het budgettaire kader wordt besproken, waarbij wordt aangegeven dat er hoe dan ook meer geld bij moet: hetzij vanuit een JenV potje, hetzij vanuit een ander potje. Daarbij zou breder gekeken moeten worden dan alleen het stelsel van rechtsbijstand, de huidige kosten van de schuldenproblematiek zijn 2 miljard, daar zou geld overblijven (voor rechtsbijstand?) als dat anders wordt aangepakt. De rol van de overheid zelf wordt benadrukt, dat er allerlei situaties zijn waarin de overheid van diverse kanten de druk op burgers opvoert en zaken voert die het onderliggende probleem niet oplossen. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Genoemd worden:
  - Informatieuitwisseling: Zorg dat partijen goed kunnen samenwerken door informatie-uitwisseling over wie de rechtzoekende is en wat diverse instanties al hebben gedaan met en voor die persoon.

- De rol van de overheid: geef uitleg over wat de consequenties zijn van een bepaalde beslissing en wees helder over waarom keuzes worden gemaakt (voorbeeld van een gemeente die procedeert om jurisprudentie te verkrijgen). Zorg dat je als overheid toegankelijk bent (straatjurist?), ga dicht bij de burger zitten en laat mensen binnenkomen zonder vooraf ingevulde formulieren. Versimpel het recht. Verkort doorlooptijden bij de rechtbank.
- Rol van advocatuur/professionals: de rol zoals hier vandaag uitgesproken, is het bij elkaar brengen van mensen. Het idee dat advocaten zich alleen met juridische problematiek bezig (moeten) houden, is misschien wel achterhaald? Dat betekent dat advocaten misschien wel meer moeten kunnen, breder opgeleid zijn. Daar moet ook ruimte voor zijn in het proces bij de rechter. De rollen van advocatuur en rechter moeten echt in het probleemoplossende zitten – een problem solving rechter?
- Zorg voor overzicht: er wordt een parallel gesuggereerd met fietsberaad.nl, een platform waar alle betrokken overheden kennis delen en ontwikkelen voor fietsbeleid. Ze hebben bijvoorbeeld uitgezocht wat er door gemeentes etc. aan fietsbeleid wordt uitgegeven (toevallig ook 400miljoen). De helft gaat naar het aanleggen van goede fietsroutes; een deel naar fietsstallingen bij stations. De waarde van een fiets is toegenomen omdat het routenetwerk zo goed is. Mooi citaat: als er wegwijzers (vgl. 'voorlichting') nodig is, dan zijn de routes niet goed. Fietsberaad belichaamt op een bepaalde manier het grotere geheel en helpt de spelers in het netwerk om hun rol zo soepel mogelijk te kunnen vervullen.
- Intake: zorg voor meer (lokaal georganiseerde) hulp aan de voorkant, om eerder in te grijpen en daarmee ook problemen te voorkomen. Maak problemen niet direct juridisch van aard (als ze dat niet zijn). Laat bijvoorbeeld eerst het Juridisch Loket de intake doen en kijken wat zij kunnen oplossen. Maak meerdere loketten per stad en in meer steden dan nu het geval is, o.b.v. data waar de doelgroep zich bevindt. De intaker heeft een poortwachtersfunctie: het moet laagdrempelig maar wel professioneel zijn. Zorg voor een holistische benadering van de rechtszoekende: het zijn mensen die ergens niet uitkomen. Werk vraaggericht, niet aanbodgericht. Meer samenwerking tussen allerlei partijen die om de burger heen draaien is nodig, en het hulpaanbod moet dichtbij zijn. Betrek de advocatuur bij de intake (op een structurele manier), dat vereist wel wederzijds vertrouwen. Maak gebruik van de specifieke waarde van de advocaat, die kan dingen tegen de cliënt zeggen die van andere (rechts)hulpverleners misschien minder worden aangenomen.
- Kwaliteit advocatuur: laat advocaten voor maximaal twee rechtsgebieden toevoegingen aanvragen. Stel (nog) hogere eisen aan inschrijvingen bij de Raad voor specialismen. Werk niet-functionerende advocaten of hulpverleners er uit: met slechte hulp is de rechtszoekende uiteindelijk veel slechter af (en kost de samenleving uiteindelijk ook meer).
- Technologie en innovatie: creëer de ambitie om gezamenlijk de juiste behandeling te ontwikkelen voor bepaalde types (veel voorkomende) problemen. Certificeer deze en zorg dat ze worden uitgevoerd door de juiste professionals. Zo kun je ook evidence based gaan werken. Zet in op technologisch innovatie.
- Financieel: zorg voor betaling door maatwerk in plaats van een vaststaand aantal punten per zaak. Zorg dat een rechtsbijstandsverlener een vergoeding op schaal 12 verdient. Betaal

goed voor de goede dingen: nu wordt procederen goed beloond, maar meestal heb je niet zoveel aan procederen, veel meer aan het bij elkaar brengen van mensen. Voeg budgetten samen om problemen op te lossen. Kijk bij de intake of er andere mogelijkheden zijn, zoals een rechtsbijstandsverzekering of lidmaatschap van een vakbond.

- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Vang mensen eerder op d.m.v. een 'Hulpwinkel' in de wijk waar diverse professionals zitten die gezamenlijk verstand hebben van maatschappelijk werk, mediation, werk en gezin (let op de dubbelrol van de overheid, die ook je kind weg kan halen), juridische en financiële zaken – en die zich ook probleemeigenaar voelen. De helft van de problemen kan ter plekke worden opgelost en de andere helft wordt doorverwezen.

Zorg ook voor een digitale tool voor mensen die online vaardig zijn.

Prototype 2

Eerder is beter: bied in een vroeg stadium de juiste hulp en haal in die fase ook de advocatuur er al bij.

Pak problemen minder formeel aan, zorg voor meer mogelijkheden op het gebied van mediationachtige oplossingen en breid de mogelijkheden voor een rechter uit om zaken informeel af te doen. De rechter kan altijd nog beslissen als de gemaakte afspraken toch niet worden nagekomen.

Rol van de overheid: zorg ervoor dat ambtenaren/afdelingen weten wat de kosten zijn van bezwaar en beroep. Daardoor zullen ze ook meer bereid zijn om mee te denken, wanneer een advocaat namens de cliënt belt om een probleem gezamenlijk op te lossen.

Beloon (=betaal) de advocatuur voor het vinden van een oplossing vóór de gang naar de rechter en voor betrokkenheid in eerdere fases.

Prototype 3

Creëer een 'poortwachtersgroep': een multidisciplinair specialistisch team dicht bij de burger in de vorm van een buurthuisconcept, waar de diagnose wordt gesteld en waar oplossingen worden bedacht die passen bij de burger (maatwerk, past bij wat ze kunnen en willen). Voorbeeld hiervan is de veiligheidshuizen. Kijk voor welke rechtsgebieden burgers zich kunnen verzekeren.

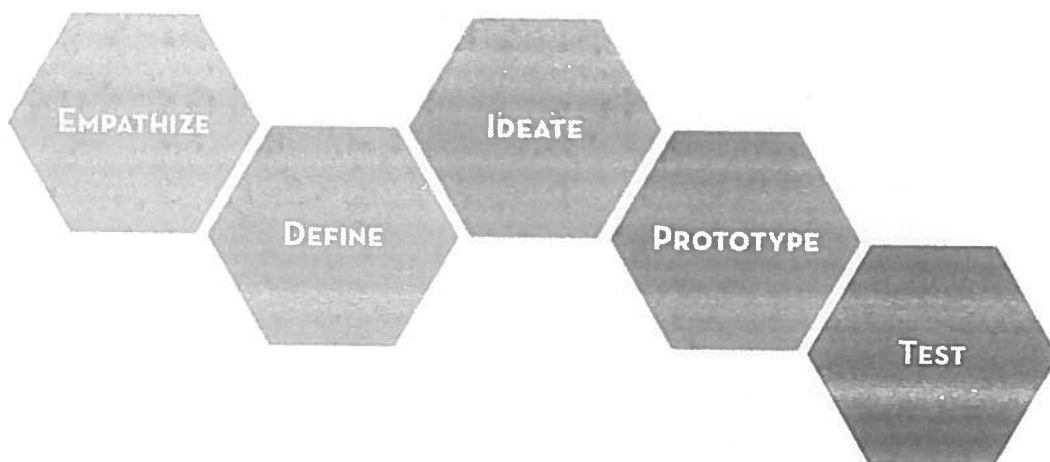
Maak gebruik van big data om inzicht te krijgen in de problematiek en succesvolle oplossingsrichtingen.

Ook bij mediation in strafrecht/ZSM worden zaken vroegtijdig afgedaan; daarbij wordt wel als risico genoemd dat er steeds meer buiten de rechter om wordt geregeld, en in sommige gevallen ook zonder advocaat – dit kan een risico zijn voor de rechtszoekende.

Duidelijke rode draad bij alle drie de prototypes is de multidisciplinaire versterking aan de voorkant.

Als laatste wordt nog toegevoegd dat doorrekening van dit alles nog nodig is, maar dat de gedachte is dat er een besparing volgt uit vroegtijdige oplossing van problemen. Het zou kunnen dat de totale maatschappelijke kosten door bovenstaande maatregelen niet lager worden.

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In de vierde sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Voorkomen is beter dan genezen: zet stevig in op preventie en snelle feedbackloops om problemen direct aan te kunnen pakken.
  - Garandeer laagdrempelige (en fysieke) toegang tot rechtshulpverleners.
  - Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Laat de vervuiler betalen (departementen en uitvoeringsorganen).
  - Beloon advocaten voor het vinden van een oplossing (maatwerk), niet voor procederen.
  - Kijk als overheid kritisch naar de eigen processen en maak deze simpeler en meer op het individu gericht.
  - Gebruik technologie om toegang tot het recht te verschaffen en om data over problemen en processen te verzamelen.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden rechtzoekenden genoemd, die geen vertrouwen hebben in het rechtssysteem; de burger die zijn probleem graag zelf op wil lossen, maar niet precies weet hoe; burgers die zich melden bij het Juridisch Loket maar waar het onderliggende probleem niet aan bod komt door tijdtekort of onvoldoende kennis; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; mensen die verstrikt raken tussen instanties die niet met elkaar communiceren en verschillend (tegengesteld) beleid voeren; de burger die geen juridisch probleem had, maar door het gebrek aan (gecoördineerde) hulp in eerdere fases, nu wel juridische problemen heeft; de burger die buiten het huidige stelsel valt, maar tegenover iemand staat die wél recht heeft op een toevoeging; de rechtzoekende die in 2050 geen sociale advocaat meer kan vinden, omdat die er niet meer zijn; de burger die recht heeft op een toevoeging i.v.m. laag inkomen; de meneer die digibeeft is en met een grote tas ongeopende brieven bij het Juridisch Loket komt. Ook worden advocaten genoemd, die zich onbetaald toch inzetten voor mensen die rechtsbijstand nodig hebben voor zaken waarvoor geen toevoeging wordt afgegeven.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Rechtsbijstand moet niet op zichzelf worden gezien, maar binnen het geheel van hulpverlening aan hulpzoekende burgers. Informatieverschaffing aan de voorkant kan problemen voorkomen. De eerste lijn moet worden versterkt, de kwaliteit is nu te wisselvallig. Differentiatie in hulpverlening is essentieel: wie heeft wat nodig? Toegang tot het recht kan worden vergroot door middel van technologie. Er is een gebrek aan leercyclus: de oorzaken van de problemen waar mensen mee kampen, worden onvoldoende aangepakt – we dweilen met de kraan open.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Als het budgettaire kader van JenV en de instroom gelijk blijven, en gezien het grote aandeel straf- en bestuursrecht zal dat grotendeels het geval zijn, dan is deze vraag niet te beantwoorden zolang er alleen wordt gekeken naar het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. De rekening van wetgeving waarover veel wordt geprocedeerd, zou bijvoorbeeld bij dat ministerie neergelegd moeten worden (vervuiler betaalt). Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Preventie: het gaat zeker om toegang tot het recht, maar misschien nog wel meer om het voorkomen van de problemen – zorg dat de fouten überhaupt niet worden gemaakt, dan hoef je ook geen problemen op te lossen.
  - Regie: zorg voor het delen van kennis binnen de keten een regievoerende partij, met casemanagers die regie op een client voeren. Er wordt heel hard gewerkt door alle partijen, zonder dat er overzicht is wie wat doet en iedereen is bezig met een deeloplossing. Trek lessen uit de inrichting van de zorg: de keten komt bijeen om over één specifieke patiënt te praten en af te stemmen wie wat doet. Veiligheidshuizen als voorbeeld. Vertrouw elkaars diagnose en expertise, durf zaken aan elkaar over te laten zodat er voor echt moeilijke zaken meer tijd (en kwaliteit) is. Tijdgebrek zorgt ervoor dat er geen regie wordt gepakt. Zorg voor gelegenheden (structureel?) waar betrokken professionals elkaar ontmoeten en weten te vinden.
  - De rol van de overheid: investeer in kwaliteitsverbetering bij overheden op decentraal niveau, dat wil zeggen, neem goede juristen in dienst om te voorkomen dat er fouten worden gemaakt met regelgeving. Verzamel informatie (van sociaal raadslieden, advocaten etc.) over de gevolgen van regelgeving en handel dan waar nodig om problemen op te lossen. Laat vervuilende departementen betalen voor ingewikkelde wetgeving en uitvoeringsorganen (zoals het OM) betalen voor onnodig

gevoerde zaken. Zorg voor processen die bijdragen i.p.v. tegenwerken: bijvoorbeeld dat het UWV per maand een bedrag kan innen i.p.v. zeven terugvorderingen per jaar. Zorg dat de overheid leert: geld eisen van mensen waarvan informatie aantoont dat ze het niet hebben, betekent heel veel ellende voor de burger en hoge kosten voor de rechtsbijstand. Toegang tot het recht moet door de overheid worden geregeld (en betaald), de kosten moeten niet bij allerhande wederpartijen worden neergelegd.

- Beloon (=betaal) voor het bereiken van oplossingen: in de tweede lijn gesprekken voeren wanneer dat mogelijk is om procedures te voorkomen – daar wordt nu voor bestraft met onthouding van toevoeging (bv. echtscheiding, als je er samen uit komt, dan wordt je met drie punten gekort). Stop met vergoeding op basis van aparte vooraf gedefinieerde maatstaven: er is vaak sprake van meerdere samenhangende problemen.
  - Intake: er moet goede toegang zijn tot de sociaal raadslieden en het Juridisch Loket, de burger moet zich heel snel en laagdrempelig kunnen wenden tot rechtshulpverleners – dat moet als eerste worden gewaarborgd en dan komt de rest wel. Versterk de eerste lijn, tot en met procederen. Dedigitaliseer voor mensen die dat nodig hebben: zorg ervoor dat er fysieke loketten zijn (ook voor mensen in minder bevolkte omgevingen), zodat burgers die niet zo digitaal zijn daarheen kunnen en er hulpverleners zijn die kunnen schiften tussen juridische en andere problematiek. Sluit daarbij aan bij dorpshuizen of andere laagdrempelige bestaande voorzieningen. Maak gebruik van *mobility mentoring*; een methode die cliënten stapsgewijs uit hun probleemsituatie helpt.
  - No cure no pay: in bepaalde gevallen zou je ook aan *no cure no pay* kunnen denken, bijvoorbeeld dat de rechtsbijstandverlener die een zaak voert een deel van de opbrengsten krijgt – dat ook de rechtshulpverlener er extra belang bij heeft dat de uitkomst goed is. In die gevallen geef je dan geen toevoeging. Mogelijkheid daarbij is bijvoorbeeld ook kunnen dat de verliezende partij 5x de kosten (en de schade) moet betalen – dan wordt het risico om een zaak aan te nemen gespreid.
  - Ontwikkeling van een nieuw stelsel: bepaal de aanpak op basis van data-analyse – dan heb je 2000 oplossingsrichtingen i.p.v. 20. Differentieer op soorten rechtzoekende en rechtsgebieden en koppel die aan elkaar. Focus op rechtsgebieden waar de grootste impact mogelijk is. Kijk naar het inkomensbegrip: bv. studenten die moeten terugbetalen en vervolgens boetes krijgen na het niet stopzetten van hun OV, sommigen hebben echt geen geld, anderen hebben gespaard etc.
  - Strafrecht: harmoniseer de straftoematingsrichtlijnen tussen OM en rechters. Het OM eist vaak hogere straffen dan de rechter oplegt, dan kan het lonen (voor mensen met een toevoeging) om toch te gaan procederen om de lagere strafbeschikking te krijgen.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Preventie: hoe kunnen we zorgen dat de juiste mensen op de juiste manier geholpen worden? In Canada bestaat een vragenlijst waaruit op te maken is wat het risico op problemen is (o.b.v. indicatoren). Als iemand bij de huisarts komt met hoofdpijn door stress, vragenlijst laten invullen en warm overdragen aan de juiste professional.

Zorg voor kennisdeling tussen instanties op de volgende gebieden:

- Hoe problemen voorkomen
- Integrale aanpak
- Oplossingen van de hulpverleners zelf, succesvolle manieren voor bepaalde doelgroepen (differentiatie)
- Consequenties van beleidswijzigingen, nieuwe regels

Zorg voor een snellere beslissing/feedback-loop: dat beleid direct kan worden voorgelegd aan de hoogste rechter, i.p.v. allerlei lagere rechters waarbij het jaren duurt – of bij de beleidsmaker/het bestuursorgaan zelf, dat er wordt gesignaleerd dat er bepaalde ongewenste gevolgen optreden en dan actie wordt ondernomen. Voorbeeld is het

foutieve overmaken van 188 miljoen naar mensen in Amsterdam – daar werd door een gesprek nog dezelfde dag de voorgenomen werkwijze aangepast.

Zorg voor maatwerk aan de voorkant door de overheid: kijk naar de persoon en wat redelijk is (bv iemand een lager bedrag opleggen o.b.v. laag inkomen, of alternatief straffen). Voorbeeld is de bibliotheek in Leeuwarden, waar een boete kan worden betaald door een bepaald aantal uur te komen lezen. Dit kan wellicht gevolgen hebben voor privacy, maar de informatie kan ook worden uitgevraagd d.m.v. diagnosevragen.

Idee van 2000 oplossingen: naast de rapporten en sessies, is er nog veel te halen uit analyses van het probleem op meer detailniveau: waar zitten de fouten in het systeem precies. De uitkomsten categoriseren en dan toetsen/scoren op basis van bepaalde aspecten: effect, aantal, wat vinden experts ervan, is het makkelijk op te lossen, etc.

Prototype 2

Op lokaal niveau:

- Eerste lijn heel stevig opzetten voor goede triage:
  - Poortwachtersrol
  - Goed onderscheiden waar het probleem zit, probleem neerleggen waar de meeste expertise zit
  - Goed geïntegreerd met sociale wijkteams
  - Warme overdracht naar de tweede lijn, paniklare informatie doorgeven
- Tweede lijn:
  - Heel specialistisch werk of
  - Een team dat op één persoon met zware problematiek wordt gezet

Op nationaal niveau:

- Oprichting van een bureau (Autoriteit Rechtsbescherming) dat probleemanalyses doet, en daar vervolgens ook op handelt:
  - Gesprekken aangaat om zaken op te lossen
  - De eerste lijn accrediteert
  - Bevoegdheid heeft om boetes op te leggen aan de vervuiler: niet voor incidentele fouten, maar voor dezelfde fout die jaren lang wordt gemaakt (bv belastingdienst met de beslagvrije voet)
  - Inschattingen maakt bij nieuwe wetgeving, wat de gevolgen daarvan zijn voor de rechtsbijstand.

Prototype 3

Made to Measure: veel zaken worden niet in de eerste lijn opgelost. Er is nu geen voorziening/incentive om zaken in de tweede lijn multidisciplinair op te lossen (wordt niet beloond). Maak mogelijk dat er bij de overheid wordt gesignaleerd dat er rondom dezelfde rechtzoekende diverse trajecten lopen, alle betrokken partijen gaan in overleg (incl. de advocaat o.b.v. een clustertoevoeging) om zaken op te lossen en waar nodig alsnog te procederen.

Creëer mogelijkheden voor maatwerk m.b.t. toevoegingen: zaken en rechters verschillen. Zet in op kwaliteit, zorg voor een systeem waarin verschillende mogelijkheden kunnen worden geregistreerd (cliënt bekend/onbekend, handelingen die worden verricht etc.) en betaal dan uit op basis daarvan.

Vervuiler betaalt d.m.v. een centraal justitieel incassobureau voor overheidsorganen (OM, gemeente): registratie van gewonnen/verloren zaken en afrekening incl. terugvordering aan het eind van het jaar

Vervuiler betaalt voor een advocaat die onnodig zaken voert? Signalen zijn dat er toch wel veel onzinzaken worden gevoerd. Vroeger kon de rechter beslissen dat er voor de toevoeging niet hoeft te worden betaald i.v.m. een onzinnig zaak. Als je dat drie keer doet, dan wordt het gemeld bij de deken. Vereist dat er onderzoek wordt gedaan naar de feiten (onduidelijk hoe vaak dit nu echt voorkomt), en dat rechters ook echt melding doen bij de Orde.

De opmerking wordt verder nog gemaakt dat we af moeten van de rechtsbijstandsdiscussie als financieel vraagstuk en van de financiële framing (m.n. door de politiek). Er wordt soms wat langs elkaar heen gepraat, vanuit het sociale aspect en anderen. Er wordt gezegd dat de kosten voor rechtsbijstand in Nederland vergeleken met andere

Ontwerpsessie nieuw stelsel rechtsbijstand

Programmateam rechtsbijstand

10 april 2018

(Europese) landen relatief hoog is en dat de politiek vindt dat het voor dit bedrag moet kunnen. Daarop volgt de reactie dat er ook veel wordt veroorzaakt door de overheid.

Van: Programmateam Rechtsbijstand
Aan: Programmateam Rechtsbijstand; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB; 10.2.e -
 BD/DSenJ/KR; 10.2.e @juridischloket.nl; 10.2.e @gmail.com; 10.2.e - BD/DFBC;
 10.2.e @rvr.org; 10.2.e BD/DFBC; 10.2.e BD/DFEZ; 10.2.e -
 BD/DCOM/C&R; 10.2.e BD/DBAenV/IenK; 10.2.e - BD/DP&O/DV; 10.2.e -
 BD/DFEZ; BD/DGRR/DRB; 10.2.e BD/DWJZ/SBR; 10.2.e DGRR; 10.2.e -
 BD/DGRR; 10.2.e - BD/DRB
Bcc: 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: 1e voortgangsbericht van het programmateam Rechtsbijstand
Datum: dinsdag 27 maart 2018 13:25:36
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Beste collega,

Je ontvangt dit bericht omdat we denken dat je geïnteresseerd bent in het programma Rechtsbijstand. Als dat niet zo is, laat het ons dan weten, dan halen we je van de verzendlijst. Ken je anderen die mogelijk geïnteresseerd zijn? Ook dat horen we graag. Neem even contact op voordat je dit bericht verder verspreidt.

Introductie

In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de Toekomst' zijn belangrijke opgaven geformuleerd met betrekking tot het stelsel van rechtsbijstand. Om handen en voeten te geven aan de opgaven uit het regeerakkoord, is gekozen voor een programmatische aanpak. Het Programmateam is samengesteld uit medewerkers van het departement, Raad voor rechtsbijstand, Juridisch loket, en de sociale advocatuur. De opdracht voor het Programmateam is om voor het zomerreces een stevig richtinggevend perspectief te formuleren op de herziening van het stelsel van rechtsbijstand. Met dit voortgangsbericht informeert het programmateam je graag over de stand van zaken.

Hoe gaan we dat doen?

In de afgelopen periode hebben bilaterale gesprekken plaatsgevonden met belangrijke spelers binnen en buiten het stelsel van rechtsbijstand, zoals de Nederlandse Orde van Advocaten, Raad voor rechtsbijstand, wetenschappers, organisaties als uitelkaar.nl, vertegenwoordigers vanuit de schuldhulpverlening, Universiteit Leiden, Dutch Legal Tech, HiiL, de Nationale Ombudsman, consumentenorganisaties, Hogeschool Utrecht, sociale advocatuur, etc. Daarnaast staan op korte termijn vier ontwerpessies gepland, waarin organisaties en professionals worden uitgenodigd om mee te ontwerpen aan een nieuw stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.

De vier ontwerpessies

Medio maart zijn uitnodigingen verstuurd aan een breed palet van partijen die rechtstreeks of zijdelings te maken hebben met rechtsbijstand, waaronder gemeenten, UWV, verbond van verzekeraars, belastingdienst, mediators etc. Het is de bedoeling om in sessies van ca. twaalf deelnemers te komen tot een prototype van een nieuw stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Naast deze ontwerpessies worden een aantal thematische sessies georganiseerd, waarbij de nadruk ligt op bijvoorbeeld het besturingsmodel. De resultaten van de ontwerpessies worden uiteindelijk bij elkaar gebracht op een conferentie in mei 2018.

Stand van zaken online discussie in de linked-in groep Rechtsbijstand

Ook via LinkedIn wordt belangstellenden gevraagd om actief mee te denken. In week 11 ging de LinkedIn-groep Rechtsbijstand bij de tijd live. In deze groep kunnen belangstellenden hun mening en ideeën delen over hoe we een toekomstbestendig stelsel kunnen vormgeven. We hebben bekendheid gegeven aan de groep door een nieuwsbericht naar 24 organisaties en verenigingen te sturen met het verzoek het bericht te verspreiden onder hun collega's of leden. Inmiddels heeft de groep ruim 200 volgers. Ben je ook geïnteresseerd, dan nodigen we je uit om via <https://www.linkedin.com/showcase/rechtsbijstand-bij-de-tijd/> mee te denken.

Hoe nu verder

Het is de bedoeling om regelmatig informatie te delen over de voortgang van het programma Rechtsbijstand. Het volgende voortgangsbericht wordt rond eind april verspreid.

Met vriendelijke groet,

Henrike Karreman

Programmadirecteur Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

---

programmarb@minvenj.nl

Van: 10.2.e BD/DRB/RG
Aan: 10.2.e - BD/DRB
Cc: 10.2.e - BD/DRB/SBA; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DBAenV/SB
Bcc: 10.2.e - BD/DRB/RG
Onderwerp: indeling groepen
Datum: donderdag 22 maart 2018 15:33:30

Hoi 10.2.e,

Ik stuur je de laatste stand mbt de sessies (en de indeling daarvan).

-In het bestand 'indeling deelnemers' zie je een aantal vlakken licht-rose gemaakt.

Dit zijn de mensen die hebben aangegeven op een bepaalde locatie ingedeeld te willen worden. Ik ben bang dat we niet iedereen tevreden kunnen stellen, gezien het deelnemersveld en de beschikbaarheid. Verder heb ik achter elke deelnemer een nummer gezet, dat correspondeert met de registratielijst. Zo kun je sneller bekijken of de deelnemer evt. op een andere dag kan worden ingedeeld.

-Voor de volledigheid heb ik het geactualiseerde registratie overzicht en de bijbehorende mailadressen ook bijgevoegd.

Let op:

-10.2.e staat nu niet ingedeeld, maar heeft zich wel aangemeld.

-NOVA staat elke sessie ingedeeld, maar is dit elke keer de zelfde persoon (10.2.e ?)

-Juridisch loket staat ingedeeld, maar heeft zich nog niet aangemeld. Idem vwb Rechtsbijstand.

Grts, 10.2.e

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
1	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand								
2	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand								
3	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand								
4	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand								
5	10.2.e	NOvA								
6	10.2.e	NOvA	x	-	-	Ja	Ja	Ja	Ja	Heeft geantwoord namens de NOVA, zo lijkt het.
7	10.2.e	Juridisch Loket								
8	10.2.e	Consumentenbond								
9	10.2.e	Hill	x	-	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
10	10.2.e	IRF (Minfin)								
11	10.2.e	IRF (Minfin)								
12	10.2.e	OM								
13	10.2.e	Ombudsman metropool A'dam								
14	10.2.e	Nationale Ombudsman	x							De ombudsman komt 20/3 aan het einde van de ochtend met een aantal namen.
15	10.2.e	Schuldhelpverlening/ sanering (beleidsmedew. SZW)								
16	10.2.e	Sociale Raadslieden								

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
17	10.2.e	Strafrechtadvocaten (NVSA)								
18	10.2.e	Politie								
19	10.2.e	UWV	x	Data schikken niet	Data schikken niet	Data schikken niet	Data schikken niet	Data schikken niet	Data schikken niet	Seer komt met datum Gevraagd om andere verteenwoordiging vanuit UWV-> komt met 2 mgl. namen uit de divisie bezwaar en beroep 10.2.e en 11.2.e.
20	10.2.e	Verbond van verzekeraars	x	Ja			Ja	Ja		Affiniteit met bestuursrecht en overig civielrecht. Zie ook nr. 60 en 75
21	10.2.e	VNG en/of gemeenten								
22	10.2.e	VFAS Sociale Advocaat, voorzitter VFAS								
23	10.2.e	Sociale Advocatuur (tevens mediator)								
24	10.2.e	VSAN Voorzitter								
25	10.2.e	Programmabureau NPRZ								
26	10.2.e	College voor de rechten van de Mens	x			Ja, bvk Amsterdam		Ja, bvk Amsterdam	Ja, bvk Amsterdam	
27	10.2.e	HU	x					Ja	Ja	
28	10.2.e	HU								
29	10.2.e	UvA	x	-	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Maakt opm. over onduidelijkheid in de uitnodiging. Bijzondere affiniteit met

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
30	10.2.e	Universiteit Leiden	X	Ja.	Ja	Ja	Ja	-	Ja	rechtsgebied straf, asiel en bestuursrecht. Maar denkt ook graag mee over privaatrechtelijke thema's (PFE en Privaatrecht overig)
31	10.2.e	RUG, Hoogleraar bestuurskunde								
32	10.2.e									
33	10.2.e	Mediators	x	-	-	Ja (bij voorkeur in Rotterdam)	Ja (bij voorkeur in Amsterdam)	Ja (bij voorkeur in Amsterdam)	-	
34	10.2.e	Mediators	x	Ja	Ja	-	-	-	-	Gaan linked in pagina delen in de communicatie met achterban -> nagevraagd om evt. beschikbaarheid in april. Helaas lukt dat niet
35	10.2.e	Onderzoeksbureau AEF	x			Ja	Ja		Ja	Speciale affiniteit met asielrecht, bestuursrech en civielrecht
36	10.2.e	MinVenJ								
37	10.2.e	MinVenJ	x	Ja	-	Ja	-	-	-	
38	10.2.e	Comm Van der Meer								
39		Lokale deken Noord- Nederland								
40		Lokale deken Noord- Holland								
41		Lokale deken Rotterdam								
42		Lokale deken Midden-Nederland								

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
43		Lokale deken Limburg								Platte tekst nagestuurd
44		Lokale deken regio (vermoedelijk Gelderland)								
45		Algemeen contact Orde Gelderland								
46		Lokale deken Zeeland/West- Brabant (Breda Middelburg)								
47		Lokale deken Den Haag								
48		Lokale deken Oost- Brabant								
49		Lokale deken regio Amsterdam								
50	10.2.e	Lokale deken Overijssel	x	-	Ja, bij voorkeur Zwolle	Ja, bij voorkeur Zwolle	Ja, bij voorkeur Zwolle	-	Ja, bij voorkeur Zwolle	
51	10.2.e	Raad van State								
52	10.2.e	Raad van State								
53	10.2.e	Uit elkaar	x		Ja			Ja	Ja	Affiniteit familierecht
54	10.2.e	Dutch Legal Tech/ Kennedy van der Laan	x	-	-	-	Ja	Ja	-	
55	10.2.e	Divorce Challenge	x				Ja			Alleen geïnteresseerd in het familierecht (scheidingsprocedures).
56	10.2.e	DJI								

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
57	10.2.e	VWS								
58	10.2.e	Gemeente Den Haag								Zie nrs 79 en 80
59	10.2.e	Hogeschool In Holland	x	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	meeste affiniteit met civielrecht, maar ook geïnteresseerd in de andere rechtsgebieden
60	10.2.e	Verbond van verzekeraars								Verbond van verzekeraars wordt vertegenwoordigd door nrs 20 en 75.
61	10.2.e	Min BZK								
62	10.2.e	Belastingdienst	x			Ja				Affiniteit met relatie kwetsbare burger- overheid.
63	10.2.e	DWJZ/SBR								
64	10.2.e	DWJZ/SBR								
65	10.2.e	DWJZ/SBR								
66	10.2.e	Woordvoerder	x			Tzt informeren over de locaties van de sessies	Tzt informeren over de locaties van de sessies	Tzt informeren over de locaties van de sessies	Ja	Wil graag vanuit woordvoering meeluisteren bij een sessie, bij voorkeur in Amsterdam of Rotterdam. Nu ingedeeld voor 10/4 (luisteren)
67	10.2.e	VWS								
68	10.2.e	DRB	x				Ja			Mail Henrike 10.2.e overleg met secretariaat DRB wat passend is voor 10.2.e (lieft buiten Den Haag)

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14:00- 17:00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14:00-17:00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
69	10.2.e	NVJA	X		Ja			Ja	Ja	(9 en 10 april bij navraag), zie ook nr. 83
70	10.2.e	DBAenV/lenK				Ja	Ja	Ja		Affiniteit met veelheid aan onderwerpen (oa. herziening puntenstelsel)
71	10.2.e	Hogeschool Utrecht								
72	10.2.e		X		Ja, bij voorkeur in Den Bosch	Nagevraagd: heeft geen andere data beschikbaar	Nagevraagd: heeft geen andere data beschikbaar	Nagevraagd: heeft geen andere data beschikbaar	Nagevraagd: heeft geen andere data beschikbaar	Portefuillehouder gefinancierde rechtsbijstand binnen de Raad van de Orde Limburg.
73	10.2.e	Divorce Challenge	X				Ja			Zie nummer 55 (10.2.e) -> Henrike laten nabellen?
74	10.2.e	Rechtspraak	X		Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam				Affiniteit met de rechtsgebieden jeugd, straf en familie. Is (tot 2011) 18 jaar lang werkzaam geweest als sociaal advocaat en kent daardoor het stelsel van binnenuit.
75	10.2.e	Verbond van verzekeraars (Achmea)	X	Ja			Ja	Ja		Affiniteit met bestuursrecht en overig civielrecht. Zie ook nr. 60 en 75
76	10.2.e	Rechtspraak	X		Ja		Ja	ja		Affiniteit is het familierecht.
77	CNV									10.2.e vraagt om namen deelnemers -> intern uitgezet bij CNV
78	FNV									
79	10.2.e	Gemeente Den Haag afdeling SID	X			Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam		Rechtsgebied bestuursrecht/ sociale zekerheid.
80	10.2.e	Gemeente Den Haag	X			Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam		Rechtsgebied

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
	10.2.e	Afdeling SJD				in Rotterdam	Rotterdam	Rotterdam		bestuursrecht/ sociale zekerheid.
81	10.2.e	Rechtspraak (rechtbank Rotterdam/team insolventies)	X				Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Ja, bij voorkeur in Rotterdam		Affiniteit met familieright en overig civielrecht (met name insolventierecht).
82	10.2.e	Rechtspraak (rechtbank MN)	X			Ja, Zwolle of Amsterdam	Ja, Zwolle of Amsterdam	Ja, Zwolle of Amsterdam	Ja, evt. mogelijk na verzetten afpraak Zwolle of Amsterdam	Geeft aan dat ze wil aansluiten bij een sessie in Zwolle en evt. Amsterdam
83	10.2.e	Via 10.2.e						Ja		10.2.e is bestuursgenoot van 10.2.e (zie ook nummer 69).
84	10.2.e	Rechtspraak, Gerechtshof Den Bosch	X			Ja, bij voorkeur Den Bosch		Ja, bij voorkeur Den Bosch	Ja, bij voorkeur Den Bosch	
85	10.2.e	Advocatuur, orde Noord-Nederland	X				Ja	Ja	Ja	Voorkeurgebied: bestuursrecht.
86	10.2.e	VSAN	X			Ja ?	Ja ?	Ja ?	Ja ?	Vrijdag Henrike gesprek met 10.2.e
87	10.2.e	Advocatuur, orde Rotterdam	X	Ja, bij voorkeur in Rotterdam			Ja, bij voorkeur in Rotterdam			Praktijk bestaat hoofdzakelijk uit gefinancierde rechtsbijstand op het gebied van het familieright en in mindere mate vreemdelingenrecht.
88	10.2.e	DRB	x			x				
89	10.2.e	BZK	x						Ja	Innovatief denker

Nr	Naam	Organisatie	Reactie	Do 29 maart 14:00-17:00 uur	Vr 30 maart 9:30-12:30 uur	Di 3 april 14.00- 17.00 uur	Vr 6 april 14:00-17:00	Ma 9 april 14.00-17.00 uur	Di 10 april 14:00-17:00 uur	Bijzonderheden
90	10.2.e	Nationale Ombudsman	x			Ja, bij voorkeur in Rotterdam		Ja, bij voorkeur in Rotterdam		
91	10.2.e	Nationale Ombudsman	x						Ja, bij voorkeur in Rotterdam	Voorkeur vreemdelingenrecht of bestuursrecht
92	10.2.e	Advocatuur, orde Gelderland	x			Ja		Ja	Ja	werkzaam in de gebieden familierecht, strafrecht, jeugdrecht en BOPZ.
93	10.2.e	Advocatuur, orde Overijssel	X		Ja, bij voorkeur in Zwolle	Ja, bij voorkeur in Zwolle	Ja, bij voorkeur in Zwolle	-	Ja, bij voorkeur in Zwolle	Bij voorkeur in Zwolle
94	10.2.e	MinJenV	x					Ja		
95	10.2.e	UWV								
96	10.2.e	UWV								

Nr	Naam	Organisatie	Mailadres
1	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand	10.2.e@rvr.org
2	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand	10.2.e@rvr.org
3	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand	10.2.e@rvr.org
4	10.2.e	Raad voor rechtsbijstand	10.2.e@rvr.org
5	Algemeen mailadres	NOvA	10.2.e@advocatenorde.nl
6	10.2.e	NOvA	10.2.e@advocatenorde.nl
17	10.2.e	Juridisch Loket	10.2.e@juridischloket.nl
8	10.2.e	Consumentenbond	10.2.e@consumentenbond.nl
9	10.2.e	Hiil	10.2.e@hiil.org
10	10.2.e	IRF (Minfin)	10.2.e@minfin.nl
11	10.2.e	IRF (Minfin)	10.2.e@minfin.nl
12	10.2.e	OM	10.2.e@om.nl
13	10.2.e	Ombudsman metropool A'dam	10.2.e@ombudsmanmetropool.nl
14	10.2.e	Nationale Ombudsman	10.2.e@nationaleombudsman.nl
15	10.2.e	Schuldhelpverlening/sanering (beleidsmedew. SZW)	10.2.e@minszw.nl
16	10.2.e	Sociale Raadslieden	10.2.e@mogroep.nl
17	10.2.e	Strafrechtadvocaten (NVSA)	10.2.e@jsadvocaten.nl
18	10.2.e	Politie	10.2.e@politie.nl
19	10.2.e	UWV	10.2.e@uwv.nl
20	10.2.e	Verbond van verzekeraars	10.2.e@verzekeraars.nl mail via 10.2.e@verzekeraars.nl zie 10.2.e
21	10.2.e	VNG en/of gemeenten	10.2.e@vng.nl
22	10.2.e	VFAS Sociale Advocatuur, voorzitter VFAS	10.2.e@famadvocaten.nl
23	10.2.e 10.2.e	Sociale Advocatuur (tevens mediator)	10.2.e@scheer.nl
24	10.2.e	VSAN Voorzitter	10.2.e@meestersaandemaas.nl
25	10.2.e	Programmabureau NPRZ	10.2.e@10.2.e.nl
26	10.2.e	College voor de rechten van de Mens	10.2.e@mensenrechten.nl
27	10.2.e	HU	10.2.e@hu.nl
28	10.2.e	HU	10.2.e@hu.nl
29	10.2.e	UvA	10.2.e@uva.nl

30	10.2.e	Universiteit Leiden	10.2.e @law.leidenuniv.nl
31	10.2.e	RUG, Hoogleraar bestuurskunde	10.2.e @rug.nl
32	10.2.e		10.2.e
33	10.2.e	Mediators	10.2.e
34	10.2.e	Mediators	10.2.e @mediatorsfederatie.nl
35	10.2.e	Onderzoeksbureau AEF	10.2.e @aef.nl
36	10.2.e	MinVenJ	10.2.e
37	10.2.e	MinVenJ	10.2.e @minvenj.nl
38	10.2.e	Comm Van der Meer	10.2.e
39		Lokale deken Noord- Nederland	10.2.e
40		Lokale deken Noord- Holland	10.2.e @advocatenorde-nh.nl
41		Lokale deken Rotterdam	10.2.e @deken-rotterdam.nl
42		Lokale deken Midden-Nederland	10.2.e
43	Zie nr 72.	Lokale deken Limburg	10.2.e @advocatenorde-limburg.nl
44		Lokale deken regio (vermoedelijk Gelderland)	10.2.e
45		Algemeen contact Orde Gelderland	10.2.e @ordegelderland.nl
46		Lokale deken Zeeland/West- Brabant (Breda Middelburg)	10.2.e @advocatenorde-bm.nl
47		Lokale deken Den Haag	10.2.e @haagseorde.nl
48		Lokale deken Oost- Brabant	10.2.e @ova-denbosch.nl
49		Lokale deken regio Amsterdam	10.2.e @aova.nl
50	10.2.e	Lokale deken Overijssel	10.2.e @orde-overijssel.nl
51	10.2.e	Raad van State	10.2.e @raadvanstate.nl
52	10.2.e	Raad van State	10.2.e @raadvanstate.nl
53	10.2.e	Uit elkaar	10.2.e @uitelkaar.nl
54	10.2.e	Dutch Legal Tech/ Kennedy van der Laan	10.2.e @dutchlegaltech.nl
55	10.2.e	Divorce Challenge	10.2.e @gmail.com
56	10.2.e	DJI	10.2.e @dji.minjus.nl
57	10.2.e	VWS	10.2.e @minvws.nl
58	10.2.e	Gemeente Den Haag	10.2.e @denhaag.nl

59	10.2.e	Hogeschool In Holland	10.2.e @inholland.nl
60	10.2.e	Verbond van verzekeraars	
61	10.2.e	Min BZK	10.2.e @minbzk.nl
62	10.2.e	Belastingdienst	10.2.e @belastingdienst.nl
63	10.2.e	DWJZ/SBR	10.2.e @minvenj.nl
64	10.2.e	DWJZ/SBR	10.2.e @minvenj.nl
65	10.2.e	DWJZ/SBR	10.2.e @minvenj.nl
66	10.2.e	Woordvoerder	10.2.e @minvenj.nl
67	10.2.e	VWS	10.2.e @minvws.nl
68	10.2.e	DRB	10.2.e @minvenj.nl
69	10.2.e	NVJSA	10.2.e @kuypbaar.nl
70	10.2.e	DBAenV/lenK	10.2.e @minvenj.nl
71	10.2.e	Hogeschool Utrecht	10.2.e @hu.nl
72	10.2.e	Orde van advocaten Limburg	10.2.e @tonvanmil.nl
73	10.2.e	Divorce Challenge	10.2.e @minvenj.nl
74	10.2.e	Rechtspraak	10.2.e @rechtspraak.nl
75	10.2.e	Verbond van verzekeraars	Mail via 10.2.e @verzekeraars.nl
76	10.2.e	Rechtspraak	10.2.e @rechtspraak.nl
77	FNV		10.2.e @fnv.nl
78	CNV		10.2.e @cnv.nl 10.2.e @cnv.nl 10.2.e @cnv.nl
79	10.2.e	Gemeente Den Haag Afd SJD	10.2.e @denhaag.nl
80	10.2.e	Gemeente Den Haag afd SJD	Via: 10.2.e @denhaag.nl
81	10.2.e	Rechtspraak	10.2.e @rechtspraak.nl
82	10.2.e	Rechtspraak	10.2.e @rechtspraak.nl
83	10.2.e	Advocatuur	Via: 10.2.e @kuypbaar.nl
84	10.2.e	Rechtspraak, gerechtshof Den Bosch	10.2.e @rechtspraak.nl
85	10.2.e	Advocatuur orde Noord Nederland	10.2.e @jav-advocaten.nl
86	10.2.e	VSAN	10.2.e @vandoorncs.nl
87	10.2.e	Advocatuur Orde Rotterdam	10.2.e @oranjestraat.eu
88	10.2.e	DRB	10.2.e @minvenj.nl
89	10.2.e	BZK	10.2.e @minbzk.nl
90	10.2.e	Nationale Ombudsman	10.2.e @nationaleombudsman.nl
91	10.2.e	Nationale Ombudsman	Via: 10.2.e @nationaleombudsman.nl
92	10.2.e	Advocatuur Orde Gelderland	10.2.e @vanschiedadvocaten.nl
93	10.2.e	Advocatuur Orde Overijssel	10.2.e @orde-overijssel.nl
94	10.2.e	DRB	10.2.e @minvenj.nl
95	10.2.e	UWV, div. bezwaar en beroep	10.2.e @uwv.nl
96	10.2.e	UWV, div. bezwaar	10.2.e @uwv.nl

		en beroep	
--	--	-----------	--

3 april - Rotterdam?		6-apr	9-apr	10 april - Amsterdam
Deelnemers				
1	10.2.e (DRB) - Den Haag (88)	10.2.e (DRB) - Den Haag (88)	10.2.e (DRB) - Den Haag (94)	10.2.e (DRB) - Den Haag (89)
2	NOvA (6)	NOvA (6)	NOvA (6)	NOvA (6)
3	Juridisch Loket	Juridisch Loket	Juridisch Loket	Juridisch Loket
4	Raad voor rechtsbijstand	Raad voor rechtsbijstand	Raad voor rechtsbijstand	Raad voor rechtsbijstand
5	10.2.e (Belastingdienst) - Utrecht (62)	10.2.e (CES) - Den Haag (37)	10.2.e (Uiteelkaar.nl) Den Haag (53)	10.2.e (Ombudsman Amsterdam) - Amsterdam (13)
6	10.2.e (HilL) - Den Haag/Tilburg (9)	10.2.e - Den Haag (55)	10.2.e (Verbond van verzekeraars) Den Haag (75)	10.2.e (HU) - Utrecht (27)
7	10.2.e (UvA) - Amsterdam (29)	10.2.e (AEF) - Utrecht (35)	10.2.e (59) - Rotterdam (Hogeschool Inholland)	10.2.e (CLEI) - Leiden (30)
8	10.2.e (Rechtbank Rotterdam) - Rotterdam (74)	10.2.e (Dutch Legal Tech) - Utrecht/Amsterdam?? (54)	10.2.e (gemeente Den Haag afd SJD) - Den Haag (79)	10.2.e Coll voor de rechten van de mens - Amsterdam (26)
9	10.2.e (Mediators) (33) Rotterdam	10.2.e (Verbond van Verzekeraars) - Den Haag (20)	10.2.e (advocatuur) - Utrecht (83)	10.2.e (advocatuur) - Utrecht (69)
10	10.2.e (gh Den Bosch) Den Bosch (84)	10.2.e (advocatuur, orde Overijssel) Zwolle (93)	10.2.e VSAN- op voorhand ingedeeld- Amsterdam (86)	10.2.e (advocatuur orde NN) - Heerenveen (85)
11	10.2.e (DBAenV/lenK) Den Haag (70)	10.2.e (deken Overijssel) Zwolle (50)	10.2.e (Nationale ombudsman)- Den Haag (90)	10.2.e (nationale ombudsman) Den Haag (91)
12		10.2.e (rechtbank MN)- Zwolle of Amsterdam (82)	10.2.e (advocatuur orde Gelderland)-Nijmegen (92)	
13		10.2.e (Rechtbank Rotterdam)- Dordrecht (76)	10.2.e (rechtbank R'dam) - Rotterdam (81)	
14		10.2.e (advocatuur orde Rotterdam)- Rotterdam (87)	10.2.e (DBAenV/lenK) Den Haag (70)	
Verslag				
Toehoorders				
Bespreken				
	10.2.e Challenge (73)	(divorce)		10.2.e (woordvoerder J+V) (66)

Invoering Raad voor rechtsbijstand (02e 197e)		

Van: 10.2 e BD/DRB/RG
Bcc: 10.2 e @rechtspraak.nl"; 10.2 e @seo.nl"
Onderwerp: Programma rechtsbijstand bij de tijd-> voortgangsbericht nr. 2 19 juli 2018
Datum: donderdag 19 juli 2018 11:07:00
Bijlagen: image001.gif
 image003.gif
 image005.jpg
 image006.png
 image007.png
 image008.png
 image009.png
 image002.jpg
 image004.png

[Bekijk de online versie](#)

Voortgangsbericht Programma Rechtsbijstand

Jaargang 1, Nummer 2, 19 juli 2018

Met dit voortgangsbericht markeren we het afronden van de eerste fase van het programma 'Herziening Rechtsbijstand'. Het programmateam heeft de afgelopen maanden gesproken met zo'n 200 organisaties en professionals om te komen tot een voorstel voor herziening van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. In verschillende ontwerpessies en tijdens de conferentie *Rechtsbijstand bij de Tijd* op 25 juni, hebben we samen met professionals een nieuw ontwerp besproken, getoetst en verbeterd. Graag kijken wij met u terug op deze eerste fase en geven we een doorkijkje naar de volgende fase.

Inhoud

[Aanleiding](#)

[Conferentie](#)

[Panelgesprek](#)

[Workshops](#)

[Ontwerp nieuw stelsel](#)

[Hoe nu verder?](#)

[Tot slot](#)

Aanleiding

De opdracht uit het regeerakkoord van november 2017 luidt dat het stelsel van rechtsbijstand wordt herzien langs de lijnen van het rapport van de Commissie herijking Rechtsbijstand (commissie-Wolfson) en het tussenrapport van de commissie Evaluatie puntentoekenning rechtsbijstand

(commissie-Van der Meer) binnen de bestaande budgettaire kaders.

Sinds het aantreden van het kabinet is in een groot aantal ontwerpessies en gesprekken met professionals het volgende beeld over het huidige stelsel naar voren gekomen:

Lees meer

Conferentie

Het voorstel voor een modernisering van de rechtsbijstand is gepresenteerd tijdens de conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd op maandag 25 juni. Deze vond plaats in het Oude Stadhuis in Gouda in aanwezigheid van ruim 80 professionals. Het nieuwe ontwerp werd besproken, getoetst en verbeterd. Sander Dekker, minister voor Rechtsbescherming, opende de conferentie met een terugblik op de geschiedenis van de rechtsbijstand ([speech](#)). Vervolgens werd in een animatiefilmpje een beeld geschetst van de contouren en hoe deze idealiter in de toekomst kunnen werken ([film downloaden](#)).

Panelgesprek

Onder leiding van dagvoorzitter Guido Rijnja reflecteerde een panel bestaande uit Anita Vegter (DGRR), Bernard de Leest (NOvA), Mies Westerveld (Leerstoel toegang tot het recht), Dianne Kroezen (vFAS) en Marco Pastors (Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid Rotterdam) op de hoofdlijnen van het nieuwe stelsel. Een mooie discussie waarin onder meer werd gesproken over de noodzaak van modernisering en passende vergoedingen voor de advocatuur. Tijdens de plenaire paneldiscussie was er de mogelijkheid om vanuit de zaal vragen te stellen aan het panel via de app Mentimeter. De aanwezigen drongen met name aan op het verder concretiseren van de gepresenteerde ideeën.

Workshops

Na de plenaire discussie gingen de deelnemers uiteen in workshops om de contouren verder te concretiseren en invulling te geven. De belangrijkste opbrengsten uit de workshops staan vermeld in de bijlage bij dit voortgangsbericht. Het gepresenteerde ontwerp bleek onder de aanwezigen op brede, zij het gereserveerde, steun te kunnen rekenen met een krappe 7 als gemiddeld rapportcijfer. Dat biedt een mooie basis voor de volgende fase

in dit proces.

Ontwerp nieuw stelsel

Om het stelsel duurzaam bij de tijd te brengen en beter aan te laten sluiten op het sociale domein, stelt het programmateam de volgende vier oplossingsrichtingen voor:

- **Betere informatie en advies aan de voorkant:** we zetten in op het veel beter digitaal ontsluiten van informatie over de aanpak van veelvoorkomende zorgen van burgers met juridische consequenties (bijv. ontslag, scheiding, schulden, overlijden). De overheid geeft online, telefonisch en via juridische spreekuren inzicht in de beschikbare effectieve rechtshulppakketten. Voor mensen die (digitaal) minder zelfredzaam zijn, gaan we zoveel mogelijk aansluiten op het werk van bijvoorbeeld de wijkteams.
- **Meer alternatieven voor klassieke rechtsbijstand:** we gaan van een stelsel van rechten (recht op rechtsbijstand) naar een stelsel dat inspeelt op behoeften van mensen (oplossen van problemen). Dat betekent dat we veel meer dan nu gaan kijken of rechtsbijstand door een advocaat de meest effectieve route is.
- **Beter grip op het stelsel en de kosten:** om het stelsel van rechtsbijstand in de toekomst financieel beheersbaar te houden, moeten we scherpe keuzes maken. Minder zaken zullen terecht komen bij de advocatuur. De advocatuur wordt vervolgens wél adequater beloond.
- **Sterkere voorbeeldrol voor de overheid:** het is de bedoeling dat de overheid veel meer problemen met burgers oplost zonder de inzet van juridische procedures. Dit vereist gedragsverandering van overheidsorganisaties.

Hoe nu verder?

Deze zomer maakt het programmateam een verdiepingsslag van het ontwerp. Dat vereist ook het nemen van politieke keuzes. Het resultaat van die verdiepingsslag wordt beschreven in een contourennota die rond Prinsjesdag aan de Eerste en Tweede Kamer wordt gestuurd. De minister voor Rechtsbescherming zet daarin uiteen welke modernisering van het stelsel voor rechtsbijstand hij voor zich ziet en welke afwegingen hij daarin maakt.

Tot slot

Het volgende voortgangsbericht wordt na het zomerreces verspreid. Mocht u dit voortgangsbericht in de toekomst niet langer willen ontvangen of heeft u vragen? Laat het ons dan weten via programmarb@minvenj.nl. U kunt ook terecht op onze openbare LinkedIn groep [Rechtsbijstand bij de Tijd](#)

Colofon

Wilt u deze nieuwsbrief niet meer ontvangen? [Meld u dan nu af](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

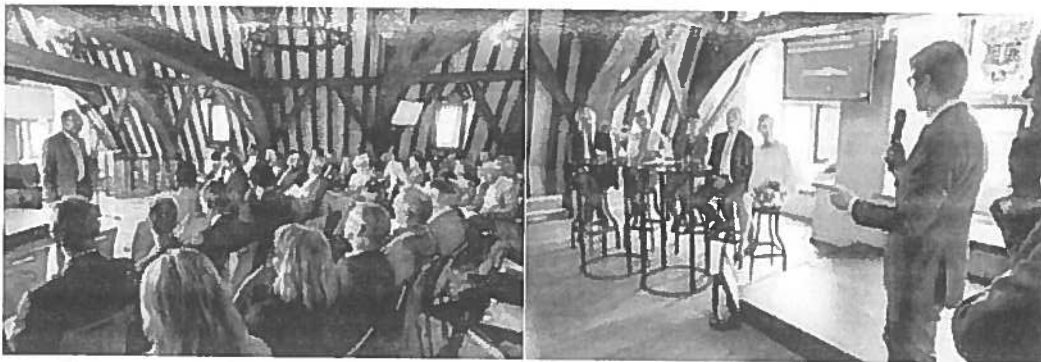

Veel dank!

Wij willen u hartelijk danken voor uw bijdrage aan het Programma Rechtsbijstand bij de Tijd. De contouren voor een toekomstig nieuw stelsel van rechtsbijstand hebben mede dankzij uw denkkraft en creativiteit verder vorm gekregen. We kijken uit naar de volgende fase en hopen ook daarin weer met u te spreken!

Het concept verslag van alle werksessies van de afgelopen maanden treft u als bijlage bij dit bericht. Uw reactie naar aanleiding van het concept verslag wordt gewaardeerd en kunt u sturen via programmarb@minvenj.nl.

Namens het Programmateam Rechtsbijstand,

Henrike Karreman

Programmadirecteur Rechtsbijstand

Belangrijkste opbrengsten workshops conferentie Rechtsbijstand bij de Tijd - 25 juni 2018

Workshop: Laagdrempelige toegang

Algemene opmerkingen over het filmpje: zorg voor goede samenwerking met het sociaal domein en zorg voor bekendheid bij diverse hulpverleners. Behoud het onafhankelijke karakter van de voorziening. Benut bestaande ingangen beter. Haal drempels voor de burger weg, zorg voor kosteloze eerste hulp. Betrek de doelgroep en definieer goed wat je doelgroep is (kan verschillen bij verschillende oplossingen), organiseer hulp dicht bij de burger.

1. Fysieke toegang: maak persoonlijk contact met de hulpverlener mogelijk, dicht bij de burger. Zorg voor goede samenwerking met het sociale domein. Betrek de doelgroep, investeer tijd in hen en ontwikkel het aanbod o.b.v. de vraag/behoefte. Creëer één onafhankelijke toegang, benut ook de ingangen die er al zijn beter. Haal drempels om hulp te zoeken weg. Faciliteer goede initiatieven die er al zijn, zorg voor goede voorlichting en landelijke communicatie. Investeer in de competenties en kundigheid van de betrokken medewerkers en om ervoor te zorgen dat de voorziening écht toegankelijk is.
2. Telefonische toegang: zorg voor een gratis nummer, dat iedereen mag bellen. Zet je beste man/vrouw achter de telefoon, degene die het best geëquipeerd is om aan de telefoon een goede diagnose te kunnen doen, te kunnen doordringen tot de werkelijke vraag en om de juiste hulpverlener aan die vraag te kunnen koppelen. Zorg voor goede administratie om cliëntgedrag bij te houden, zodat je weet wanneer iemand voor de zoveelste keer belt. Leg de prikkels anders, voorkom procederen waar dat kan. Kijk niet te veel/alleen naar de investering, maar naar de opbrengsten op de langere termijn. Algemeen: beloon meer voor een snellere en duurzame oplossing van het probleem.
3. Online toegang: richt meerdere toegangswegen in, dat is relatief makkelijk vorm te geven online. Organiseer de informatie rond life events. Zorg voor een eenduidig en herkenbaar merk, dat mensen de informatie goed weten te vinden en als betrouwbaar zien (maak daarbij gebruik van de betrouwbaarheid van de Rijksoverheid). Realiseer je dat online onderdeel is van een hybride oplossing: ook na het zoeken van informatie online, willen mensen vaak nog iemand spreken om te controleren dat ze het juiste hebben gevonden. Zorg voor diagnose om het probleem te definiëren en verwijs waar nodig door naar lokale hulp. Zorg voor goede ICT: een klantvriendelijke site zonder te veel overbodige tekst en waar mensen feedback kunnen geven. De site moet gedragen worden door de markt en bij de advocatuur en dan moet er ook echt op de marketing worden ingezet (eerste hit bij Google bijvoorbeeld).
4. Triage: Zorg voor één aanspreekpunt die niet alleen op juridische problemen ziet, een soort 'welzijnsbalie'. Zorg dat er goed opgeleid en ervaren personeel aan de balie zit om zoveel mogelijk problemen vroegtijdig op te lossen. Dat personeel moet de juiste competenties hebben en fungeren als een casemanager, met een multidisciplinair team er achter naar wie kan worden doorverwezen. Er moet een feedbackloop teruglopen om zicht te kunnen houden op het succes van de doorlopen route. Differentieer per rechtsgebied. Deze voorziening zou werken voor 80% van de mensen, voor 20% zal je iets anders moeten bedenken.
5. Aansluiten bij: richt een 'paddenstoel' in, een wegwijzer die op simpele wijze de weg/route wijst voor iemand met een probleem, zowel van juridische aard maar ook in samenwerking met andere domeinen. De paddenstoel bestaat zelf door de burger online worden ingevuld, maar er kan ook hulp worden geboden, een medewerker die helpt om de wegwijzer in te vullen. Uit de paddenstoel volgt een diagnose en een aangeraden route richting een oplossing en de tool is voor iedereen toegankelijk. De routes worden gemaakt door de overheid i.s.m. professionals. De invulling en het aanbod van hulp is per rechtsgebied verschillend.

Workshop: Inzicht in rechtshulppakketten (uitkomstroutes)

1. Begin bij het begin: een goede conflict diagnose

Goede conflict diagnose en triage bij de intake is van groot belang om te weten wat het echte probleem is, en of dat juridisch van aard is. Zet professionals aan de voorkant die breder opgeleid zijn, of over meer competenties beschikken, dan alleen expertise in een bepaald rechtsgebied. Denk bijvoorbeeld ook aan financiële expertise. Kijk bijv. naar het model 7i. Is dit probleem en deze klant – deze klanten – passend voor een oplossingsroute? Is naast een inhoudelijke ook een emotionele interventie nodig? Op basis van de conflict diagnose kan in zaken die zich daarvoor lenen vervolgens een gestandaardiseerde oplossingsroute worden gevolgd. Die kan ook bestaan uit hulp bij zelfoplossingen.

2. Bied gestandaardiseerde oplossingsroutes voor eenduidige zaken, en maatwerk voor complexe zaken

Het gros van de gevallen gaat over eenduidige vragen. Daarop kan een gestandaardiseerde oplossingsroute antwoord geven. Burgers zijn over het algemeen goed in staat om de koers (mede) te bepalen en betalen. Maar als er heel veel emotie is niet meer. Ook dat kan reden voor maatwerk zijn. Dat maatwerk is overigens niet altijd van juridische aard; maar wellicht ook in bijvoorbeeld communicatie. Door voor standaardisering te kiezen kun je bij zaken die er echt toe doen de diepte ingaan en daar ook een goede vergoeding voor krijgen. Leer van rechtsbijstandverzekeraars, vakbonden, en organisaties als de ANWB. Ontwikkel ook een juridische productcatalogus. Dat draagt bij aan inzicht.

3. Denk vanuit de rechtzoekende

Gestandaardiseerde oplossingsroutes moeten niet vanuit de organisatie, maar vanuit de mens worden ontworpen. Begin bij het begin, bijvoorbeeld bij een echtscheiding: wat heb je nodig? Dat kan een netwerk van voorzieningen zijn. Maar wie neemt daarover de regie? Denk aan een huisarts: die heeft een breder beeld van een patiënt en vraagt door naar andere problematiek. De mate waarin doorvragen nodig is verschilt overigens wel per rechtsgebied. Zo zijn huurzaken over het algemeen vrij overzichtelijk.

4. Heb oog voor de wederpartij

Idealiter geeft een gestandaardiseerde oplossingsroute weer welke stappen beide partijen zetten. In de meeste gevallen meldt zich één van de partijen in het voortraject. Goed om te bezien of en hoe de wederpartij in de conflict diagnose en triage kan worden betrokken. In het bijzonder als de wederpartij de overheid is. Ook bestuursorganen moeten meewerken aan het goed laten functioneren van oplossingsroutes.

5. Geef gestandaardiseerde oplossingsroutes flexibel vorm en leer

Een goede oplossingsroute begint als in kaart is wat de rechtzoekende wil, wat hij kan, en waar hij mee zit. Vervolgens moet duidelijk en transparant zijn waarom een bepaalde oplossingsroute wordt gekozen en welke (andere) disciplines daarbij aan zet kunnen zijn. Denk aan TomTom, of GoogleMaps: hoe wil je van A naar B komen en welk vervoersmiddel past jou? Flexibiliteit is belangrijk. Goede routes vormgeven doe je ook door achteraf te kijken wat (niet) heeft gewerkt en de rechtzoekende daarop te bevragen. Overweeg fixed fees.

Belangrijkste advies aan de minister: richt pilots in! Experimenteer, ook met andere branches en discipline-overstijgend. Stel partijen daartoe met subsidies in staat.

Workshop: Efficiënte besturing en bekostiging

1. Experimenteeraanpak: integreer besturing en bekostiging in de experimenten. Start snel, programmatisch aangestuurd en niet vanuit een eerst uitgedachte regisseur of oude of nieuwe organisatie. Definieer al lerend de rollen in het nieuwe stelsel en verzand niet in 'totaaloplossingen'.
2. Differentieer in rechtsgebieden: kies voor één of twee rechtsgebieden in de experimenten en onderzoek verzekeringsmogelijkheden (vormen van verzekeringen voor een deel van de doelgroep).
3. Vernieuwing in de markt: geef innovatoren en outsiders (nieuwe marktpartijen) de ruimte. De regulering van de advocatuur is een belemmerende factor. Tegelijkertijd is er een kansrijke veranderende rol van de advocaat in het stelsel, onderzoek een organisatiestructuur waarin samenwerkingsverbanden mogelijk zijn voor de advocatuur.
4. Kijk over de grens heen: leer van de manier waarop rechtsbijstand, inclusief verzekeringsvormen, is georganiseerd in het buitenland.
5. Geef ruimte in een nieuw stelsel: er zijn meerdere (onafhankelijke) gevalideerde goede routes voor één rechtsvraag. Zorg dat de 'routes' niet te veel met regulering en tarieven worden dichtgetimmerd.

Workshop responsief overheidsoptreden

1. Stel kernwaarden op die professionals kunnen hanteren wanneer zij gemotiveerd van beleid of regels willen afwijken. Geef op basis van deze kernwaarden professionals ruimte om waar nodig van regels af te wijken en maatwerk te leveren.
2. Ga bij het gelijkheidsbeginsel niet uit van gelijkheid vanuit het overheidsperspectief, maar vanuit het perspectief van de burger. Ontwikkel rond het gelijkheidsbeginsel 'moresprudentie': maak transparant welke mores (in termen van afwegingen bij keuzes in maatwerk) leidend zijn.
3. Evalueer wetgeving eerder en minder abstract. Organiseer vroegsignalering op basis van casuïstiek om aan de wetgever duidelijk te maken wanneer bepaalde regels niet goed werken in de praktijk. Zet 'beleidsbemiddelaars' in die conflicten tussen overheid en burgers diagnosticeren en bemiddelen tussen bedoelingen van het beleid en onverhoopte effecten voor de burger.
4. Ga met ketenpartijen om tafel zitten wanneer nieuwe regels worden opgesteld om te voorzien of zich problemen in de uitvoering gaan voordoen. Als dat het geval is en het beleid wordt toch geïmplementeerd, kunnen hier financiële consequenties aan verbonden worden.
5. Geef bewoners het recht om een fout te maken. Geef overheidsinstanties de plicht om in de reactie op eventuele fouten van bewoners altijd *proportioneel* te reageren.

Rechtsbijstand bij de tijd

*Verantwoording en verslaglegging van het
ontwerpproces*

Policy Design Studio
Amsterdam, 18 juli 2018
Krijn van Beek en Henk Gossink

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Vraagstelling vanuit het programma	3
1.2	Opzet van het traject ontwerp sessies.....	3
1.3	Designmethode	4
1.4	Profiel deelnemers aan de sessies	5
1.5	Besloten en open	6
2	Oogst van de algemene sessies	6
2.1	Vraagstelling.....	6
2.2	Oogst algemene sessies	6
2.3	Van oogst naar contouren.....	7
3	Oogst themasessies	8
3.1	De vijf themasessies	9
3.2	Van themasessies naar testbaar prototype	12
4	Testen en verbeteren: conferentie Rechtsbijstand bij de tijd.....	14
4.1	Doel en opzet van de conferentie	14
4.2	Presentatie en ontvangst contouren	14
4.3	Vier deelsessies voor testen en verbeteren.....	14
5	Afronding en vervolg	17

1 Inleiding

1.1 Vraagstelling vanuit het programma

Voor u ligt het eindverslag van de ontwerpessies in het kader van het programma 'Rechtsbijstand bij de tijd' van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De Policy Design Studio is gevraagd om een reeks bijeenkomsten te begeleiden met als doel:¹

- te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor door de overheid gefinancierde rechtsbijstand;

en als randvoorwaarden:

- gebruikmakend van de aanwezige kennis, ervaring en inzichten in het veld en bij de experts van/over deze materie;
- dat betere resultaten zou kunnen leveren voor burgers binnen de bestaande budgettaire kaders.

Bedacht moet worden dat het in deze ontwerpessies niet gaat over een *analyse* van de materie die tot een objectieve waarheid zou leiden of dat in de sessies een *discussie* werd gevoerd waar aan het eind een partij in het gelijk gesteld zou kunnen worden. Ook werd in de sessies niet gestreefd naar consensus over een voorstel, of naar representativiteit. De sessies zijn uitdrukkelijk ingericht *om het beste op te leveren dat we met elkaar kunnen bedenken*.

De sessies vonden plaats onder de zogeheten *Chatham House Rule* die er op neer komt dat alles uit de sessies naar buiten mag, maar niet wie het heeft gezegd. Deze afspraak diende om deelnemers zoveel mogelijk vrijheid van denken en spreken te geven.

3

De achtergrond van de vraag was (1) rapporten van verschillende commissies (Wolfsen, Vander Meer, e.a.) die aangeven dat doorgaan op de huidige weg met de bestaande vergoedingensystematiek niet past binnen het bestaande budgettaire kader en (2) de hoop dat er nieuwe wegen te vinden zouden zijn om met het bestaande budget een beter maatschappelijk resultaat te behalen.

1.2 Opzet van het traject ontwerpessies

De Policy Design Studio heeft een reeks van negen ontwerpessies begeleid, waarbij we zijn gestart met vier algemene sessies in april 2018. De inzet in de sessies kan globaal geschetst worden als "als u met al uw kennis en ervaring het opnieuw zou mogen uitdenken, hoe zou u het dan vormgeven?".

---

¹ De letterlijke tekst uit de inkoopaanvraag luidt: "In het kader van het programma rechtsbijstand, wordt er een conferentie georganiseerd voor partijen binnen en buiten het stelsel van rechtsbijstand. Deze conferentie wordt voorafgegaan aan diverse sessies om de partijen al van tevoren bij elkaar te brengen en in gesprek te laten gaan. Doel van de offerteaanvraag is om een partij te contracteren die ons gaat helpen met de inhoudelijke vormgeving van de sessies en de conferentie en die zorgt voor verslaglegging in de vorm van een samenvatting van de opgehaalde ideeën."

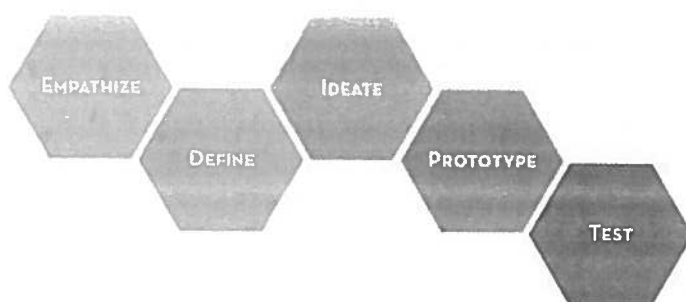
Op basis van de uitkomsten van de vier algemene sessies zijn vervolgens vijf themasessies gehouden die meer specifiek antwoord zochten op verdiepingsvragen. Ter voorbereiding op de sessies zijn voor de algemene en voor de themasessies factsheets gemaakt door het ministerie.

Het aantal deelnemers per sessie verschilde: gemikt werd op 10 à 12 deelnemers per sessies om ruimte te hebben voor ieders inbreng, maar in de praktijk waren er soms meer deelnemers met één uitschieter van 24 deelnemers.

Een redactieteam was belast met verslaglegging van de sessies, terugrapportage naar deelnemers, verwerking van nadere suggesties en opmerkingen en het daadwerkelijk uitschrijven van de voorstellen zoals die in de sessies werden ontworpen. Dit redactieteam bestond uit de directeur en medewerkers van het programma en de twee moderators vanuit de Policy Design Studio.

1.3 Designmethode

De Policy Design Studio heeft voor dit traject gewerkt met de zogeheten Stanford design Methode. Deze methode ziet er in schema als volgt uit (bron: Stanford D-School):

Toelichting per stap:

- *Empathize*: voor wie gaan we ontwerpen, waar heeft hij of zij op dit moment last van? Welke omstandigheden zijn voor deze persoon belangrijk? Wat gun je deze persoon in zijn of haar omstandigheden? Deze vragen hebben tot doel om aan te sluiten op de leefwereld van de gebruiker.
In het geval van de gesubsidieerde rechtsbijstand gaat het hierbij onder andere om de partijen in het juridische conflict, hun respectieve advocaten of andersoortige hulpverleners, maar ook om de belastingbetaler en uiteindelijk ook om de politicus die het moet kunnen uitleggen.
- *Define*: waarvoor zitten we bij elkaar? Nu we ons hebben verdiept in de doelgroep, wat is nu precies de vraag waarop we in deze bijeenkomst een antwoord zoeken? Deze vragen hebben tot doel een gemeenschappelijke focus van de deelnemers te organiseren.
De ontwerpvraag kon verschillen per sessie, waarbij de themasessies van meet af aan al een andere focus hadden dan de algemene.
- *Ideate*: welke ideeën kunnen helpen om het vraagstuk op te pakken? Wat kun je morgen al doen? Wat zou Elon Musk doen? Deze vragen hebben tot doel om een groslijst te ontwikkelen van mogelijkheden om het vraagstuk op te pakken.

Per sessie ontstonden op deze manier lijsten met soms wel zestig verschillende ingrediënten waar mensen wel mee aan de slag zouden kunnen.

- *Prototype*: selecteer de beste ideeën die je hebt geoord, combineer ze tot een logisch geheel, bespreek met elkaar wat er werkt, waarom. Maak een schets van het geheel aan ideeën in samenhang: deze stap heeft tot doel om een logisch geheel te maken van de losse ideeën.

Per sessie ontstonden op deze manier tussen de twee en vier afzonderlijke (prototypes van) voorstellen.

- *Test*: leg je prototype voor aan anderen, vraag feedback, kritiek, suggesties: deze stap heeft tot doel om zwaktes in het prototype snel op te sporen, voorstellen aan te vullen en te verbeteren.

De test en reflectie op de afgelegde route resulteert ook in een beeld van de wijze waarop de verschillende gemaakte prototypes zich tot elkaar verhouden. Het kan voorkomen dat voorstellen echt fundamenteel verschillen van elkaar. Het kan ook voorkomen dat voorstellen wel eenzelfde denklijn volgen, maar dat sommige bewoordingen juist aanspreken (of juist verkeerd vallen) of dat sommige ingrediënten van de een het voorstel van de ander versterken, etc. Dit is allemaal cruciaal voedsel voor het redactieteam om 'het beste' uit de sessies te halen.

1.4 Profiel deelnemers aan de sessies

Voor de sessies zijn deelnemers uitgenodigd met diverse achtergronden. De deelnemers namen deel op persoonlijke titel – en niet als vertegenwoordiger van een organisatie of achterban. Aan deelnemers werd uitdrukkelijk verzocht om te putten uit hun eigen ervaringen en kennis en evenzeer uit alles wat ze mee konden brengen van collega's/achterban/cliënten/buitenlandse ervaring/ en wat dies meer zij.

5

Om een indruk te geven van de verscheidenheid aan deelnemers, hieronder (in willekeurige volgorde) een opsomming van de organisaties waar zij werkzaam zijn:

- Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Advocatuur
- Raad voor Rechtsbijstand
- Juridisch loket
- Hiil Innovating Justice
- Nederlandse Orde van Advocaten
- Vereniging Sociale Advocatuur Nederland
- Vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators
- Justice42
- Gemeenten
- Andere bestuursorganen, zoals de Belastingdienst en andere ministeries
- Vakbonden
- Verzekeraars
- Ombudsmannen (lokaal en nationaal)
- Wetenschap (juridische, sociale en economische wetenschappen)
- (Raad voor de) Rechtspraak
- Private ondernemingen met een voor het onderwerp relevant profiel
- Anderen...

Een enkele deelnemer heeft zowel deelgenomen aan een algemene als aan één van de themasessies (naast de leden van het redactieteam die allemaal bij meerdere sessies aanwezig waren). In totaal hebben ongeveer 120 personen mee ontworpen.

1.5 Besloten en open

De ontwerpessies zijn naar hun aard kleine besloten bijeenkomsten om ervoor te zorgen dat de mensen in de sessie zoveel mogelijk tijd en ruimte hebben om hun eigen ideeën naar voren te brengen, om nieuwsgierig te zijn naar wat de ander nou eigenlijk bedoeld te zeggen en om samen tot iets te komen dat uitstijgt boven de meningen en voorstellingen waarmee elke deelnemer afzonderlijk binnenkwam.

Tegelijk was het proces open in die zin dat van meet af aan een LinkedIngroep 'meeliep' - <https://www.linkedin.com/showcase/rechtsbijstand-bij-de-tijd/> - waarop de belangrijkste documenten werden gepubliceerd en die mensen ook de mogelijkheid gaf suggesties te doen in inhoudelijke zin of te wijzen op mogelijk relevante deelnemers voor de ontwerpessies. De LinkedIngroep telt 590 volgers (12 juli 2018).

2 Oogst van de algemene sessies

2.1 Vraagstelling

De vraagstelling van de algemene sessies luidde in de uitnodiging:

Wat kan de overheid het beste doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen?

Daarbij zijn in de uitnodiging twee kaders gegeven: de huidige budgettaire kaders en de toegang tot het recht in de Grondwet.

2.2 Oogst algemene sessies

Tijdens de vier algemene sessies is een stroom aan ideeën geïnventariseerd en geordend in prototypes. Na afloop van de sessies werd verslag opgemaakt, dat ook weer aan de deelnemers werd voorgelegd voor verbetering en nadere suggesties. In totaal tellen de verslagen zo 12 verschillende voorstellen voor een stelsel die elk in bullets en steekwoorden zijn vastgelegd.

In alle sessies werd uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor de problematische financiële situatie van de sociale advocatuur: er zijn veel advocaten die het hoofd nauwelijks (of zelfs niet meer) boven water kunnen houden. Deelnemers wezen op de rapporten Wolfsen, Van der Meer en Barkhuysen die in verschillende bewoordingen beargumenteren dat op de bestaande voet verdergaan ofwel leidt tot onderbetaling van juridische dienstverleners ofwel tot overschrijding van het beschikbare overheidsbudget ofwel tot rechtzoekenden die geen hulp meer krijgen. In de sessies is deze weerkerende waarneming vooral geïnterpreteerd en ingezet als ondersteuning van de urgentie van de sessies: is het denkbaar om *op andere voet* verder te gaan? Kunnen we nieuwe wegen bedenken (ontwerpen/designen) waardoor we met het beschikbare budget wel recht kunnen doen aan de behoeften van rechtzoekenden?

De sessies werden zo expliciet een ontdekkingstocht naar nieuwe wegen en dat kunnen we illustreren aan de hand van de 'saillante punten' die in de verslagen werden opgenomen en die een beeld geven zowel van de denkrichtingen die in de sessies werden bewandeld als van de verscheidenheid/eensluidendheid van die denkrichtingen.

Enkele saillante punten uit de verslagen van de algemene sessies:

- Belang van een goede intake en triage door degene aan wie als eerste de hulpvraag wordt gesteld of die een hulpvraag identificeert (fysiek, telefonisch, of online);
- Tijdig identificeren van een hulpvraag of die voorkomen levert veel op;
- Organiseer op lokaal niveau hulp aan de voorkant, om eerder in te grijpen en daarmee ook problemen te voorkomen.
- Zorg voor multidisciplinaire, zeer toegankelijke loketten waar een intaker het probleem integraal bekijkt, indien mogelijk oplost en anders doorverwijst naar de meest aangewezen hulpverlener.
- Betrek, waar nodig, advocaten al in een vroeg stadium bij de mogelijke oplossing.
- Differentieer daarbij naar het soort vraag, het soort (rechts)gebied en de mate van zelfredzaamheid van de persoon die voor je staat;
- Bundel problemen om ze efficiënter en sneller op te kunnen lossen.
- Verzamel meer data over problemen en succesvolle oplossingsrichtingen en richt je processen daarnaar in.
- Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
- Beloon samenwerking tussen verschillende domeinen en hulpverleners.
- Bezie daarbij met lokaal of regionaal organiseren van (rechts)hulp voordeel biedt.
- Zorg voor mogelijkheden voor de sociale advocatuur om te (blijven) innoveren en daarmee kwaliteit te kunnen (blijven) garanderen.
- Beloon advocaten voor het vinden van een oplossing (maatwerk), niet voor procederen.
- Kijk als overheid kritisch naar je eigen processen en maak deze simpeler en duidelijker.
- Laat de (overheids)vervuiler betalen voor het veroorzaken van een beroep op rechtsbijstand. Zowel op niveau wetgever, als uitvoeringsinstantie.
- Creëer meer mogelijkheden voor gezamenlijk oplossen (door de overheid zelf en voor rechters).
- Voorkomen is beter dan genezen: zet stevig in op preventie en snelle feedbackloops om problemen direct aan te kunnen pakken.
- Garandeer laagdrempelige (en fysieke) toegang tot rechtshulpverleners.
- Gebruik technologie om toegang tot het recht te verschaffen en om data over problemen en processen te verzamelen.

2.3 Van oogst naar contouren

Het redactieteam heeft de oogst die hiervoor is weergegeven vervolgens verwerkt tot één samenhangend voorstel "Contouren van een nieuw stelsel van rechtsbijstand - uitkomsten van

4 parallelle ontwerp sessies en inzet voor vervolg". Dit stuk is in een schriftelijke ronde nog een keer voorgelegd aan alle deelnemers van de algemene sessies en aan de hand van hun reacties op enkele punten verbeterd.

In het kort gaat het om vier 'hoofdpijnen':

1. **Radicaal investeren en innoveren in de voorkant; laagdrempelige multidisciplinaire intake, fysiek (bijv. bieb), telefonisch en online.** Om mensen adequater te kunnen helpen en minder van hun problemen te laten ontaarden in juridische procedures, is het nodig om hulp (informatie, advies, bijstand) eerder in te zetten, die meer direct toe te spitsen op de kern van de problemen en direct te richten op oplossingen.
2. **Evidence-based oplossingsroutes en de kwaliteit van het antwoord.** Er is veel te winnen door voor veel voorkomende problemen, best practices te creëren, vast te leggen en te valideren. Dergelijke gestandaardiseerde beste oplossingsroutes voor veel voorkomende zaken kunnen combinaties zijn van juridische en andersoortige hulp. Dit vereist ook dat het veld van aanbieders een ontwikkeling doormaakt naar bundeling van kennis en ervaring, betere vormen van samenwerking, specialisatie, enz.
3. **Betere prikkels en bekostiging van het goede.** In alle sessies wordt een lans gebroken voor een bekostigingssystematiek die minder perverse prikkels bevat en meer goede prikkels. Met name wringt de ervaring dat het kan voorkomen dat hulpverleners betaald krijgen voor activiteiten die hun klanten geen stap verder brengt en dat het evengoed kan voorkomen dat ze hun klant echt met zijn problemen hebben geholpen, maar daar niet voor betaald krijgen.
4. **Overheden die zorgen voor simpeler wetgeving en minder procedures.** Veel van de (zich opstapelende) problemen van de doelgroep vloeien voort uit het handelen van overheidsinstanties. Soms in de uitvoering, soms ook in de vorm van complexe regelgeving waarin mensen kunnen verdwalen. Hier lijkt winst te behalen, immers doordat op termijn bespaard kan worden op de verzamelde kosten van uitvoeringsinstanties bij hun klacht-, bezwaar-, en beroepsafdelingen. Hier komt nog bij de maatschappelijke winst voor partijen die dan niet meer in diepe procedures verzeild hoeven te raken.

8

Deze vier hoofdpijnen roepen elk op hun beurt ook weer vragen op. Om op die vragen antwoord te geven, zijn themasessies ingericht. De contourenschets benoemt vijf themasessies en voor elk de ontwerp vragen waarmee de deelnemers aan de slag zouden gaan, die in de volgende paragraaf worden besproken.

3 Oogst themasessies

De nadere ontwerp sessies of themasessies die volgden op de vier hiervoor beschreven algemene sessies, poogden elk deelnemers 'mee te nemen' in de gedachtenlijn uit de algemene sessies. Het stuk over de contouren gaf de deelnemers een beeld van de grote lijn en van de plek die hun specifieke ontwerp vraag daarin speelt.

Voorafgaand aan elke sessie kregen de deelnemers bovendien een op het specifieke thema toegespitst 'factsheet' om te zorgen dat ze allemaal over dezelfde informatie zouden beschikken.

Hierna geven we van elk van de themasessies de precieze vraagstelling weer waarmee de sessie van start ging. De sessies hanteerden vervolgens dezelfde methodiek om samen een voorstel te ontwikkelen (zie par 1.3) als de algemene sessies. Na afloop van de themasessies werd verslag opgemaakt, dat ook weer aan de deelnemers werd voorgelegd voor verbetering en nadere suggesties. Van deze verslagen geven we hierna ook de 'saillante punten' zoals die in de verslagen werden opgenomen en die een goed beeld geven zowel van de denkrichtingen die in de sessies werden ontwikkeld als ook van de verscheidenheid/ eensluidendheid van die denkrichtingen.

Op basis van de uitkomsten van de themasessies heeft het redactieteam vervolgens een tweede versie van de 'contouren van een nieuw stelsel' samengesteld. Die versie is ter 'test en verbetering' voorgelegd op de conferentie die gehouden werd op 25 juni 2018 te Gouda die in de volgende paragraaf besproken wordt.

3.1 De vijf themasessies

3.1.1 Versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Vraagstelling:

Om mensen adequater te kunnen helpen en minder van hun problemen te laten ontaarden in juridische procedures, is het nodig om hulp (informatie, advies, bijstand) eerder in te zetten, die meer direct toe te spitsen op de kern van de problemen en direct te richten op oplossingen. Het gaat dan onder meer om intake, triage en oplosstraten waar direct oplossingen worden geboden. De ontwerpvrage luidt:

- hoe geef je dat nu precies vorm, die voorkant met goede multidisciplinaire intake, triage, warme overdracht, oog voor eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheid en wellicht direct een oplossing? Hoe ziet de infrastructuur eruit?
- Hoe sluiten we aan op de al aanwezige eerste lijn in het sociale domein? Wat is de verhouding tussen fysieke aanwezigheid en online voorziening? Wie organiseert?
- Voor wie is de hulp eigenlijk bedoeld. Het gaat vaak meer om mensen met 'een tas vol bonnetjes' dan per se om minder draagkrachtigen. Wie precies willen we bedienen met welke mate van overheidshulp? Iedere burger kan immers te maken krijgen met belangrijke rechtsvragen, zoals ontslag, strafbaar gedrag, schade, echtscheiding.

Enkele saillante punten uit het verslag:

- Richt fysieke, onafhankelijke loketten in op toegankelijke locaties en zorg dat iedere burger weet daar terecht te kunnen voor hulp.
- Laat de nulde, eerste en tweede lijn intensief met elkaar samenwerken en communiceren bij en na de diagnose van het probleem.

- Werk samen (kan op dezelfde locatie) met allerlei instanties en hulpverleners: sociaal domein, huisartsen, iedereen die signalen kan opvangen en zorg voor een goed onderling netwerk.
- Investeer radicaal in de kennis en vaardigheden van de professionals, om het probleem en de mate van zelfredzaamheid in te schatten. Zet professionals neer met goede sociale vaardigheden en mensenkennis.
- Zorg dat hulp op allerlei manieren en te allen tijde bereikbaar is: online, fysiek, per telefoon en Whatsapp. Ga ook de buurt in om mensen te spreken.
- Creëer best practices en gestandaardiseerde routes/procedures die door alle eerste contactpunten worden gehanteerd.

3.1.2 Civielrecht

Vraagstelling:

Effectievere routes naar oplossingen vormen het hart van het nieuwe stelsel. Om die routes goed uit te denken, zijn e afzonderlijke ontwerpbijsenkomsten georganiseerd voor straf- en civiele zaken (de bestuurszaken komen aan bod in de sessie onder 3.1.5 hierna).

De ontwerpvrage voor beide sessies is: hoe deze slag naar meer adequate oplossingsroutes aan te jagen, vanuit de overheid, in samenwerking met het veld? Hoe kunnen we regie organiseren en ruimte geven voor het uitvinden van effectieve oplossingen? Welke kaders horen daarbij?

Enkele saillante punten uit het verslag:

- Er is al zo veel bedacht en er loopt al zo veel. Waarom dat niet op korte termijn uitvoeren of verder brengen. Hoe kunnen we het viraal karakter van goede initiatieven vergroten?
- De problematiek is breder dan alleen juridisch, dus het loket moet ook breder dan juridisch.
- Zorg voor senioriteit en wijsheid op de plekken waar de burger hulp zoekt (nu worden daar vaak de junioren of trainees neergezet)
- Maak breder gebruik van juridische hulpverleners dan alleen de advocaten in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Hier ligt mogelijk ook een oplossing voor de middeninkomens.
- Zorg dat de oplossingsroutes ook daadwerkelijk beschikbaar zijn (en iemand niet bijv. een half jaar moet wachten op hulp of een opvangplek).

10

3.1.3 Strafrecht

Vraagstelling:

Effectievere routes naar oplossingen vormen het hart van het nieuwe stelsel. Om die routes goed uit te denken, zijn afzonderlijke ontwerpbijsenkomsten georganiseerd voor straf- en civiele zaken (de bestuurszaken komen aan bod in de sessie onder 3.5 hierna).

De ontwerpvrage voor de sessie over strafzaken (identiek aan die over civiele zaken): hoe deze slag naar meer adequate oplossingsroutes aan te jagen, vanuit de overheid, in samenwerking met het veld? Hoe kunnen we regie organiseren en ruimte geven voor het uitvinden van effectieve oplossingen? Welke kaders horen daarbij?

Enkele saillante punten uit het verslag:

- Zorg voor een oplossing voor de korte termijn van de huidige problematiek voordat gekeken wordt naar verbeteringen in het stelsel.
- De ideeën voor verbeteringen in het strafrecht zijn niet nieuw, er is doorzettingskracht nodig om de bestaande ideeën uit te voeren.
- Er wordt veel gevraagd van het geduld van de ketenpartners. Er is de afgelopen jaren veel ingezet op verbeteringen in het huidige stelsel ten aanzien van strafrecht.
- Onderzoek de impact als de burger in de macht van de overheid komt. Dan is het minder relevant om een discussie te voeren over hoe je in de beloning onderscheid maakt in de zwaarte van strafzaken.
- Maak verbinding tussen het stelsel en de strafrechtketen. Beschouw de advocatuur als ketenpartner en voer op basis van gelijkwaardigheid het gesprek.
- Betrek de advocatuur meer aan het begin van het strafproces (in het bijzonder ZSM).
- Voor een meer optimale kwalitatieve inzet van de advocatuur zijn er veel efficiencyverbeteringen (inclusief digitalisering) mogelijk in de strafrechtketen. Hoe werkt het stelsel daarop in en houdt het daar rekening mee?

Bijzonder aan deze sessie was dat twee deelnemers uit protest de sessie verlieten; ongeveer halverwege. Ze zeiden dat ze het een herhaling van zetten vonden en dat ze hier geen oplossingen voor de problemen van de sociale advocatuur uit zagen komen. Dit heeft tot enige aandacht in de media geleid.

*3.1.4 Besturing en bekostiging**Vraagstelling:*

‘Betalen voor oplossingen in plaats van voor procedures’ is een mooi motto en constructieve wens, maar hoe doe je dat eigenlijk? Hoe geef je dat vorm? Dit is de centrale vraag voor de specifieke ontwerpessie over bekostiging en regulering van het stelsel. Met vervolgens een heleboel subvragen: hoe komt het geld bij degenen die werken met goede regie en effectieve behandelroutes? Mag een consument blijven kiezen welke hulpverleners voor hem werken? Hoe zien eigen bijdragen eruit en welke balans tussen solidariteit en prikkels moet er zijn? Ook is er de vraag naar de besturing van het stelsel: wie is verantwoordelijk voor kwaliteitsnormen, voor het up-to-date houden van de bekostigingsstructuur en voor toezicht?

11

Enkele saillante punten uit het verslag:

- Standaardiseer processen en objectiveer problemen voor meer efficiëntie en kwaliteit (schaalgrootte, “collectiviseer”).
- Stap af van een bekostiging per zaak: help de persoon
- Verdeel middelen per regio, gedifferentieerd naar bevolkingskarakteristiek
- Zorg voor een poortwachter, die de aanvraag en het probleem indiceert en waar mogelijk problemen al oplost. Maak deze poortwachter ook financieel verantwoordelijk voor de volgende stappen zodat die belang heeft bij goed werkende hulp
- Besteed zoveel mogelijk lokaal aan, richt die aanbestedingen op langdurige relaties, kwaliteit, transparantie en een reële beloning voor dienstverleners.
- Geef ruimte voor en experimenteer met een bekostigingssystematiek die meer mogelijkheden biedt dan “uurtje factuurtje”.
- Creëer een inkoper, die de juiste prikkels heeft om bij gecontracteerde partijen te sturen op kwaliteit en efficiëntie.

- Differentieer naar rechtsgebied zowel m.b.t. oplossingsroutes als in de bekostigingssystematiek.
- Creëer een basisverzekering – al is bij nadere beschouwing niet helder welk probleem dit op zou lossen.

3.1.5 Bestuursrecht; overheid als wederpartij

Vraagstelling:

Er is op het gebied van overheidsgedrag de afgelopen jaren ook al veel gebeurd, waarbij het programma Passend Contact met de Overheid in het oog springt. Er kan goed voortgebouwd worden op deze ervaring, tegelijk lijken er extra stappen nodig om meer te bereiken dan waar we nu staan. De vijfde nadere ontwerpssessie heeft als vraag: hoe kunnen we overheidsinstanties aanzetten om een volgende stap te maken in hun dienstverlening en hoe kunnen we complexiteit voor burgers reduceren? Met als doel dat zij snellere, betere oplossingen krijgen en veel minder vaak in procedures tegen de overheid terechtkomen.

Enkele saillante punten uit het verslag:

- Geef uitvoeringsorganisaties ruimte en bevoegdheid om maatwerk toe te passen, waar dat in het belang van de burger is.
- Daarbij hoort dat er professionele standaarden en best practices worden ontwikkeld, om rechtsgelijkheid te behouden. Investeer in de kennis van de professionals.
- Zorg ervoor dat signalen vanuit de praktijk kunnen landen bij de wetgever, die daar dan ook iets mee doet.
- De overheid moet betrouwbaar zijn: verbeter de communicatie richting de burger, wees duidelijker over de inhoud van beslissingen en acteer als één overheid.
- Maak gegevensuitwisseling mogelijk waar dat tegemoetkomt aan het belang van de burger. Zoek dwarsverbanden en maak koppelingen zodat uitvoeringsorganisaties gezamenlijk en vroegtijdig kunnen signaleren en ingrijpen waar dat nodig is.

12

3.2 Van themasessies naar testbaar prototype

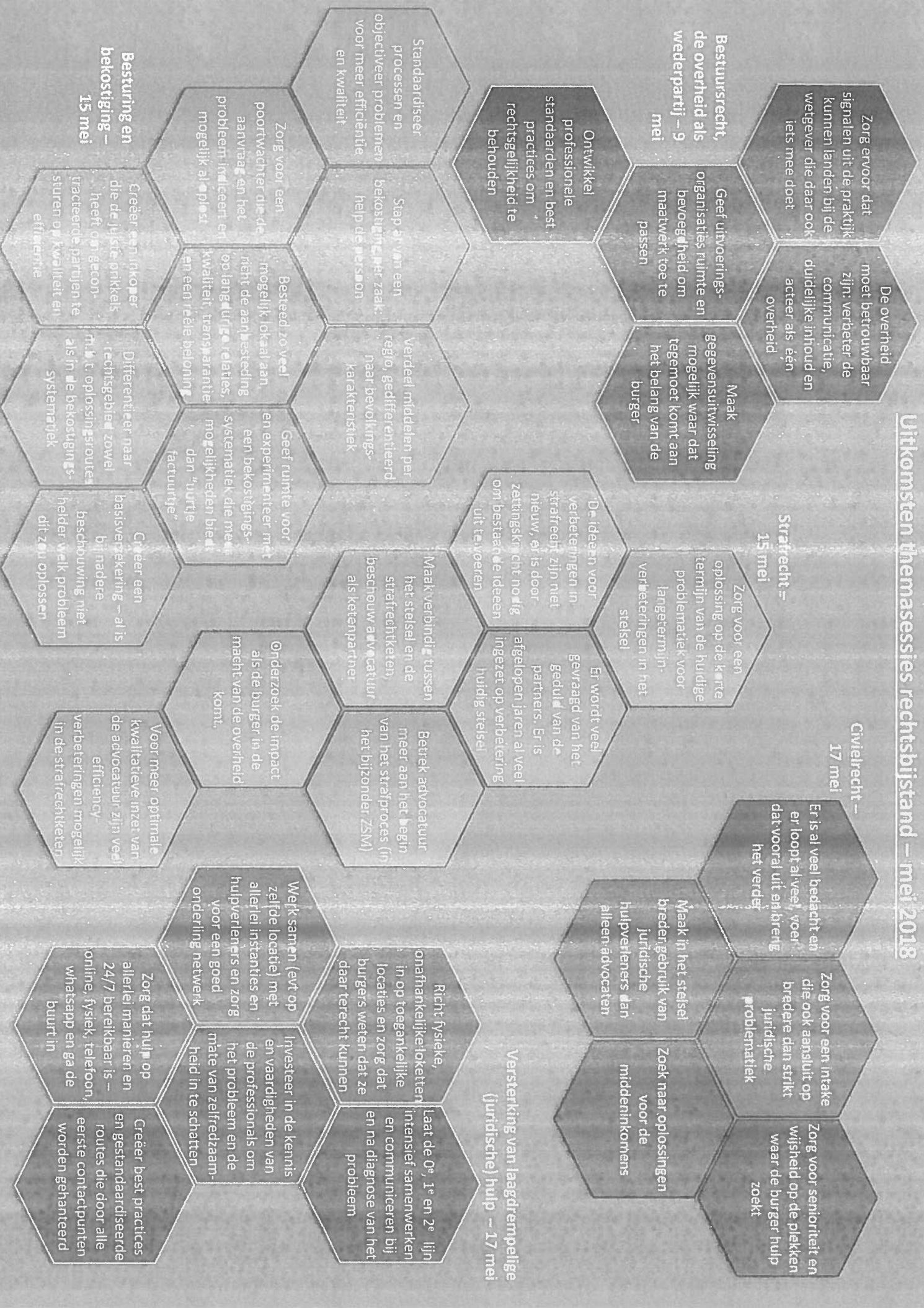
Het redactieteam heeft de opbrengsten van de themasessies uitgewerkt in een samenhangend voorstel dat vervolgens als inzet diende voor de 'test- en verbeterconferentie' die op 25 juni 2018 werd gehouden. Het samenhangend verhaal werd verteld in drie producten, bovenop de contourenschets die aan de algemene sessies was ontsproten:

- een overzichtsposter van de opbrengsten van de themasessies (zie hierna);
- een kort animatiefilmpje die in opdracht van het ministerie van JenV werd gemaakt. De animatie is [hier](#) te zien².
- een uitnodigingsbrief van de programmadirecteur die de hoofdlijn schetst van het samenhangend verhaal met vier bijlagen die elk nader invulling geven aan de vier hoofdlijnen van de contouren – en die tegelijk input vormen voor de deelsessies op de conferentie.

De volgende paragraaf geeft een overzicht van de inzet en uitkomsten van de conferentie.

² Als de link niet werkt, kunt u bijgaande url invullen in uw browser:
<http://www.rovid.nl/jv/dv/2018/jv-dv-20180626-idk7e08ws-web-hd.mp4>

Uitkomsten themasessies rechtsbijstand – mei 2018

4 Testen en verbeteren: conferentie Rechtsbijstand bij de tijd

4.1 Doel en opzet van de conferentie

Het doel van de conferentie “Rechtsbijstand bij de tijd” was om alle deelnemers aan de ontwerpssessies plus relevante stakeholders en andere belangstellenden kennis te laten nemen van de vorderingen tot dan en de kans te geven samen te reflecteren op de concepten zoals die ontwikkeld waren.

Met dit doel werden in totaal zo’n 300 mensen persoonlijk uitgenodigd en konden mensen ook via de LinkedIngroep (zie par 1.5) kennismaken van de geplande conferentie en zich als deelnemers aanmelden.

Uiteindelijk verzamelden zich op 25 juni 2018 een kleine 100 deelnemers in het oude stadhuis van Gouda om onder andere met de minister voor Rechtsbescherming van gedachten te wisselen over het ontwerp voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand.

4.2 Presentatie en ontvangst contouren

De minister voor Rechtsbescherming schetste in zijn openingspeech de noodzaak om samen na te denken over nieuwe wegen naar rechtvaardige oplossingen³, de contouren van een nieuw stelsel werden geschetst in de vorm van de eerdergenoemde film. Een paneldiscussie gaf vervolgens de aanzet om in vier deelsessies dieper in te gaan op de verschillende hoofdlijnen van het voorstel. Via de app Mentimeter kon ook de zaal reageren. Het ontwerp voor een nieuw stelsel werd beoordeeld met een 7-.

14

4.3 Vier deelsessies voor testen en verbeteren

De inzet voor de vier deelsessies was expliciet om de levensvatbaarheid van de ontwikkelde richting te toetsen en waar mogelijk verbeteringen aan te brengen. Hiertoe had elke deelsessie een beknopte beschrijving van de thematieken was de gespreksstructuur erop gericht samen te reflecteren op het voorstel en suggesties te doen voor verbetering.

In het navolgende geven we de belangrijkste suggesties weer per deelsessie.

4.3.1 Suggesties gedaan in de deelsessie besturing en bekostiging

1. *Experimenteer aanpak*: integreer besturing en bekostiging in de experimenten. Start snel, programmatisch aangestuurd en niet vanuit een eerst uitgedachte regisseur of oude of nieuwe organisatie. Definieer al lerend de rollen in het nieuwe stelsel en verzand niet in ‘totaaloplossingen’.
2. *Differentieer in rechtsgebieden*: kies voor één of twee rechtsgebieden in de experimenten en onderzoek verzekeringsmogelijkheden (vormen van verzekeringen voor een deel van de doelgroep).
3. *Vernieuwing in de markt*: geef innovatoren en outsiders (nieuwe marktpartijen) de ruimte. De regulering van de advocatuur is een belemmerende factor. Tegelijkertijd is er een

³

De volledige speech is hier te lezen:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2018/06/25/toespraak-van-minister-voor-rechtsbescherming-dekker-bij-de-conferentie-over-rechtsbijstand-25-juni-2018>

kansrijke veranderende rol van de advocaat in het stelsel, onderzoek een organisatiestructuur waarin samenwerkingsverbanden mogelijk zijn voor de advocatuur.

4. *Kijk over de grens heen:* leer van de manier waarop rechtsbijstand, inclusief verzekeringsvormen, is georganiseerd in het buitenland.
5. *Geef ruimte in een nieuw stelsel:* er zijn meerdere (onafhankelijke) gevalideerde goede routes voor één rechtsvraag. Zorg dat de 'routes' niet te veel met regulering en tarieven worden dichtgetimmerd.

4.3.2 Suggesties gedaan in de deelsessie uitkomstroutes

1. *Begin bij het begin: een goede conflict diagnose*

Goede conflict diagnose en triage bij de intake is van groot belang om te weten wat het echte probleem is, en of dat juridisch van aard is. Zet professionals aan de voorkant die breder opgeleid zijn, of over meer competenties beschikken, dan alleen expertise in een bepaald rechtsgebied. Denk bijvoorbeeld ook aan financiële expertise. Kijk bijv. naar het model 7i. Is dit probleem en deze klant – deze klanten - passend voor een oplossingsroute? Is naast een inhoudelijke ook een emotionele interventie nodig? Op basis van de conflict diagnose kan in zaken die zich daarvoor lenen vervolgens een gestandaardiseerde oplossingsroute worden gevolgd. Die kan ook bestaan uit hulp bij zelfoplossingen.

2. *Bied gestandaardiseerde oplossingsroutes voor eenduidige zaken, en maatwerk voor complexe zaken*

Het gros van de gevallen gaat over eenduidige vragen. Daarop kan een gestandaardiseerde oplossingsroute antwoord geven. Burgers zijn over het algemeen goed in staat om de koers (mede) te bepalen en betalen. Maar als er heel veel emotie is niet meer. Ook dat kan reden voor maatwerk zijn. Dat maatwerk is overigens niet altijd van juridische aard; maar wellicht ook in bijvoorbeeld communicatie. Door voor standaardisering te kiezen kun je bij zaken die er echt toe doen de diepte ingaan en daar ook een goede vergoeding voor krijgen. Leer van rechtsbijstandverzekeraars, vakbonden, en organisaties als de ANWB. Ontwikkel ook een juridische productcatalogus. Dat draagt bij aan inzicht.

3. *Denk vanuit de rechtzoekende*

Gestandaardiseerde oplossingsroutes moeten niet vanuit de organisatie, maar vanuit de mens worden ontworpen. Begin bij het begin, bijvoorbeeld bij een echtscheiding: wat heb je nodig? Dat kan een netwerk van voorzieningen zijn. Maar wie neemt daarover de regie? Denk aan een huisarts: die heeft een breder beeld van een patiënt en vraagt door naar andere problematiek. De mate waarin doorvragen nodig is, verschilt overigens wel per rechtsgebied. Zo zijn huurzaken over het algemeen vrij overzichtelijk.

4. *Heb oog voor de wederpartij*

Idealiter geeft een gestandaardiseerde oplossingsroute weer welke stappen beide partijen zetten. In de meeste gevallen meldt zich één van de partijen in het voortraject. Goed om te bezien of en hoe de wederpartij in de conflict diagnose en triage kan worden betrokken. In het bijzonder als de wederpartij de overheid is. Ook bestuursorganen moeten meewerken aan het goed laten functioneren van oplossingsroutes.

5. *Geef gestandaardiseerde oplossingsroutes flexibel vorm en leer*

Een goede oplossingsroute begint als in kaart is wat de rechtzoekende wil, wat hij kan, en waar hij mee zit. Vervolgens moet duidelijk en transparant zijn waarom een bepaalde oplossingsroute wordt gekozen en welke (andere) disciplines daarbij aan zet kunnen zijn. Denk aan TomTom, of Google Maps: hoe wil je van A naar B komen en welk vervoersmiddel past jou? Flexibiliteit is belangrijk. Goede routes vormgeven doe je ook door achteraf te kijken wat (niet) heeft gewerkt en de rechtzoekende daarop te bevragen. Overweeg fixed fees.

4.3.3 Suggesties gedaan in de deelsessie responsieve overheid

1. *Kernwaarden:* Stel kernwaarden op die professionals kunnen hanteren wanneer zij gemotiveerd van beleid of regels willen afwijken. Geef op basis van deze kernwaarden professionals ruimte om waar nodig van regels af te wijken en maatwerk te leveren
2. *Burgerperspectief leidend:* Ga bij het gelijkheidsbeginsel niet uit van gelijkheid vanuit het overheidsperspectief, maar vanuit het perspectief van de burger. Ontwikkel rond het gelijkheidsbeginsel 'moresprudentie': maak transparant welke mores (in termen van afwegingen bij keuzes in maatwerk) leidend zijn.
3. *Vroegsignalering:* Evalueer wetgeving eerder en minder abstract. Organiseer vroegsignalering op basis van casuïstiek om aan de wetgever duidelijk te maken wanneer bepaalde regels niet goed werken in de praktijk. Zet 'beleidsbemiddelaars' in die conflicten tussen overheid en burgers diagnosticeren en bemiddelen tussen bedoelingen van het beleid en onverhoopte effecten voor de burger.
4. *Uitvoering verkennen in de keten:* Ga met ketenpartijen om tafel zitten wanneer nieuwe regels worden opgesteld om te voorzien of zich problemen in de uitvoering gaan voordoen. Als dat het geval is en het beleid wordt toch geïmplementeerd, kunnen hier financiële consequenties aan verbonden worden.
5. *Recht op een fout:* Geef inwoners het recht om een fout te maken. Geef overheidsinstanties de plicht om in de reactie op eventuele fouten van inwoners altijd *proportioneel* te reageren.

4.3.4 Suggesties gedaan in de deelsessie laagdrempelige toegang

Algemene opmerkingen n.a.v. het filmpje: zorg voor goede samenwerking met het sociaal domein en zorg voor bekendheid bij diverse hulpverleners. Behoud het onafhankelijke karakter van de voorziening. Benut bestaande ingangen beter. Haal drempels voor de burger weg, zorg voor kosteloze eerste hulp. Betrek de doelgroep en definieer goed wat je doelgroep is (kan verschillen bij verschillende oplossingen), organiseer hulp dicht bij de burger.

16

1. *Fysieke toegang:* maak persoonlijk contact met de hulpverlener mogelijk, dicht bij de burger. Zorg voor goede samenwerking met het sociale domein. Betrek de doelgroep, investeer tijd in hen en ontwikkel het aanbod o.b.v. de vraag/behoefte. Creëer één onafhankelijke toegang, benut ook de ingangen die er al zijn beter. Haal drempels om hulp te zoeken weg. Faciliteer goede initiatieven die er al zijn, zorg voor goede voorlichting en landelijke communicatie. Investeer in de competenties en kundigheid van de betrokken medewerkers en om ervoor te zorgen dat de voorziening écht toegankelijk is.
2. *Telefonische toegang:* zorg voor een gratis nummer, dat iedereen mag bellen. Zet je beste man/vrouw achter de telefoon, degene die het best geëquipeerd is om aan de telefoon een goede diagnose te kunnen doen, te kunnen doordringen tot de werkelijke vraag en om de juiste hulpverlener aan die vraag te kunnen koppelen. Zorg voor goede administratie om cliëntgedrag bij te houden, zodat je weet wanneer iemand voor de zoveelste keer belt. Leg de prikkels anders, voorkom procederen waar dat kan. Kijk niet te veel/alleen naar de investering, maar naar de opbrengsten op de langere termijn. Algemeen: beloon meer voor een snellere en duurzame oplossing van het probleem.
3. *Online toegang:* richt meerdere toegangswegen in, dat is relatief makkelijk vorm te geven online. Organiseer de informatie rond life events. Zorg voor een eenduidig en herkenbaar merk, dat mensen de informatie goed weten te vinden en als betrouwbaar zien (maak daarbij gebruik van de betrouwbaarheid van de Rijksoverheid). Realiseer je dat online onderdeel is van een hybride oplossing: ook na het zoeken van informatie online, willen mensen vaak nog iemand spreken om te controleren dat ze het juiste hebben gevonden.

Zorg voor diagnose om het probleem te definiëren en verwijs waar nodig door naar lokale hulp. Zorg voor goede ICT: een klantvriendelijke site zonder te veel overbodige tekst en waar mensen feedback kunnen geven. De site moet gedragen worden door de markt en bij de advocatuur en dan moet er ook echt op de marketing worden ingezet (eerste hit bij Google bijvoorbeeld).

4. *Triage*: Zorg voor één aanspreekpunt die niet alleen op juridische problemen ziet, een soort 'welzijnsbalie'. Zorg dat er goed opgeleid en ervaren personeel aan de balie zit om zoveel mogelijk problemen vroegtijdig op te lossen. Dat personeel moet de juiste competenties hebben en fungeren als een casemanager, met een multidisciplinair team erachter naar wie kan worden doorverwezen. Er moet een feedbackloop teruglopen om zicht te kunnen houden op het succes van de doorlopen route. Differentieer per rechtsgebied. Deze voorziening zou werken voor 80% van de mensen, voor 20% zal je iets anders moeten bedenken.
5. *Aansluiten bij*: richt een 'paddenstoel' in, een wegwijzer die op simpele wijze de weg/route wijst voor iemand met een probleem, zowel van juridische aard maar ook in samenwerking met andere domeinen. De paddenstoel bestaat zelf door de burger online worden ingevuld, maar er kan ook hulp worden geboden, een medewerker die helpt om de wegwijzer in te vullen. Uit de paddenstoel volgt een diagnose en een aangeraden route richting een oplossing en de tool is voor iedereen toegankelijk. De routes worden gemaakt door de overheid i.s.m. professionals. De invulling en het aanbod van hulp is per rechtsgebied verschillend.

5 Afronding en vervolg

Zoals uit het voorgaande is gebleken is hebben het programmteam Rechtsbijstand bij de tijd en Policy Design Studio eendrachtig samengewerkt om zoveel mogelijk van de kennis, ervaring, denk- en verbeeldingskracht uit het veld (incl. ministerie, universiteiten e.d.) te bundelen tot een ontwerp voor een nieuw stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Met deze verantwoording en verslaglegging van de ontwerpfase geven wij inzicht in de wijze waarop het ontwerp tot stand is gekomen en de betrokkenheid van vele professionals bij de totstandkoming daarvan.

Van: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Aan: [10.2.e@policydesignstudio.nl](#)
Bcc: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Onderwerp: Programma rechtsbijstand: verslag themasessie "bekostiging en besturing" d.d. 15 mei 2018
Datum: dinsdag 22 mei 2018 15:07:53
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte heer 10.2.e ,

Bijgevoegd treft u het verslag van de bijeenkomst met als thema 'bekostiging en besturing' d.d. 15 mei 2018.

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben bij dit verslag, laat het ons dan vooral weten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
programmarb@minvenj.nl

Van: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Aan: [10.2.e](#) [Policy Design Studio\)](#)"
Bcc: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Onderwerp: Programma rechtsbijstand: verslag van de bijeenkomst "bestuursrecht, de overheid als wederpartij" d.d. 9 mei 201
Datum: dinsdag 15 mei 2018 13:23:52
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte heer [10.2.e](#), beste [10.2.e](#),
 Bijgevoegd treft u het verslag van de bijeenkomst met als thema 'bestuursrecht, de overheid als wederpartij' d.d. 9 mei 2018. Eventuele opmerkingen bij dit verslag ontvangen we graag.
 Met vriendelijke groet,
[10.2.e](#)

.....
lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21
 Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
 T 06 [10.2.e](#)
programmarb@minvenj.nl

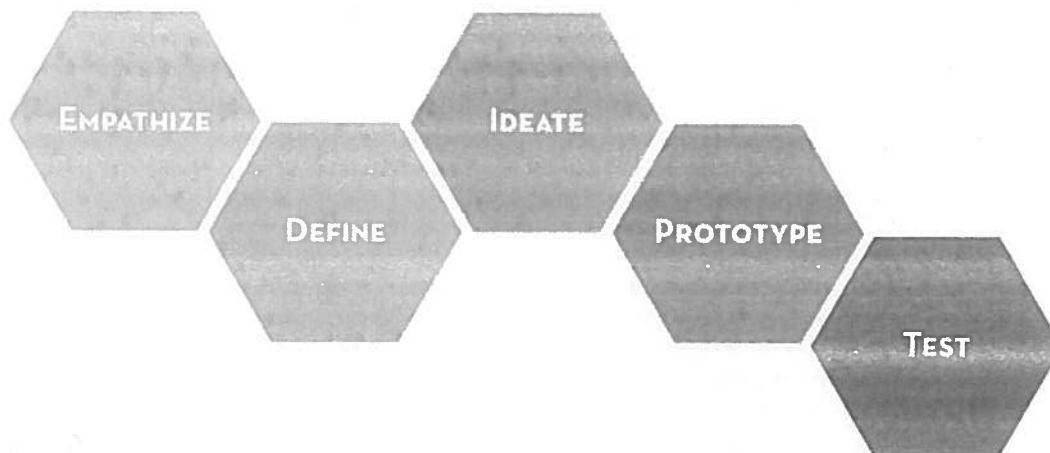

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: bestuursrecht, overheid als wederpartij

Programmateam Rechtsbijstand

9 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het onderwerp bestuursrecht, de overheid als wederpartij de volgende elementen naar voren:
  - Geef uitvoeringsorganisaties ruimte en bevoegdheid om maatwerk toe te passen, waar dat in het belang van de burger is.
  - Daarbij hoort dat er professionele standaarden en best practices worden ontwikkeld, om rechtsgelijkheid te behouden. Investeer in de kennis van de professionals.
  - Zorg ervoor dat signalen vanuit de praktijk kunnen landen bij de wetgever, die daar dan ook iets mee doet.
  - De overheid moet betrouwbaar zijn: verbeter de communicatie richting de burger, wees duidelijker over de inhoud van beslissingen en acteer als één overheid.
  - Maak gegevensuitwisseling mogelijk waar dat tegemoet komt aan het belang van de burger. Zoek dwarsverbanden en maak koppelingen zodat uitvoeringsorganisaties gezamenlijk en vroegtijdig kunnen signaleren en ingrijpen waar dat nodig is.

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: bestuursrecht, overheid als wederpartij

Programmateam Rechtsbijstand

9 mei 2018

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende casus aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand in het bestuursrecht en de overheid als wederpartij. Daarbij worden burgers genoemd, die geraakt worden door ingrijpende beslissingen (zoals uithuisplaatsingen) die worden gemaakt in het sociaal domein (oa WMO), een verbaal vaardig Haags stel bij het JL die de weg kwijt is geraakt in de regels van overheidsinstanties, een 83-jarige buurman die met een longontsteking in het ziekenhuis ligt maar elke dag een boete krijgt voor een verlopen parkeervergunning, een scheidend stel dat niet begrijpt waarom de een wel en de ander geen toevoeging krijgt, een 90-jarige zieke meneer die wordt belaagd door deurwaarders en burgers met schulden die van de overheid steeds nieuwe vorderingen krijgen. Er wordt aangegeven dat de overheid onbetrouwbaar is, niet luistert naar signalen vanuit de uitvoering over de werking van bepaalde wetsbepalingen en dat ze zaken te ingewikkeld organiseert zodat burgers hun recht niet of heel moeilijk kunnen halen. Er wordt te strak aan regels vastgehouden, ook waar dat niet in het belang van de burger én de overheid zelf is.
- Gevraagd naar wat de hierboven genoemde partijen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Uitvoeringsorganisaties moeten discretionaire bevoegdheid krijgen om zaken naar eigen inschatting aan te pakken en ook mogelijkheden om te investeren in professionaliteit om willekeur te voorkomen, burgers zouden het recht moeten krijgen om fouten te maken, de wetgever moet sneller meebewegen met goede ontwikkelingen in de uitvoering. Uitvoeringsorganisaties krijgen vaak geen voet aan de grond bij ministeries in Den Haag: daar zou een escalatiemodel voor moeten worden ontwikkeld. Communicatie tussen overheid en burger moet beter. Er zouden meer mogelijkheden moeten zijn om informatie aan elkaar te koppelen zodat de burger kan worden geholpen zodra er eerste signalen zijn dat er dingen mis gaan. Een andere verantwoordingssystematiek zou helpen om niet alleen te sturen op regels en processen, maar op de oplossing. Besluiten moeten beter worden gemotiveerd (m.n. door gemeentes). Ga evidence-based te werk om succesvolle oplossingen te zoeken.
- In de tweede stap wordt de probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was: er is een conflict tussen burger en overheid: wat helpt en hoe komen we daar? Daarbij wordt de vraag gesteld in hoeverre dit gaat over het stelsel van rechtsbijstand specifiek of het optreden van de overheid in bredere zin? Er wordt opgemerkt dat zowel uitvoeringsorganisaties als de wetgever hier een rol in spelen en het belang van het zoeken van medestanders binnen de overheid om hiermee aan de slag te gaan wordt benadrukt, de overheid moet in haar geheel werken aan de betrouwbaarheid, niet alleen m.b.t. rechtsbijstand. Op basis hiervan formuleren de deelnemers ideeën die mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Ruimte geven voor maatwerk: overtuig andere betrokken ministeries, d.m.v. praktijkvoorbeelden want die zijn er genoeg, van de noodzaak van aanpassing van wetgeving (bv d.m.v. een open norm) zodat bestuursorganen meer ruimte krijgen voor maatwerk. Maak van de verplichting tot vorderen weer tot een bevoegdheid. Zorg voor een escalatiemodel zodat bestuursorganen hun ervaringen kwijt kunnen bij ministeries: aggregeer de problemen van bestuursorganen en breng ze op een hoger niveau, zorg voor massa. Stimuleer en complimenteer als organisaties maatwerk toepassen. Dit vereist ook een ander verantwoordingsmodel: niet op regels en proces, maar op de oplossing voor het probleem.
  - Professionele standaarden en best practices: kijk als wetgever ook na het maken van wetgeving beter wat de gevolgen ervan zijn. Bouw voort op Passend Contact Met de Overheid (PCMO), breng mensen bij elkaar, voer pilots uit en maak best practices tot professionele standaarden. Verplichte mediation zou zo'n best practice kunnen zijn als er meer ruimte is voor alternatieve oplossing. Geef ruimte voor het goede gesprek of richt zaken meer in naar vorm van de spreekuurrecht: zonder ballast en juridisch speelveld eerst kijken wat er opgelost kan worden. Zorg dat bezwaarcommissies in gesprek gaan met de burger en voer de discussie over verwachtingen.

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: bestuursrecht, overheid als wederpartij

Programmateam Rechtsbijstand

9 mei 2018

- **Bezwaarprocedure:** pas deze procedure beter toe, doe meer informeel af en maak er een professionele standaard van. Verplicht gemeenten om beslissingen (misschien primair maar in ieder geval in bezwaar) een feitelijk en inhoudelijk oordeel te geven, niet alleen procedureel. Verplicht bestuursorganen om alle afwijzingsgrondslagen op te nemen in het bestreden besluit om de juiste verwachtingen te scheppen bij de rechtzoekende. Integreer de klachten- en bezwaarprocedure, dit zorgt voor onduidelijkheid. Zorg voor één helder kader voor bezwaar, beroep en klachten; nu zijn de kaders in sommige wetten in het sociaal domein anders dan in de Awb.
- **Gegevensuitwisseling:** maak gegevensuitwisseling mogelijk waar dat tegemoet komt aan het belang van de burger. Zoek dwarsverbanden en maak koppelingen om vroegtijdig te kunnen signaleren en ingrijpen waar dat nodig is. Vraag daarbij is: wanneer is deze gegevensuitwisseling geoorloofd (i.v.m. privacy)? Zorg voor een tool/platform waarin informatie wordt gedeeld, zodat multiproblematiek kan worden gesignaleerd. Laat overheidsinstanties samenwerken om het op te lossen. Zorg ervoor dat beslissingen voor dezelfde burger op herziening, inning en terugvordering in één keer behandeld kunnen worden. Sluit aan bij de digitale overheidsagenda van BZK vanuit de gedachte dat er één overheid is: wat betekent dat voor rechtsbijstand?
- **Vergoedingen:** zorg voor een fatsoenlijke vergoeding voor advocaten, dat levert ook betere kwaliteit van rechtsbijstand. Beperk het aantal toevoegingen per cliënt en betaal voor de goede en duurzame oplossing.
- **Investeer in de voorkant:** zorg voor een sterker ingerichte eerstelijns hulpverlening, die meer kan oplossen dan nu. Dit moet zelfs een stapje verder gaan dan de vroegere Rechtshulpbureaus.
- **Probeer als Rijksoverheid iets te doen aan het onvermogen om ingewikkelde beleidsprocessen op een slagvaardige, snelle en goede manier te organiseren** (gebrek aan doorzettingsmacht op belangrijke thema's). Wijs één verantwoordelijke aan voor het gehele proces.
- **Leg de financiële verantwoordelijkheid voor de toevoeging voor de rechtzoekende bij de gemeente:** het gaat ook om bijstandsgerechtigden, dan moet niet het UWV dat voelen, maar de gemeente zelf.
- **Wees creatiever met bestraffing:** waarom niet maatschappelijke arbeid i.p.v. een boete voor mensen die geen geld hebben? Er wordt toegevoegd dat er al experimenten zijn met het leveren van een maatschappelijke tegenprestatie om verhoging op een boete niet te hoeven betalen.
- **Kijk goed naar het nut en noodzaak van de vakantietoeslag in de bijstand en of dat niet op een andere manier kan worden uitbetaald** – levert nu veel problemen op.
- **Neem bestuurs- en strafrecht mee in de geplande experimenten rond maatschappelijk effectieve rechtspraak.**

De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Stel de burger centraal. Maak één loket, diversiteit maakt het ingewikkeld voor de burger. Bij dat loket moet er worden gekeken wat er aan de hand is, o.b.v. een integraal kader. Daar is ruimte, tijd en investering in de kennis van medewerkers voor nodig. Het gesprek moet in alle fases gevoerd worden, ook verder op in de juridische trechter. Het uiterste punt is de rechter. Voor niets gaat de zon op: de besparing zit uiteindelijk in alle fases, maar deze aanpassing vereist een lange adem.

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: bestuursrecht, overheid als wederpartij

Programmateam Rechtsbijstand

9 mei 2018

Prototype 2

Motto is: geef meer ruimte aan de uitvoeringsorganisaties.

- Terugvorderingspraktijk: wat een verplichting is zou een bevoegdheid moeten zijn zodat er ruimte is om voor andere opties te kiezen (dit zal wetgeving vereisen). De centrale overheid micromanaget nu door steeds weer nieuwe regels.
- Concentratie of samenbrengen van de schuldenproblematiek, zodat alles in samenhang kan worden aangepakt
- Het recht om een fout te maken voor burgers kan veel problematiek ondervangen als de fout hersteld kan worden zonder al te veel consequenties. Bestuursorganen moeten een beroep op zo'n recht wel mogen honoreren (inclusief de financiële consequenties).
- Investeren aan de voorkant, helpt bij het incasseren aan de achterkant. Er zullen altijd burgers een beroep op rechtsbijstand blijven doen om toegang tot het recht te krijgen. Er is nog heel veel verborgen problematiek die je tot leven gaat wekken.

Prototype 3

In de participatiemaatschappij moet nu de vervolgstap van de decentralisatie worden gezet: investeren in de professionals die burgers in staat stellen hun eigen probleem op te lossen. Er moeten wel kaders blijven bestaan. Met meer ruimte en professionaliteit hoeft er minder over (niet goed uit te leggen) casuïstiek gediscussieerd te worden. Hoe equipeer je de professional in het primaire proces om het goede te gaan doen – waar ook de burger blijer van wordt? Daarvoor heeft de professional nodig:

- een betere toolkit met wettelijke ruimte om zaken anders op te (mogen) lossen (mediation etc.)
- betere vaardigheden (opleiding intervisie etc.)
- een heel goed netwerk (veel warme contacten, hij is relatiemanager) en
- mogelijkheden om op zoek te gaan naar de vraag achter de vraag.

Andere zaken die nodig zijn om dit te bereiken:

- Cultuurverandering: van een cultuur gericht op sturing en control naar cultuur die stuurt op oplossingen. Daarbij hoort een andere manier van verantwoorden (niet PxQ).
- Een aanpassing van wetgeving om die verandering van cultuur en vakmanschap groots te ondersteunen en om aandacht bij de professional duidelijk te maken. De overheid moet daarin een signaal geven, dat we het anders willen doen: professionals bij de overheid moeten ruimte hebben voor aandacht voor maatwerk.

De volgende afsluitende opmerkingen worden gemaakt:

- Er is een breed gedeeld beeld dat de vorm zoals vandaag besproken is, de goede manier is om het stelsel te gaan inrichten. Er moet veel meer geld in, niet per se van de justitiebegroting. Op de korte termijn moet er iets gedaan worden voor de sociale advocatuur, die sterft anders uit. Op de langere termijn zal je meer mensen kunnen en gaan helpen.
- Groot belang om de juiste partners mee te krijgen. Plaats het geheel binnen de toenemende verantwoordelijkheid van gemeenten om zorg te dragen voor burgers.
- Belangrijk om dit algemene idee over hoe de overheid om moet gaan met de burger, in kleine stapjes vorm te gaan geven om in de praktijk verder te komen. Probeer dingen uit in de praktijk en maak gebruik van elkaars goede ideeën en waar het goed loopt. Maak schaalbaar wat er goed gaat.
  - Begin bij de eerste lijn: die is nu zeer gefragmenteerd. Investeer in de samenwerking met de tweede lijn, die kan goed sturen op wat er wel en geen zin heeft (bv nodeloos bezwaar maken etc.). Maak gebruik van betrouwbare advocaten, werk met best practices.
  - Werk aan de coalitie: kijk dan waar de grootste problematiek zit (schulden?) en bij welke organisaties als eerste concreet iets gedaan kan worden. Kijk waar de discretionaire bevoegdheid van bestuursorganen het hardst nodig is en ga daarmee aan de slag.
  - Mindset veranderen: welk beeld heeft de burger van de overheid en andersom – waar baseert de overheid regelgeving op? Bestuurders spelen hier een belangrijke rol.

Van: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Aan: 10.2.e
Bcc: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Onderwerp: Programma rechtsbijstand: verslag van de bijeenkomst "strafrecht" d.d. 15 mei 2018
Datum: maandag 28 mei 2018 12:34:09
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte heer 10.2.e,

Bijgevoegd treft u het verslag van de bijeenkomst met als thema 'strafrecht' d.d. 15 mei 2018. Mocht u vragen of opmerkingen hebben bij dit verslag, laat het ons dan vooral weten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....

lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....

programmarb@minvenj.nl

.....

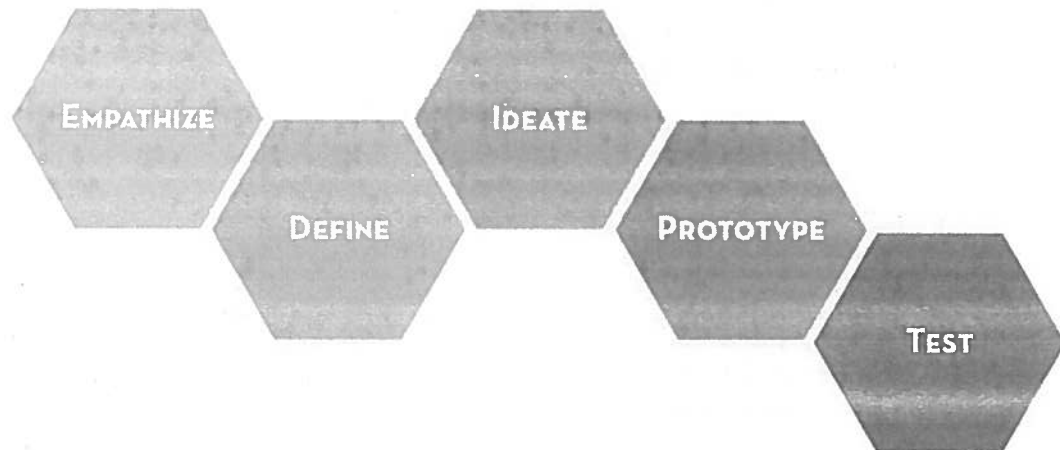

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: strafrecht

Programmateam Rechtsbijstand

15 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het onderwerp strafrecht de volgende elementen naar voren:
  - Zorg voor een oplossing voor de korte termijn van de huidige problematiek voordat gekeken wordt naar verbeteringen in het stelsel.
  - De ideeën voor verbeteringen in het strafrecht zijn niet nieuw, er is doorzettingskracht nodig om de bestaande ideeën uit te voeren.
  - Er wordt veel gevraagd van het geduld van de ketenpartners. Er is de afgelopen jaren veel ingezet op verbeteringen in het huidige stelsel ten aanzien van strafrecht.
  - Onderzoek de impact als de burger in de macht van de overheid komt. Dan is het minder relevant om een discussie te voeren over hoe je in de beloning onderscheid maakt in de zwaarte van strafzaken.
  - Maak verbinding tussen het stelsel en de strafrechtketen. Beschouw de advocatuur als ketenpartner en voer op basis van gelijkwaardigheid het gesprek.
  - Betrek de advocatuur meer aan het begin van het strafproces (in het bijzonder ZSM).
  - Voor een meer optimale kwalitatieve inzet van de advocatuur zijn er veel efficiencyverbeteringen (inclusief digitalisering) mogelijk in de strafrechtketen. Hoe werkt het stelsel daarop in en houdt het daar rekening mee?

Meer uitgebreid verslag sessie

In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende cases aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand in het strafrecht. Er wordt stilgestaan bij de impact van de burger als die in de macht van de overheid komt. Een aangehouden verdachte heeft in de voorfase van het strafproces soms geen idee wat hem of haar overkomt. Daarnaast wordt de advocaat genoemd die geen passende vergoeding krijgt voor zijn of haar werkzaamheden. Er is uitgebreid stilgestaan bij het doel van de sessie gezien de huidige opdracht, de vele rapporten en voorgaande trajecten. Daarbij geeft een deel van de aanwezigen aan graag ideeën te willen uitwerken, omdat in de algemene rondes nog niet specifiek op strafrecht is ingegaan. Telkens kwam terug dat er niets kan binnen de huidige financiële kaders.

Gevraagd naar wat de hierboven genoemde partijen nodig hebben, worden verschillende ideeën en suggesties gepresenteerd.

In de tweede stap wordt de probleemdefinitie aangescherpt. Bij deze stap besluit de advocatuur om niet verder deel te nemen aan de sessie (<http://www.nvja.nl/4640/nieuws/.html>). De overige deelnemers kiezen vervolgens voor een andere afronding dan aanvankelijk voorzien was. Afgesproken is in het verslag een samenvatting te maken van de rode draden en om ook het signaal van de advocatuur nadrukkelijk op te nemen. De deelnemers gaven aan zich te kunnen inleven in het standpunt van de advocatuur gezien de voorgeschiedenis. Benadrukt wordt dat er in de strafrechtketen de afgelopen jaren veel is ingezet op verbeteringen in het huidige stelsel.

De volgende rode draden kwamen in de eerste ronde en tijdens de afronding aan de orde.

- De advocatuur is veel tijd kwijt aan reizen tussen locaties. Rechtspraak, politie en justitiële inrichtingen. Daarbij zie je dat de aanpak verschilt per regio. Bovendien heeft de advocatuur er last van als sprake is van een haperend logistiek proces in de strafrechtketen.
- Als suggestie wordt de mogelijkheid van een dag(deel) vergoeding voor de advocaat genoemd op basis van beschikbaarheid in plaats van productiegericht. Het is bijzonder dat advocatuur een paar uur op weg is en vervolgens geen werk kan verrichten.
- Efficiency in de keten is op korte termijn te verbeteren door bereikbaarheid van professionals te organiseren. De huidige werkwijze verschilt per regio, het is makkelijk hier afspraken over te maken.
- Advocatuur en rechters zijn te weinig betrokken bij ZSM. Er zijn wel pilots maar er wordt niet verder doorgepakt. Juist hier kan efficiency bereikt worden. De ZSM is een specifieke aanpak, maar sluit dit nog aan op financiering van de rechtsbijstand?
- Onderzoek of er overbodige stappen zitten in het strafrecht. Geef een positieve prikkel, dat geld dat verdiend wordt, teruggaat naar de rechtsbijstand. Maak geen verdienmodel voor de overheid.
- De cultuur binnen de rechtspraak bij strafrecht is heel anders dan bij civielrecht. Daar wordt geschikt en aangestuurd op een overleg tussen partijen. Bij strafrechters is er een andere houding 'deze zaak is van mij en valt onder mijn verantwoordelijkheid'.
- Hoe kunnen we wat klein is ook klein houden? Welke prikkels zijn er mogelijk om dit te stimuleren? Er wordt een vergelijking gemaakt met de zorg. Binnen zorg wordt ook gekeken of bepaalde handelingen noodzakelijk zijn. Wat zijn financiële prikkels om de grenzen goed te zetten? Als je professionals niet begrenst willen ze steeds meer. Aan de andere kant zorgt de kwaliteit van de rechtspraak ervoor dat interventies nodig zijn van de advocatuur. Er is blijkaar nog wat aan te merken op het strafproces in een specifieke casus. De conclusie is uiteindelijk dat er een professionele prikkel nodig is i.p.v. een financiële prikkel.
- Hoe kleiner de zaak, hoe nauwer het soms luistert voor de rechtsbijstand. In grote strafzaken kan de burger vaak juist veel beter voor zichzelf zorgen.
- De afgelopen jaren is sterk geïnvesteerd in criminaliteitsbestrijding en heeft de strafrechtketen meer geld gekregen. Het stelsel rechtsbijstand en de advocatuur is achtergebleven. Zorg voor een betere verdeling van de taart. De advocatuur zou ketenpartner moeten zijn. Efficiency oplossingen zijn nodig maar voer eerst op basis van gelijkwaardigheid het gesprek. Als je nu meer uit geeft aan rechtsbijstand

- kan je wellicht in totaliteit meer besparen op rechtspraak. Maak een businesscase om het terugverdieneffect te onderzoeken.
- Onderzoek ook de mogelijkheden van 'plea bargaining'. Alleen onderhandelen is cultureel gezien behoorlijk ingewikkeld. Kies mede daarom voor het juiste woord zodat we niet aan de Amerikaanse praktijk denken. Het gaat erom dat de advocatuur direct wordt betrokken. Nu volgt de advocatuur het strafproces vanaf het moment van piketmelding. Het is eigenlijk geen onderhandelen maar inhoudelijk overleg over de behandeling van een strafzaak. Hoe verder je in het strafproces bent – in de route – hoe moeilijker het is om de route nog bij te sturen. Onderzoek de actieve rol van de advocatuur. Betrek ook de ontwikkelingen in mediation. Een rechterlijke zegening is bovendien ook nodig. Als professionals in een vroeg stadium de zaak bekijken en bespreken zorgt dat voor een adequate afhandeling van de strafzaak.
  - Er is ook winst te behalen door te kijken welke zaken überhaupt in strafrecht moeten. Als je bij ZSM zorgt dat advocatuur betrokken wordt kan je meer efficiency realiseren.
  - Zorg ervoor dat burgers niet het strafrecht worden ingejaagd die elders thuishoren. Strafrecht is geen oplossing maar is vaak nog het enige wat resteert. Mensen die aangeboden worden aan politie zijn vaak mensen met verward gedrag. Deze mensen komen uiteindelijk in het laagste punt van het recht, het strafrecht. Wat vraagt dat van de keten? Er is veel te winnen in personen met verward gedrag aan de voorkant. Dat is de strafrechtelijke kleur die we in het andere domein triage noemen. De problematiek rondom personen met verward gedrag is een vervuiling van het strafrecht.
  - In het vervolg zou het goed zijn de effecten van beleidskeuzes in andere domeinen beter te onderzoeken. De overheveling van geestelijke gezondheidszorg is van invloed geweest op het strafrecht (sociaal domein en strafrecht domein).
  - Onderzoek de mogelijkheid om meer onderscheid te maken in de zwaarte van zaken. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij de definitie in het Wetboek van Strafvordering. Het grove onderscheid dat nu wordt gemaakt komt niet overeen met de werkelijkheid. Tijdens de sessie is grotendeels gesproken over kleine zaken. Maar bewerkelijke zaken zijn de grote dossiers en dat is een ander domein. Maak daarin onderscheid. Kan je werken met feitelijke registratie van je uren? Nee liever maatwerk dan forfaitair stelsel.
  - Aan rechtsbijstand georganiseerd door een overheidsdienst ('public lawyers') wordt getwijfeld. Het belang van de verdachte is een ander belang dan het maatschappelijk belang. Aan de andere kant is het in andere landen wel op deze wijze georganiseerd.

De volgende afsluitende opmerkingen worden gemaakt:

- Er wordt al jaren gesproken over verbeteringen van het stelsel voor strafrecht waarbij veel ideeën zijn aangedragen (ZSM, verhoorbijstand, consultatiebijstand). Er is behoefte het stroopgehalte te doorbreken. Er is doorzettingsmacht nodig. Neem het signaal van de advocatuur serieus. Een groot deel van onvrede zit in dat er afgelopen jaren veel ideeën zijn aangeboden en JenV niets heeft gedaan. Er lijkt sprake te zijn van een verharding in standpunten.
- Er zijn echt veel procesverbeteringen mogelijk maar de advocatuur is daarbij nodig. De huidige vergoeding voor de advocatuur is ontoereikend. Als daar niets aan wordt gedaan is de advocatuur niet bereid om mee te denken over efficiencyverbeteringen.
- Het advies is de vervolgstappen – ook experimenten – te ondernemen buiten het huidige systeem. Een vernieuwing komt nooit uit het systeem maar daarbuiten. Kijk bijvoorbeeld naar de hotelbranche en Airbnb. Ga met andere partijen praten die niet in het huidige systeem zitten.

Van: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Aan: 10.2.e - BD/CES
Bcc: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Onderwerp: Programma rechtsbijstand: verslag van de bijeenkomst "versterking van de laagdrempelige (juridische) hulp d.d. 17 mei 2018
Datum: dinsdag 29 mei 2018 12:54:18
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte heer 10.2.e ,
 Bijgevoegd treft u het verslag van de bijeenkomst met als thema 'versterking van de laagdrempelige (juridische) hulp' d.d. 17 mei 2018. Mocht u vragen of opmerkingen hebben bij dit verslag, laat het ons dan vooral weten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
programmarb@minvenj.nl

.....

Van: Programmateam Rechtsbijstand
Bcc: 10.2.e - BD/DRB; Karreman, drs. H.J.B. - BD/DGSenB; 10.2.e - BD/DRB/RG;
 10.2.e @nationaaleombudsman.nl"; 10.2.e (michiel.scheltema@gmail.com);
 10.2.e @minbzk.nl"; 10.2.e @uwv.nl"; 10.2.e @hetcak.nl";
 10.2.e @zumpolleadvocaten.nl"; 10.2.e @cijb.minvenj.nl"; 10.2.e @rvr.org"; 10.2.e
 BD/DRB; 10.2.e @juridischloket.nl"
Onderwerp: Programma rechtsbijstand-> informatie ter voorbereiding op de Themasessie "bestuursrecht, de overheid
 als wederpartij" 9 mei a.s.
Datum: dinsdag 1 mei 2018 12:52:39
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte deelnemers,

Op 9 mei a.s. neemt u deel aan de themasessie 'bestuursrecht, de overheid als wederpartij', van 9:00-12:30 uur.

Ter voorbereiding op deze bijeenkomst treft u hierbij twee documenten:

- Achtergrondinformatie over de contouren van het stelsel en inzet voor de vervolgsessies;

- Factsheet de overheid als veroorzaker.

De bijeenkomst vindt plaats op de volgende locatie:

Stichting het Juridisch Loket

Moreelsepark 1, 3^e etage

3511 EP UTRECHT

Wij zien uit naar uw komst!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
programmarb@minvenj.nl

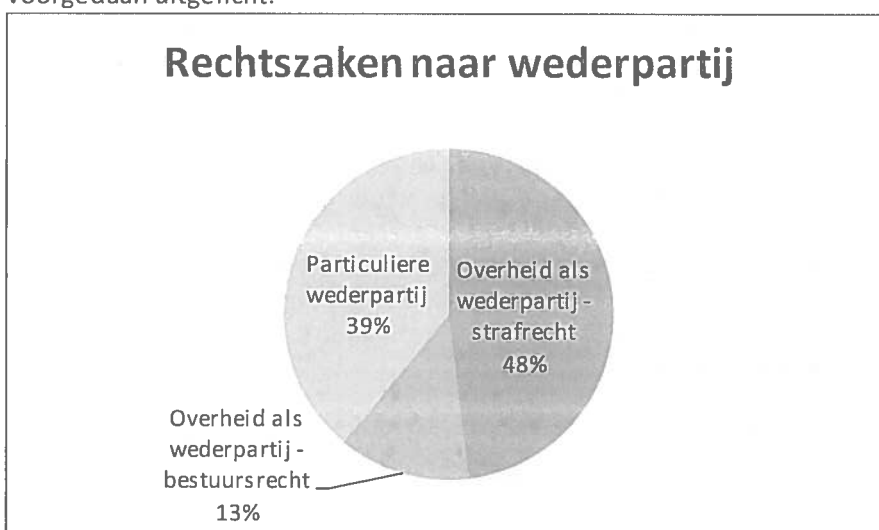

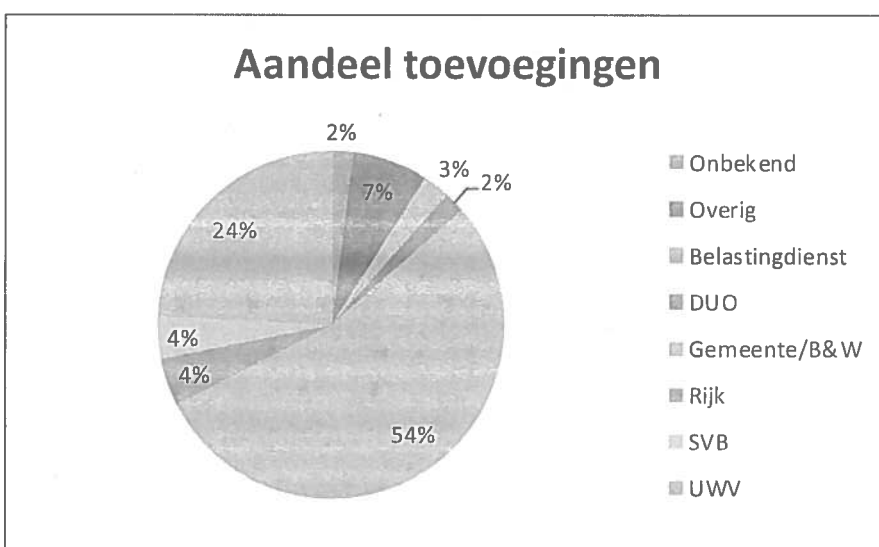
Factsheet 'De overheid als veroorzaker'

1 mei 2018 - Emma Cuperus

De Nederlandse Orde van Advocaten geeft aan dat de overheid in 61% van de zaken in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand wederpartij is. Geschillen betreffende sociale voorzieningen, sociaal verzekeringsrecht en overige bestuurszaken zijn goed voor 13% van de zaken waarin de overheid wederpartij is. Het probleem dat de overheid in veel gevallen de veroorzaker is van toevoegingen heeft twee oorzaken volgens de commissie-Van der Meer: nieuwe, complexe wet- en regelgeving veroorzaakt vaak een beroep op gefinancierde rechtsbijstand en daarnaast zijn sommige bestuursorganen verwickeld in een groot aantal procedures, wat ook een groot aandeel toevoegingen met zich meebrengt. In deze startnotitie wordt uiteengezet op welke manieren de overheid instigator van toevoegingen is en worden ontwikkelingen die zich op dit gebied hebben voorgedaan uitgelicht.

Grafiek 1 – Percentage rechtszaken waarin de overheid wederpartij is.

Grafiek 2 – Aandeel toevoegingen voor bestuursorganen met meer dan 500 toevoegingen per jaar¹

¹ De categorie 'overig' behelst bestuursorganen met minder dan 500 toevoegingen per jaar. Dit zijn onder andere het CJIB, het CAK, het COA, de politie, de provincie, de Rijksdienst voor Wegverkeer, de Raad voor de

Nieuwe, complexe wetgeving

Aanbevelingen commissie-Van der Meer

- De volume-effecten van wijzigingen in wetgeving en beleid moet explicieter en transparanter in beeld worden gebracht. Als vooraf wordt verwacht dat zich volume-effecten zullen voordoen, dan worden die in de bekostiging van de raad meegenomen. Het idee daarachter is dat de veroorzaker van wetgeving die gevolgen heeft voor het beroep op rechtsbijstand daarvoor ook financieel verantwoordelijk moet worden gehouden.
- Naast het voorspellen van volume-effecten dient achteraf te worden gecontroleerd of, en zo ja in welke mate, de voorspelling juist is gebleken.
- Er dient rekening te worden gehouden met de gevolgen van wijzigingen in wetgeving op de zwaarte en complexiteit van zaken en dient de financiering van het stelsel daarop aangepast te worden. In de rechtspraak gebeurt dat reeds: de effecten van wetgeving worden vertaald in extra behandel tijd voor een specifieke zaaksoort en dus een hogere prijs per zaak. Dit kan worden gezien als een equivalent van de urenbesteding van de toevoeging en ook hier is het nodig de financiering aan te passen naargelang de complexiteit van de zaak.

Groot aantal procedures

Aanbevelingen commissie-Van der Meer

- Wanneer een bestuursorgaan gebruikt heeft gemaakt van een bevoegdheid waarbij het duidelijk was dat deze bevoegdheid in rechte geen stand zou houden, kan de bestuursrechter een hogere kostenveroordeling uitspreken.
- Ieder bestuursorgaan publiceert jaarlijks het totaal aan kostenveroordelingen in bezwaar- en beroepsprocedures. Op die manier wordt het procedeergedrag van een bestuursorgaan inzichtelijk gemaakt en dit biedt mogelijkheden voor sturing van de procedeerkosten en het voorkomen van onnodige procedures.²

In lijn met deze aanbevelingen bestaan reeds twee initiatieven die het grote aantal procedures proberen aan te pakken: het advies-Scheltema en PCMO.

Advies-Scheltema³

Het advies-Scheltema stelt een wijziging van de Awb voor om geschillen tussen burgers en gemeenten, of tussen burgers en private zorgaanbieders die gecontracteerd worden door gemeenten, door middel van een gerechtelijke procedure te beslechten.

Een informele aanpak is nodig in het sociaal domein: er moet samen met de burger worden gekeken wat in zijn specifieke geval de beste oplossing is. De rechtsbescherming in de Awb staat echter haaks op deze informele benadering en gaat juist uit van klassieke overheidstaken, zoals het verlenen van vergunningen. De huidige Awb-procedure sluit dus niet goed aan op de integrale en op maatwerk gerichte werkwijzen in het sociaal domein: er is geen sprake van integrale geschilbeslechting omdat de procedure tegen één besluit is gericht, voorbereiding en uitvoering buiten beschouwing blijven en de procedure uitsluitend de besluitvorming binnen het bestuur – voor zover neergelegd in een formeel besluit – kan betreffen, en niet de besluitvorming bij de private instelling.

Kinderbescherming, de Raad voor Rechtsbijstand en het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Bron: Raad voor de Rechtsbijstand.

² Op 1 februari 2018 is in de Tweede Kamer een motie ingediend door Buitenweg (GL) waarin de regering werd verzocht in een dergelijk overzicht te voorzien. De motie is verworpen.

³ Prof. mr. M. Scheltema is regeringscommissaris voor de algemene regels van bestuursrecht. In 2017 schreef hij een advies over integrale geschilbeslechting in het sociaal domein en hoe de Awb aangepast moest worden om hierin te voorzien.

Het advies stelt dat de burger op moet kunnen komen tegen alle facetten van een oplossing en niet alleen tegen het formele besluit dat vaak op het laatst wordt genomen. Met deze wetswijziging wordt ingezet op een informele aanpak van geschilbeslechting. Dit sluit aan bij Passend Contact met de Overheid.

Passend Contact met de Overheid

Een project dat aansluit op het terugdringen van het aantal procedures is Passend Contact met de Overheid (PCMO). Doel van het programma, dat sinds 2009 loopt, is om de informele aanpak in het openbaar bestuur te introduceren en te verankeren: medewerkers van overheidsorganisaties nemen bijvoorbeeld eerder (telefonisch) contact op met burgers als er een aanvraag, zienswijze of klacht wordt ingediend om erachter te komen wat het probleem precies is en hoe dat het best kan worden opgelost. Het achterliggende idee is dat het verticale karakter van het openbaar bestuur niet goed aansluit bij de autonome burger en zijn horizontale leefwereld. Burgers verwachten een andere, meer responsieve houding van de overheid: naast de klassieke waarden van rechtvaardigheid en doelmatigheid wil de moderne burger ook vooral dat de overheid hem serieus neemt en hem eerlijk behandelt. Dit wordt ook wel procedurele rechtvaardigheid genoemd: mensen vinden door de overheid genomen beslissingen makkelijker te aanvaarden als ze voldoende informatie hebben over de gevolgde procedure, daar zelf invloed op kunnen uitoefenen en zich in het proces gehoord en serieus genomen voelen. PCMO is een werkvorm met veel aandacht voor procedurele rechtvaardigheid, wat de legitimiteit van en het vertrouwen in de overheid vergroot.

PCMO is relevant voor de rechtsbijstand omdat het kan helpen beginnende problemen op te lossen zodat het niet uitloopt op een bezwaar- of beroepsprocedure. In de bezwaarfase koos 60% van de indieners voor een informele zaak, waarmee in die gevallen de noodzaak voor een formele procedure verdween. In het primaire proces was dat zelfs 70%. Ook leidt de informele aanpak van bezwaren tot een gemiddelde kostenbesparing van 20%.⁴ Ook Scheltema wijst op de rol die PCMO kan spelen in het ontlasten van het rechtssysteem.⁵

Hoewel ruim 300 overheidsorganisaties pilotprojecten gestart hebben is een echte doorbraak van PCMO tot op heden echter uitgebleven. Om PCMO nieuw leven in te blazen moet er urgentie gecreëerd worden. Dat is de reden achter de wetswijziging die in het advies Scheltema wordt genoemd.⁶

Vragen

Vragen die dit oproept zijn de volgende.

Met betrekking tot complexe wetgeving:

- Wat kunnen we doen om te zorgen voor minder complexe en meer integrale wetgeving?
- Als minder complexe wetgeving niet mogelijk is, wat kunnen we dan doen om de effecten daarvan te verzachten?

Met betrekking tot het grote aantal procedures:

- Hoe zouden we overheidsoptreden graag willen zien? Of: met wat voor soort overheidsoptreden is de burger met problemen het best geholpen? (Bijvoorbeeld meer integraal, meer informeel)
- Hoe kan de burger bij een life event (bijvoorbeeld scheiden) het makkelijkst zijn veranderde levenssituatie doorgeven aan verschillende overheidsinstanties?

---

⁴ Onderzoek wijst uit dat er geen reden is om aan te nemen dat door een informele aanpak van bezwaren het risico op een onrechtmatige uitkomst toeneemt.

⁵ Scheltema, M. (2017). Advies integrale geschilbeslechting in het sociaal domein, p. 8.

⁶ Scheltema, M. (2017). Advies integrale geschilbeslechting in het sociaal domein, p. 8.

Van: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Aan: 10.2.e@nationaleombudsman.nl
Bcc: [Programmateam Rechtsbijstand](#)
Onderwerp: Programma rechtsbijstand->bijdrage van de heer Scheltema aan het wetgevingstijdschrift Regelmaat (mei 2018)
Datum: dinsdag 5 juni 2018 16:35:31
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)

Geachte heer [10.2.e](#),
 Zoals in de sessie toegezegd door de heer [10.2.e](#) vindt u bijgaand het stuk dat hij voor [10.2.e](#) schreef. Hij gaat daarbij in op het doe- en denkvermogen van burgers en hoe de overheid hiermee om zou moeten gaan. Een interessante verdieping van enkele thema's die ook in de ontwerpessie naar voren kwamen.
 We hopen u te ontmoeten op de conferentie 'Rechtsbijstand bij de tijd' op 25 juni a.s. in het [10.2.g](#) te Gouda. Voor deze conferentie heeft u gisteren (4 juni) een uitnodiging in uw mailbox ontvangen.
 Met vriendelijke groet,

[10.2.e](#)

.....
lid Programmateam Rechtsbijstand

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noord 21

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
programmarb@minvenj.nl

.....

Factsheet themasessie versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Laagdrempelige (juridische) hulp was een veelgenoemd en terugkerend thema bij de algemene ontwerpessies die werden gehouden in april 2018. Voor de details van het daar besprokene, verwijzen wij u naar het andere bij deze email gevoegde document. Hieronder vindt u een korte samenvatting van wat de commissies Wolfsen, Barkhuysen en Van der Meer hebben geschreven over wat zij de ‘versterking van de eerste lijn’ noemen. Bij het beantwoorden van de ontwerp vragen in de themasessie op 17 mei, is het behulpzaam om deze input en aanbevelingen mee te nemen. Daarbij is het expliciet de bedoeling om het gesprek tijdens de themasessie niet te beperken tot het huidige stelsel. We willen ook kijken naar de mogelijkheden buiten het strikt juridische domein. Het is ons doel om de laagdrempelige (juridische) hulpverlening aan te laten sluiten op relevante ontwikkelingen in de omgeving, zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein. Het perspectief van de rechtzoekende, of beter: de vraag van een burger om hulp bij een probleem waar hijzelf niet uitkomt, staat centraal.

Rapport Wolfsen

Wolfsen signaleert dat op dit moment onvoldoende verzekerd is dat de rechtzoekende in alle gevallen die (rechts-)hulp krijgt die het meest passend is bij zijn probleem en aansluit bij zijn werkelijke behoefte.

Een sterke en brede eerste lijn wordt als belangrijke toegevoegde waarde gezien voor het oplossen van problemen en geschillen van rechtzoekenden. Hierin zijn het Juridisch Loket, de advocatuur en de Raad voor rechtsbijstand complementair aan elkaar en spelen andere organisaties ook een belangrijke rol. Een mogelijk gevolg van een sterk verbeterde eerste lijn en de samenwerking daarbinnen is dat rechtzoekenden worden bereikt die nu verstoken blijven van rechtsbijstand. Ook wordt opgemerkt dat het optimum van een andere aanpak in de eerste lijn afhankelijk is van de lokale omstandigheden.

Aanbevelingen

- Verander de werkwijze en verbeter de inrichting van/ in de eerste lijn; de problematiek komt zo snel mogelijk bij de juiste (rechts)hulpverlener terecht.
- Versterk de kwaliteit van de hulp en bijstand in de eerste lijn.
- Verbetering de afstemming en regie in de eerste lijn: voeg de raad en het juridisch loket samen.
- Zorg voor een goede afstemming tussen de eerste- en de tweedelijns hulp en warme overdracht.

Rapport Barkhuysen

Barkhuysen noemt eerstelijns rechtshulp een apart specialisme en richt zich op informatie en advies. De commissie merkt op dat eerstelijns rechtshulp naast het juridisch loket ook wordt verleend door tal van andere organisaties (de belangrijkste: de Bureaus Sociaal Raadslieden, de Bureaus Slachtofferhulp, de MEE-organisaties, Vluchtelingenwerk, Per Saldo en tal van vrijwilligersorganisaties). Ook hebben advocatenkantoren inloopsprekuren, zeker in die regio's waar geen juridisch loket aanwezig is.

Het wordt wenselijk geacht dat partijen binnen het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand zichtbaarder samenwerken. Samenwerking past in het beleid, waarin geschilbeslechting niet verder wordt gefragmenteerd, maar juist bij elkaar wordt gebracht. Rechtsbijstand via het spreekuur, dan wel in de vorm van eenvoudige behandeling door niet advocaten, is niet wenselijk omdat de kwaliteit niet kan worden gegarandeerd. Aan een medewerker van het JL – in hoedanigheid van rechtshulpverlener – worden geen minimumeisen aan kwaliteit en deskundigheid gesteld. Daarentegen moet een advocaat voldoen aan hoge eisen, die voortvloeien uit de regelgeving van de NOvA. De verplichte gang langs het JL doorbreekt de door advocaten en raadslieden zorgvuldig opgebouwde netwerken, waarin ieder zijn expertise inbrengt en alleen een beroep op advocaten wordt gedaan als er echt geen andere oplossing meer mogelijk is.

In het rapport wordt de zogenoemde ‘multidoor courthouse’-beleid genoemd als kans om te komen tot een efficiëntere en duidelijker eerstelijns rechtshulp en geschiloplossing. Efficiëntie kan worden bevorderd door

het in de rechtspraak zelf combineren van geschilbeslechtsingsvarianten, zodat een aantal geschillen kan worden beperkt tot één procedure.

Aanbevelingen

- De diagnose en triage-functie van het Juridisch Loket kan komen te vervallen. Het Juridisch Loket behoudt wel zijn informerende en adviserende functie;

Rapport Van der Meer

In het rapport is multiproblematiek één van de thema's. Van der Meer stelt dat de aanpak van multiproblematiek erbij gebaat is als vanuit het stelsel aandacht is voor het bijzondere karakter van deze problematiek. De integrale aanpak kan vooral effectief bevorderd worden als de gehele keten wordt betrokken (van eerste lijn tot en met rechterlijke afdoening).¹ Het vroegtijdig signaleren van multiproblematiek helpt in de aanpak en er is in die eerste fase allereerst behoefte aan goede informatievoorziening.

Bij het schetsen van de huidige aanpak noemt Van der Meer de volgende problemen: de relevante informatie wordt niet altijd aangereikt, de keten is niet overal hetzelfde georganiseerd en de samenwerking tussen ketenpartners ontbreekt soms. Daarbij wordt opgemerkt dat de hulpverlening vaak te vrijblijvend is. Mensen beslissen veelal zelf of, wanneer en welke hulp ze inroepen. Vaak zijn mensen met dergelijke problemen 'zorgmijders': hulp wordt pas ingeroepen als problemen al geëscaleerd zijn.

Aanbevelingen

- Geef prioriteit aan het door de Raad voor rechtsbijstand ontwikkelen van het klantvolgsysteem als belangrijk hulpmiddel bij het signaleren en monitoren van multiproblematiek.
- Creëer in het geval van schuldenproblematiek meer ruimte om gebruik te maken van (provisieel) beschermingsbewind.

Ontwerp vraag sessie 'Versterking van laagdrempelige (juridische) hulp'

Bij het beantwoorden van onderstaande vragen is het expliciet de bedoeling om het gesprek niet te beperken tot het huidige stelsel: we willen ook kijken naar de mogelijkheden buiten het strikt juridische domein en de laagdrempelige (juridische) hulpverlening aan laten sluiten op relevante ontwikkelingen in de omgeving, zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein. De vraag van een burger om hulp bij een probleem waar hijzelf niet uitkomt, staat centraal.

- 1) Hoe geef je dat goed vorm, een voorkant met goede multidisciplinaire intake, triage, warme overdracht, oog voor eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheid en wellicht direct een oplossing?
- 2) Hoe ziet de "infrastructuur" er uit? Hoe sluiten we aan op de al aanwezige eerste lijn in het sociale domein? Wat is de verhouding tussen fysieke aanwezigheid en online voorziening? Wie organiseert wat?
- 3) Voor wie is hulp eigenlijk bedoeld? Het gaat vaak meer om mensen met 'een tas vol bonnetjes' dan om minder draagkrachtigen. Wie precies willen we bedienen met welke mate van overheidshulp? Iedere burger kan immers te maken krijgen met belangrijke rechtsvragen, zoals ontslag, strafbaar gedrag, schade en echtscheiding.

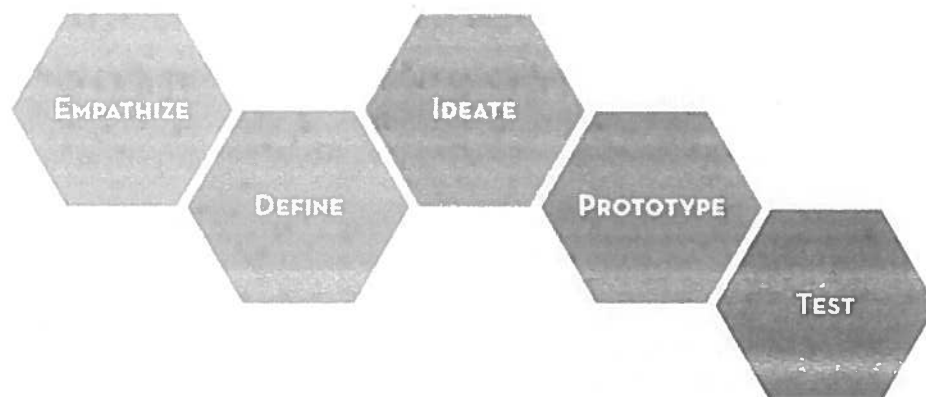
¹ Trajecttoevoeging als geschikt middel wordt door de commissie betwijfeld.

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: besturing en bekostiging

Programmateam rechtsbijstand

15 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het de bekostiging en besturing van het stelsel de volgende elementen naar voren:
  - Standaardiseer processen en objectiveer problemen voor meer efficiëntie en kwaliteit (schaalgrootte, "collectiviseer").
  - Stap af van een bekostiging per zaak: help de persoon
  - Verdeel middelen per regio, gedifferentieerd naar bevolkingskarakteristiek
  - Zorg voor een poortwachter, die de aanvraag en het probleem indiceert en waar mogelijk problemen al oplost. Maak deze poortwachter ook financieel verantwoordelijk voor de volgende stappen zodat die belang heeft bij goed werkende hulp
  - Besteed zoveel mogelijk lokaal aan, richt die aanbestedingen op langdurige relaties, kwaliteit, transparantie en een reële beloning voor dienstverleners.
  - Geef ruimte voor en experimenteer met een bekostigingssystematiek die meer mogelijkheden biedt dan "uurtje factuurtje".
  - Creëer een inkoper, die de juiste prikkels heeft om bij gecontracteerde partijen te sturen op kwaliteit en efficiëntie.
  - Differentieer naar rechtsgebied zowel m.b.t. oplossingsroutes als in de bekostigingssystematiek.
  - Creëer een basisverzekering – al is bij nadere beschouwing niet helder welk probleem dit op zou lossen.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers voorbeelden uit de eigen praktijk aangedragen, die van toepassing zouden kunnen zijn op een ontwerp voor de bekostiging/besturing van het stelsel van rechtsbijstand. Daarbij wordt aangegeven dat de overheid niet zou moeten hoeven betalen voor onzaken en ook dat er te veel perverse prikkels in het stelsel zijn waardoor advocaten worden gestimuleerd om te procederen, meer dan om het probleem op te lossen. De familierechtadvocaat in een klein dorp wordt genoemd, die maar een beperkt aandeel aan toevoegingscliënten kan helpen, omdat ze anders het hoofd niet boven water kan houden, en de vele wachtenden bij het Juridisch Loket. Er wordt gezegd dat er te weinig moreel leiderschap in de advocatuur is, het beroep is primair een inkomensbron i.p.v. een publieke functie geworden. De oproep wordt gedaan om goede prikkels in te richten: stel een lump sum bedrag beschikbaar voor het stelsel, i.p.v. oneindige declaraties, zorg voor een countervailing power bij de diagnose (vergelijking met indicatiestelling in de zorg), innoveer en beweeg van risico naar compliance. Zorg dat de inkoopfunctie dicht bij de inhoud en de belangen zit. Kijk naar de integrale kosten van het hele traject voor rechtzoekenden i.p.v. een klein deel (ook griffierechten voor kleine ondernemers bijvoorbeeld). Er is verwondering dat bijna 40% van de bevolking volgens de Wrb minvermogen is en de vraag wordt gesteld of het nodig is om voor iedereen maatwerk te leveren. Er moet een prikkel zijn om de kosten te beperken, als je in de zorg door je eigen risico heen bent, dan is die prikkel er niet meer. Zorg voor commitment bij het doorvoeren van regels, anders werkt het niet (diagnose en triagemaatregel bij het Juridisch Loket). Zoek naar *alternative fee arrangements*, geen uurtje factuurtje maar vastgestelde kwalitatief goede trajecten met bijbehorende kosten. Zorg voor druk om te innoveren door buitenstaanders. Richt triage aan de voorkant in, standaardiseer en differentieer. Zorg voor mogelijkheden voor alternatieve geschilbeslechting, zoals de Stichting Geschillencommissie Consumentenzaken. Heb duidelijkheid over de doelen, voordat je de instrumenten kiest.
- Op de vraag voor wie er werd ontworpen, werden de volgende antwoorden gegeven. Voor de rechtzoekende burger, maar ook voor de niet-gebruiker van gesubsidieerde rechtsbijstand, want het gaat om de gehele maatschappij. Voor Nederland, een rechtvaardige samenleving en toegang tot recht voor hen die dat, al dan niet tijdelijk, nodig hebben. De conclusie is dat er een algemeen belang is (de Grondwet, Nederland, de maatschappij) en een individueel belang (de rechtzoekende en de dienstverlener). Daarbij werd nog opgemerkt dat je de innovaties uit de commerciële markt zou kunnen inzetten op de plek waar het probleem zit, of dat je dit stelsel als een hefboom zou kunnen gebruiken om de hele rechtsketen te verbeteren. De vraag is waar de overheid wel en niet moet interveniëren: moet je je beperken tot het vereiste in de Grondwet om regels te stellen omtrent rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen, of ga je het breder interpreteren. De *raison d'être* van het stelsel moet helder zijn, daar moet je doelen en publieke belangen aan koppelen in volgorde van belangrijkheid. Er is waarschijnlijk te weinig geld om alle doelen te realiseren en de winst door betere routes moet worden ingezet ten gunste van het systeem en vergoedingen voor advocaten. Let op dat je je niet rijk rekent met een besparing die elders veel extra geld kost.
- In de derde stap wordt de probleemdefinitie aangescherpt. De voorgestelde ontwerp-vraag was: een systeem van bekostiging en besturing dat goede rechtsbijstand bevordert en oplossingen belooft. Daarop worden de volgende opmerkingen gemaakt: het moet gaan om goede oplossingen i.p.v. goede rechtsbijstand (maar hoe definieer je die) en binnen de huidige budgettaire kaders. Het moet gaan om rechtsbedeling i.p.v. rechtsbijstand, advocaten spelen een te grote rol en hebben daardoor te veel invloed op de kosten. Het moet efficiënt gebeuren voor de belastingbetaler en er zou een toets moeten zijn of het verzoek om rechtsbijstand redelijk is, bv. door een poortwachter. De vraag wordt gesteld of er niet twee problemen door elkaar worden gehaald: dat het huidige systeem niet altijd tot goede oplossingen leidt en dat sommige mensen geen rechtshulp kunnen betalen. De uiteindelijke vraag wordt om gegeven de bestaande budgettaire kaders voor de gesubsidieerde rechtsbijstand te ontwerpen: een systeem van efficiënte besturing en bekostiging dat goede rechtsbedeling bevordert. Op basis hiervan formuleren de deelnemers ideeën die mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:

- **Standaardisering en objectivering:** standaardiseer en automatiseer eenvoudige zaken, dat leidt tot efficiëntie. Houd daarbij wel oog voor zaken die complexer zijn dan andere: objectiveer de vraag. Richt (financiële) drempels in voor duurdere oplossingen. Maak best practice guides van veelvoorkomende zaken voor rechtzoekenden en burgers in het algemeen. Maak richtlijnen naar voorbeeld van de medische wereld, maar geef professionals de ruimte om daar beredeneerd van af te wijken.
- **Poortwachter:** zorg voor een instantie die de aanvraag en het probleem indiceert op individueel niveau (diagnose en triage) en die betekenisvolle interventies kan plegen om juridische procedures te voorkomen. Kijk naar bevolkingskenmerken per gebied en bekostig de poortwachter op basis van de behoeften: bij hoge vraag richt je meer in. Creëer één toegangsweg tot het gesubsidieerde stelsel (voeg Raad en Juridisch Loket samen) en financier deze vanuit een centrale pot die regionaal differentieert. Zorg voor regionale monopolies voor poortwachters maar wel een benchmark om kwaliteit te garanderen. Zorg ook voor digitaal aanbod voor verschillende routes om procedures verderop te voorkomen. Geef de poortwachter een lump sum bedrag voor de toevoegingen, dat zorgt voor natuurlijk selectie.
- **Differentieer:** naar rechtsgebieden, wanneer de overheid de wederpartij is, moet er rechtsbijstand van rechtswege zijn i.v.m. equality of arms. Kan je voor civiel recht een leenstelsel inrichten? Differentieer in de beloning naar het succes wat er wordt behaald, maar 'succes' is moeilijk te definiëren. Vraagt een combinatie van klanttevredenheid en een externe kwaliteitsbeoordeling.
- **Aanbesteding:** besteed eenvoudige zaken aan (beperkt wel de keuzevrijheid) of besteed pakketten juridische dienstverlening aan, lokaal of een deel op specialisatie. Sluit bij zoveel mogelijk rechtsgebieden aan bij het sociaal domein, besteed zoveel mogelijk lokaal aan, richt die aanbestedingen op langdurige relaties, kwaliteit, transparantie en een reële beloning voor dienstverleners.
- **Kwaliteit:** de inkoper/regisseur moet zelf risico lopen op de kwaliteit van de dienstverlener en afwentelingskosten als prikkel om goede contracten te sluiten met dienstverleners. Stel het stelsel ook open voor burgers die zelf betalen voor de vanuit het stelsel geleverde diensten (voorzieningsmodel), dit levert schaalvoordeel op en hun keuzegedrag geeft goede informatie over kwaliteit. Organiseer onderlinge reviews voor het bepalen en bevorderen van kwaliteit. Laat bepaalde zaken alleen door bepaalde gespecialiseerde advocaten doen, tegen een betere vergoeding, vergelijkbaar met de cassatiebalie voor civiele zaken. Zorg voor transparantie in de kwaliteit van aanbieders, zonder daarbij te veroorzaken dat niemand meer complexe zaken op zich wil nemen (kwaliteit moet niet gedefinieerd worden als het aantal gewonnen zaken). Zorg voor gedepoliteerd toezicht op de kwaliteit en de bekostiging.
- **Snelle toegang tot de rechter:** zorg dat, waar dat nodig is, de weg naar de beslissende rechter zo snel mogelijk kan worden afgelegd. Een actievare rol van rechters in complexe zaken zorgt voor professionalisering. Zorg dat mensen direct op de juiste plek terecht komen in het systeem. Standaardiseer civiel procesrecht d.m.v. paginalimieten en vaste formats en deel boetes uit bij het overtreden van termijnen.
- **Bekostiging:** articuleer de functies van de bekostiging. Bekostig civiel recht vanuit het sociale domein (door gemeenten) en strafrecht vanuit de Rijksoverheid. Verduidelijk de bekostigingssystematiek met (fictieve) casus. Geef de inkoper ruimte om op basis van de goede oplossing de bekostiging te organiseren. Decentraliseer de bekostiging of besteed periodiek aan (maar kan je je eisen voldoende specifiek maken om te kunnen contracteren?).

- Verplichte sociale verzekering voor alle burgers: het Juridisch Loket behandelt alleen zaken die buiten de dekking van de verzekering vallen. Betaalt de overheid alles daarbuiten? Besteed de verzekering uit, collectief, zoals de GSD-contracten bij gemeenten.
- Simplificeer en toets: verminder de complexiteit van de maatschappij en voorkom zo procedures. Verval niet in regels en protocollen, laat veel ruimte voor experimenteren en eenvoud. Zoek eerst uit wat werkt. Richt een mechanisme in (buiten de politieke waan van de dag) om te overleggen en zaken te toetsen, bijvoorbeeld naar voorbeeld van Wijzer in geldzaken van het ministerie van Financiën.
- Prikkel: verwijder de prikkels (start bij vreemdelingenrecht?) voor advocaten om zaken te splitsen en op elk apart onderdeel door te procederen of handelingen te verrichten. Verplicht semipublieke diensten om beslissingen inhoudelijk te onderbouwen en niet standaard een procedure te starten. Richt een licht systeem van no cure no pay in met vaste en flexibele vergoedingen. Hef een eigen bijdrage voor mensen die gaan trouwen i.v.m. een mogelijke scheiding.
- Richt een public defenders office in, volledig gefinancierd door de overheid. Om te beginnen bij straf, maar dat kan eventueel ook over de volle breedte.
- Het is ook denkbaar om kwaliteit in private markten meer aan te jagen, zie bijvoorbeeld het systeem van de APK-regeling: de overheid verplicht tot keuring van auto's, die private bedrijven doen, waarop de overheid dan weer steekproefsgewijs controle uitoefent. In andere landen houdt de overheid dat volledig in eigen hand.
- De volgende definitie van 'succes' wordt geopperd: als de rechtshulpverlener op effectieve en efficiënte wijze het werkelijke belang van de cliënt heeft gediend (eventueel: binnen de door de samenleving gestelde grenzen). Aan de vragen die dit oproept komen we niet toe.

De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Stel een basisverzekering van rechtswege in, voor alle burgers, betaald vanuit de Rijksbegroting. Daarbij is dan een publieke toezichthouder nodig. Differentieer de eigen bijdrage naar inkomen en boven een bepaalde grens betaalt de burger zelf. De inkoper kan selectief contracteren, op basis van lump sum vergoeding, bij kwalitatief goede rechtshulpverleners. De suggestie wordt gedaan om een markt van verzekeraars te maken om de kwaliteit te bevorderen. De vraag wordt gesteld of er wel sprake is van een basisverzekering als burgers boven een bepaalde inkomensgrens wel premie betalen, maar geen beroep op de verzekering kunnen doen.

Prototype 2

Installeer een hele brede eerste lijn, toegankelijk voor misschien wel iedereen, die de eerste beoordeling doet (vergelijkbaar met de huisarts). Decentraal (aanbesteden per arrondissement?) organiseren en aansluiten bij overige voorzieningen en de sociale kaart (in uitvoering en bekostiging). Dat biedt de mogelijkheid om langdurige relaties duurzaam aan te gaan. Er moet wel iets van een landelijke structuur zijn om uniformiteit in aanbod te garanderen. Eén loket, fysiek en online, die verzorgt een integrale afweging (triage). Betrek daarbij de advocatuur (in loondienst?). Dan pas naar de tweede lijn, daar onderscheid maken in rechtsgebieden:

- In asiel- en strafrecht moet er snel een advocaat bij, vaak zonder gang langs de eerste lijn
- Civiel en overige typen zaken kan vaker al wel in eerste lijn worden afgedaan

USP: één partij die het totale palet bekijkt, ook de sociale kaart, minder juridisering, multidisciplinair de zaak aanpakken (alle problemen die er achter liggen). Meer gericht op kwaliteit en langdurige relatie die lokaal kan worden opgebouwd. Denken vanuit de cliënt, i.p.v. vanuit een individueel juridisch probleem.

Suggestie: zorg dat er in de eerste lijn een prikkel zit om zaken op te lossen (en niet door te verwijzen naar de tweede lijn).

Aanvulling vanuit de eigen groep: we begonnen met verzekeringsstelsel maar het was toen voor ons toch niet duidelijk welk probleem dat zou oplossen.

Opmerking vanuit de groep: het is belangrijk om voor de eerste lijn helder te hebben of het zuiver om doorverwijzers gaat, of om een poortwachter die ook zelf problemen oplost.

Prototype 3

Deze groep heeft een aantal modellen overwogen en daar de positieve of negatieve aspecten van bekeken.

- Public defendersmodel: m.n. goed om de toegang tot recht te verbreden.
- Aanbestedingsmodel: niet zo veel heil aan de kostenkant, veel transactiekosten en allerlei effecten. Wel betere kwaliteit.
- Rompverzekering (alleen voor de mensen die het nodig hebben): beste uitkomst gezien de kwaliteit en toegang, geen kostenvoordelen.
- Huidig model plus sterke nadruk op differentiatie van deelverstrekking: meeste voordeel in de flexibiliteit en wellicht de haalbaarheid.

Soort model	Kosten	Kwaliteit	Toegang
Public defendersmodel	+/-	+/-	+
Aanbestedingsmodel	-	+	+/-
Rompverzekering	+/-	+	+
Huidig model plus	+/-	+	+/-

Hierbij wordt nog opgemerkt dat het wel moeilijk is om te werken met dergelijke scores als de precieze werking van de modellen niet helemaal duidelijk is.

Prototype 4

Deze groep begon met het formuleren van de eisen aan het systeem:

- Selecteren, onzinzaken eruit
- Prikkel voor efficiëntie
- Stimulans voor kwaliteit
- Toegankelijkheid
- Grenzen kunnen stellen: genoeg is genoeg als het te veel kost
- Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid (eigen bijdrage?) van personen en bedrijven

Dan zijn er twee opties voor de inrichting:

1. Aanbestedingsstelsel, aanhakend bij vraag:
  - Centraal overheidsorgaan dat de rechtshulp inkoopt op een slimme manier, niet alleen advocaten maar afhankelijk van de selectie aan de voorkant kunnen dat ook andere dienstverleners zijn. Dilemma: kan je de vraag wel goed articuleren?
  - Toezicht: is de kwaliteit goed georganiseerd?
  - Ruimte voor eigen bijdrage
2. Public defendersstelsel, aanhakend bij aanbod:
  - Publieke functie door een public defenders office, kan regionaal, lokaal etc. Wel met een benchmark om efficiëntie te benadrukken, prestaties van de public defenders worden vergeleken.

De keuze voor een aanbestedingssysteem of niet staat of valt met de contracteerbaarheid, en dan is het public defenderssysteem een goede fall-back optie. Suggestie: kan het per kavel worden georganiseerd? Private partijen moeten ook de eventuele risico's kunnen opvangen.

De volgende afsluitende opmerkingen worden gemaakt:

- De absolute hoofdlijn is collectivisering van het aanbod, af van de individuele aanpak – komt in alle mogelijke stelsels naar voren. Leidt tot efficiëntie, kwaliteitsvergroting.
- Vraag: hoe complex wil je het maken voor een stelsel van 'maar' 400 miljoen, het is geen zorgstelsel waar 80 miljard in om gaat.
- We hebben nog niet gedefinieerd waar het pijn gaat doen. We zien kwaliteitsverbetering en efficiëntiewinst bij bundeling van expertise, dat betekent dat éénpitters die alle soorten zaken aannemen het moeilijk gaan krijgen.

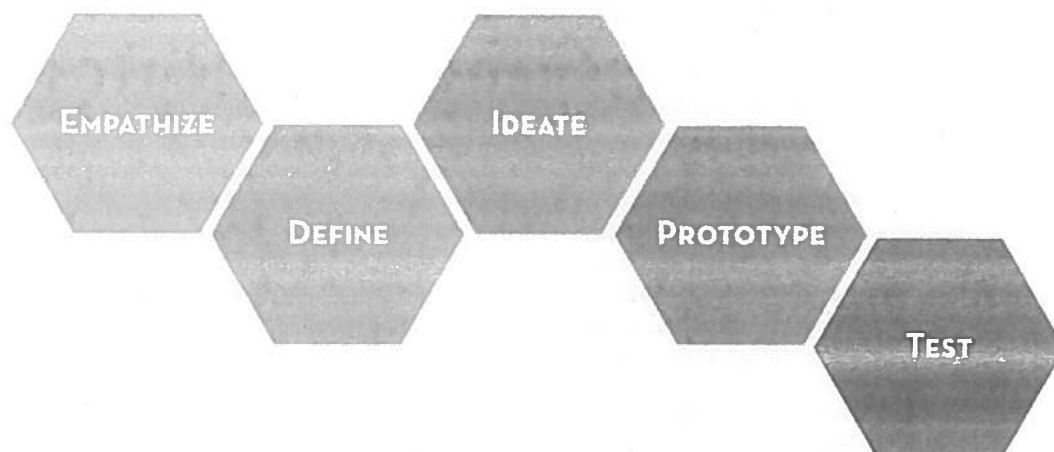

Ontwerpsessie rechtsbijstand – thema: versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Programmateam rechtsbijstand

17 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het onderwerp bestuursrecht, de overheid als wederpartij de volgende elementen naar voren:
  - Richt fysieke, onafhankelijke loketten in op toegankelijke locaties en zorg dat iedere burger weet daar terecht te kunnen voor hulp.
  - Laat de nulde, eerste en tweede lijn intensief met elkaar samenwerken en communiceren bij en na de diagnose van het probleem.
  - Werk samen (kan op dezelfde locatie) met allerlei instanties en hulpverleners: sociaal domein, huisartsen, iedereen die signalen kan opvangen en zorg voor een goed onderling netwerk.
  - Investeer radicaal in de kennis en vaardigheden van de professionals, om het probleem en de mate van zelfredzaamheid in te schatten. Zet professionals neer met goede sociale vaardigheden en mensenkennis.
  - Zorg dat hulp op allerlei manieren en te allen tijde bereikbaar is: online, fysiek, per telefoon en Whatsapp. Ga ook de buurt in om mensen te spreken.
  - Creëer best practices en gestandaardiseerde routes/procedures die door alle eerste contactpunten worden gehanteerd.

Ontwerpsessie rechtsbijstand – thema: versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Programmateam rechtsbijstand

17 mei 2018

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende casus aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over versterking van laagdrempelige (juridische) hulp. Daarbij wordt de bestaande en groeiende groep mensen met multiproblematiek genoemd, mensen die pas aankloppen voor hulp als ze al bijna uit hun huis worden gezet, een vader die zijn kind al een jaar niet ziet maar niet bij een advocaat heeft durven aankloppen en vrouwen als specifieke kwetsbare groep ivm laaggeletterdheid. Schuldenproblematiek wordt veelvuldig genoemd, ook laaggeletterdheid of analfabetisme, mensen met een verstandelijke beperking en niet digitaal vaardige mensen van wie toch zelfredzaamheid wordt verwacht. Maar ook de burger die online verstrikt raakt in alle informatie waarvan onduidelijk is of het betrouwbaar is en een schilder die na intimidatie toch maar betaalt voor schade waar hij geen schuld aan heeft. Burgers die de dupe zijn van de overheid die procedurele fouten maakt en niet communiceert binnen de eigen organisatie, ouderen hierbij als specifiek kwetsbare groep. De terughoudendheid om hulp te zoeken wordt benoemd en verweten aan ontkenningsgedrag, schaamte, het willen vermijden van negatieve ervaringen en het gebrek aan vertrouwen, ook in wijkteams (die rapporteren aan de gemeente). De man woont op zolder, de vrouw in de kelder temidden van een vechtscheiding maar ze gaan niet naar een advocaat. Professionals aan de keukentafel die juridische problemen tegenkomen waar ze niet goed genoeg voor zijn geequipeerd en een meisje wiens stageplek toch niet bleek te bestaan toen de werkgever haar hoofddoek zag.
- Gevraagd naar wat de hierboven genoemde partijen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Begrip, empathie, een luisterend oor dat vrij is van oordelen en menselijk contact. Vertrouwen in de instituties die er zijn, dat ze snelle en laagdrempelige hulp bieden, die actiegericht werk en dat ze niet twee jaar op hulp hoeven te wachten. Een netwerk van advocaten die veel ervaring heeft met dit soort zaken, met directe lijnen bij de buurtteams (sociaal juridisch dienstverleners zitten in Utrecht in het buurtteam). Ook andere hulpverleners zoals de huisarts zou in een netwerk moeten zitten, zodat er d.m.v. korte lijnen geschakeld kan worden bij signalen. Hoe kom je bij de vraag achter de vraag? Iemand moet laagdrempelig, in de eigen wijk, digitaal of niet digitaal, bij iemand terecht kunnen die bedenkt waar die persoon naartoe moet voor hulp. Er is een overmaat aan informatie, ingangen en opties: dit moet simpeler en logischer, een juridische huisarts waar iedereen terecht kan en die kan doorverwijzen naar de juiste hulpverlener. Het punt wordt gemaakt dat de grote steden en de capaciteiten van mensen daar echt anders zijn dan de rest van het land, in kleine dorpjes etc.
- De groep is het eens dat wat er wordt ontworpen een laagdrempelige voorziening voor (juridische) hulp is. Op basis hiervan formuleren de deelnemers ideeën die mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Eén loket: richt fysieke onafhankelijke loketten waar iedereen (ook draagkrachtige burgers) weet terecht te kunnen. Investeer niet in panden en stenen maar ga uit van de kloppende formule: de juiste netwerken, intensieve samenwerking en warme overdracht. Laat nuldelijn (wijkteams, zorg etc.), eerste lijn (juristen) en tweede lijn (specialisten, advocaten) en misschien zelfs rechters daar samenwerken, al dan niet in digitale vorm. Betrek ook huisartsen en andere hulpverleners die signalen kunnen opvangen in het netwerk. Zorg dat het loket gratis en 24 uur per dag te bellen is. Kies een locatie waar diverse partijen bij elkaar zitten. Sluit bijvoorbeeld aan bij gezondheidscentra, locaties die herkenbaar zijn en waar mensen gemakkelijk komen. Zorg voor bekendheid door een ambassadeur, een gezicht.
  - (Gestandaardiseerde) routes: definieer welke organisaties de eerste lijn vormen. Ieder eerste contactpunt van de burger met een probleem moet heel goed de weg weten in het systeem en moet op dezelfde manier diagnosticeren en doorverwijzen o.b.v. best practices en gestandaardiseerde, gecertificeerde routes/procedures. Betrek ervaringsdeskundigen, zoals

Ontwerpsessie rechtsbijstand – thema: versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Programmateam rechtsbijstand

17 mei 2018

---

laaggeletterden of ex-gedetineerden, om te testen hoe ze benaderd zouden (hebben) willen worden en wat voor hen wel of niet zou werken.

- Investeer in professionals: investeer radicaal in de kennis en vaardigheden van de professionals, om het probleem en de mate van zelfredzaamheid in te schatten. Zet professionals neer met goede sociale vaardigheden en mensenkennis en zorg dat ze ook problematiek zoals laaggeletterdheid herkennen en weet hoe te handelen.
- Zoek de burger op: richt een wijkrechtshulp in, die op een scooter of een fietsje rond de wijk gaat om proactief mensen op te zoeken – dan is het echt laagdrempelig, bellen en een app werkt niet voor iedereen. Houdt spreekuur op locatie.
- Verplichte juridische zorgverzekering: van een zorgverzekering vinden we logisch dat het verplicht is, eigenlijk zou je in deze complexe maatschappij ook een juridische zorgverzekering verplicht moeten stellen. Gratis eerste hulp, voor de specialist betalen. Gemeenten zouden juridische zorgverzekeringspakketten met korting moeten aanbieden aan minder draagkrachtigen en ook aan wachtlijstbemiddeling moeten doen.
- Betrouwbare informatie: zorg voor betrouwbare informatie van overheidswege over handelingsperspectieven rondom life events (niet juridisch).
- Digitale middelen: maak een app met een beslisboom voor professionals.
- Spreek organisaties zoals banken aan op hun verantwoordelijkheid richting mensen, dat bijvoorbeeld een bank mensen duidelijker en beter uitlegt wat de gevolgen zijn van een lening.
- Zorg voor kennis over rechten en plichten, ook bij jeugd d.m.v. onderwijs. De jongerenrechtswinkel is hier ook een goed middel voor.
- Verplicht mediation voordat er mag worden geprocedeerd.
- Zorg voor certificering van deurwaarders en bewindvoerders van overheidswege en voor vaste tarieven. Het toezicht door de sector zelf is onvoldoende en burgers worden hier de dupe van.
- Er wordt opgemerkt dat de overheid moet inzien dat de rechtsstaat geld kost: investeer in de rechtsstaat! Het vertrouwen in de rechtsstaat en het functioneren van de rechtsstaat, hangt heel erg samen met (de perceptie van) het kunnen halen van je recht.

De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Bouw voort op wat er al bestaat i.v.m. geldtekort: het Juridisch Loket. Behoud de naam en het landelijke karakter, laat ze de burger opzoeken op de scooter/fiets, zorg voor loketten in de wijk, ook buiten de grote steden. Haak aan bij buurtteams. Richt servicelocaties in waar kan worden samengewerkt met allerlei (ook niet-juridische) instanties: banken, huisarts, woningbouwvereniging, DUO etc. Trek geld uit om te proberen wat werkt d.m.v. een pilot en rol daarna landelijk uit.

Prototype 2

Houd alles zo centraal mogelijk in 'Ons Huis', dat is herkenbaar, onafhankelijk en laagdrempelig. Richt een piketdienst in voor juridische vragen (waar kantoren of advocaten zich voor kunnen intekenen) o te voorkomen dat iemand op vrijdagmiddag een dagvaarding krijgt, daar met niemand over kan praten

Ontwerpsessie rechtsbijstand – thema: versterking van laagdrempelige (juridische) hulp

Programmateam rechtsbijstand

17 mei 2018

---

daarom in het weekend een baksteen door de ruit van zijn ex gooit en dan maandagochtend in nog veel grotere problemen zit. Zorg voor meer vermenging tussen hulpverleners dat ze elkaar weten te vinden. Maak weer een gratis nummer van het Juridisch Loket en zorg dat ze altijd bereikbaar zijn (net zoals in de zorg), ook per Whatsapp. Suggestie voor een naam die uitdrukt dat de professionals er echt voor de burger zijn: 'Huis aan jouw kant'.

Prototype 3

Richt een onafhankelijk Buurtrechtshuis op: een fysiek en ook digitaal huis in de wijk (pop-up of andere laagdrempelige locatie). Er is een balie met een eerstelijnsrechtshulpverlener met een ervaringsdeskundige ernaast, die een eerste diagnose van de hulpvraag doet. De burger en de vraag staan centraal. In huis zitten ook andere disciplines en tweedelijnsrechtshulpverleners, schuldhulpverlener, mediators, onafhankelijke advocaten. Ook de vrederechter kan wekelijks langskomen. De burger op straat wordt actief opgezocht. Je kunt ook Whatsappen en er is een website. Twee verschillende ideeën:

- Mensen moeten weten dat het professioneel, onafhankelijk en van goede kwaliteit is, dat ze hier echt hulp kunnen krijgen.
- Of misschien moet de inrichting (ook) minder juridisch van aard zijn en meer gaan richting maatjes en buddy's.

Er wordt nog toegevoegd dat rechtzoekenden 'recht' misschien wel heel anders interpreteren dan de nauwe interpretatie die de aanwezigen ervan hebben.

De volgende afsluitende opmerking wordt gemaakt:

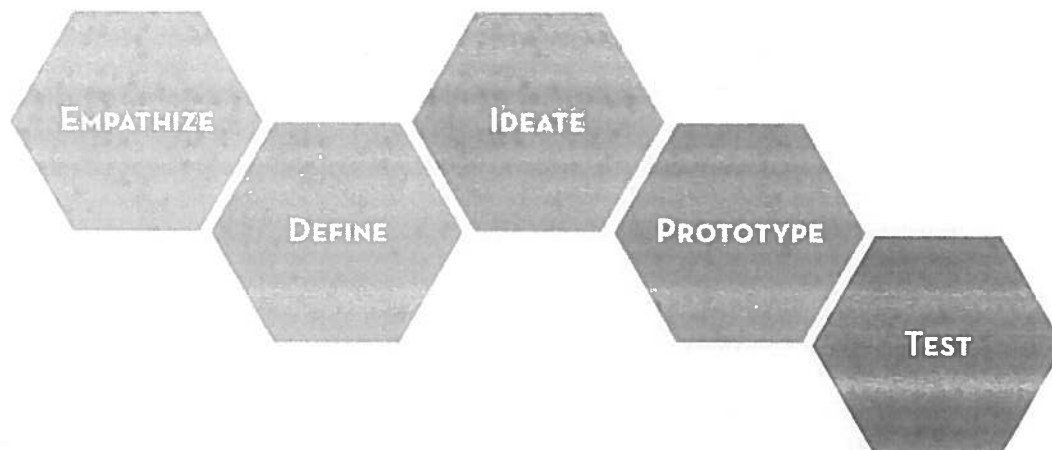
- Zolang het stelsel onder JenV (en die begroting valt), zal het altijd gerelateerd worden aan de juridische aspecten, terwijl het op zoveel meer aspecten ziet en een groter maatschappelijk doel dient. Het zou onder de begroting van VWS moeten vallen. Justitie is de vindplaats voor veel problemen die niet-juridisch beginnen, maar eindigen met een juridische procedure en daardoor van grote invloed zijn op de kosten van rechtsbijstand. Als voorbeeld wordt de Dexia-zaak genoemd.

Ontwerpsessie nieuw stelsel rechtsbijstand

Programmateam rechtsbijstand

9 april 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In de derde sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Organiseer op lokaal niveau hulp aan de voorkant, om eerder in te grijpen en daarmee ook problemen te voorkomen.
  - Zorg voor multidisciplinaire, zeer toegankelijke loketten waar een intaker het probleem integraal bekijkt, indien mogelijk oplost en anders doorverwijst naar de meest aangewezen hulpverlener.
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Betrek, waar nodig, advocaten al in een vroeg stadium bij de mogelijke oplossing.
  - Beloon advocaten voor het vinden van een oplossing (maatwerk), niet voor procederen.
  - Kijk als overheid kritisch naar je eigen processen en maak deze simpeler en duidelijker.
  - Creëer meer mogelijkheden voor gezamenlijk oplossen (door de overheid zelf en voor rechters).

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden rechtszoekenden genoemd, die gaan scheiden, geen idee hebben hoe dat aan te pakken en geen vertrouwen hebben in de rechtspraak en de advocatuur; mensen met wie het voorheen goed ging maar die door een samenloop van omstandigheden in allerlei juridische ellende terecht komen; mensen die in juridische procedures (met de overheid) terecht komen terwijl een telefoontje de zaak zou hebben opgelost; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; mensen die worden rondgepompt tussen hulpverleners die niet met elkaar communiceren; de ongewenst verklaarde vreemdeling, die van diverse kanten door de overheid wordt belaagd, ook niet terug kan naar het land van herkomst, waarbij de procedures ook niets oplossen behalve dat ze tijd opleveren en die wel overal toevoegingen voor nodig heeft; de burger die geen juridisch probleem had, maar door het gebrek aan hulp in eerdere fases, nu wel juridische problemen heeft. Tot slot mensen die dringend bescherming nodig hebben in hele ingewikkelde zaken, bijvoorbeeld in geval van OTS/ uithuisplaatsingsproblematiek, waarbij het voorbeeld wordt genoemd van een geval waar elke zes maanden een nieuwe gezinsvoogd wordt benoemd waarvoor er niet gebeurt in het gezin en de rechter uiteindelijk zich gedwongen voelt tot uithuisplaatsing waar dan weer tegen geprocedeerd moet worden terwijl betere hulp dit echt had kunnen voorkomen. Ook worden advocaten genoemd, die eigen geld bijleggen om zaken te kunnen voeren voor hun cliënt. Maar ook de cliënt in de schuldsanering die eronder lijdt dat zijn advocaat snel en makkelijk geld wil verdienen.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. De rechtzoekende moet advies/duidelijkheid krijgen hoe het probleem op te lossen is, over zijn rechten en plichten en advies over hoe in contact te komen met de andere partij. Er wordt gepleit voor een blended oplossing: zowel de juridische als de sociale problematiek bekijken en aanpakken. Zorg voor professionele hulp voor mensen met schulden. De overheid moet de complexiteit van toeslagen aanpakken, dit zorgt voor veel problemen. Een concreet voorstel is om mogelijkheden te creëren om eerder dan op zitting met de betrokken partijen (OM, advocaat en bijvoorbeeld de Kinderbescherming) er uit te kunnen komen – bij civiel mag je nog schicken op zitting maar bij straf bijvoorbeeld niet.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt de vraag gesteld of 'conflict' hier wel het goede woord is. Het budgettaire kader wordt besproken, waarbij wordt aangegeven dat er hoe dan ook meer geld bij moet: hetzij vanuit een JenV potje, hetzij vanuit een ander potje. Daarbij zou breder gekeken moeten worden dan alleen het stelsel van rechtsbijstand, de huidige kosten van de schuldenproblematiek zijn 2 miljard, daar zou geld overblijven (voor rechtsbijstand?) als dat anders wordt aangepakt. De rol van de overheid zelf wordt benadrukt, dat er allerlei situaties zijn waarin de overheid van diverse kanten de druk op burgers opvoert en zaken voert die het onderliggende probleem niet oplossen. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Genoemd worden:
  - Informatieuitwisseling: Zorg dat partijen goed kunnen samenwerken door informatie-uitwisseling over wie de rechtzoekende is en wat diverse instanties al hebben gedaan met en voor die persoon.

- De rol van de overheid: geef uitleg over wat de consequenties zijn van een bepaalde beslissing en wees helder over waarom keuzes worden gemaakt (voorbeeld van een gemeente die procedeert om jurisprudentie te verkrijgen). Zorg dat je als overheid toegankelijk bent (straatjurist?), ga dicht bij de burger zitten en laat mensen binnenkomen zonder vooraf ingevulde formulieren. Versimpel het recht. Verkort doorlooptijden bij de rechtbank.
- Rol van advocatuur/professionals: de rol zoals hier vandaag uitgesproken, is het bij elkaar brengen van mensen. Het idee dat advocaten zich alleen met juridische problematiek bezig (moeten) houden, is misschien wel achterhaald? Dat betekent dat advocaten misschien wel meer moeten kunnen, breder opgeleid zijn. Daar moet ook ruimte voor zijn in het proces bij de rechter. De rollen van advocatuur en rechter moeten echt in het probleemoplossende zitten – een problem solving rechter?
- Zorg voor overzicht: er wordt een parallel gesuggereerd met fietsberaad.nl, een platform waar alle betrokken overheden kennis delen en ontwikkelen voor fietsbeleid. Ze hebben bijvoorbeeld uitgezocht wat er door gemeentes etc. aan fietsbeleid wordt uitgegeven (toevallig ook 400 miljoen). De helft gaat naar het aanleggen van goede fietsroutes; een deel naar fietsstallingen bij stations. De waarde van een fiets is toegenomen omdat het routenetwerk zo goed is. Mooi citaat: als er wegwijzers (vgl. 'voorlichting') nodig is, dan zijn de routes niet goed. Fietsberaad belichaamt op een bepaalde manier het grotere geheel en helpt de spelers in het netwerk om hun rol zo soepel mogelijk te kunnen vervullen.
- Intake: zorg voor meer (lokaal georganiseerde) hulp aan de voorkant, om eerder in te grijpen en daarmee ook problemen te voorkomen. Maak problemen niet direct juridisch van aard (als ze dat niet zijn). Laat bijvoorbeeld eerst het Juridisch Loket de intake doen en kijken wat zij kunnen oplossen. Maak meerdere loketten per stad en in meer steden dan nu het geval is, o.b.v. data waar de doelgroep zich bevindt. De intaker heeft een poortwachtersfunctie: het moet laagdrempelig maar wel professioneel zijn. Zorg voor een holistische benadering van de rechtszoekende: het zijn mensen die ergens niet uitkomen. Werk vraaggericht, niet aanbodgericht. Meer samenwerking tussen allerlei partijen die om de burger heen draaien is nodig, en het hulpaanbod moet dichtbij zijn. Betrek de advocatuur bij de intake (op een structurele manier), dat vereist wel wederzijds vertrouwen. Maak gebruik van de specifieke waarde van de advocaat, die kan dingen tegen de cliënt zeggen die van andere (rechts)hulpverleners misschien minder worden aangenomen.
- Kwaliteit advocatuur: laat advocaten voor maximaal twee rechtsgebieden toevoegingen aanvragen. Stel (nog) hogere eisen aan inschrijvingen bij de Raad voor specialismen. Werk niet-functionerende advocaten of hulpverleners er uit: met slechte hulp is de rechtszoekende uiteindelijk veel slechter af (en kost de samenleving uiteindelijk ook meer).
- Technologie en innovatie: creëer de ambitie om gezamenlijk de juiste behandeling te ontwikkelen voor bepaalde types (veel voorkomende) problemen. Certificeer deze en zorg dat ze worden uitgevoerd door de juiste professionals. Zo kun je ook evidence based gaan werken. Zet in op technologisch innovatie.
- Financieel: zorg voor betaling door maatwerk in plaats van een vaststaand aantal punten per zaak. Zorg dat een rechtsbijstandsverlener een vergoeding op schaal 12 verdient. Betaal

goed voor de goede dingen: nu wordt procederen goed beloond, maar meestal heb je niet zoveel aan procederen, veel meer aan het bij elkaar brengen van mensen. Voeg budgetten samen om problemen op te lossen. Kijk bij de intake of er andere mogelijkheden zijn, zoals een rechtsbijstandsverzekering of lidmaatschap van een vakbond.

- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Vang mensen eerder op d.m.v. een 'Hulpwinkel' in de wijk waar diverse professionals zitten die gezamenlijk verstand hebben van maatschappelijk werk, mediation, werk en gezin (let op de dubbelrol van de overheid, die ook je kind weg kan halen), juridische en financiële zaken – en die zich ook probleemeigenaar voelen. De helft van de problemen kan ter plekke worden opgelost en de andere helft wordt doorverwezen.

Zorg ook voor een digitale tool voor mensen die online vaardig zijn.

Prototype 2

Eerder is beter: bied in een vroeg stadium de juiste hulp en haal in die fase ook de advocatuur er al bij.

Pak problemen minder formeel aan, zorg voor meer mogelijkheden op het gebied van mediationachtige oplossingen en breid de mogelijkheden voor een rechter uit om zaken informeel af te doen. De rechter kan altijd nog beslissen als de gemaakte afspraken toch niet worden nagekomen.

Rol van de overheid: zorg ervoor dat ambtenaren/afdelingen weten wat de kosten zijn van bezwaar en beroep. Daardoor zullen ze ook meer bereid zijn om mee te denken, wanneer een advocaat namens de cliënt belt om een probleem gezamenlijk op te lossen.

Beloon (=betaal) de advocatuur voor het vinden van een oplossing vóór de gang naar de rechter en voor betrokkenheid in eerdere fases.

Prototype 3

Creëer een 'poortwachtersgroep': een multidisciplinair specialistisch team dicht bij de burger in de vorm van een buurthuisconcept, waar de diagnose wordt gesteld en waar oplossingen worden bedacht die passen bij de burger (maatwerk, past bij wat ze kunnen en willen). Voorbeeld hiervan is de veiligheidshuizen. Kijk voor welke rechtsgebieden burgers zich kunnen verzekeren.

Maak gebruik van big data om inzicht te krijgen in de problematiek en succesvolle oplossingsrichtingen.

Ook bij mediation in strafrecht/ZSM worden zaken vroegtijdig afgedaan; daarbij wordt wel als risico genoemd dat er steeds meer buiten de rechter om wordt geregeld, en in sommige gevallen ook zonder advocaat – dit kan een risico zijn voor de rechtszoekende.

Duidelijke rode draad bij alle drie de prototypes is de multidisciplinaire versterking aan de voorkant.

Als laatste wordt nog toegevoegd dat doorrekening van dit alles nog nodig is, maar dat de gedachte is dat er een besparing volgt uit vroegtijdige oplossing van problemen. Het zou kunnen dat de totale maatschappelijke kosten door bovenstaande maatregelen niet lager worden.

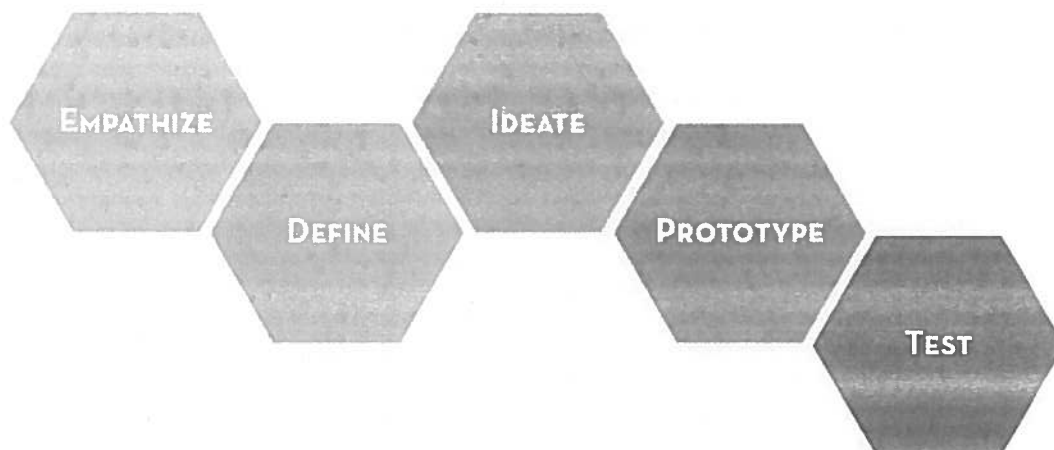

Ontwerpsessie nieuw stelsel rechtsbijstand

Programmateam rechtsbijstand

10 april 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In de vierde sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Voorkomen is beter dan genezen: zet stevig in op preventie en snelle feedbackloops om problemen direct aan te kunnen pakken.
  - Garandeer laagdrempelige (en fysieke) toegang tot rechtshulpverleners.
  - Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Laat de vervuiler betalen (departementen en uitvoeringsorganen).
  - Beloon advocaten voor het vinden van een oplossing (maatwerk), niet voor procederen.
  - Kijk als overheid kritisch naar de eigen processen en maak deze simpeler en meer op het individu gericht.
  - Gebruik technologie om toegang tot het recht te verschaffen en om data over problemen en processen te verzamelen.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden rechtzoekenden genoemd, die geen vertrouwen hebben in het rechtssysteem; de burger die zijn probleem graag zelf op wil lossen, maar niet precies weet hoe; burgers die zich melden bij het Juridisch Loket maar waar het onderliggende probleem niet aan bod komt door tijdkort of onvoldoende kennis; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; mensen die verstrikt raken tussen instanties die niet met elkaar communiceren en verschillend (tegengesteld) beleid voeren; de burger die geen juridisch probleem had, maar door het gebrek aan (gecoördineerde) hulp in eerdere fases, nu wel juridische problemen heeft; de burger die buiten het huidige stelsel valt, maar tegenover iemand staat die wél recht heeft op een toevoeging; de rechtzoekende die in 2050 geen sociale advocaat meer kan vinden, omdat die er niet meer zijn; de burger die recht heeft op een toevoeging i.v.m. laag inkomen; de meneer die digibet is en met een grote tas ongeopende brieven bij het Juridisch Loket komt. Ook worden advocaten genoemd, die zich onbetaald toch inzetten voor mensen die rechtsbijstand nodig hebben voor zaken waarvoor geen toevoeging wordt afgegeven.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Rechtsbijstand moet niet op zichzelf worden gezien, maar binnen het geheel van hulpverlening aan hulpzoekende burgers. Informatieverschaffing aan de voorkant kan problemen voorkomen. De eerste lijn moet worden versterkt, de kwaliteit is nu te wisselvallig. Differentiatie in hulpverlening is essentieel: wie heeft wat nodig? Toegang tot het recht kan worden vergroot door middel van technologie. Er is een gebrek aan leerproces: de oorzaken van de problemen waar mensen mee kampen, worden onvoldoende aangepakt – we dweilen met de kraan open.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Als het budgettaire kader van JenV en de instroom gelijk blijven, en gezien het grote aandeel straf- en bestuursrecht zal dat grotendeels het geval zijn, dan is deze vraag niet te beantwoorden zolang er alleen wordt gekeken naar het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. De rekening van wetgeving waarover veel wordt geprocedeerd, zou bijvoorbeeld bij dat ministerie neergelegd moeten worden (vervuiler betaalt). Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Preventie: het gaat zeker om toegang tot het recht, maar misschien nog wel meer om het voorkomen van de problemen – zorg dat de fouten überhaupt niet worden gemaakt, dan hoef je ook geen problemen op te lossen.
  - Regie: zorg voor het delen van kennis binnen de keten een regievoerende partij, met casemanagers die regie op een client voeren. Er wordt heel hard gewerkt door alle partijen, zonder dat er overzicht is wie wat doet en iedereen is bezig met een deeloplossing. Trek lessen uit de inrichting van de zorg: de keten komt bijeen om over één specifieke patiënt te praten en af te stemmen wie wat doet. Veiligheidshuizen als voorbeeld. Vertrouw elkaars diagnose en expertise, durf zaken aan elkaar over te laten zodat er voor echt moeilijke zaken meer tijd (en kwaliteit) is. Tijdgebrek zorgt ervoor dat er geen regie wordt gepakt. Zorg voor gelegenheden (structureel?) waar betrokken professionals elkaar ontmoeten en weten te vinden.
  - De rol van de overheid: investeer in kwaliteitsverbetering bij overheden op decentraal niveau, dat wil zeggen, neem goede juristen in dienst om te voorkomen dat er fouten worden gemaakt met regelgeving. Verzamel informatie (van sociaal raadslieden, advocaten etc.) over de gevolgen van regelgeving en handel dan waar nodig om problemen op te lossen. Laat vervuilerende departementen betalen voor ingewikkelde wetgeving en uitvoeringsorganen (zoals het OM) betalen voor onnodig

gevoerde zaken. Zorg voor processen die bijdragen i.p.v. tegenwerken: bijvoorbeeld dat het UWV per maand een bedrag kan innen i.p.v. zeven terugvorderingen per jaar. Zorg dat de overheid leert: geld eisen van mensen waarvan informatie aantoont dat ze het niet hebben, betekent heel veel ellende voor de burger en hoge kosten voor de rechtsbijstand. Toegang tot het recht moet door de overheid worden geregeld (en betaald), de kosten moeten niet bij allerlei wederpartijen worden neergelegd.

- Beloon (=betaal) voor het bereiken van oplossingen: in de tweede lijn gesprekken voeren wanneer dat mogelijk is om procedures te voorkomen – daar wordt nu voor bestraft met onthouding van toevoeging (bv. echtscheiding, als je er samen uit komt, dan wordt je met drie punten gekort). Stop met vergoeding op basis van aparte vooraf gedefinieerde maatstaven: er is vaak sprake van meerdere samenhangende problemen.
- Intake: er moet goede toegang zijn tot de sociaal raadslieden en het Juridisch Loket, de burger moet zich heel snel en laagdrempelig kunnen wenden tot rechtshulpverleners – dat moet als eerste worden gewaarborgd en dan komt de rest wel. Versterk de eerste lijn, tot en met procederen. Dedigitaliseer voor mensen die dat nodig hebben: zorg ervoor dat er fysieke loketten zijn (ook voor mensen in minder bevolkte omgevingen), zodat burgers die niet zo digitaal zijn daarheen kunnen en er hulpverleners zijn die kunnen schiften tussen juridische en andere problematiek. Sluit daarbij aan bij dorpshuizen of andere laagdrempelige bestaande voorzieningen. Maak gebruik van *mobility mentoring*; een methode die cliënten stapsgewijs uit hun probleemsituatie helpt.
- No cure no pay: in bepaalde gevallen zou je ook aan *no cure no pay* kunnen denken, bijvoorbeeld dat de rechtsbijstandverlener die een zaak voert een deel van de opbrengsten krijgt – dat ook de rechtshulpverlener er extra belang bij heeft dat de uitkomst goed is. In die gevallen geef je dan geen toevoeging. Mogelijkheid daarbij is bijvoorbeeld ook kunnen dat de verliezende partij 5x de kosten (en de schade) moet betalen – dan wordt het risico om een zaak aan te nemen gespreid.
- Ontwikkeling van een nieuw stelsel: bepaal de aanpak op basis van data-analyse – dan heb je 2000 oplossingsrichtingen i.p.v. 20. Differentieer op soorten rechtzoekende en rechtsgebieden en koppel die aan elkaar. Focus op rechtsgebieden waar de grootste impact mogelijk is. Kijk naar het inkomensbegrip: bv. studenten die moeten terugbetalen en vervolgens boetes krijgen na het niet stopzetten van hun OV, sommigen hebben echt geen geld, anderen hebben gespaard etc.
- Strafrecht: harmoniseer de straftoemeteringsrichtlijnen tussen OM en rechters. Het OM eist vaak hogere straffen dan de rechter oplegt, dan kan het lonen (voor mensen met een toevoeging) om toch te gaan procederen om de lagere strafbeschikking te krijgen.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Preventie: hoe kunnen we zorgen dat de juiste mensen op de juiste manier geholpen worden? In Canada bestaat een vragenlijst waaruit op te maken is wat het risico op problemen is (o.b.v. indicatoren). Als iemand bij de huisarts komt met hoofdpijn door stress, vragenlijst laten invullen en warm overdragen aan de juiste professional.

Zorg voor kennisdeling tussen instanties op de volgende gebieden:

- Hoe problemen voorkomen
- Integrale aanpak
- Oplossingen van de hulpverleners zelf, succesvolle manieren voor bepaalde doelgroepen (differentiatie)
- Consequenties van beleidswijzigingen, nieuwe regels

Zorg voor een snellere beslissing/feedback-loop: dat beleid direct kan worden voorgelegd aan de hoogste rechter, i.p.v. allerlei lagere rechters waarbij het jaren duurt – of bij de beleidsmaker/het bestuursorgaan zelf, dat er wordt gesignaleerd dat er bepaalde ongewenste gevolgen optreden en dan actie wordt ondernomen. Voorbeeld is het

foutieve overmaken van 188 miljoen naar mensen in Amsterdam – daar werd door een gesprek nog dezelfde dag de voorgenomen werkwijze aangepast.

Zorg voor maatwerk aan de voorkant door de overheid: kijk naar de persoon en wat redelijk is (bv iemand een lager bedrag opleggen o.b.v. laag inkomen, of alternatief straffen). Voorbeeld is de bibliotheek in Leeuwarden, waar een boete kan worden betaald door een bepaald aantal uur te komen lezen. Dit kan wellicht gevolgen hebben voor privacy, maar de informatie kan ook worden uitgevraagd d.m.v. diagnosevragen.

Idee van 2000 oplossingen: naast de rapporten en sessies, is er nog veel te halen uit analyses van het probleem op meer detailniveau: waar zitten de fouten in het systeem precies. De uitkomsten categoriseren en dan toetsen/scoren op basis van bepaalde aspecten: effect, aantal, wat vinden experts ervan, is het makkelijk op te lossen, etc.

Prototype 2

Op lokaal niveau:

- Eerste lijn heel stevig opzetten voor goede triage:
  - Poortwachtersrol
  - Goed onderscheiden waar het probleem zit, probleem neerleggen waar de meeste expertise zit
  - Goed geïntegreerd met sociale wijkteams
  - Warme overdracht naar de tweede lijn, pakkende informatie doorgeven
- Tweede lijn:
  - Heel specialistisch werk of
  - Een team dat op één persoon met zware problematiek wordt gezet

Op nationaal niveau:

- Oprichting van een bureau (Autoriteit Rechtsbescherming) dat probleemanalyses doet, en daar vervolgens ook op handelt:
  - Gesprekken aangaat om zaken op te lossen
  - De eerste lijn accrediteert
  - Bevoegdheid heeft om boetes op te leggen aan de vervuiler: niet voor incidentele fouten, maar voor dezelfde fout die jaren lang wordt gemaakt (bv belastingdienst met de beslagvrije voet)
  - Inschattingen maakt bij nieuwe wetgeving, wat de gevolgen daarvan zijn voor de rechtsbijstand.

Prototype 3

Made to Measure: veel zaken worden niet in de eerste lijn opgelost. Er is nu geen voorziening/incentive om zaken in de tweede lijn multidisciplinair op te lossen (wordt niet beloond). Maak mogelijk dat er bij de overheid wordt gesignaleerd dat er rondom dezelfde rechtzoekende diverse trajecten lopen, alle betrokken partijen gaan in overleg (incl. de advocaat o.b.v. een clustertoevoeging) om zaken op te lossen en waar nodig alsnog te procederen.

Creëer mogelijkheden voor maatwerk m.b.t. toevoegingen: zaken en rechters verschillen. Zet in op kwaliteit, zorg voor een systeem waarin verschillende mogelijkheden kunnen worden geregistreerd (cliënt bekend/onbekend, handelingen die worden verricht etc.) en betaal dan uit op basis daarvan.

Vervuiler betaalt d.m.v. een centraal justitieel incassobureau voor overheidsorganen (OM, gemeente): registratie van gewonnen/verloren zaken en afrekening incl. terugvordering aan het eind van het jaar

Vervuiler betaalt voor een advocaat die onnodig zaken voert? Signalen zijn dat er toch wel veel onzinzaken worden gevoerd. Vroeger kon de rechter beslissen dat er voor de toevoeging niet hoeft te worden betaald i.v.m. een onzinzak. Als je dat drie keer doet, dan wordt het gemeld bij de deken. Vereist dat er onderzoek wordt gedaan naar de feiten (onduidelijk hoe vaak dit nu echt voorkomt), en dat rechters ook echt melding doen bij de Orde.

De opmerking wordt verder nog gemaakt dat we af moeten van de rechtsbijstandsdiscussie als financieel vraagstuk en van de financiële framing (m.n. door de politiek). Er wordt soms wat langs elkaar heen gepraat, vanuit het sociale aspect en anderen. Er wordt gezegd dat de kosten voor rechtsbijstand in Nederland vergeleken met andere

Ontwerpsessie nieuw stelsel rechtsbijstand

Programmateam rechtsbijstand

10 april 2018

(Europese) landen relatief hoog is en dat de politiek vindt dat het voor dit bedrag moet kunnen. Daarop volgt de reactie dat er ook veel wordt veroorzaakt door de overheid.

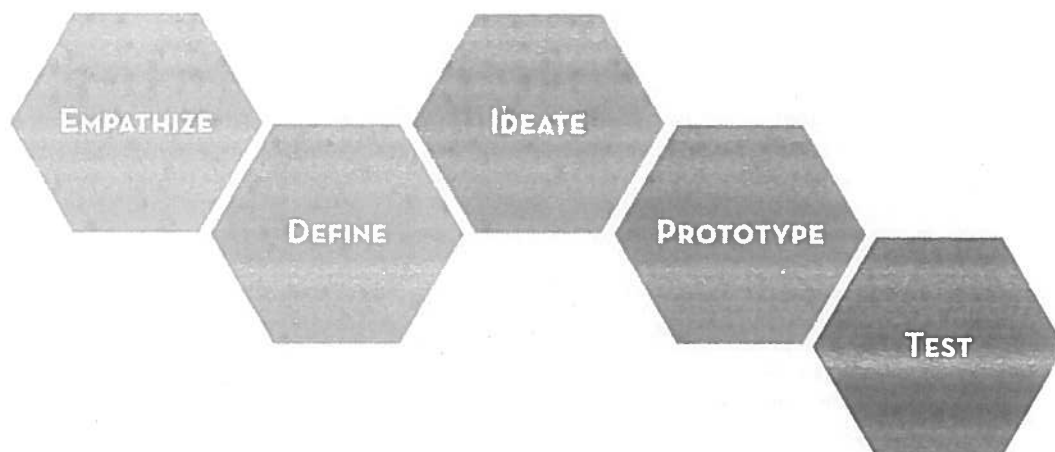

Ontwerpsessie stelsel rechtsbijstand – thema: civielrecht

Programmateam Rechtsbijstand

17 mei 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze sessie kwamen over het onderwerp civiel recht, de volgende elementen naar voren:
  - Er is al zo veel bedacht en er loopt al zo veel. Waarom dat niet op korte termijn uitvoeren of verder brengen.
  - Mensen melden zich meestal niet met een strikt juridische casus bij een rechtshulp- of rechtsbijstandverlener. Vaak is de onderliggende problematiek veel groter en breder georiënteerd. Voor een goede intake van dergelijke casuïstiek is dus ook een bredere benader dan de strikt juridische, noodzakelijk. Een manier om dat te organiseren is een brede loketfunctie met meerdere disciplines.
  - Zorg voor senioriteit en wijsheid op de plekken waar de burger hulp zoekt (nu worden daar vaak de junioren of trainees neergezet).
  - Maak breder gebruik van juridische hulpverleners dan alleen de advocaten in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand.
  - Zoek naar oplossingen voor de middeninkomens.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende doelgroepen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over de toekomst van de gefinancierde rechtsbijstand in het civiele recht. Daarbij worden de burger die hulp nodig heeft, kinderen waarvan de ouders ruzie met elkaar maken, de rechtzoekende (ook de middeninkomens), de huurder en zijn wederpartij en de kwetsbare burger genoemd. Maar ook de rechtsbijstandverlener, de advocaat, de rechter en de mediator komen aan de orde als doelgroep waarvoor we een nieuw stelsel willen ontwerpen.
- In de tweede stap wordt de probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag die aanvankelijk werd voorgesteld is: hoe kunnen we de slag naar de meest adequate routes stimuleren? De deelnemers stellen daarbij enkele kanttekeningen en vervolgvragen: wie moet daarbij gestimuleerd worden? Wat zijn de meest adequate routes (en hoe weet je dat van tevoren / is dat beter in te schatten?) En hoe zorg je ervoor dat die route wordt gevolgd? Hierbij wordt opgemerkt dat er in het verleden al zo veel over is gezegd en ook bedacht. Is het niet vooral tijd om die ideeën uit te gaan voeren? Daarbij komen ook al enkele concrete ideeën en associaties aan de orde:
  - Het afkopen van klein belang in een geschil zoals de rechtsbijstandverzekeraar dat soms doet.
  - Advocaten allemaal (ook) als mediator aan de slag laten gaan.
  - Pilot multiproblematiek die vanuit de Raad voor Rechtsbijstand loopt in Groningen, Roermond en Utrecht. Daarbij zijn ook maatschappelijk werk, sociale advocatuur, juridisch loket en andere organisaties betrokken.
  - Zorg dat de routes die er zijn goed en beter toegankelijk zijn (en dat iemand die eigenlijk een opvangplek nodig heeft om van zijn verslaving af te komen, daar niet zes maanden voor op de wachtlijst moet staan).
  - Neem een voorbeeld aan het veranderproces Scheiden zonder schade.Nast deze ideeën wordt de zorg uitgesproken dat het lijkt alsof het ministerie de rol van de advocatuur in geschiloplossing steeds meer aan de kant schuift. Daarbij wordt benadrukt dat de advocatuur wel degelijk grote meerwaarde heeft voor de rechtzoekende en breder, voor de maatschappij.
- Aan de hand van de centrale vraag formuleren de deelnemers ideeën die mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Houd bij het ontwerp rekening met de doelgroep. Mensen willen bijvoorbeeld graag naar een specialist en willen vooral zelf de regie houden. Mensen vragen nu regelmatig geen hulp (bijv. bij de wijkteams) omdat ze bang zijn de grip te verliezen. Houdt hierbij ook rekening met de middeninkomens.
  - Zorg voor een goede informatieverstrekking aan de voorkant en werk daarbij samen. Nu heeft iedere instantie en ook nog de gemeente vaak nog zijn eigen website waarbij informatie niet altijd overeenkomt. Mensen kunnen met deze informatie ook geïnformeerd worden over de kosten (waardoor bij mensen inzicht ontstaat m.b.t. goedkopere routes). Zo is ook mogelijk dat een website duidelijk model biedt waarin de bezoeker een aantal kenmerken van zijn situatie kan invullen, op basis waarvan een box of brochure thuis wordt gestuurd, eventueel in combinatie met een soort casemanager die kan doorverwijzen indien nodig.
  - Creëer een brede loketfunctie. Geen “juridisch” loket, maar een breder loket waar je het juiste advies krijgt waar je moet zijn. Net als bij de huisarts. Het is nu vaak een hele zoektocht voor de rechtzoekende waar hij moet zijn. Er is ontzettend veel, maar het is nog te veel in hokjes. Zorg daarbij dat het loket beschikbaar is op een plek (offline of online) waar de rechtzoekende al gewend is te komen. Als voorbeeld is het scheidingsloket genoemd. Hier wordt voorlichting gegeven op wat er komen gaat en eventueel hulp geboden. Dit zou uitgebreid kunnen worden naar andere rechtsgebieden. Deze hulp kan soms ook heel praktisch zijn. Het hoeft niet altijd juridisch advies te zijn. Een dilemma is daarbij of al dan niet dwingend moet kunnen worden opgetreden vanuit het

loket.

- Zorg voor ervaren en goede mensen op het loket. Nu worden vaak de onervaren medewerkers of trainees op de front office gezet, terwijl het juist van belang is dat op de front office wijsheid nodig is over wat de beste oplossing is voor het voorliggende geschil of probleem. Medewerkers op de frontoffice zijn ook vooral wegwijzer / gids en niet adviseur.
- Bekijk welke rechtshulpverlener het beste de rechtzoekende kan helpen. Een advocaat hoort eigenlijk het laatste redmiddel te zijn. Kijk eerst hoe iemand op een andere manier geholpen kan worden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen in een multidisciplinair advocatenkantoor, zoals collaborative divorce. Ook is denkbaar dat in bijvoorbeeld geschillen op het terrein van arbeidsrecht, huurrecht of consumentenrecht, de rechtzoekende geholpen wordt door een andere jurist dan een advocaat. Ook wettelijk gezien is nu regelmatig het bijstaan door een advocaat voorgeschreven, maar is regelmatig de vraag of dit echt nodig is. Door breder te kijken dan alleen advocaten, dus ook naar andere juristen en partijen, bestaat de kans van schaalvergroting en daarmee winst. Zo is het idee genoemd om alleen gebruik te maken van grote kantoren die efficiënt werken. Er is een veel grotere en bredere markt van (juridische) dienstverleners die hun diensten kunnen aanbieden aan de (rechts)hulpzoekende.
- Zorg voor de juiste prikkels in het stelsel. Beloon het goede! Dit is al benoemd in eerdere rapporten, het is nu zaak om dat te gaan doen. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat de prikkel aan beide kanten verbeterd moet worden: het moet voor alle partijen (rechtzoekende en rechtsbijstandverlener) interessanter zijn om er samen uit te komen dan om te procederen. En ander idee is te bezien om met een modulair systeem gewerkt kan worden zodat mensen niet langer door procederen dan nodig.
- Om dit allemaal te bereiken is het nodig om inzichtelijk te maken wat investeren in rechtsbijstand, bijv. aan de voorkant oplevert voor de rest van de samenleving.

De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. Daarbij denken ze ook na wat kan helpen om dit ontwerp verder te brengen, hoe het viraal karakter vergroot kan worden. De groepen lichten hun prototype kort toe.

Prototype 1

Dit prototype bestaat uit drie onderdelen:

1. Het loket waar kwaliteit en wijsheid te vinden is.
2. Het slechten van muren tussen instanties en departementen en inzichtelijk maken van winst voor de samenleving
3. Goede informatievoorziening

Een gezamenlijke investering aan de voorkant (het loket) is winst op de lange termijn. Budgetneutraal herzien van het stelsel op de korte termijn is een illusie (kosten gaan voor de baten uit), daarom moet er voldoende zicht zijn op de opbrengsten op de lange termijn. Het loket kan alleen goed van de grond komen als die muren tussen instanties en departementen geslecht worden. Daarnaast kan in dat loket de goede informatievoorziening gerealiseerd worden.

Dit idee kan verder gebracht worden door: de kracht van de herhaling. Het is al vaker genoemd, we moeten het vooral gaan doen. Onder andere door dit in gezamenlijkheid voortdurend uit te dragen vanuit het veld. Een ander idee is het maken van een magazine (dit wil Scheiden zonder schade bijvoorbeeld doen).

Prototype 2

1. Verbreed en versterk het huidige juridisch loket:

- door meer specialismen toe te voegen (alle juridische)
- door meer disciplines bij elkaar te zetten (psychische hulp, praktisch, etc.)
- door veel ervaring en levenswijsheid (de zogenoemde “moekes”) in te zetten als medewerker

Dit idee kan viraal gemaakt worden door: aan de slag te gaan en een reclame / campagne te starten en aandacht te geven op social media.

2. Verbreed het aanbod van (juridische) dienstverleners die de overheid kan inzetten om gesubsidieerde rechtsbijstand te verlenen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een systeem van subsidies voor lidmaatschap / vakbond, rechtsbijstand verzekeraars, juridisch abonnement. Dit geeft dat de rechtzoekende meer keuze heeft voor een rechtshulpverlener en dit is wellicht ook toegankelijk te maken voor de middeninkomens.

Prototype 3

Het brede loket Dit is een breder dan alleen juridisch loket. Voorwaarden zijn:

- het moet goed te vinden zijn
- de signaleringscapaciteit moet versterkt worden (men moet kunnen verwijzen naar het loket)
- mensen bij loket moeten compassie hebben en neutraliteit (dit ontwikkelen als expertise)
- indien nodig moet ook het kind en sociale netwerk bij de oplossing betrokken kunnen worden

Dit idee kan verder geholpen worden door: als het goed functioneert dan gaat het vanzelf.

Er is nog wel discussie over de precieze inrichting van het loket bijvoorbeeld over:

- laagdrempelig zijn vs. triage inrichten op het loket
- direct hulp willen bieden vs. alleen verwijzer zijn.

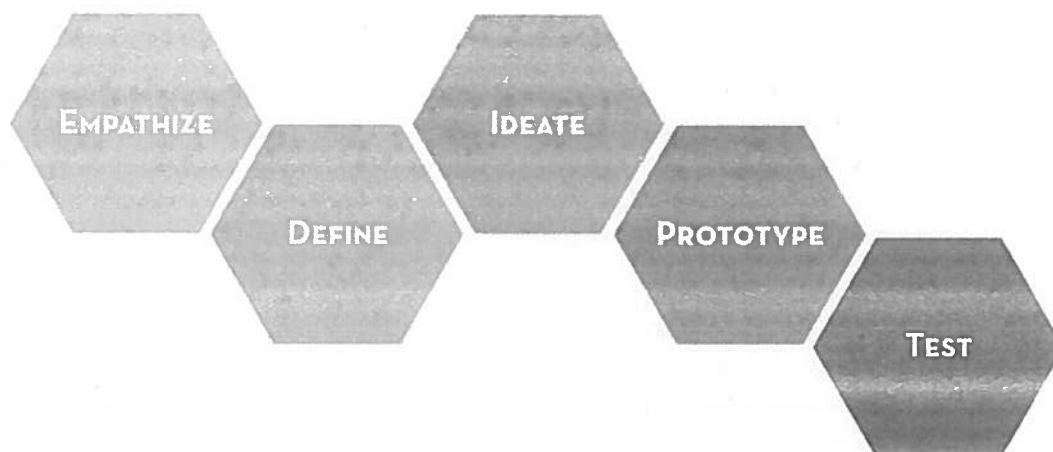
Bij de afsluiting wordt nog gevraagd of het ministerie ook spreekt met de rechtzoekende zelf. Hiertoe worden verschillende mogelijkheden gezien. Ook bestaan bijvoorbeeld de monitor gefinancierde rechtsbijstand en de klant tevredenheid onderzoeken van het Juridisch Loket. Los daarvan is het van groot belang om te kijken naar de wens en ervaring van de doelgroep. Een mogelijke optie is om hiervoor aan te sluiten bij de eerder genoemde pilot multiproblematiek.

Ontwerpsessie nieuw stelsel rechtsbijstand

Programmateam rechtsbijstand

6 april 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rule. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze tweede sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Het belang van een eerste intake, waarbij de intaker het probleem van de burger integraal bekijkt en doorverwijst naar de meest aangewezen hulpverlener.
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Beloon samenwerking tussen verschillende domeinen en hulpverleners.
  - Zorg voor mogelijkheden voor de sociale advocatuur om te (blijven) innoveren en daarmee kwaliteit te kunnen (blijven) garanderen.
  - Verzamel meer data over problemen en succesvolle oplossingsrichtingen en richt je processen daarnaar in.
  - Bundel problemen om ze efficiënter en sneller op te kunnen lossen.
  - Laat de (overheids)vervuiler betalen voor het veroorzaken van een beroep op rechtsbijstand.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden kinderen genoemd, die lijden onder de scheiding van hun ouders of de thuissituatie die daardoor ontstaat en kinderen in het vreemdelingenrecht die lijden onder de problematiek van hun ouders; mensen die wel problemen hebben maar niet de weg naar hulp kunnen vinden; mensen die de weg kwijt zijn geraakt in de complexe wereld van overheidsregels; laaggeschoolde mensen die verkeerd worden bejegend door werkgevers; families waarbij diverse generaties met dezelfde problematiek kampen; mensen die de overheid vastzet op verdenking van een strafbaar feit moeten onafhankelijke bescherming krijgen tegen de overheid; mensen met wie het voorheen goed ging maar die door een samenloop van omstandigheden in allerlei juridische ellende terecht komen; voor de advocaat die veel meer tijd aan zaken spendeert dan waarvoor er wordt uitbetaald en wiens takenpakket enorm is toegenomen en ook vaak dingen omvat buiten de juridische werkzaamheden.
- Gevraagd naar wat deze mensen nodig hebben, worden de volgende dingen genoemd. Startpunt is de rechtszoekende en zijn vraag. De eerste hulpverlener moet integraal kijken wat er nodig is om het probleem op te lossen. Integratie van het sociale en juridische domein zodat problemen integraal kunnen worden bekeken. Het doel is rust, duidelijkheid en volgens een van de deelnemers ook een stuk berusting – de burger moet van de rechtshulpverlener te horen krijgen wanneer procederen niet de beste oplossing is in de omstandigheden van dat geval. Zorg dat er door middel van een cliëntvolgsysteem en het bijhouden van meldhistorie inzicht ontstaat in hulpvragen en mogelijke oplossingen. Standaardisatie, best practices en bundelen van problematiek leidt tot meer efficiëntie en snellere oplossingen. Beloon de oplossing, niet het proces. De overheid moet voorzien in hulp om haar complexe processen te begrijpen of moet de processen simplificeren en goede informatie verschaffen. Advocaten moeten betaald krijgen naar het werk dat ze daadwerkelijk uitvoeren.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt aangetekend dat ‘probleem’ hier beter is dan ‘conflict’ en wordt de vraag gesteld of de overheid alles zelf moet doen of dat het regels mag stellen. Het budgettaire kader wordt besproken, waarbij wordt aangegeven dat dit kader onhaalbaar is. Er moet worden ingezet op kwaliteit en binding met het stelsel, niet alleen van de advocaat. Bij een adequate vergoeding zullen rechtshulpverleners zorgen voor kwaliteit en het op peil houden van kennis. De huidige vergoedingen dwingen advocaten soms om meer toevoegingen aan te nemen dan wenselijk zou zijn, waarbij de client soms de dupe is. Daar kan ook de overheid iets in betekenen, door digitale bibliotheken beschikbaar te stellen. Cijfers geven aan dat het aantal advocaten die toevoegingen doen afneemt en dat dit steeds vaker eenmanskantoren zijn. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - Regie: er een regisseur nodig, iemand die het totaaloverzicht houdt en die kwaliteitseisen stelt aan alle rechtshulpverleners.
  - De rol van de overheid: uitvoeringsorganisaties moeten nog meer problemen oplossen door de telefoon te pakken om onnodige escalaties te voorkomen. Toch procederen? Dan ook betalen. De overheid zou zelf ook gebruik moeten maken van sociale advocaten in plaats van

commerciële advocaten. Mogelijkheid is om de dekking van verzekeraars voor procedures door overheidsorganen in te trekken wanneer er onvoldoende is ondernomen door het bestuursorgaan om het op een andere manier op te lossen.

- Nuldelijn: informatie aan de voorkant is belangrijk voor de groep die wel zelf problemen (deels) kan oplossen, voorbeeld is Rechtwijzer. Zet daarbij in op middelen die de doelgroep gebruikt, zoals Facebook (dmv live communities) of andere social media. Zorg voor een goed preventienetwerk om mensen heen, die kunnen signaleren als er problemen dreigen te ontstaan.
- Intake: de eerste fysieke hulpverlener moet integraal kijken en moet de burger kunnen doorverwijzen naar de hulpverlener die het beste bij het probleem past. Elke intake moet dezelfde stappen doorlopen. De wijkteams en het Juridisch Loket moeten volledig integreren om die holistische blik mogelijk te maken. Bundel soortgelijke zaken om snelle en efficiënte afhandeling mogelijk te maken. Ook de advocaat moet triage doen wanneer de burger daar aanklopt. Beloon samenwerking, met geld of in natura (bijvoorbeeld toegang tot kennisbanken). Zorg voor een speciaal fysiek echtscheidingsloket, met o.a. voorlichting over de gevolgen van een scheiding voor kinderen door deskundige medewerkers. Schaf het diagnosedocument af (onnodige handelingen terwijl de advocaat het best kan inschatten wat wel en niet werk voor een advocaat is).
- Innovatie advocatuur: kwaliteit hangt ook samen met mogelijkheden om te innoveren/mee te gaan met ontwikkelingen. Rol voor de overheid: help startups om dingen voor deze sector te ontwikkelen en stel bijvoorbeeld tools en middelen beschikbaar voor advocaten wanneer zij voldoen aan de eisen van de Raad. Er zit voordeel in schaalvergroting: grotere advocatenkantoren of verenigingen met geld koppelen aan sociale advocatuur.
- Technologie: data-based law, verzamel data over problemen en oplossingsrichtingen om op basis daarvan processen in te richten. Zorg voor meer transparantie op de markt: vergroot het inzicht voor burgers in aanbod en kwaliteit van juridische dienstverlening. Deel kennis en ervaring en zet een deel van het budget in om de rechtshulpverlener en rechtszoekende sneller kennis te geven over de waarschijnlijke uitkomst.
- Financieel: besteed passende rechtshulp aan, ook de advocatuur – geef toegang voor een beperkte groep (bv 100 per 4 jaar). Opgemerkt wordt dat de Raad voor rechtsbijstand dit eigenlijk effectief al doet door het stellen van kwaliteitseisen aan advocaten om in het register te komen. Differentieer naar wel of geen verzekeraar rechtsgebied, met een hogere eigen bijdrage wanneer het verzekeraar is.
- Er wordt ook nog opgemerkt dat er in dit proces van ontwerpen, ook aan burgers gevraagd zou moeten worden wat hen zou helpen of ze mee te laten ontwerpen.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

Prototype 1

Verbeter de intake:

- Intaker moet informatie ophalen, op juridisch, sociaal en psychologisch vlak (aansluiten bij wijkteams?) en moet inzicht hebben in mogelijke oplossingsrichtingen en culturele aspecten die mogelijk meespelen.
- Huisartsfunctie, met mensen om zich heen
  - Kennis van behandelplannen en best practices
  - Hoogopgeleid, academisch geschoold
- Oplossingsrichting verschilt per hulpvraag

Richt oplosstraten in: spreekuren over bepaalde thema's met experts die problemen direct oplossen.

Zorg voor hulp aan professionals om kennis en ervaring op te doen en op niveau te houden.

Maak een beslisboom via internet zodat burgers zelf bepaalde zaken alvast kunnen oplossen waarbij wordt gedifferentieerd naar redzaamheid.

Prototype 2

Zorg voor een regisseur (rol voor de overheid om dit op te zetten). Als de intake op een centrale plek gebeurt en de routes daar worden uitgezet, kan je ook meer met data om te kijken hoe de snelheid is, de kwaliteit van dienstverlening etc. – een soort permanente feedbackcyclus.

Het proces moet meer oplossingsgericht zijn: meer dan alleen doorspreken van de opties, maar gericht op mensen bij elkaar brengen. Bv. inzet van een buurtrechter: zonder advocaten erbij. Dat lever een zeer hoge klanttevredenheid op door de snelle doorlooptijden en beslissing. Zorg voor een prikkel om de beste oplossing voor de klant te zoeken.

Via tools moet de burger, met hulp van de hulpverlener, online/per app of in persoon naar een bepaalde oplossing worden geleid. De tool moet verschillende opties geven: voor een oplossing maar ook qua hulp (mediation, oplosstraat o.i.d.). De rechtszoekende houdt de keuze om te kiezen voor een bepaalde oplossingsrichting - maar sommige dingen vallen dan niet meer binnen de toevoeging (toegang tot het recht moet wel gegarandeerd blijven).

Bundel zaken en rechtshulpverleners: dat laatste zorgt voor meer sociale binding en samenwerkingsverbanden om kennis te delen d.m.v. een virtueel kantoor of coöperatie.

Prototype 3

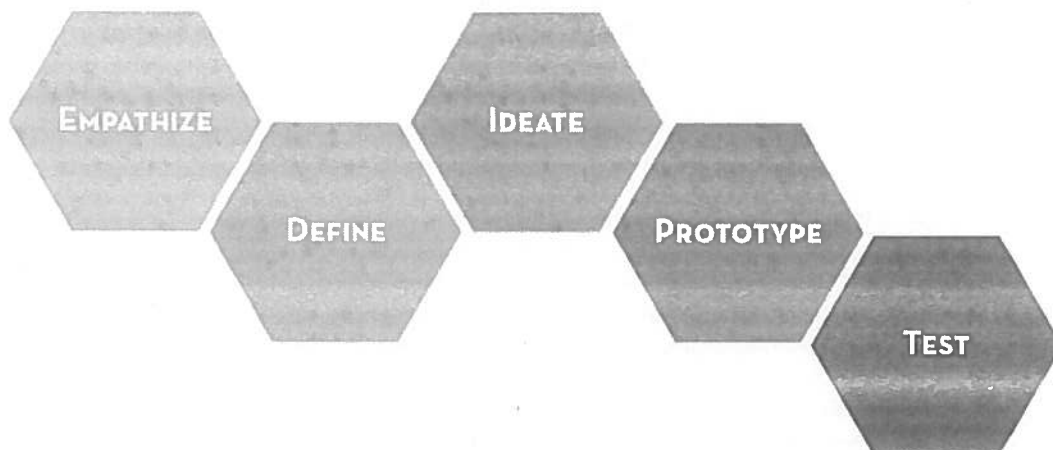
Investeer aan de voorkant, sluit aan bij sociale wijkteams die veel dingen heel goed en pragmatisch oplossen, vaak zonder dat daar een advocaat aan te pas hoeft te komen. Betekent wel dat de doelgroep mogelijk groeit, doordat sommige mensen die eerst niet in het stelsel zaten, daar nu wel in komen.

Ontwerpsessie nieuw stelsel Rechtsbijstand

Programmateam Rechtsbijstand

3 april 2018

- Doel van de sessie is via een 'design'-methodiek te komen tot een ontwerp voor een stelsel voor rechtsbijstand op basis van de kennis, ervaring en inzichten van de deelnemers. De sessie vindt plaats onder de Chatham House Rules. Het verslag wordt na afloop opgesteld, voor commentaar rondgezonden, en vervolgens worden de hoofdlijnen op LinkedIn gezet.
- De methodiek van Stanford D-School (ingezet door Policy Design Studio) ziet er als volgt uit:

- In deze eerste sessie kwamen als rode lijnen voor een nieuw stelsel van rechtsbijstand de volgende elementen naar voren:
  - Belang van een goede intake en triage door degene aan wie als eerste de hulpvraag wordt gesteld of die een hulpvraag identificeert (fysiek, telefonisch, of online);
  - Tijdig identificeren van een hulpvraag of die voorkomen levert veel op;
  - Differentieer daarbij naar het soort vraag, het soort (rechts)gebied en de mate van zelfredzaamheid van de persoon die voor je staat;
  - Redeneer vanuit het perspectief van de mens. Organiseer maatwerk, regie en een warme overdracht tussen verschillende professionals.
  - Bezie daarbij met lokaal of regionaal organiseren van (rechts)hulp voordeel biedt.
  - Laat de (overheids)vervuiler betalen voor het veroorzaken van een beroep op rechtsbijstand. Zowel op niveau wetgever, als uitvoeringsinstantie.
- Bij de vormgeving van de herziening van het stelsel van rechtsbijstand zijn twee zaken tot slot van groot belang. In de eerste plaats is het belangrijk dat (ook) de sociale advocatuur kan innoveren. In de tweede plaats is het nodig dat rechtsbijstandverleners kunnen investeren in het leveren van kwaliteit.

Meer uitgebreid verslag sessie

- In de eerste ronde worden door de deelnemers verschillende personen aangedragen, die zij in gedachten hebben als ze spreken over rechtsbijstand. Daarbij worden sociale advocaten genoemd, die ontevreden zijn over beloning, kwaliteit, of experimenteerruimte, maar vooral ook rechtszoekenden, die één of meer problemen ervaren waarvoor ze hulp zoeken. Overeenkomsten in de aangedragen voorbeelden zijn de onzekerheid bij de rechtszoekende over wat hem of haar boven het hoofd hangt, de complexiteit waarmee hij of zij geconfronteerd wordt in combinatie met het eigenbelang van de instituties waarmee hij of zij te maken krijgt, en het feit dat noch vraag noch antwoord altijd in eerste instantie juridisch is, maar dat uiteindelijk bij niet interveniëren altijd wordt. Als inzichten komen naar voren het belang dat de sector kan vernieuwen en het nu bestaande gebrek aan ruimte om innovatie vorm kan geven; de notie dat kwaliteit voor de rechtszoekende alleen te realiseren is door te investeren in degene die kwaliteit levert; dat niet iedereen in dezelfde mate zelfredzaam is; en dat regie over (al dan niet juridische) problematiek op persoonsniveau ontbreekt.
- In de tweede stap wordt de vooraf opgestelde probleemdefinitie aangescherpt. Centrale vraag was wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen die in een conflict terecht komen waar ze zelf niet uit kunnen komen. Daarbij wordt aangetekend hoe relevant het is of moet zijn of het probleem door rechtszoekende zelf veroorzaakt is; in hoeverre we vandaag spreken over wel draagkrachtige kwetsbare rechtzoekenden; en worden de budgettaire kaders, die als gegeven voor de sessie zijn neergezet, ter discussie gesteld – is bijvoorbeeld niet meer de vraag die eigenlijk gesteld wordt, hoe te zorgen dat het stelsel minder wordt belast. Ook wordt opgemerkt dat er verschillende overheden zijn, dat de term ‘conflict’ wellicht vervangen moet worden door ‘probleem’, dan wel of het (alleen) conflicten met de potentie om juridisch te worden betreft; en dat relevanter is wat de overheid kan doen om te voorkomen dat minder draagkrachtigen in een conflict terecht komen, met name in de wetgeving. Daarnaast komt aan de orde wat de rol van de overheid eigenlijk is of zou moeten zijn in dit dossier, al wordt daarbij ook gesteld dat daarover voldoende richtinggevende jurisprudentie bestaat. Op basis van het voorgaande formuleren de deelnemers gedachten die mogelijk mede een nieuw stelsel voor rechtsbijstand zouden kunnen helpen vormen. Het gaat daarbij om:
  - De rol van de overheid: belangrijk om heel kritisch naar de eigen regelgeving te kijken, en naar de versnippering en verkokering in de uitvoering. Wetgeving is de oorzaak van juridische problemen. Wellicht overwegen kosten voor de rechtsbijstand neer te leggen bij het ‘veroorzakende departement’ als prikkel om eenvoudiger wetten op stellen, en bij de ‘veroorzakende organisatie’ als prikkel om de uitvoering zo gebruiksvriendelijk mogelijk te stroomlijnen. Als voorbeeld wordt de aardgasproblematiek in Groningen aangehaald: de overheid veroorzaakt beroep.
  - Maatwerk: lijkt duurder, maar is dat waarschijnlijk niet. Belangrijk om verschillende typen rechtszoekenden te onderscheiden, namelijk degenen die in principe zelfredzaam zijn als ze slim van instrumenten worden voorzien; degenen die normaal zelfredzaam zijn, maar nu gerichte hulp nodig hebben, en degenen die bij de hand genomen moeten worden. Investeer op alle drie die groepen, in gelijke mate, en maak het stelsel toegankelijk voor alle groepen. Een dergelijke slimme en gedifferentieerde aanpak betaalt zich terug. Differentieer ook naar soort vraag.
  - Perspectief: belangrijk dat een interventie niet alleen een probleem uit het verleden of heden herstelt, maar ook perspectief biedt en/of voorbereidt op de toekomst. Dat perspectief zou bij voorkeur in een heel vroeg stadium moeten worden geboden waar de voorliggende casuïstiek integraal wordt benaderd. Hoe eerder een goede inschatting wordt gemaakt op basis van kennis en expertise van wat er aan de hand is, hoe beter de weg kan worden gewezen naar hoe er uit te komen.
  - Intake: voor vreemdelingen is een loket vroeg in het proces vanzelfsprekender beschikbaar. Dat is anders bij andere rechtzoekenden. Zonder duidelijk ‘point of entry’ is ook ingewikkelder om te bepalen waar de regiefunctie moet worden belegd. Daarbij speelt ook een rol dat in een dorp de voorzieningen, en daarmee het punt waar de rechtzoekende het eerste aanklopt, anders zijn dan in een stad. In dat

verband wordt gewezen op het belang van een brede toegankelijke herkenbare eerste lijn. Dat roept discussie op: niet altijd is de eerste lijn de eerste betrokkene. Zo er al een herkenbare 'voorkant' is, zoals sociale raadslieden, dan wordt daarop bezuinigd. In een nieuw stelsel werkt het onderscheid tussen eerste en tweede lijn beperkend. Kijk naar een generalistische en niet te geïnstitutionaliseerde intake (telefoon, fysiek, via internet) met een breed team waarnaar doorverwezen kan worden. De 'klant' meldt zich niet altijd daar waar je verwacht (wellicht zelfs actief opzoeken met data-analyse). Weinig enthousiasme voor een poortwachter. Wel van belang is 'wederzijdse triage', waarbij advocaten ook doorverwijzen naar andere hulpverleners als dat meer in het belang van de rechtzoekende is.

- Positie advocatuur: vastgesteld wordt dat sociaal advocaten door blijven gaan, tegen een te lage vergoeding, met steeds minder ondersteuning en nieuwe aanwas. Aan de orde komt de vraag of de regels die de NOVA hanteert nuttig en nodig zijn in deze tijd, of dat deze regels wellicht innovatie en nieuwe toetreders, of de multidisciplinaire samenwerking, tegenhouden. Daarnaast zou beloning gericht moeten zijn op het bereiken van resultaat door het leveren van kwaliteit, niet op het voeren van procedures. Identificeer goede resultaten en wat kwaliteit is (o.a. voldoende opleiding) en vertaal dat in een adequate beloning. Als kanttekening bij het voorgaande wordt opgemerkt dat kwaliteit een investering vereist, waarvoor nu de middelen ontbreken. Op nieuwe toetreders bestaat geen toezicht, zoals de lokale dekens dat wel houden op de advocatuur. Ook is kwaliteit niet als randvoorwaarde voor deze ontwerpsessie benoemd, maar de budgettaire kaders en het EVRM wel. Beloon het genereren van kwaliteit. Daarnaast wordt het 'preferred supplier'-model genoemd als mogelijk perspectief.
- De deelnemers ontwerpen vervolgens in kleinere groepen een aantal 'prototypen', waarin de voorgaande ideeën vertaald worden naar een model. De groepen lichten hun prototype toe.

- *Prototype 1*

Kwaliteit aan het begin van het proces bepalend; uitgangspunt: een zuiver stelsel.

- Triage vormgeven zoals in de zorg, inclusief prioriteren, op de inhoud van het conflict: wat is een snelle, passende interventie en is die juridisch?
- Onderscheid naar het type persoon (altijd hulp, voordoen, of zelfoplossend)

Laat oplossen lonen: beloon preventie en haal de perverse prikkels uit systeem;

Bevorder de solidariteit: laat grote kantoren door een fonds een bijdrage leveren; laat de vervuiler betalen en presenteer de rekening; een brede volksverzekering.

- *Prototype 2*

Zorg voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een klant en neem de belangentegenstelling tussen advocatuur en juridisch loket weg. Daarbij kan het Juridisch Loket als een brede eerste lijn naar veel meer alternatieven kijken; de aansluiting op de tweede lijn vindt plaats d.m.v. een warme overdracht door professionals onderling en is complementair. Zorg dat de rechtzoekende niet steeds opnieuw de situatie hoeft uit te leggen en dat het niet uitmaakt waar hij aanklopt.

- *Prototype 3*

Een maatwerkmatrix is een goede methode om je interventies vorm te geven, gericht op het perspectief van de gebruiker en niet van het systeem. Neem daarbij de verschillende rechtsgebieden en de verschillende mate van zelfredzaamheid in ogenschouw en baseer daarop de wenselijke inrichting. Laat daarnaast de vervuiler betalen, bijvoorbeeld door een doorrekening van het adviescollege toetsing regeldruk of het CPB, om consequenties en kosten in kaart te brengen en daarmee om gedragseffecten bij de veroorzaker te bewerkstelligen.

Regel	Onderdeelnummer/-omschrijving	Leverdatum	Aantal	Eenheid	Prijs(EUR)	Btw %	Bedrag(EUR)
1	Conform offerte dd 19 maart 2018	01-07-2018	36,00		700.00	21	25,200.00
	Btw details:	Prijs en bedrag zijn exclusief btw, de btw (indien van toepassing) is separaat vermeld in de kolom btw%.					
	Orderregel referentie:	dagdelen					
						Subtotaal excl. Btw	25,200.00
						BTW HOOG 21%	5,292.00
						Totaal inclusief Btw	30,492.00

